

Universitat Autònoma de Barcelona

FACULTAT DE CIÈNCIES

Secció de Ciències Ambientals

L'ordenació dels espais de sòl no urbanitzable periurbà al Vallès Occidental.

Marc normatiu, planificació i experiències pràctiques

Memòria del Projecte Fi de Carrera de Ciències Ambientals

presentada per: Guillem Domingo i Utset

i dirigida per: Ferran Pons Cànovas

Bellaterra, a 3 de juliol de 2008

AGRAÏMENTS

Al director de la recerca, pel temps i l'atenció, l'assessorament i la visió externa (tant necessària quan un està immers en la investigació).

A les persones amb les qui comparteixo i gaudeixo del temps en la vida diària, que hi eren durant aquest temps de recerca (família, gent del cau i equip d'agrupament, Alba, amics i amigues).

Als que m'han facilitat informació i contactes per a la recerca. Al meu pare, per actuar de "tercer" lector del projecte.

Al –nونات- grup de treball sobre espais periurbans de Terrassa, que m'ha permès mantenir la connexió amb el territori en els capítols més "teòrics" de la recerca.

ÍNDEX

1. Consideracions preliminars	7
1.1. Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans.....	9
1.2. Definició i determinació: els espais periurbans, els espais de <i>snu</i> periurbà.....	15
1.3. Objectius generals.....	18
2. Marc normatiu.....	19
2.1. Consideracions prèvies.....	21
2.2. Definició i règim d'ús del sòl no urbanitzable.....	22
2.2.1. Definició del <i>snu</i>	23
2.2.2. Règim d'ús del <i>snu</i>	30
2.3. Figures de planejament que afecten al <i>snu</i>	35
2.3.1. Figures de planejament urbanístic.....	35
2.3.2. Figures de planejament territorial.....	39
2.4. Normativa sectorial autonòmica.....	45
2.4.1. Normativa d'espais naturals.....	46
2.4.2. Normativa de paisatge.....	56
2.5. Normativa sectorial estatal.....	59
2.5.1. Normativa d'espais naturals.....	59
2.6. El sòl no urbanitzable periurbà.....	60
3. L'ordenació del <i>snu</i> als municipis del Vallès Occidental.....	65
3.1. Introducció.....	67
3.2. Metodologia i eines de l'anàlisi.....	68
3.3. El <i>snu</i> periurbà als plans d'ordenació urbanística municipal.....	74
3.3.1. POUM de Rubí.....	74
3.3.2. POUM de Sabadell.....	76
3.3.3. POUM de Terrassa.....	85
3.3.4. Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal.....	96
3.4. Altres instruments urbanístics d'ordenació de <i>snu</i> periurbà.....	98
3.4.1. Consulta al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya.....	98
3.4.2. Resultats de la cerca.....	99
3.5. La materialització de l'ordenació de <i>snu</i> periurbà al Vallès Occidental.....	108

4. Les experiències pràctiques al Vallès Occidental.....	111
4.1. Consideracions prèvies.....	113
4.2. Els casos estudiats.....	115
4.2.1. L'àrea de Santiga a Santa Perpètua de la Mogoda.....	115
4.2.2. La Torre Negra a Sant Cugat del Vallès.....	122
4.2.3. El Parc Agrari de Sabadell.....	135
4.2.4. El Parc Agroforestal a Terrassa.....	145
4.2.5. L'espai agroforestal de Llevant.....	155
4.3. A mode de balanç: Oportunitats i mancances dels casos estudiats.....	163
4.3.1. La cronologia i els actors implicats, l'estat actual del cas.....	163
4.3.2. L'àmbit i el PTMB (la visió supramunicipal).....	164
4.3.3. Planejament urbanístic: POUM i plans especials.....	166
4.3.4. Estudis previs.....	167
4.3.5. L'administració municipal i el <i>snu</i>	168
4.3.6. La gestió.....	168
4.3.7. A mode de valoració.....	169
5. Conclusions.....	171
5.1. Conclusions.....	173
Bibliografia.....	179
Pressupost.....	183
Programació.....	185

Annexos

I. Plànols

- a) Avantprojecte de PTMB: Espais oberts planejament
- b) POUM de Rubí: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*
- c) POUM de Sabadell: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*
- d) POUM de Terrassa: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*, Sistema d'espais lliures

II. Annex fotogràfic

- a) Àrea de Santiga i EAL
- b) Parc Rural de la Torre Negra
- c) El Parc Agrari de Sabadell
- d) Parc Agroforestal de Terrassa

CAPÍTOL 1

CONSIDERACIONS PRELIMINARS

1.1. Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans

Els espais periurbans de les ciutats juguen un paper rellevant en la configuració actual i futura del territori i del medi ambient, ja que contenen o presenten una sèrie de valors i desenvolupen o acullen funcions diverses. Valors i funcions *per se*, i valors i funcions en relació a la societat.

Això anterior però és perfectament vàlid per a qualsevol altre espai natural del territori. No obstant hi ha quelcom decisiu que diferencia un espai natural d'un espai natural periurbà.

Es podria pensar que el mot periurbà presenta una càrrega de contingut especialment antropocèntrica i urbanita: *lo urbà* és el centre de la vida de les persones que viuen a les ciutats i els espais que hi ha al voltant són quelcom en relació a això, o no són per no pertànyer-hi (en el pitjor dels casos: a vegades els ciutadans viuen d'esquena als espais periurbans de la seva ciutat). D'alguna forma és així, però aquesta concepció es manifesta també en la percepció que es té dels espais que no s'anomenem periurbans per no estar en contacte directe amb les ciutats¹. És evident però que la influència de *lo urbà* es manifesta en major o menor grau en funció de si l'espai és proper o llunyà a les zones fortament urbanitzades. D'aquí la diferència de funcions o de valors que es podrien associar a un espai natural situat dins una regió metropolitana (per exemple el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac) i a un altre espai natural situat en un context clarament rural i no urbà (com el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany De Sant Maurici).

En qualsevol cas, és sabut que les societats humanes es projecten en el territori on viuen i el valoren segons diferents punts de vista, ja que el perceben d'una forma determinada. De fet fins ara i en tota la recerca es farà referència al territori periurbà com a *espais* periurbans, i aquesta nomenclatura ja pressuposa percepció o consciència d'una porció del territori².

La pròpia expressió periurbà porta associada irremediablement una condició que marca els espais que anomenem periurbans: estar en contacte directe amb les *urbs*.

Els espais periurbans són aquells que s'ubiquen en el context geogràfic on històricament s'hi han localitzat els assentaments humans majoritaris, en aquest sentit són també en certa manera "producte" de la relació amb aquest context. Per això la periurbanitat no es pot deslligar del context social urbà en què s'emmarca³. Això no significa que els factors naturals, ecològics, i

¹ En aquest sentit es podria preguntar: actualment existeix algun racó de la Terra sobre el qual l'ésser humà no hi incideixi (directa o indirectament), i no s'hi projecti?

² El mot espai s'usa en el sentit «*d'entitat mental més que real, la qual apareix quan es passa a tenir consciència de la presència d'una porció determinada del territori*». Vegeu Montasell i Roda. "Present i futur dels espais agraris en zones periurbanes. Transcripció de la conferència realitzada en l'acte d'obertura del 25è aniversari de la ICEA". *Quaderns agraris (2003)*, pàg. 76.

³ Tanmateix també és cert que en el context mediterrani això s'esdevé amb la majoria del territori, fortament humanitzat des de fa segles.

geogràfics del territori deixin d'ésser rellevants. Simplement indica que cal tenir en compte que han existit i existeixen relacions d'influència bidireccionals entre el territori i les societats humanes, que esdevenen més intenses en el sentit societat-territori si ens situem en contextos marcadament urbans. Per tant en el passat els assentaments humans han configurat el territori i les ciutats configuren actualment (i des de fa bastants anys) el territori que les rodeja.

En relació a lo anterior és important adonar-se que el mot periurbà reflexa la condició dominant del context geogràfic i social en que es situa l'espai en qüestió, en altres paraules: la dominància de la urbanitat significa la no dominància de la periurbanitat. Existeix doncs una relació desigual entre ambdós realitats. Caldrà veure quines conseqüències té això pel que fa a la importància ambiental d'ordenar i gestionar aquests espais. A més, en els territoris urbans la percepció de *lo periurbà* està fortament marcada per aquesta dominància.

La recerca que s'introdueix es situa en un context metropolità i urbà. L'àmbit d'estudi és la comarca del Vallès Occidental. A grans trets el context geogràfic es podria resumir de la següent forma: la plana (la plana del Vallès) i la muntanya (les Serralades litoral i pre-litoral). A la comarca que s'estudia els assentaments humans majoritaris s'han ubicat històricament a la plana. La economia fou en una època -anterior a la industrialització- de base agrícola amb un gran nombre de masies disperses pel territori⁴ i alguns nuclis rurals; no obstant a partir de mitjans del segle XIX la proximitat a Barcelona i les comunicacions (entre d'altres factors) propiciaren un gran desenvolupament industrial i urbà. El resultat d'aquest procés és la situació i el context actual, a grans trets: espais de plana majoritàriament urbans⁵ (ciutats, indústria i sector dels serveis, infraestructures de comunicació etc.) amb espais naturals agroforestals periurbans fortament influenciats per les ciutats i que conserven encara certs elements de l'antic caràcter agrari i rural; i espais de muntanya amb caràcter marcadament natural i amb petits o mitjans nuclis de població (més o menys rurals depenent dels casos).

Un cop introduïts alguns dels elements que caracteritzen els espais periurbans i el context en que s'ubica la recerca, és possible desgranar-ne els seus valors i funcions.

Els valors *per se* foren el conjunt de qualitats⁶ o facultats que fan que aquests espais valguin per ells mateixos. D'aquest tipus hi ha els valors ambientals, ecològics i d'altres; com el valor de la biodiversitat de les espècies de fauna i

⁴ La gran majoria d'elles encara existeixen físicament (algunes formen part de les ciutats). De les que no s'han conservat encara en resten els topònims que donen nom a zones o barris dels municipis.

⁵ I sotmesos a tendències urbanitzadores: «és una realitat constatable mundialment, l'avanç del creixement urbanístic en detriment dels espais naturals i agrícoles»... «L'expansió de l'espai construït s'ha donat –i es continua produint-se actualment- especialment en les àrees metropolitanes, mantenint, a més, unes dinàmiques de creixement urbanístic elevat que afecten directament als espais lliures d'urbanització». Vegeu Montasell i Roda (2003) *op.cit* p. 75 i 76.

⁶ En el sentit de «allò que, posseït per una cosa, fa que aquesta sigui tal com és» (Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, 2007).

flora que habiten aquests espais, dels ecosistemes, dels corredors biològics i connectors ecològics⁷.

Les funcions *per se* foren *aquelles accions pròpies, característiques, d'una facultat natural*⁸ (d'un valor) que els anomenats espais desenvolupen o acullen. En aquest sentit, cal parlar principalment de funcions ecològiques i ambientals com: ésser l'hàbitat d'espècies de fauna i flora, ésser i actuar com a ecosistemes, contenir els processos ecològics essencials que es donen en els ecosistemes, actuar com a elements estructuradors del territori i ésser corredors biològics (forestals, agrícoles, fluvials), ésser connectors ecològics etc⁹. En el context que s'estudia cal destacar la funció connectora – ecològicament parlant¹⁰ -dels espais periurbans¹¹.

Els valors per a la societat foren el conjunt de qualitats que fan que aquests espais siguin valuosos segons aquesta. Pel que fa als valors per a la societat es té: valor social o ciutadà de lleure, lúdic i educatiu; valor productiu i econòmic (agrari, forestal, industrial o altres, la urbanització¹²); valor històric o cultural¹³; i valor paisatgístic¹⁴.

Les funcions en relació a la societat foren cadascuna de les finalitats que aquesta projecta per als espais en qüestió, susceptibles d'ésser complertes. Principalment es farà referència a la funció productiva i econòmica (activitats: agrària, forestal, industrial o altres) i a la funció educativa i en relació al lleure o lúdica. Si la darrera funció esmentada es materialitza, altra funció a destacar dels espais periurbans és la de contenir i absorbir part de l'accés massificat als espais naturals protegits, fet que pot significar una major conservació d'aquests.

A més la societat pot considerar necessaris els valors i les funcions que *per se* desenvolupen o contenen els espais periurbans, convertint-se també en valors i funcions per a la societat. Cal destacar una funció important dels espais periurbans en l'àmbit que s'estudia: actuar com a elements estructuradors del

⁷ Alguns autors han anomenat els valors *per se* "l'anatomia del territori". Vegeu Montasell i Roda (2003). *op.cit* p. 85.

⁸ Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, 2007.

⁹ Alguns autors han anomenat els valors *per se* *la fisiologia del territori*. Vegeu Montasell i Roda (2003). *op.cit* p. 86.

¹⁰ Tanmateix si els ciutadans utilitzéssim menys el transport privat, al Vallès Occidental fora possible parlar de *connectivitat humana* entre els municipis a través dels espais periurbans.

¹¹ Actualment existeixen estudis avançats en aquest camp i en aquest context. Per a més informació i a tall d'exemple veure la selecció que en recull la web del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya (http://mediambient.gencat.net/cat/el_medi/natura/connectivitat/inici.jsp, *Recull de guies i estudis aplicats*). En el context que s'estudia també es pot consultar la informació al respecte que conté el document d'Avantprojecte del PTMB (3.1.3. Aproximacions ecopaisatgístiques a l'estructura i la funcionalitat dels espais oberts).

¹² És important no obviar el que representa la urbanització del territori pel que fa al valor econòmic dels anomenats espais, sinó perdríem gran part dels factors que expliquen la situació actual. Tanmateix aquest valor ha estat injustificadament dominant respecte dels altres que els espais periurbans representen o aporten.

¹³ Tal i com s'ha comentat anteriorment, els espais periurbans són també l'expressió de la història resultat de la intervenció de les persones en la transformació i utilització dels recursos naturals, que ha determinat la imatge final del territori.

¹⁴ Cal tenir en compte que el paisatge és tant la forma d'un territori físic concret, com la percepció particular que se'n té (percepcions individuals o socials dels qui hi estan vinculats).

territori i com a separadors entre les zones urbanes que tendeixen a aproparse.

És important situar les funcions i els valors segons la escala territorial que els correspon. És cert que els límits administratius (terme municipal, comarcal etc.) sovint influencien en la realitat del territori a través de les decisions polítiques i tècniques o de les dinàmiques socials i econòmiques. Per tant s'ha de considerar l'escala local sobretot pel que fa a les funcions i valors dels espais periurbans per als ciutadans, i pel que fa a la intervenció de l'administració en la seva ordenació. No obstant cal ésser conscients de la rellevància de l'escala supralocal sobretot pel que fa a les funcions ambientals i ecològiques d'aquests espais (pensar per exemple en la connectivitat ecològica). En aquest sentit és clar que per a potenciar i preservar aquestes funcions fora desitjable una ordenació amb visió territorial supralocal.

Vistos els valors i funcions dels espais periurbans fora lògic procurar combinar-los, per tal d'assolir un equilibri en l'ús del territori i pel que fa a les funcions que desenvolupa. No obstant, quan es parla dels valors i les funcions dels espais periurbans no es pot obviar que —es vulgui o no es vulgui— hi ha valors o funcions que inevitablement s'exclouen. Si bé és cert que tot ús del territori té conseqüències sobre aquest, també ho és que els usos urbans (urbanització, indústria) són altament irreversibles i excloents —que no il·legítims— front als altres usos (urbans i no urbans)¹⁵ i respecte certs valors i funcions (ecològiques i ambientals). A més, no es pot obviar que alguns valors —paisatgístic sobretot— dels espais periurbans s'han desenvolupat a partir d'uns usos concrets del territori, d'unes activitats que si han desenvolupat històricament i que actualment competeixen amb els usos urbans de caire més irreversible (associats a la urbanització). Partint d'aquests valors, els anomenats espais possibiliten una sèrie de funcions (de lleure, educatives, ambientals) que també queden excloses —o si més no afectades— per aquest tipus d'usos¹⁶.

En resum, es té que la relació desigual i intensa entre ambdós realitats (urbana i periurbana), es tradueix en una enorme pressió en sentit urbà-periurbà en forma d'impactes i de domini de les funcions i valors productius més rendibles actualment (des de la perspectiva econòmica: urbanització, indústria, sector serveis i altres), en detriment de les funcions i valors ecològic-ambientals, o les funcions i valors menys rendibles econòmicament (agrícola, lleure ciutadà, patrimoni històric-cultural, paisatgístic).

L'escenari de complexitat que s'ha apuntat (valors i funcions dominants, contraposats o excloents, impactes etc.) i que s'observa a la realitat dels espais periurbans del Vallès Occidental demana una adequada ordenació i gestió, que garanteixi la preservació dels seus valors i que possibiliti el desenvolupament òptim de les seves funcions. Es pot afirmar doncs que es de gran importància ambiental —i social— ordenar i gestionar aquests espais.

¹⁵ Usos productius agraris, usos de lleure ciutadà etc.

¹⁶ Com s'ha vist anteriorment aquest és el cas de l'àmbit d'estudi de la recerca que s'introdueix: el valor paisatgístic dels espais periurbans de la plana té un origen rural i agrari, i actualment està en retrocés ja que la plana és una zona fortament urbanitzada.

En general i des de la perspectiva del planejament urbanístic i territorial els espais periurbans responen al règim jurídic de sòl urbanitzable o de sòl no urbanitzable¹⁷, a més, és possible que també restin afectats per la normativa sectorial¹⁸.

Evidentment els valors i les funcions d'aquests espais -tots ells periurbans- no entenen de la temporalitat de les previsions normatives, per tant caldria ordenar-los mitjançant el planejament mentre conservin els valors i les funcions que els caracteritzen. No obstant a la pràctica s'ha demostrat que a partir del moment en que un espai queda classificat com a sòl urbanitzable, el seu destí futur el condiona de forma inevitable encara que la seva urbanització estigui programada a llarg termini (l'ús projectat a partir d'un valors concrets esdevé legalment dominant).

Tanmateix, és més útil fixar-se en la ordenació, tractament i gestió del *snu* periurbà, doncs representa la part d'aquests espais que perduraran en el temps, si més no a mig termini, i amb ells els seus valors i funcions, excloent és clar, el valor econòmic de la urbanització i la seva funció de generar ciutat (habitabilitat, serveis, indústria etc.). Aquesta exclusió no és capritxosa: de la mateixa manera que el planejament urbanístic pot preveure que uns terrenys podran ésser urbanitzats, també es pot preveure el contrari (cas del sòl urbanitzable). Tanmateix –lligant amb la dominància de *lo urbà*– la denominació *no urbanitzable* apareix com a negatiu contrari del sòl urbanitzable, això pot fer pensar que no reflecteix la complexitat física, biològica i cultural del sòl; a més pot dificultar l'anàlisi i el tractament articulat de les dues categories¹⁹. En tot cas és clar que aquesta denominació no es correspon amb la realitat física, tota *urbanitzada* o antropitzada, però amb major o menor grau²⁰.

No obstant, actualment es pot afirmar que el planejament del territori en principi entén que per a funcions, valors i usos excloents és necessari establir destins distints i excloents (sòl urbanitzable i sòl no urbanitzable)²¹.

¹⁷ A partir d'ara *snu*.

¹⁸ En l'àmbit d'estudi que s'estudia: «El 75 % sòl comarques de Barcelona està ocupat per sistemes culturals que han artificialitzat el medi de forma lleugera (artificialització: pèrdua a curt termini de la potencialitat per sostenir sistemes autosuficients). La part no urbana d'aquestes àrees es definida per la normativa amb la categoria legal de sòl no urbanitzable». S'està d'acord amb l'anterior afirmació, no obstant caldria fer el matís següent: el 25 % que resta no està artificialitzat? *Planejament i gestió del snu. Ponències presentades al seminari celebrat el 26 d'octubre de 1990 al Castell de Montequiu (Monografies, 20). Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.*

¹⁹ Plantejament extret de: *Planejament i gestió del snu. Ponències presentades al seminari celebrat el 26 d'octubre de 1990 al Castell de Montequiu (Monografies, 20). Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.* Altra denominació que apareix repetidament és la *d'espai lliure*, alguns autors afirmen que aquesta denominació suggereix «una consideració d'aquests espais com una reserva per al creixement de la ciutat i les seves necessitats d'infraestructura, com si es tractés d'un full en blanc per omplir», Vegeu Montasell i Roda (2003) *op.cit* p. 84.

²⁰ Tanmateix és més correcte usar el mot *antropitzada*. El que es vol expressar és que de forma similar al que anomenem urbanització de la ciutat, existeix una *urbanització del territori* periurbà que es manifesta en forma de: infraestructures, equipaments o quan es projecta la urbanització d'aquest i no existeix un projecte definit i detallat per als espais periurbans.

²¹ Es considera que la denominació situada en el seu context original (primeres normatives urbanístiques i primers Plans Generals d'Ordenació Urbanística Municipal) es correspon una concepció determinada del planejament del territori. Actualment però s'han donat alguns canvis de concepció, per tant es tracta d'una nomenclatura heretada d'altres èpoques i tan sols pot explicar algunes dinàmiques o problemes que s'arrosseguen del passat.

Arribat aquest punt cal preguntar-se com s'ha enfocat fins ara aquesta ordenació i gestió dels espais de *snu* periurbà (Quin és el marc per a definir-la? S'ha aplicat a la realitat? Com s'ha aplicat al Vallès Occidental?).

Es pot avançar que en general, la manca de projecte²² del *snu* definit en alguns casos (al contrari del sòl urbà) per decisions polítiques poc detallades, o en d'altres detallades però no aplicades; i la existència de poques experiències o referents sobre el seu planejament i la seva gestió (a excepció dels parcs naturals i d'algunes experiències pràctiques), ha provocat i provoca que les problemàtiques que es donen en el sòl no urbanitzable periurbà s'agreugin. No obstant cal avançar també que les normatives urbanística i sectorial ofereixen un marc prou adequat per a ordenar els espais de *snu* periurbà²³.

Tanmateix el problema és que existeix una distància entre les decisions tècniques pel que fa al territori (i en conseqüència del contingut tècnic dels instruments de planejament) i les dinàmiques o decisions polítiques al respecte, que acostumen a ésser no prioritàries front d'altres aspectes (i en conseqüència amb manca de recursos i d'aplicació). Cal tenir en compte no obstant que les prioritats i decisions polítiques les marca –entre d'altres- la societat i la ciutadania (l'avanç tècnic i científic en algunes ocasions també). Per tant aquesta falta d'incidència sobre el territori segurament prové també de la manca de coneixença ciutadana de l'existència dels espais periurbans i –en conseqüència- de la falta de consciència per a demandar-ne la protecció, foment i millora dels valors i funcions que contenen i desenvolupen²⁴. En qualsevol cas, això últim s'esmenta com a suggerència i no s'estudiarà.

El que és important és adonar-se que l'anàlisi de la temàtica escollida ens situa davant d'una paradoxa que caldrà intentar resoldre:

Una normativa i uns instruments de planejament del territori que presenten oportunitats per a l'ordenació i gestió del *snu* periurbà, front una manca d'aplicació específica i activa d'aquesta avinentesa sobre els espais periurbans, és a dir, poca incidència en el territori.

Tanmateix aquest és el principal interrogant a respondre amb la recerca.

²² Alguns autors afegeixen que el problema és la manca de projecte *global* del *snu*, tenint en compte que fins a l'actualitat les experiències de planejament tenen en general un àmbit local o municipal. *Planejament i gestió del snu. Ponències presentades al seminari celebrat el 26 d'octubre de 1990 al Castell de Montequiu (Monografies, 20). Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.*

²³ Evidentment, caldrà corroborar les hipòtesis que s'avancen.

²⁴ Es tracta d'una afirmació generalista i atrevida. No obstant és cert que en general la població desconeix els entorns periurbans dels municipis on viu (encara més a nivell supramunicipal), i és per això que no demanden la seva ordenació i gestió. Sinó fos així no s'entendria la precària realitat dels espais periurbans, ja que en general els ciutadans estimen necessària la protecció dels espais naturals i sovint hi accedeixen per estar-hi en contacte i gaudir-ne.

1.2. Definició i determinació: els espais periurbans, els espais de snu periurbà

Per començar, és important acotar de forma fonamentada l'objecte d'estudi. Per a fer-ho s'ha de respondre la següent qüestió: què s'entén per espais de sòl no urbanitzable periurbà?

El conjunt més ampli és el format pels espais periurbans. Dintre d'aquest conjunt es troben espais amb distints règims jurídics, entre ells els que interessin específicament: el conjunt d'espais amb el règim de sòl no urbanitzable.

En primer lloc, és necessària doncs una definició dels espais periurbans.

Existeixen diverses definicions d'aquest mot segons els criteris²⁵ que es considerin, de fet, actualment aquest mot s'usa bastant²⁶ en la literatura especialitzada. El Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans (2007) conté la següent definició:

Periurbà-ana: "adj. Relatiu o pertanyent a la perifèria²⁷ d'una ciutat.. "

Es tracta de la unió de la forma prefixada del mot grec *perí*, que significa "al voltant, a la vora" i de l'adjectiu urbà ("pertanyent a la ciutat"). No cal donar masses voltes a la definició del mot ja que el que interessa és establir com distingir un espai periurbà d'un que no ho és, però resulta revelador -a nivell d'anècdota- de la novetat del concepte al nostre territori, el fet que a l'edició de l'any 1995 del mateix diccionari aquesta entrada no existís.

Des d'una perspectiva poc àmplia del concepte, segueix essent útil per a discernir sobre la periurbanitat la definició feta l'any 1979 per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE, 1979). Partint d'una perspectiva territorial i dels habitants, aquesta afirma que una zona periurbana «és aquella que es practica dins un radi de 20 km al voltant d'un nucli urbà de més de 200.000 habitants, i de 10 km de radi en ciutats d'entre els 50.000 i els 100.000 habitants».

Com a contraposició -seguint la definició dels diccionaris- si s'escull un criteri més ampli²⁸ es pot definir com periurbà el territori que rep influència urbana. No obstant, aquesta perspectiva portaria a afirmar que tot el territori català té espais periurbans²⁹.

²⁵ A tall d'exemple, criteris de: continuïtat urbana, fluxos de persones i mercaderies, de pèrdua i insularitat dels espais naturals, d'excessiu esmicolament dels espais lliures, etc. Vegeu Montasell, Josep. "Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona". *L'atzavara, Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró* (2005), pàg. 74.

²⁶ Com a curiositat es pot cercar la paraula al buscador Google. En el moment en que s'escriuen aquestes línies resultaven 3000 entrades en català i 59000 en castellà.

²⁷ Perifèria (Diccionari de la llengua catalana. IEC, 2007): "2. Extrems o marges d'una entitat geogràfica."

²⁸ Montasell (2005). *op.cit.* p. 74.

²⁹ Per exemple, la Cerdanya rep la influència de les aglomeracions urbanes i dels creixements urbanístics desenvolupats a partir de l'obertura del túnel del Cadí, per tant és una zona periurbana (Montasell, 2005).

Segons el criteri del Comitè Social i Econòmic Europeu (2004)³⁰ cal entendre els espais periurbans com els «*espais agraris i naturals que exerceixen, entre d'altres, les funcions separadores entre espais construïts i les de connectors entre espais naturals, afavorint i consolidant la personalitat dels municipis i la diversitat biològica i possibilitant una activitat productiva agrària viable*»³¹. En aquest sentit Montasell (2005) apunta el següent: «*això ens porta a afirmar que l'espai periurbà, tradicionalment lligat a una agricultura intensiva i a la pèrdua de les millors terres productives, actualment va més enllà, i constitueix el que es pot denominar el fenomen periurbà que estén la urbanització, en el concepte més ampli (cases, indústries, infraestructures, activitats recreatives i paraagràries etc.), més enllà dels límits de l'entorn urbà pròpiament dit i, per tant, afecta fins i tot agricultures extensives*».³²

Evidentment, cal adonar-se que l'anterior definició porta associada una vocació propositiva i constructiva per als espais periurbans en relació als espais metropolitans de la Unió Europea. Això es pot identificar clarament en altres parts del contingut del dictamen del CESE del qual s'ha extret la definició d'espai periurbà. Cal relacionar doncs la definició amb els problemes³³ que es poden detectar en els espais metropolitans -que alhora deriven en impactes³⁴ pels entorns periurbans- i entendre-la com un proposta de com haurien d'ésser els espais periurbans per afrontar aquests problemes.

Així doncs des d'una perspectiva més teòrica, s'està d'acord amb els que argumenten³⁵ que els trets comuns dels territoris periurbans d'arreu, s'expliquen entenent que tots són generats pel fet metropolità³⁶. Per a alguns autors³⁷ (Font, 2004), la metropolització és la conseqüència de l'explosió de la ciutat que ha suposat una dispersió pel territori de les activitats i fluxos, així com de la transformació interna dels nuclis urbans. Es tracta³⁸ d'una utilització

³⁰ Dictamen d'iniciativa: La agricultura periurbana (NAT/2004 CESE 1029/2004, Brussel·les)

³¹ Al mateix dictamen s'afirma que l'existència d'aquests espais possibilita l'entramat de ciutats mitjanes europees, vegem-ho: «*Des de la perspectiva d'un territori europeu equilibrat i sostenible, el CESE insisteix en la necessària potenciació d'un entramat, actiu i potent, constituït per una xarxa de ciutats mitjanes, definides no tant per la seva grandària demogràfica, sinó per la feina de mediació que exerceixen entre els territoris rurals i urbans de la seva àrea d'influència*».

³² Montasell (2005). *op.cit.* p. 74.

³³ Els creixements urbans van en augment en molts municipis europeus com a conseqüència (1) del creixement dispers de la urbanització extensiva (urbana, industrial, terciària) i de (2) l'àmplia xarxa d'infraestructures de comunicació i transport que fagociten el territori amb una pèrdua constant i irreparable de sòl fèrtil, principalment i fonamentalment en les àrees periurbanes.

³⁴ Aquests entorns periurbans dels pobles i les ciutats suporten tot tipus d'impactes negatius que (a) els degraden ambientalment, (b) deterioren les relacions entre la ciutat i el camp, (c) suposen una limitació important per a la supervivència de l'activitat agrària (pèrdua sòl fèrtil, en detriment de l'espai productiu agrari, que generen creixents espais agraris marginals amb agricultures no competitives).

³⁵ Montasell, "Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona". *L'atzavara, Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró (2005)*.

³⁶ Actualment, les dades mostren que Europa s'està metropolitzant: a la Unió Europea dels 25 (UE-25) hi ha 83 àrees metropolitanes de més de 500000 habitants que suposen 124 milions d'habitants, el 33 % de la UE-25. Les tres àrees metropolitanes més gran són: París, Londres i Madrid, no obstant, a la riba mediterrània europea (Espanya, França, Itàlia) s'hi concentra el 20 % de les aglomeracions europees (6 % del total dels habitants de la UE-25), on destaquen tres grans regions metropolitanes com són Barcelona, Roma i Nàpols amb 15 milions de persones (Comitè Econòmic i Social Europeu, 2004. ECO/120 CESE 968/2004, Brussel·les).

³⁷ Citat per Montasell (2005). *op.cit.* p. 74.

³⁸ L'assumpció progressiva de les característiques metropolitanes de molts territoris europeus es manifesta en: l'ús de l'espai, el consum de sòl i d'energia, l'estructuració funcional, la mobilitat

extensiva i allargada del territori (Montasell, 2005). A aquesta última afirmació, caldria afegir que la no utilització també és extensiva (algunes ciutats i part de la ciutadania viuen en certa manera, “d’esquena” als espais periurbans). Els anomenats distintius comuns serien: (1) precarietat territorial, ambiental i social que l’entorn urbà provoca i (2) configurar-se a les perifèries de les aglomeracions urbanes i en les seves àrees d’influència.

Es considera que per a la recerca que ens ocupa, a nivell conceptual, és més correcte adoptar la definició del CESE, ja que s’adequa millor a la realitat complexa i àmplia dels espais periurbans del Vallès Occidental. Tanmateix a nivell d’anàlisi caldrà partir de la definició primera, menys àmplia, que s’adapta millor a la profunditat del nostre estudi.

En segon lloc, un cop acotada la periurbanitat, d’entre el conjunt d’espais periurbans dels municipis més grans del Vallès Occidental, s’estudiaran tan sols en aquells que tenen el règim jurídic de sòl no urbanitzable. No obstant, és important no oblidar –tal i com s’ha apuntat en subcapítol anterior- que també n’hi haurien d’urbanitzables i d’urbans (aquests últims principalment com a “illes” o urbanitzacions, legalitzades o no, dins d’alguns dels espais periurbans de *snu*).

1.3. Objectius generals

Tenint en compte el que s'ha exposat en els anteriors subcapítols, aquesta recerca té per objectius:

- Descobrir quines oportunitats i instruments presta la normativa urbanística, territorial i sectorial per a l'ordenació i gestió del sòl no urbanitzable periurbà.
- Analitzar i determinar com s'ha plasmat en el planejament urbanístic municipal del Vallès Occidental, l'ordenació i la gestió dels espais de sòl no urbanitzable periurbà.
- Estudiar com ha estat ordenació i gestió d'aquests espais a la pràctica (si és que ha existit), a través d'un anàlisi de les experiències més rellevants.
- Extreure conclusions i consideracions, generals i específiques, pel que fa a l'ordenació, la planificació, i la gestió teòrica i pràctica del sòl no urbanitzable periurbà.

CAPÍTOL 2

MARC NORMATIU

2.1. Consideracions prèvies

En aquest capítol s'estudiarà quin és el marc que aporta la normativa bàsica³⁹ per a l'ordenació, tractament i gestió del *snu*. En concret caldrà descobrir quines oportunitats i instruments presta la normativa bàsica per a l'ordenació, tractament i gestió dels espais de sòl no urbanitzable periurbà.

És sabut que diferents tipus de normatives afecten el *snu*, a saber, normativa estatal sobre règim de sòl i valoracions, normativa urbanística autonòmica; i normativa sectorial estatal i autonòmica. Tenint en compte el caràcter vertebrador que té la normativa urbanística sobre el territori i en relació a la resta de normatives que l'afecten, i d'acord amb la perspectiva de la recerca (centrada en el *snu* periurbà) el punt de partida de l'anàlisi serà la normativa urbanística autonòmica⁴⁰.

Aquesta és molt rellevant per a la present recerca en la mesura que determina com ordenar el *snu* (quines són les formes o eines per a fer-ho). El focus d'atenció central d'aquest apartat és adonar-se de què cal aplicar al sòl classificat com a no urbanitzable, és a dir, descobrir quines i com són "les regles del joc" pel que fa a la ordenació, tractament i gestió del territori classificat com a *snu*. No obstant, les "regles" poden ésser més rígides i detallades (contingut reglat), menys detallades i de caràcter inspirador (contingut general), susceptibles d'aplicar-se de formes distintes depenent de la interpretació que se'n faci (contingut discrecional) o tan sols definidores dels instruments urbanístics que hauran d'aplicar i desenvolupar el contingut de la norma, i del marge d'acció d'aquests per ordenar el *snu* (entre d'altres, els POUM i els plans especials).

Tal i com s'ha exposat al capítol 1 (Consideracions preliminars), l'objecte d'estudi de la recerca és l'ordenació, el tractament i la gestió dels espais de *snu* periurbà, un tipus específic de *snu*. Per altra banda, se sap que el planejament urbanístic municipal té un paper central en l'aplicació i desenvolupament de la normativa urbanística i en l'ordenació del territori. Per tant de la normativa urbanística interessa especialment el contingut discrecional a interpretar per al planejament urbanístic municipal i els instruments de planejament urbanístics que preveu la Llei d'Urbanisme de Catalunya⁴¹ per a aplicar i desenvolupar el seu contingut; ja que aquesta és des del punt de vista de l'investigació, la via principal per ordenar i gestionar el *snu* periurbà. Evidentment la resta del contingut de la normativa urbanística es tindrà en compte i no es desestimarà, per tal d'assolir una visió àmplia i integradora de la temàtica estudiada.

També es farà un breu apunt sobre planejament territorial, no desenvolupat fins al moment i considerat necessari per molts especialistes de la temàtica que s'estudia. Coincidint amb el temps en què es desenvolupa la recerca, s'ha

³⁹ Tan sols s'estudiarà la normativa vigent, no obstant en alguns moments caldrà fer referències a normes derogades per entendre les normes vigents.

⁴⁰ Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme i Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme.

⁴¹ Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme. A partir d'ara LUC.

posat a disposició de la ciutadania el document d'Avantprojecte de Pla territorial metropolitana de Barcelona i a un any vista es preveu l'aprovació inicial del pla, per tant es fa necessari aquest incís.

A mesura que s'avanci en l'anàlisi de la normativa urbanística, es veurà com afecta específicament la normativa estatal sobre règim del sòl i de valoracions⁴² a la normativa urbanística autonòmica. La LUC i la LS han d'ésser complementàries, de fet aquest és l'objecte del Decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística, que també s'ha utilitzat per veure com s'ajusten aquestes dues normes. De l'anàlisi inicial de la normativa urbanística en sorgiran doncs, distintes correspondències a resoldre.

Finalment es farà una breu ressenya de les normatives sectorials estatals⁴³ i autonòmiques⁴⁴ més rellevants que poden incidir sobre el *snu* periurbà. Caldrà diferenciar entre els aspectes que tenen una incidència de caire més intens i els que l'afecten d'una forma més laxa.

El marc normatiu pot ésser valorat segons perspectives diverses. És interessant i útil valorar-lo, però no és tasca principal d'aquesta recerca apuntar-ne les mancances. El que interessa és valorar-lo amb el següent objectiu: veure quines possibilitats proporciona als instruments d'ordenació i planificació del territori -que s'estudiaran en els apartats que segueixen- per al tractament del *snu* periurbà (oportunitats de la normativa).

L'anàlisi de la normativa permetrà resituar l'objecte d'estudi, no s'estudiarà com ordenar i gestionar tot el sòl no urbanitzable, sinó aquell especialment vulnerable al fet urbà, i en la majoria dels casos no protegit per la normativa sectorial.

2.2. Definició i règim d'ús del sòl no urbanitzable

En aquest subcapítol s'analitzaran el Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme (LUC) i el Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme⁴⁵, que la desenvolupa. Es tracta de la normativa urbanística bàsica de Catalunya. L'anàlisi es farà conjuntament, doncs les dues normes són

⁴² Ley 8/2007, de 28 de mayo, de suelo. A partir d'ara LS.

⁴³ Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad; i Ley 45/2007, de 13 de diciembre, para el desarrollo sostenible del medio rural.

⁴⁴ Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals, modificada per la llei 12/2006, de 5 de setembre i Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural; Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya; Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural modificada per la llei 12/2006, de 5 de setembre i Decret 166/1998, de 8 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural; Llei 12/2006, del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental; Xarxa Natura 2000 o Acord de Govern de 5 de setembre de 2006, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de lloc d'importància comunitària (LIC); Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge; Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.

⁴⁵ A partir d'ara RLUC.

complementàries. A més, en els apartats finals d'aquest anàlisi, es faran els comentaris pertinents per relacionar la normativa urbanística autonòmica amb la normativa estatal sobre règim del sòl i valoracions.

En primer lloc s'analitzarà la definició del *snu*. Posteriorment es veurà el règim d'ús del *snu*. Després s'estudiaran les figures de planejament que afecten al *snu*.

2.2.1. Definició del *snu*

En aquest apartat es parlarà de com es defineix el *snu* (Títol segon de la LUC i títol tercer del RLUC, ambdós anomenats *Del règim urbanístic del sòl*). Es comentarà essencialment el capítol I (*règim urbanístic i classificació del sòl*) d'aquesta part de la LUC per a estudiar què és, com es defineix el *snu*.

L'article principal del capítol I de la llei és el que apunta com es determina en general el règim urbanístic⁴⁶ del sòl (article 24): classificació, qualificació en zones i sistemes, i inclusió en un sector de planejament urbanístic derivat o en un polígon d'actuació urbanística. Del règim urbanístic interessa especialment la categoria de classificació *sòl no urbanitzable* i la seva qualificació.

Existeixen tres (i només tres, *numerus clausus*) categories de classificació de sòl (sòl urbà, sòl no urbanitzable i sòl urbanitzable) i són els plans d'ordenació urbanística municipal els que classifiquen⁴⁷ el sòl del territori corresponent (article 25). La delimitació de les categories de sòl és reglada en el cas del sòl urbà⁴⁸ (articles 26 a 31 de la LUC, i 31 del RLUC⁴⁹), i discrecional en el cas del sòl urbanitzable (article 33 de la LUC⁵⁰).

El cas del *snu* caldrà estudiar-lo més a fons, doncs és una mica més complex i és focus de la present recerca. Segons l'article 32 (Concepte de sòl no urbanitzable) constitueixen el *snu*:

- a) Els terrenys «*que el pla d'ordenació urbanística municipal ha de classificar com a no urbanitzables*» perquè la legislació sectorial o el planejament territorial exigeix aplicar un règim especial de protecció, tenint en compte les determinacions d'un pla director, o ja que els terrenys estan subjectes a limitacions o servituds per a la protecció del domini públic.

Tal i com es pot deduir per la formulació del precepte (veure subratllat), es tracta de terrenys que han d'ésser classificats com a *snu* d'acord amb les determinacions d'altres normes (sectorials) o instruments de planificació urbanística jeràrquicament superiors al POUM (plans directors o plans territorials). Es tracta d'una delimitació de la classificació de *snu* reglada per al planejament urbanístic municipal.

⁴⁶ Veure també apartat 1 de l'article 30 del RLUC, Capítol I, Disposicions generals.

⁴⁷ Veure també apartat 2 de l'article 30 del RLUC, Capítol I, Disposicions generals.

⁴⁸ Diverses sentències del Tribunal Suprem han parlat de «*la fuerza normativa de lo fáctico*», és a dir, la realitat fàctica determina l'administració en l'acció de la delimitació.

⁴⁹ Per ampliar, veure també capítol IV del RLUC, *Règim del sòl urbà i urbanitzable*.

⁵⁰ Per ampliar, veure també capítol IV del RLUC, *Règim del sòl urbà i urbanitzable*.

- b) Els terrenys «*que el pla d'ordenació urbanística municipal considera necessari classificar com a sòl no urbanitzable*» per raó de concurrència amb valors que reculli la legislació estatal de règim de sòl i de valoracions (1), d'acord amb l'objectiu de «*garantir la utilització racional del territori i la qualitat de vida*» (article 3, concepte de desenvolupament urbanístic sostenible) o també amb altres criteris objectius establerts pel planejament territorial o urbanístic (2), o pel «*valor agrícola dels terrenys inclosos en indicacions geogràfiques protegides o denominacions d'origen*» (3).

D'acord amb el contingut i la formulació del precepte (veure subratllat), cal interpretar que es tracta de terrenys que poden ésser classificats discrecionalment com a *snu* pel pla d'ordenació urbanística municipal. A l'hora de classificar *snu* per aquesta via existeix doncs el criteri d'oportunitat, en conseqüència, hi ha moltes possibles solucions ajustades a dret.

Els fonaments (1, 2 i 3) -per els quals el planejament urbanístic municipal podrà considerar necessari classificar *snu* per aquesta via- són mecanismes que estableix la normativa urbanística bàsica per a exercir la discrecionalitat en l'elaboració dels plans d'ordenació urbanística municipals. En resum, es té que:

- ✓ Classificar sòl com a *snu* per la primera raó fora una decisió discrecional del planejament urbanístic municipal d'acord amb la LS (raó 1). Per a entendre aquesta via de classificació caldria veure quins valors recull la LS per a la possible classificació de *snu* a través d'aquesta via.
- ✓ Classificar sòl com a *snu* per la segona raó fora una decisió discrecional del planejament urbanístic municipal d'acord amb la normativa o el planejament territorial i urbanístic (raó 2). Per a entendre aquesta via de classificació caldria establir a grans trets, com es justifica l'acord amb l'objectiu esmentat i quins són els altres criteris objectius establerts pel planejament territorial i urbanístic.
- ✓ Classificar sòl com a *snu* per la tercera raó fora una decisió discrecional del planejament urbanístic municipal d'acord amb la normativa sectorial de les indicacions geogràfiques protegides o denominacions d'origen (raó 3). Per a entendre aquesta via de classificació caldria veure què diu al respecte aquesta normativa sectorial.

- c) Els terrenys «*reservats per a sistemes urbanístics generals no inclosos en sòl urbà ni en sòl urbanitzable*». L'article 34 del capítol II (Sistemes urbanístics generals i locals) acota aquest concepte⁵¹, es tracta dels «*terrenys que el planejament urbanístic reserva per a les comunicacions, per als equipaments comunitaris i per als espais lliures públics, si llur nivell de servei és d'abast municipal o superior*»; i en distingeix els tipus⁵².

En resum, existeixen tres vies (a, b i c) de classificació per al sòl no urbanitzable. És necessari comentar els aspectes més rellevants de cada una d'elles.

⁵¹ Per ampliar veure també articles 33 a 35 del RLUC, Capítol II *Sistemes urbanístics*, Títol tercer.

⁵² Sistema urbanístic de comunicacions, sistema urbanístic d'equipaments comunitaris, i sistema urbanístic d'espais lliures públic (apartats 4, i 6 de l'article 34, respectivament).

De l'apartat a) de l'article 32 cal tenir en compte el següent::

La normativa sectorial pot determinar la classificació del *snu*, exigint alhora l'aplicació d'un règim especial de protecció. Cal parlar doncs d'una incidència potencial de la normativa sectorial, intensa sobre el *snu* i directa sobre la normativa urbanística. Altra cosa -tanmateix més rellevant de determinar- és veure com es tradueix la potencial incidència a la realitat del *snu* periurbà. Això últim es tractarà al subcapítol 2.4 (Normativa sectorial autonòmica).

De forma similar a la normativa sectorial, el planejament territorial pot també determinar la classificació del *snu* i exigir-ne un règim de protecció. Fins al moment, aquesta previsió restava "inactiva" ja que no existia la figura de planejament territorial corresponent. No obstant recentment s'ha iniciat la seva tramitació i es coneixen a grans trets les propostes que aporta per a l'àmbit d'estudi que s'analitza. Al subcapítol 2.3 (Figures de planejament que afecten al *snu*⁵³) s'analitzarà breument la seva potencial incidència, que probablement serà significativa.

Pel que fa als instruments de planificació urbanística jeràrquicament superiors al POUM, principalment els plans directors, es realitzaran els comentaris pertinents al subcapítol 2.3. (Figures de planejament que afecten al *snu*⁵⁴).

Per últim, cal destacar que els terrenys que cal classificar com a *snu* per estar subjectes a limitacions o servituds per a la protecció del domini públic, acostumen a ésser molt importants des del punt de vista ecològic. En els territoris de *snu* periurbà del Vallès Occidental aquests terrenys són els cursos de rieres i torrents que conformen la xarxa hidrogràfica; i desenvolupen funcions ecològiques connectores essencials. A més, sovint resulten afectats greument pels impactes d'origen urbà (per exemple dels horts periurbans o dels abocaments). La gestió del domini públic correspon principalment a l'administració autonòmica (Agència Catalana de l'Aigua).

Per situar la via de classificació b) de l'article 32 de la LUC a través de les raó 1, resulta ineludible remetre's al que anomenem principis inspiradors de la LS. La llei del sòl estatal recull el *Principio de desarrollo territorial y urbano sostenible* (article 2). Els apartats 1 i 2 del precepte són enunciats generals, no obstant al final de l'apartat 2 es precisa alguna idea, vegem-ho:

«... y procurando en particular:

- a) La eficacia de las medidas de conservación y mejora de la naturaleza, la flora y la fauna y de la protección del patrimonio cultural y del paisaje.*
- b) La protección, adecuada a su carácter, del medio rural y la preservación de los valores del suelo innecesario o inidóneo para atender las necesidades de transformación urbanística.»*

L'apartat b) representa una concreció al sòl no urbanitzable («...*suelo innecesario o inidóneo para...*») del principi de desenvolupament sostenible. No

⁵³ Apartat 2.3.2. Figures de planejament territorial.

⁵⁴ Apartat 2.3.1. Figures de planejament urbanístic.

obstant, es tracta d'un principi inspirador acompanyat de la corresponent clàusula a favor de les competències de les autonomies⁵⁵, i de fet la LUC no ha incorporat cap canvi al respecte en la seva adaptació⁵⁶ a la LS. A més els conceptes *eficacia* (a), *adequada* (b) i *preservación* (b) són conceptes jurídics indeterminats. Val a dir però, que si els valors del sòl no urbanitzable quedessin recollits al planejament, en principi la seva preservació sí que fora preceptiva.

Per situar la via de classificació b) de l'article 32 de la LUC a través de les raó 2, és necessari fixar-se per una banda, en els principis inspiradors de la LUC, i per l'altra, en el que la normativa anomena criteris objectius establerts pel planejament territorial i urbanístic.

Els principis inspiradors de la LUC estan recollits al Títol preliminar, capítol II (Principis generals de l'actuació urbanística) de l'anomenada llei. Aquests es desenvolupen també al Títol preliminar del RLUC, capítol I (Disposicions generals).

Interessen sobretot els articles 3 de la LUC i del RLUC, que defineixen el concepte de desenvolupament urbanístic sostenible. Aquest precepte té un interès general ja que es proposa⁵⁷ incidir en l'exercici de les competències urbanístiques i en conseqüència molts articles de la LUC s'hi refereixen, en especial aquells que són susceptibles d'aplicar-se de formes distintes depenent de la interpretació que se'n faci (contingut discrecional per als instruments urbanístics o per a l'exercici de les competències urbanístiques). Es tracta de garantir un adequat exercici de la discrecionalitat alhora que es dona flexibilitat a la normativa perquè sigui adaptable a situacions específiques diverses (cas de la classificació del sòl urbanitzable i d'algunes vies de classificació de *snu*). En concret, per situar a què respon la classificació dels terrenys «*que el pla d'ordenació urbanística municipal considera necessari classificar com a snu*», d'acord amb el que hem anomenat raó 2, caldrà analitzar l'article 3.

L'article 3 de la LUC determina literalment que:

«1. El desenvolupament urbanístic sostenible es defineix com la utilització racional del territori i el medi ambient i comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals, a fi de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures.

2. El desenvolupament urbanístic sostenible, atès que el sòl és un recurs limitat, comporta també la configuració de models d'ocupació del sòl que evitin la dispersió en el territori, afavoreixin la cohesió social, considerin la rehabilitació i la renovació en sòl urbà, atenguin la preservació i la millora dels

⁵⁵ «La persecución de estos fines se adaptará a las peculiaridades que resulten del modelo territorial adoptado en cada caso por los poderes públicos competentes en materia de ordenación territorial y urbanística».

⁵⁶ Veure Decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística.

⁵⁷ El RLUC es refereix de forma molt il·lustrativa al concepte de desenvolupament urbanístic sostenible: «configurat ja a la LUC com a clau de volta de l'actuació dels poders públics sobre el territori.»

sistemes de vida tradicionals a les àrees rurals i consolidin un model de territori globalment eficient.»

L'article 3 del RLUC desenvolupa l'apartat 2 de l'article anterior, especificant (apartat 3.a, 3r) què cal associar als models d'ocupació del sòl adequats «*que comportin una gestió adequada del sòl no urbanitzable i, particularment del sòl agrari, que reconegui les seves funcions productives, territorials i paisatgístiques*». A més, apunta com a finalitat (3. e) «*la protecció i gestió adequada del medi ambient i del patrimoni natural, mitjançant la preservació de les funcions ecològiques del sòl, la millora de la qualitat ambiental, la gestió del paisatge per tal de preservar-ne els valors, la utilització racional dels recursos naturals i...* ».

Tal vegada, determinar si una classificació específica de *snu* és coherent amb aquests articles pot resultar difícil, ja que els principis inspiradors tenen un caràcter molt generalista (la seva funció es establir a grans trets com hauria d'ésser l'exercici de les competències urbanístiques). No obstant, pel que fa als conceptes jurídics indeterminats que s'usen en els preceptes -que són en gran part els responsables d'aquesta dificultat- resten subjectes al control judicial.

Des d'una perspectiva general, l'anterior article és important ja que reconeix que cal gestionar el medi ambient i el patrimoni natural, i en particular el *snu* (específicament el sòl agrari). A més, determina que el sòl desenvolupa funcions productives, territorials, paisatgístiques i ecològiques que cal reconèixer i preservar. No obstant, resulta sorprenent que per altra banda ni la LUC ni el RLUC continguin cap apartat on es s'especifiqui com realitzar aquesta gestió. El que queda clar en ambdues normes és que el concepte de gestió es preveu en l'accepció urbanística⁵⁸, és a dir, lligada a la urbanització dels terrenys. En la recerca que ens ocupa s'usa el concepte gestió del territori en el sentit que s'usa en l'article 3 del RLUC.

En segon lloc, cal esbrinar quins són els criteris objectius establerts pel planejament urbanístic i territorial a través dels quals el planejament urbanístic municipal pot «*considera(r) necessari classificar com a sòl no urbanitzable*» un espai determinat. Resulta difícil determinar els criteris urbanístics, es tracta d'un exercici d'expertesa en dret administratiu. Com a mínim cal tenir en compte les directrius de planejament urbanístic, recollides a la LUC (Títol preliminar, Capítol I, article 9) i al RLUC (Títol preliminar, Capítol II, articles de 5 a 7). Els segons resulten més fàcils de determinar, es tractaria de sòls que es classifiquen com a *snu* tenint en compte els criteris que conté el pla territorial parcial corresponent, en el cas que s'estudia, el de la regió metropolitana de Barcelona. Ja s'ha comentat que, recentment, el pla en qüestió ha iniciat la seva tramitació per a ésser aprovat, per tant en estudis futurs caldrà veure com es materialitza aquesta via discrecional de classificació de *snu* per al planejament urbanístic municipal.

⁵⁸ A la LUC: Títol preliminar, capítol I (Objecte de la llei i atribució de competències), i títol quart, capítol I (Disposicions generals). Al RLUC: Títol cinquè, capítol I (Disposicions generals).

Pel que fa a la classificació de *snu* a través de la raó 3 (apartat b de l'article 32), no s'ampliarà ni es comentarà, ja que es tracta d'una casuística molt específica.

Finalment, cal tenir en compte que és el RLUC qui especifica en què consisteix la qualificació del *snu* en zones i sistemes (article 68). Més endavant, al subcapítol 2.3 (Figures de planejament que afecten al *snu*) es discutirà aquest aspecte del règim urbanístic del *snu*, que és establert pels plans d'ordenació urbanística municipals.

La qualificació en sistemes remet a la via de classificació que resta per comentar, la c). En concret interessen els sistemes urbanístics d'espais lliures públic. Segons l'article 34.6 de la LUC aquests comprenen «*els parcs, els jardins, les zones verdes i els espais per a l'esbarjo, el lleure i l'esport*». L'apartat 1 del mateix article assenyala que els «*sistemes urbanístics generals configuren l'estructura general del territori i determinen el desenvolupament urbà*». Serà necessari estudiar com es concreten els sistemes d'espais lliures públics en el planejament urbanístic municipal. Es pot avançar que en alguns POUM és una via d'ordenació de *snu* periurbà rellevant.

Pel que fa a les determinacions de la Llei del sòl estatal 8/2007, de 28 de maig (LS), en el títol II (*Bases del régimen del suelo*) determina quines són les situacions bàsiques del sòl (article 12, apartat 1, *Situaciones básicas del suelo*): sòl rural o sòl urbanitzat. No es tracta de classes de sòl⁵⁹, les anomenades situacions «*definen los dos estados básicos en que puede encontrarse el suelo según sea su situación actual –rural o urbana–, estados que agotan el objeto de la ordenación del uso asimismo actual del suelo y son por ello los determinantes para el contenido del derecho de propiedad, otorgando así carácter estatutario al régimen de éste*».

Partint d'aquestes dues situacions, pel que fa al règim del sòl, ha d'ésser la normativa urbanística autonòmica qui concreti la classificació urbanística del sòl, i (article 10, *Criterios básicos de utilización del suelo*) «*Atribuir en la ordenación territorial y urbanística un destino que comporte o posibilite el paso de la situación de suelo rural a la de suelo urbanizado, mediante la urbanización, al suelo preciso para satisfacer las necesidades que lo justifiquen, impedir la especulación con él y preservar de la urbanización al resto del suelo rural*». En la normativa urbanística catalana, aquest destí fora la classificació sòl urbanitzable (veure articles 1 i 2 del decret llei 1/2007, de 16 d'octubre de mesures urgents en matèria urbanística i article 14 de la LS).

La darrera part de la frase («*y preservar de la urbanización al resto del suelo rural*») és una clàusula residual favorable al sòl no sotmès al procés d'urbanització, *snu* en el cas de la LUC. Això es podria traduir de la següent

⁵⁹ L'exposició de motius de la LS ho deixa ben clar: «*Para ello, se prescinde por primera vez de regular técnicas específicamente urbanísticas, tales como los tipos de planes o las clases de suelo, y se evita el uso de los tecnicismos propios de ellas para no prefigurar, siquiera sea indirectamente, un concreto modelo urbanístico y para facilitar a los ciudadanos la comprensión de este marco común*».

forma: “atribueix un destí per urbanitzar i la resta no s’urbanitzarà” com a contrari del “*todo urbanizable*” de la LS 6/98⁶⁰.

Pel que fa sòl que està en situació de rural (article 12.2)⁶¹:

«a) *En todo caso, el suelo preservado por la ordenación territorial y urbanística de su transformación mediante la urbanización, que deberá incluir,*

como mínimo, los terrenos:

1. *Excluidos de dicha transformación por la legislación de protección o policía (del dominio público, de la naturaleza o del patrimonio cultural),*
2. *Los que deban quedar sujetos a tal protección conforme a la ordenación territorial y urbanística por los valores en ellos concurrentes (incluso los ecológicos, agrícolas, ganaderos, forestales y paisajísticos),*
3. *Así como aquéllos con riesgos naturales o tecnológicos (incluidos los de inundación o de otros accidentes graves),*

y cuantos otros prevea la legislación de ordenación territorial o urbanística.

b) El suelo para el que los instrumentos de ordenación territorial y urbanística prevean o permitan su paso a la situación de suelo urbanizado, hasta que termine la correspondiente actuación de urbanización, y cualquier otro que no reúna los requisitos a que se refiere el apartado siguiente.»

L’apartat a) es refereix als terrenys classificats com a *snu* d’acord amb l’ordenació territorial i urbanística autonòmica, especificant uns mínims. A més la LS preveu que les normatives urbanístiques autonòmiques incloguin a l’alça altres terrenys. Aquest “tipus” de sòl rural fora l’objecte d’estudi de la recerca.

Els apartats a), b) i c) de l’article 32 de la LUC estarien inclosos en la LS de la següent forma⁶²:

- a) de la LUC amb a). 1 de la LS
- b) de la LUC amb a). 2 de la LS
- El subapartat a). 3 de la LS no es correspon directament amb cap apartat de l’article 32 de la LUC. En tot cas caldria incloure’l en l’a).

L’apartat b) seria el sòl urbanitzable de la LUC, que es consideraria sòl rural fins que no s’acabi⁶³ l’actuació d’urbanització que el faci passar a la situació de sòl urbanitzat. La darrera part de la frase («*y cualquier otro que no reúna los requisitos a que se refiere el apartado siguiente*») fora una altra manifestació de l’anomenada clàusula residual favorable al sòl no sotmès al procés d’urbanització (l’apartat següent -el 3- defineix la situació del sòl urbanitzat, per tant “tot el que no és urbanitzat és rural”).

⁶⁰ La expressió no col·loquial fora: “determina el que cal protegir, i la resta serà urbanitzable”.

⁶¹ La numeració i la forma de l’article han estat alterades per a la seva millor comprensió.

⁶² Veure articles 1 i 2 del decret llei 1/2007, de 16 d’octubre de mesures urgents en matèria urbanística.

⁶³ Segons l’article 14, l’acabament de l’actuació (*terminación*) es produeix quan conclouen les obres de conformitat amb els instruments que les legitimen, és a dir quan l’administració repcepciona les obres urbanitzadores.

2.2.2. Règim d'ús del *snu*

En aquest apartat es parlarà del règim d'ús del *snu* (Títol segon de la LUC i títol tercer del RLUC, ambdós anomenats *Del règim urbanístic del sòl*). Es comentarà essencialment el capítol IV (*drets i deures de les persones propietàries*) d'aquesta part de la LUC per a estudiar quins i com podran ésser els usos que es donin en aquesta categoria de classificació del sòl. El capítol V del RLUC (*Règim d'ús del sòl no urbanitzable*), desenvolupa el contingut de la LUC pel que fa als usos admesos en *snu*, per a la seva correcta aplicació. A l'apartat inicial del RLUC es diu textualment que pel que fa al *snu* el reglament «...desenvolupa les característiques⁶⁴ de les diferents modalitats d'usos i construccions autoritzables en aquesta categoria de sòl, al temps que s'introdueixen algunes especificacions en els procediments d'autorització⁶⁵...».

L'article principal del capítol que es comenta és el 38 (Disposicions generals), on s'apunta el següent: els drets i deures de les persones propietàries de sòl són els que estableix la LUC en el marc de la LS (caldrà veure doncs què diu la LS al respecte), que cal exercir-los i complir-los d'acord amb les determinacions de la llei. La relació dels drets i deures amb l'ús queda definida en establir-se que els propietaris o propietàries de sòl «*estan obligats a destinar-lo a l'ús previst per l'ordenació urbanística havent complert les càrregues que aquesta imposa*».

Tanmateix, l'article que interessa especialment és el 47 (*Règim d'ús del sòl no urbanitzable*). Aquest llarg i detallat article és essencial doncs determina –de forma general– quins usos es podran admetre en *snu* i com hauran d'ésser aquests usos. Cal entendre que les determinacions d'aquest article regiran l'ús de tot el territori classificat com a *snu* pel planejament municipal.

Vegem-ne els apartats més rellevants:

- ✓ Els drets de les persones propietàries de sòl classificat com a *snu* són l'ús, el gaudi i la disposició⁶⁶ de llurs propietats d'acord amb la naturalesa rústica dels terrenys i amb el principi d'utilització racional dels recursos naturals, dins els límits establerts per la LUC, pel planejament urbanístic i per la normativa sectorial aplicable (47.1).
- ✓ Pel que fa als usos i actuacions admesos en *snu* per la LUC tenim:
 - Reconstruir i rehabilitar les masies i cases rurals⁶⁷ que calgui recuperar i preservar per raons diverses. Els usos als quals es destinin⁶⁸ queden també regulats per aquest article (apartat 47.3).

⁶⁴ Veure articles del 46 al 56, RLUC.

⁶⁵ Veure articles del 57 al 60, RLUC.

⁶⁶ Cal tenir en compte que segons l'apartat 2 de l'article 47 de la LUC, com a limitacions a la facultat de disposar: en *snu* es prohibeixen les parcel·lacions urbanístiques. Una parcel·lació és (article 183) tota divisió simultània o successiva de terrenys en dos o més lots que generin usos residencials o urbans (Títol VI, Capítol I). En *snu* mai deixarem segregat una finca que generi una finca més petita que la unitat d'explotació mínima que estableixi la normativa sectorial (article 188, e).

⁶⁷ Per ampliar, veure també l'article 55 del RLUC.

- Actuacions específiques per a destinar aquell *snu* a activitats o equipaments d'interès públic⁶⁹ que s'hagin d'emplaçar en el medi rural (apartat 47.4).
 - Noves activitats o construccions⁷⁰, que respectin les incompatibilitats i les determinacions de la normativa sectorial (apartat 47.6).
- ✓ L'apartat 7 de l'article 47 determina que l'autorització d'obres i d'usos en *snu* ha de garantir la preservació d'aquest sòl respecte el procés de desenvolupament urbà i la màxima integració ambiental de les construccions i activitats autoritzades. Aquest apartat de l'article fou modificat pel decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística⁷¹ per incorporar els canvis que demanava l'aprovació de la LS (veure també apartat següent).

I s'hi va afegir entre d'altres⁷², els següents deures per al propietari del sòl:

«a) Costejar i executar les obres i els treballs necessaris per a conservar el sòl i la seva massa vegetal en l'estat legalment exigible o per a restaurar aquest estat, en els termes previstos en la normativa que sigui d'aplicació.

d) Costejar i, si s'escau, executar les mesures correctores que determini el pla especial o l'acord d'aprovació del projecte per tal d'evitar la fragmentació d'espais agraris i l'afectació greu a les explotacions agràries, minorar els efectes de les edificacions i llurs usos, accesos i serveis sobre la qualitat del paisatge, o per altres finalitats justificades.»

L'apartat a) és rellevant ja que condiona l'exercici de les facultats del propietari de sòl rural no sotmès a règim d'actuació d'urbanització, a costejar i executar les obres i els treballs necessaris per conservar o restaurar l'estat

⁶⁸ Si aquestes es volen destinar a habitatge familiar, a establiment hotelier (s'exclou la modalitat d'hotel apartament), a establiment de turisme rural o a activitats d'educació en el lleure; cal que hagin estat incloses pel planejament urbanístic general o especial en un catàleg específic (veure també article 50).

⁶⁹ Aquest mateix article especifica quines són les activitats o equipaments d'interès públic. A més l'apartat 47.5 apunta que l'autorització de les actuacions ha de justificar que l'àmbit d'actuació no és incompatible amb un règim especial de protecció i que les actuacions que s'autoritzin no poden tenir certs impactes sobre el sòl i la connectivitat territorial. L'article 48 especifica el procediment per a l'aprovació d'actuacions específiques d'interès públic. Per ampliar, veure també l'article 47 del RLUC (*Actuacions específiques d'interès públic en snu*).

⁷⁰ Els subapartats a,b,c,d i e concreten els tipus admesos: construccions i dependències pròpies d'una activitat rústica (activitats agrícola, ramadera o forestal i activitats d'explotació dels recursos naturals), construccions destinades a habitatge familiar o a l'allotjament de persones temporeres, estacions de subministrament de serveis i de prestació d'altres serveis de la xarxa viària, construccions i instal·lacions vinculades a les obres públiques, i les construccions destinades a les activitats de turisme rural o de càmping. L'article 49 especifica el procediment per a l'aprovació de determinats projectes de noves activitats i construccions. Per ampliar, veure també articles 48, 49, 50, 51, 52 i 53 del RLUC, cada un d'ells desenvolupa el diferents tipus d'activitats que entrarien per la via de l'article 47.6 de la LUC.

⁷¹ Veure: Títol II. Modificacions del Text refós de la Llei d'urbanisme, aprovat pel Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, Article 7 (Deures de les persones propietàries de sòl no urbanitzable).

⁷² També: b) Costejar i, si s'escau, executar les infraestructures de connexió de la instal·lació, la construcció o l'edificació amb les xarxes generals de serveis, i cedir a l'administració competent aquestes infraestructures i el sòl corresponent per a la seva incorporació al domini públic, quan n'hagin de formar part. I : c) Costejar i, si s'escau, executar les obres o instal·lacions necessàries per a donar compliment a la resta de condicions que exigeixi el pla especial o l'acord d'aprovació del projecte, respecte a l'obtenció de subministraments, assoliment de nivells de sanejament adequats o altres serveis.

legalment exigible del sòl. Cal suposar per tant, que l'administració tindrà més facilitats per obligar als propietaris de sòl rural a desenvolupar els usos permesos en *snu* d'una forma menys agressiva amb el territori. En aquest sentit és possible que aquesta aportació la LS sigui rellevant per al tractament, ordenació i gestió municipal del sòl no urbanitzable periurbà. No obstant l'estat legalment exigible i "*la normativa que sea de aplicaci3n*" no s'especifiquen a la LS, ni a la LUC.

✓ L'apartat 9 de l'article 47 determina el següent:

«El s3l no urbanitzable no pot 3s ser dedicat a usos que, atenent els valors que el pla d'ordenaci3n urbanística municipal protegeix o preserva i les finalitats que persegueix, en transformin la destinaci3n o la naturalesa o b3 lesionin o impedeixin la realitzaci3n dels dits valors i l'assoliment de les dites finalitats».

Aix3 significa que els plans d'ordenaci3n urbanística municipals poden determinar que usos permesos per la LUC en *snu* (veure el darrers punts) no es puguin desenvolupar en els espais de *snu* municipal. Es tracta d'una via (contemplada a la LUC) per a ordenar *snu* de forma específica a través de la potestat reglamentària municipal. És important doncs, establir quines s3n les eines per materialitzar aquesta via a través dels POUM.

L'article 46 del RLUC (*Disposicions generals, Secci3n primera R3gim d'ús del snu, Capítol V*), integra de forma més estructurada el contingut de l'article 47 (on després d'anomenar els drets dels propietaris de *snu*, es van desgranant específicament els usos permesos):

- L'apartat 46.2 apunta que *«en s3l no urbanitzable, a m3s de la utilitzaci3n d'acord amb la seva naturalesa rústica, nom3s es poden admetre els usos, construccions i obres previstos en la Llei d'urbanisme».*
- L'apartat 46.3 apunta que a m3s dels requisits específics que exigeixen LUC i RLUC per a cada un dels usos i construccions admesos per la LUC, la seva autoritzaci3n⁷³ requereix el compliment d'una s3rie de condicionants. Es tracta de la "clau de volta" per a poder desenvolupar els usos admesos en *snu*:
 - Que l'àmbit d'actuaci3n no estigui sotm3s a un r3gim especial de protecci3n amb el qual siguin incompatibles (de forma similar al que preveu l'article 47.5 de la LUC, que tracta l'autoritzaci3n de les activitats i equipaments d'inter3s p3blic).
 - Que les actuacions no disminueixin de manera significativa la permeabilitat o l'estabilitat del s3l ni afectin de manera negativa la connectivitat territorial dels sistemes naturals o urbans (de forma

⁷³ L'apartat 46.4 determina que els propietaris o propietàries de *snu* per al qual s'autoritzi la implantaci3n dels usos, construccions i obres admesos per la LUC tenen el deure de *«costejar i d'executar les obres i actuacions necessàries per donar compliment a les mesures correctores que s'estableixin en el pla especial urbanístic o en l'aprovaci3n del projecte, així com el deure de complir les condicions de caràcter urbanístic que estableixi la llic3ncia municipal».* Veure també article 59 del RLUC (*Mesures correctores i condicions de caràcter urbanístic per a la implantaci3n d'activitats i construccions en s3l no urbanitzable*).

similar al que preveu l'article 47.5 de la LUC, que tracta l'autorització de les activitats i equipaments d'interès públic).

- El que preveu l'apartat 9 de l'article 47 de la LUC.
- El que preveu l'apartat 7 de l'article 47 de la LUC.

Per últim cal anomenar com a aspecte tangencial el règim ús provisional del sòl (capítol V de la LUC i capítol VI del RLUC), doncs es tracta d'una possible via de materialització d'usos i d'obres en *snu* que pot deformar la imatge del territori classificat com a tal si tan sols s'hi esperen els usos i activitats admesos segons l'article 47. L'article 53 de la LUC defineix i determina⁷⁴ els usos i obres de caràcter provisional⁷⁵ que es podran admetre⁷⁶ «*en terrenys emplaçats en qualsevol classe de sòl que estiguin afectats per sistemes urbanístics generals o locals, mentre no s'hi hagi iniciat un procediment de reparcel·lació, d'ocupació directa o d'expropiació*» (cas del territori classificat com a *snu* a través de la via que possibilita l'article 32.c).

Pel que fa al règim d'ús del *snu*, cal tenir en compte també les determinacions de la LS:

La LS és una llei «*referida al régimen del suelo y la igualdad en el ejercicio de los derechos constitucionales a él asociados en lo que atañe a los intereses cuya gestión está constitucionalmente encomendada al Estado*»⁷⁷. En aquest sentit i tenint en compte l'article 38 de la LUC, els articles 7, 8 i 9 de la llei estatal constitueixen el marc que defineix el règim urbanístic del dret de propietat del sòl.

De l'article 7 de la LS (*Régimen urbanístico del derecho de propiedad del suelo*), cal destacar-ne el caràcter estatutari del dret de propietat, que en el cas del sòl resulta de la seva vinculació per part de la legislació urbanística a destins concrets. L'article 8 de la LS (*Contenido del derecho de propiedad del suelo: facultades*) determina les facultats⁷⁸ de la persona propietària de sòl (cal relacionar-lo amb l'apartat 1 de l'article 47 de la LUC). L'apartat 1 a) preveu la facultat de realitzar les instal·lacions i construccions necessàries per a l'ús i gaudi del sòl d'acord amb la seva naturalesa, aquesta es correspondria amb usos i actuacions admesos en *snu* especificats per la LUC (apartats 47.3, 47.4 i 47.6).

⁷⁴ A saber i segons l'article 53.3: «l'emmagatzematge o el dipòsit simples i purs de mercaderies o de béns mobles, la prestació de serveis particulars a la ciutadania, les activitats del sector primari, les activitats comercials relacionades amb el sector esmentat i les activitats de lleure, esportives, recreatives i culturals». No s'admeten com a usos provisionals els usos residencials ni els usos industrials.

⁷⁵ La seva autorització no dóna dret a percebre indemnització (53.2).

⁷⁶ Segons l'article 53.1 condicionat a «*que no siguin expressament prohibits per la legislació urbanística o sectorial ni pel planejament territorial, urbanístic o sectorial i que no hagin de dificultar l'execució d'aquests planejaments*».

⁷⁷ Veure exposició de motius.

⁷⁸ L'apartat 2 de l'article 13 de la LS de forma similar a l'article 47.2 de la LUC, imposa com a limitació a la facultat de disposar la prohibició de les parcel·lacions urbanístiques en sòl rural (a excepció dels terrenys inclosos en un àmbit d'actuació d'urbanització, el sòl urbanitzable).

Els articles 9 (*Contenido del derecho de propiedad del suelo: deberes y cargas*) i 13 (*Utilización del suelo rural*) estan relacionats molt directament amb l'article 47 de la LUC.

L'article 9 de la LS determina que són deures del propietari de sòl (apartat 1):

- Dedicar-los a usos no incompatibles amb la legislació territorial i urbanística.
- Conservar-lo en les condicions legals per a poder ésser suport d'aquest ús.
- Realitzar els treballs de millora i rehabilitació d'acord amb deure legal de conservació. En sòl rural el deure de conservar suposa: mantenir els terrenys i la seva massa vegetal en condicions d'evitar riscos (d'erosió, incendi, inundació, per la seguretat o salut públiques, dany o perjudici a tercers o al interès general, inclòs l'ambiental), i prevenir la contaminació del sòl, l'aigua o l'aire i les immissions indegudes en altres béns i en el seu cas, recuperar-los d'elles.

L'apartat 2 del mateix article és rellevant ja que condiona l'exercici de les facultats del propietari del sòl rural no sotmesos al règim d'una actuació d'urbanització (sòl urbanitzable no delimitat i *snu*) a «*costear y ejecutar las obras y los trabajos necesarios para conservar el suelo y su masa vegetal en el estado legalmente exigible o para restaurar dicho estado, en los términos previstos en la normativa que sea de aplicación*». Tal i com s'ha vist, aquest apartat de la LS va obligar a modificar en el seu moment l'apartat 7 de l'article 47 de la LUC (veure apartat anterior).

De l'article 13 (*Utilización del suelo rural*) cal destacar les següents idees:

- Els terrenys de sòl rural s'han d'utilitzar de conformitat amb la seva naturalesa, per tant, s'han de dedicar a usos vinculats a la utilització racional dels recursos naturals (13.1). Aquest apartat cal relacionar-lo amb l'article 47.1 de la LUC.
- Excepcionalment i per mitjà del procediment i condicions que preveu la normativa d'ordenació territorial i urbanística «*podrán legitimarse actos y usos específicos que sean de interés público o social por su contribución a la ordenación y el desarrollo rurales o porque hayan de emplazarse en el medio rural*» (13.1). Els usos i actuacions admesos en *snu* per la LUC i els procediments corresponents, resten en consonància amb aquest article de la LS.
- La utilització de terrenys amb valors⁷⁹ que siguin objecte de protecció per la legislació aplicable «*quedará siempre sometida a la preservación de dichos valores, y comprenderá únicamente los actos de alteración del estado natural de los terrenos que aquella legislación expresamente autorice*». També preveu en quins casos es podrà alterar⁸⁰ la delimitació dels espais naturals protegits o inclosos en la *Red Natura 2000*.

⁷⁹ Ambientals, culturals, històrics, arqueològics, científics i paisatgístics.

⁸⁰ Possibles alteracions segons la LS: «*reduciendo su superficie total o excluyendo terrenos de los mismos, cuando así lo justifiquen los cambios provocados en ellos por su evolución natural, científicamente demostrada. La alteración deberá someterse a información pública, que en el caso de la*

2.3. Figures de planejament que afecten al *snu*

2.3.1. Figures de planejament urbanístic

En aquest apartat es parlarà de les figures de planejament urbanístic que tenen incidència sobre el *snu* (Títol tercer de la LUC i títol quart de la RLUC, ambdós anomenats *Del planejament urbanístic*). Es comentarà essencialment el capítol I d'aquesta part de la LUC (*Figures de planejament urbanístic*). Del RLUC (capítol I) s'extrauran algunes especificacions de les figures de planejament més importants en relació al *snu* (cada tipus de figura de planejament ocupa una secció⁸¹ del capítol I).

L'article principal del capítol que es comenta és el 55 (*Tipus de plans urbanístics*), que defineix i estructura el planejament urbanístic. Segons aquest article:

La planificació urbanística general del territori es porta a terme mitjançant el planejament urbanístic general (apartat 1): plans directors urbanístics, plans d'ordenació urbanística municipal i normes de planejament urbanístic. El planejament urbanístic general es desenvolupa per mitjà del planejament urbanístic derivat (apartat 2): plans especials urbanístics, plans de millora urbana, plans parcials urbanístics i plans parcials urbanístics de delimitació. Els plans especials urbanístics que no desenvolupen determinacions del planejament urbanístic general han de justificar la necessitat de l'aprovació i llur compatibilitat amb el dit planejament (apartat 3).

Per a la present recerca interessa veure quines figures de planejament urbanístic afecten *snu*. Es pot avançar que pel que fa al planejament urbanístic general, els plans directors urbanístics i els plans d'ordenació urbanística municipal l'afecten. Del planejament urbanístic derivat caldrà fixar-se en els plans especials urbanístics. A continuació es veurà com:

- ✓ Els plans directors urbanístics⁸² (article 56 de la LUC i 63 del RLUC) poden establir directrius per a coordinar l'ordenació urbanística d'un territori d'abast supramunicipal, i mesures de protecció de *snu* i criteris per a l'estructuració orgànica d'aquest sòl.

Ambdues funcions dels plans directors són importants, tenint en compte que molts cops s'assenyala⁸³ que cal superar la concepció d'una programació sectorial i inorgànica del *snu* o que cal evitar les

Red Natura 2000 se hará de forma previa a la remisión de la propuesta de descatalogación a la Comisión Europea y la aceptación por ésta de tal descatalogación».

⁸¹ Són d'interès: secció primera (plans directors urbanístics), secció segona (plans d'ordenació urbanística municipal), i secció sisena (plans especials urbanístics).

⁸² Aquests han d'ésser conformes amb el planejament territorial i atendre a les exigències de desenvolupament regional. Poden establir determinacions per a ésser executades directament o per a desenvolupar per plans especials urbanístics dels ens supramunicipals, i cal que el planejament afectat s'hi adapti en els terminis establerts (apartats 3 i 4 de l'article 56, respectivament). Veure també article 63 del RLUC, que desenvolupa aquesta figura de planejament.

⁸³ Veure per exemple el document: *Planejament i gestió del *snu*. Ponències presentades al seminari celebrat el 26 d'octubre de 1990 al Castell de Montesquiu* (Monografies, 20). Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

incoherències d'ordenació d'aquest sòl que han resultat -a vegades- de la lògica de planificació municipal (sobretot en espais llindars entre dos termes municipals).

Val a dir que, tenint en compte el plantejament inicial de l'estudi, es tractaria figura interessant de desenvolupar. En el moment en què es desenvolupa la recerca s'han consultat fonts⁸⁴ del Departament de Política Territorial i Obres Públiques i no hi ha constància de l'existència de plans directores urbanístics en l'àmbit del Vallès Occidental. Tampoc ni ha cap en procés de redacció per part de l'administració autonòmica a l'àmbit d'estudi.

- ✓ Els plans d'ordenació urbanística municipal (article 58 de la LUC i article 68 del RLUC) en *snu*:
 - «Regulen cadascuna de les qualificacions possibles, en coherència amb el grau de conservació i protecció pretesos» (apartat a).
 - Determinen aspectes específics⁸⁵ del règim d'ús del *snu* (apartats b,c i d).

Segons l'article 68 del RLUC, el POUM ha d'establir les següents determinacions⁸⁶:

- a) Qualificació del sòl i regulació per a cadascuna de les qualificacions previstes:
 - ⇒ «dels usos permesos i prohibits, d'entre els admesos en sòl no urbanitzable per la Llei d'urbanisme i aquest Reglament».
 - ⇒ «de les superfícies mínimes susceptibles de segregació, respectant la normativa aplicable».
 - ⇒ «dels paràmetres i condicions aplicables als usos i edificacions permesos».

Aquest article relaciona les qualificacions del *snu* amb els usos. La qualificació és important en ordenació, tractament i gestió dels espais de *snu* ja que la regulació dels usos d'aquest sòl, s'estableix en funció de les qualificacions que el POUM dona a distintes zones de *snu*.

- b) Normes de protecció, millora i recuperació dels àmbits o valors objecte de protecció. Cal tenir en compte que «les normes de protecció poden

⁸⁴ Web del Departament, apartat de plans: <http://www10.gencat.cat/ptop/AppJava/cat/plans/index.jsp>. Actualitzada per darrera vegada el 23/01/2008.

⁸⁵ Relacionats amb els articles 51 (directrius per a les llicències d'edificació en *snu*), 49. a (que regula el procediment per a l'aprovació de determinats projectes de noves activitats i construccions en sòl no urbanitzable, en concret els projectes de construccions als què es refereix l'article 47.6.a), i 50.2 (procediment per a l'aprovació de projectes de reconstrucció i rehabilitació de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable).

⁸⁶ Les determinacions de l'article -menys rellevants - que falten són: «c) Regulació de les condicions per a dotar de serveis als usos permesos que s'autoritzen, per a resoldre llur repercussió sobre la capacitat i funcionalitat de les xarxes d'infraestructures i per a garantir llur integració en l'entorn», «d) Establiment dels llindars relatius a les activitats agràries previstos en l'article 49 de la Llei d'urbanisme», i «e) Si s'escau, el catàleg de les masies i les cases rurals susceptibles de reconstrucció o de rehabilitació».

incloure la prohibició total, en l'àmbit objecte de protecció, de construccions o usos admissibles d'acord amb la Llei».

Es tracta d'un aspecte similar a la regulació de l'apartat a) però amb un caràcter més específic. Es doncs també rellevant quan s'analitza l'ordenació, el tractament i la gestió dels espais de *snu*.

- f) «*Previsió o obligació de formulació de plans urbanístics especials per a determinats àmbits o per a la implantació d'usos i activitats*». Aquesta determinació és rellevant per a la figura de planejament que es comenta a continuació.

Cal adonar-se que els apartats a) i b) de l'article 68 del RLUC, estableixen les eines a través de les quals els plans d'ordenació urbanística municipals poden determinar que usos permesos per la LUC en *snu* no es puguin desenvolupar en els espais de *snu* municipal: regulació en funció de les qualificacions, i normes -de protecció, millora i recuperació- que afecten als àmbits o valors protegits. Tal i com s'ha comentat en apartats anteriors, aquesta és una via (contemplada a la LUC i per el RLUC) per a ordenar *snu* de forma específica a través de la potestat reglamentària municipal. Es podria afirmar que la normativa urbanística estableix el marc per a la regulació dels usos i un mínim pel que fa als usos admesos o no admesos, mentre que el POUM ho adapta i concreta a la realitat dels espais de *snu* del territori del terme municipal.

En general, és important tenir en compte que els POUM «*són l'instrument d'ordenació urbanística integral del territori i poden abastar un o més d'un terme municipal*», a més, els correspon com a mínim «*classificar el sòl, amb vista a l'establiment del règim jurídic corresponent*». Aquesta part de l'article és essencial en el camp del urbanisme, ja que estableix l'amplíssima potestat reglamentària del dret urbanístic -tanmateix la més àmplia de l'àmbit del dret- que es materialitza en la figura dels POUM.

- ✓ Els plans especials urbanístics (article 67 de la LUC i articles 92 a 94 del RLUC) es poden elaborar en distints supòsits⁸⁷, a destacar el següent⁸⁸ (article 67.1, apartat a):
- Si són necessaris per a desenvolupar les determinacions contingudes en els plans territorials parcials i sectorials i en el planejament urbanístic general per al millorament d'àmbits rurals, per a distints fins⁸⁹ relacionats amb el règim d'ús del *snu*, per a la protecció i el millorament dels espais agrícoles i forestals, dels espais fluvials (i en general del medi natural i del paisatge) o per a qualsevol altra finalitat anàloga.

Dins aquest supòsit, és molt rellevant la previsió continguda en l'apartat 2 del mateix article: «*Els plans especials urbanístics dictats en virtut de l'apartat 1.a que tinguin per finalitat la protecció de zones d'un gran valor agrícola, forestal o*

⁸⁷ Sens perjudici dels que es puguin aprovar en virtut de la legislació sectorial.

⁸⁸ També amb vista a la implantació d'activitats vinculades a l'explotació de recursos naturals.

⁸⁹ Per a la identificació i la regulació de les masies i les cases rurals a què es refereix l'article 50.2, per a la implantació de les obres i els usos en sòl no urbanitzable que estableix l'article 47.4.

*ramader, de zones deltaiques o d'espais rurals o periurbans poden imposar restriccions d'ús dels terrenys, per a impedir-ne la desaparició o l'alteració». Sens dubte, es tracta d'una altra eina (amb igual finalitat que les anomenades en apartats anteriors) que preveu la normativa urbanística pel que fa a la possibilitat de que el POUM i els plans territorials parcials -a través dels plans especials- esmenen els usos que contempla la llei per a *snu*. En aquest cas però la LUC conté una precisió important que es relaciona directament amb la nostra temàtica d'estudi: preveure l'esmena⁹⁰ d'usos per a la protecció dels espais periurbans de *snu*.*

Els plans especials urbanístics són doncs la figura de planejament urbanístic adequada per a una ordenació específica del *snu*. La previsió o obligació de la formulació d'aquestes figures en el planejament municipal (apartat f) de l'article 68 del RLUC) o en el planejament territorial, es pot considerar un indicador de la ordenació, tractament o gestió específica municipal de *snu*. Encara més, la materialització d'aquests instruments a la realitat és l'indicador òptim de la temàtica estudiada. En apartats posteriors caldrà veure doncs com es manifesten aquests indicadors i extreure'n les conclusions pertinents.

Pel que fa als plans especials urbanístics no previstos pel POUM, l'article 92.2 del RLUC ens diu que *«han de justificar la necessitat de llur formulació i llur compatibilitat amb el planejament urbanístic general»*. Seguidament s'afegeix que es consideren compatibles amb el POUM i per tant no requereixen la seva modificació prèvia –entre d'altres- *«a) Els plans especials urbanístics que estableixin determinacions de protecció del patrimoni cultural, del paisatge i dels valors ambientals concurrents, o que estableixin les limitacions d'usos necessàries per ordenar la incidència i els efectes urbanístics, ambientals i sobre el patrimoni urbà que les activitats produeixen sobre el territori, sempre que no alterin els usos principals establerts pel planejament general»*. Aquest fora el cas dels plans especials que s'elaborin amb el propòsit a) de l'article 67.1 de la LUC.

L'article 93 apartat 2 del RLUC estableix quines són les determinacions que els corresponen als plans especials urbanístics de protecció de *«valors ambientals, paisatgístics, ... o d'altres valors»*. Entre d'altres, cal destacar les següents:

- ⇒ La justificació i identificació dels elements, àmbits i valors objecte de protecció (a).
- ⇒ La definició i regulació de categories diferenciades de protecció (b).
- ⇒ L'establiment de les mesures de protecció adequades, com ara la regulació dels usos admissibles o incompatibles, de les actuacions i obres permeses i prohibides sobre els elements o àmbits protegits, dels paràmetres edificatoris d'obligat compliment, o d'altres (c).
- ⇒ La regulació i programació de l'execució d'actuacions de recuperació, rehabilitació o millora dels elements, àmbits o valors objecte de protecció (d).

⁹⁰ Esmenes d'usos restrictives respecte el POUM, no que n'ampliïn els usos admesos.

- ⇒ L'establiment, en defecte de determinació al respecte per part del planejament general, dels llindars relatius a les activitats agràries previstos en l'article 49 de la Llei d'urbanisme (e).

Per últim, és important tenir en compte que els plans especials urbanístics que no desenvolupen determinacions del planejament urbanístic general han de justificar la necessitat de l'aprovació i llur compatibilitat amb el dit planejament (apartat 3 de l'article 55 de la LUC).

Un altre aspecte a que cal tenir en compte és qui formula els anomenats instruments de planejament, vegem-ho:

- Plans directors urbanístics (article 74.1) : les entitats i els organismes que determini el conseller de Política Territorial i Obres Públiques⁹¹.
- POUM (article 74.2): els ajuntaments.
- Plans especials urbanístics (article 76): «els òrgans competents en matèria d'urbanisme, segons correspongui, sens perjudici de la iniciativa privada, d'acord amb el que disposa l'article 96». La iniciativa privada pot formular⁹² doncs plans especials urbanístics (article 96, Iniciativa privada en la formulació de plans urbanístics). Tanmateix aquesta fora una via de participació ciutadana en l'ordenació dels espais periurbans de *snu*.

Pel que fa a la seva aprovació definitiva: el conseller de Política Territorial i Obres Públiques aprova definitivament⁹³ els plans directors urbanístics i els POUM dels municipis amb més de 100.000 habitants (article 77). Els plans especials urbanístics (apartat a, en concret) els aprova definitivament la comissió territorial d'urbanisme (article 78).

2.3.2. Figures de planejament territorial

La Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial, defineix tres instruments de planejament territorial: el Pla territorial general, els plans territorials parcials, i els plans territorials sectorials. Aquests es completen amb els plans directors territorials⁹⁴. Mitjançant aquests instruments ha d'ésser formulat i aprovat el planejament territorial de Catalunya. Per la seva potencial incidència en *snu* interessen especialment els plans territorials parcials i els plans directors territorials.

El Pla territorial general va ser aprovat per la Llei 1/1995, de 16 de març; i encara és vigent, si bé des de la seva aprovació no ha estat objecte de modificacions o revisions. El Pla territorial general s'ha de desenvolupar mitjançant els plans territorials parcials i els plans territorials sectorials. Els

⁹¹ «... un cop vist l'informe de la Comissió d'Urbanisme de Catalunya, amb la participació dels ajuntaments afectats d'acord amb allò previst a l'article 81».

⁹² En el cas que la formulació es refereixi al planejament municipal general, només se'n pot iniciar la tramitació si l'ajuntament accepta la proposta.

⁹³ Ambdós amb els informes previs de la Comissió d'Urbanisme de Catalunya i de la comissió territorial d'urbanisme competent, respectivament.

⁹⁴ Creats per la Llei 31/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals i administratives que va modificar l'article 86 de la Llei 23/1983, de política territorial.

plans territorials parcials han de desplegar les determinacions del Pla territorial general i «han de fer-ho amb el major detall que permet la menor extensió del seu àmbit»⁹⁵.

El Pla territorial metropolità de Barcelona⁹⁶ és un dels set plans territorials parcials en què es desenvolupa el Pla territorial general de Catalunya, i un dels sis pendents encara d'aprovar avui dia. Tal i com s'ha comentat al subcapítol 2.1 (Consideracions prèvies) recentment s'ha posat a disposició de la ciutadania i de les administracions locals el document d'Avantprojecte⁹⁷ de PTMB, responent al inici de la tramitació del PTMB. L'Avantprojecte de PTMB és un document que ja incorpora la documentació completa⁹⁸ del Pla per a la seva consulta pública. Per a la incidència pràctica del PTMB abans caldrà però: que el Departament de Política Territorial i Obres Públiques⁹⁹ l'aprovi inicialment i que el sotmeti a informació pública durant un mes (transcorregut el qual s'obrirà un termini de dos mesos d'audiència als ens locals per poder presentar al·legacions); que el mateix departament aprovi provisionalment el Pla (amb les modificacions que calguin); i que el Govern de la Generalitat aprovi definitivament el Pla territorial. Això significa que el pla no serà definitiu fins que passi un cert període de temps¹⁰⁰. Així doncs sembla que el planejament territorial metropolità es comença a perfilar.

No obstant, a Catalunya cal parlar d'inexistència d'aquest planejament durant un període de temps molt prolongat. Per una banda, la planificació del territori - segons la normativa vigent- s'estructura a través de la planificació territorial i de la urbanística; i per l'altra, que segons l'article 13¹⁰¹ de la LUC existeix una relació de jerarquia entre els dos tipus de planejament: «els plans urbanístics han d'ésser coherents amb les determinacions del pla territorial general i dels plans territorials parcials i sectorials i facilitar-ne l'acompliment» (13.2). En conseqüència, es pot afirmar que fins al moment el planejament urbanístic municipal ha estat el protagonista i pràcticament únic instrument per a ordenar i gestionar *snu* periurbà. A més, també ha estat "orfe" d'un referent amb visió territorial que aporti coherència al conjunt del planejament urbanístic municipal.

⁹⁵ Extret del document d'Avantprojecte de Pla territorial metropolità de Barcelona, Part I. Marc de referència, apartat 1.1 (Marc legal).

⁹⁶ A partir d'ara PTMB.

⁹⁷ Aquest document és resultat dels treballs de la Ponència tècnica de la Comissió d'Ordenació Territorial Metropolitana desenvolupats fins al mes d'abril de 2008, i que tenen com a precedent el document d'*Avanç de propostes* de febrer-juliol de 2006.

⁹⁸ Amb les excepcions de l'informe de sostenibilitat ambiental de l'Avaluació Ambiental Estratègica (AAE) i l'Estudi econòmic i financer, que hauran d'incorporar-se a la documentació del Pla en la fase de projecte per a la seva aprovació inicial.

⁹⁹ A partir d'ara DPTOP.

¹⁰⁰ Segons la informació que es facilita a les presentacions de les propostes del PTMB, aquest s'aprovarà previsiblement al maig-juny de l'any 2009.

¹⁰¹ Jerarquia normativa i coherència del planejament urbanístic: «El principi de jerarquia normativa informa i ordena les relacions entre els diferents instruments urbanístics de planejament i de gestió regulats per aquesta Llei» (apartat 1).

L'anomenada absència de planejament territorial queda palesa a les següents afirmacions. Entre moltes d'altres que es podrien citar:

«La llarga estació de sequera en matèria de planejament territorial s'ha acabat.»¹⁰²

«El programa de planejament territorial engegat el 2003 per la Generalitat de Catalunya ha suposat la lenta reconducció del gran dèficit en la planificació arrossegat d'ençà de l'aprovació de la Llei de política territorial el 1983, i del Pla Territorial General de Catalunya el 1995»¹⁰³.

Pel que fa a la importància de l'existència de planejament territorial, la majoria d'especialistes en la temàtica estudiada coincideixen en assenyalar que existeix la necessitat de disposar de planejament territorial per a superar les mancances que s'observen en l'ordenació del *snu*. A tall d'exemple, entre molts d'altres que es podrien citar:

*«Des d'un punt de vista teòric hi ha una gran unanimitat en considerar que cal superar la concepció d'una programació sectorial i inorgànica del *snu*. En principi l'instrument que la nostra societat ha establert per aconseguir-ho és el Pla territorial», ó «la manca de referències generals continuarà influint en la inseguretat dels planificadors a l'hora de programar el sòl no urbanitzable i en les incoherències i contradiccions territorials de moltes iniciatives tant públiques com privades»¹⁰⁴.*

«La tramitació d'aquest pla ha de permetre aprofitar les oportunitats que ens brinda el desplegament dels instruments de planificació; oportunitats que han de respondre als reptes per configurar un futur que compatibilitzi desenvolupament econòmic i social i conservació del patrimoni natural; oportunitats que han de poder superar les mateixes limitacions de la planificació»¹⁰⁵.

Queda clar que en vista del que pot significar l'aprovació del PTMB, és important establir com pot incidir aquest sobre el nostre objecte d'estudi. Per a fer-ho cal conèixer el caràcter, l'abast normatiu, i el contingut del planejament territorial, en concret del PTMB, que és el que afecta –entre d'altres comarques- a la zona que s'estudia, el Vallès Occidental.

¹⁰² Oriol Nel·lo, Secretari per a la Planificació Territorial de la Generalitat de Catalunya, Criteris per al planejament territorial (web del DPTOP).

¹⁰³ Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura de Catalunya (ADENC), extret del programa del *Cicle La planificació territorial* Abril-Maig 2008.

¹⁰⁴ Planejament i gestió del *snu*. Ponències presentades al seminari celebrat el 26 d'octubre de 1990 al Castell de Montequiu (Monografies, 20). Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona

¹⁰⁵ Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura de Catalunya (ADENC), extret del programa del *Cicle La planificació territorial*, Abril-Maig 2008. Pel que fa a aquesta entitat, cal entendre també l'elaboració i presentació pública de propostes com el "Parc Agrícola del Vallès" (PAV, 2004) o "El Vallès que volem" (2008, document de síntesi de treballs de l'ADENC sobre connectivitat i planificació territorial), com a expressions de la necessitat d'existència del planejament territorial i de que aquest aporti un contingut i instruments òptims, més enllà de la planificació urbanística.

Pel que fa al caràcter, la normativa de planejament territorial estableix un predominant caràcter de components de l'ordenació física¹⁰⁶ de l'espai. Cal tenir en compte no obstant, que els plans territorials no poden assolir el grau de concreció dels plans urbanístics.

Segons el document d'Avantprojecte¹⁰⁷ de Pla territorial metropolità de Barcelona i pel que fa a l'abast normatiu, *«els plans territorials expressen les seves propostes d'ordenació de l'espai mitjançant normes vinculants i d'aplicació directa, directrius que altres instruments –generalment urbanístics- convertiran en normes, recomanacions que podrien no complir-se si es pot justificar que no convé ateses les circumstàncies del cas, i arguments per a justificar iniciatives –de govern i legislatives- encaminades a la provisió d'instruments que permetin arribar allà on el pla territorial no pot fer-ho»*.

Pel que fa al contingut, al document de l'Avantprojecte del PTMB (apartat 1.3.1. Enfocament operatiu) es proposa per al PTMB: *«adoptar com aspectes més substantius del pla aquelles variables territorials en què hi té una major capacitat d'incidir, i en les quals hi ha una major capacitat tècnica d'elaborar propostes consensuades en un període curt de temps. Aquests aspectes s'articulen en els tres sistemes bàsics del territori¹⁰⁸: sistema d'espais oberts, sistema d'assentaments, sistema d'infraestructures de mobilitat»*. De cada sistema el Pla desenvolupa sengles propostes, que conjuntament conformen la seva proposta espacial.

La proposta per als espais oberts és la que potencialment incidirà directament¹⁰⁹ en el *snu* periurbà. A l'apartat 1.3.2. de la Part III de l'avantprojecte (Categories propositives bàsiques) de l'Avantprojecte, s'exposa que en el sistema d'espais oberts *«es distingiran tres tipus bàsics de sòl segons el grau de protecció que el Pla els atorga en front a les transformacions»*. Això, *«sense perjudici¹¹⁰ que el mateix Pla territorial o mitjançant altres instruments com plans territorials sectorials, plans especials urbanístics o instruments de protecció del paisatge puguin delimitar-se subàrees subjectes a regulacions més específiques, amb les tres categories bàsiques del Pla territorial s'estableix una gradació lògica en la protecció del sòl, en el sentit que caldrà orientar les opcions de transformació necessàries cap als sòls amb menor protecció»*.

El sistema d'espais oberts del PTMB comprèn tot els sòls que tenen el règim de no urbanitzable en el moment d'elaboració del pla territorial¹¹¹. El Pla estableix

¹⁰⁶ L'ordenació física és també els pròpia de l'ordenació urbanística.

¹⁰⁷ Veure web del DPTOP. En concret, extret de la Part I. Marc de referència, apartat 1.1

¹⁰⁸ Per a dimensionar aquests sistemes (veure també Part III, apartat 1.3.1): *«es preveu, en conseqüència, que l'escala bàsica per a les propostes espacials dels plans sigui d'1/50.000. Una escala força allunyada de les pròpies del planejament urbanístic, però que permet copsar amb prou detall les formes de la matriu biofísica i dels assentaments humans del territori»*.

¹⁰⁹ Evidentment altres aspectes del PTMB també influiran indirectament sobre el *snu* periurbà, per exemple la planificació i definició dels assentaments urbans o de les infraestructures.

¹¹⁰ Cal afegir que les regulacions que el Pla estableixi per al sistema d'espais oberts podran assolir el caràcter de normes d'aplicació directa quan no siguin imprescindibles majors concrecions mitjançant instruments intermedis.

¹¹¹ Això no és del tot cert, s'han detectat alguns terrenys que actualment són *snu* segons el planejament urbanístic municipal i que no s'inclouen en el sistema d'espais oberts. Això tan sols s'ha pogut detectar en el cas concret de Terrassa. Per comprovar-ho es poden comparar els plànols del POUM de Terrassa amb

tres tipus de protecció -o categories bàsiques d'espais- en el sistema d'espais oberts en funció del seu nivell de protecció. A continuació es comentaran breument (Part III. Propostes, apartat 7.2.2, Proposta):

- Espais de protecció especial d'interès natural i ambiental:

Formen part d'aquesta categoria *«aquells espais en què concorren valors que justifiquen un grau de protecció altament restrictiu de les possibilitats de transformacions que els poguessin afectar»*. Hauran de mantenir la condició d'espai no urbanitzat, és a dir ésser classificats com a *snu* pels plans d'ordenació urbanística municipal. En resum *«comprèn aquells sòls que formen part d'àmbits de protecció establerts en la normativa sectorial -com el Pla d'espais d'interès natural (PEIN), la Xarxa Natura 2000, etc.- i aquells que el Pla considera que cal preservar pel seu valor com a peces i connectors d'interès natural, o com a àrees d'usos agraris i també per la seva funció específica en l'equilibri mediambiental, com és el cas dels cursos fluvials, les àrees de recàrrega dels aquífers, etc.»*. Aquests últims es defineixen per tal de completar el sistema i hauran de ser delimitats pel planejament urbanístic corresponent.

- Espais de protecció especial de la vinya:

Es tracta de *«les àrees d'alt valor agrícola amb conreu de vinya amb Denominació d'Origen (DO), indicacions geogràfiques protegides (IGP) i produccions ecològiques, així com les àrees dedicades a altres conreus i a activitats relacionades amb l'agricultura, ramaderia, producció vitivinícola i activitats relacionades, ...»*. Aquesta és la categoria assignada a la major part de la plana de l'Alt Penedès i a una part de Baix Llobregat, per tant no afectaria a la zona d'estudi de la nostra recerca.

- Espais de protecció preventiva del mosaic agroforestal:

S'inclouen *«espais classificats com a no urbanitzables en el planejament urbanístic que no hagin estat considerats de protecció especial»*. Es tracta doncs de l'aresta de sòl classificat com a *snu* pel planejament urbanístic vigent. El Pla considera que *«cal protegir preventivament aquest sòl, sense perjudici que mitjançant el planejament d'ordenació urbanística municipal, i en el marc que les estratègies que el Pla estableix per a cada assentament, es puguin delimitar àrees per a ésser urbanitzades i edificades, si escau»*.

En síntesi -segons el redactors del pla- *«la delimitació d'espais oberts a l'àmbit metropolità ha buscat el pas d'uns espais que disposaven d'un grau divers de protecció jurídica però que no tenien necessàriament una continuïtat física, a un sistema d'espais oberts»*.

En resum cal concloure que, per una banda, tenint en compte les expectatives confiades al PTMB, i per l'altra, conegut -a grans trets- el caràcter, l'abast normatiu, i el contingut d'aquest; sembla que el PTMB pot ésser un instrument

la figura de l'apartat 4.2.4 d, que recull la proposta d'espais oberts per a Terrassa (sector sud-est del límit urbà).

rellevant per a ordenar *snu* en general, i en concret espais de *snu* periurbà. De fet, la gran novetat -i oportunitat- que posa sobre la taula aquest PTMB –pel que fa a espais oberts- és l'equiparació (pel que fa a nivell de protecció al planejament territorial) de certs espais de *snu* periurbà protegits tan sols per la seva classificació urbanística, amb els espais de *snu* protegits fins ara amb la normativa sectorial d'espais naturals. La incidència principal del PTMB serà haver determinat¹¹² quins espais de *snu* periurbà no podran perdre la classificació de *snu*. Així doncs el PTMB ompliria en certa manera el “buit”¹¹³ d'ordenació i de protecció que ha resultat de l'aplicació de la normativa d'espais naturals.

Estudiar i valorar les determinacions i incidència del planejament territorial sobre el *snu* periurbà un cop s'aprovi definitivament, serà un tema interessant que caldrà estudiar en profunditat. No obstant, aquest no és l'objectiu de la recerca que ens ocupa.

Tanmateix caldria respondre si té sentit estudiar el planejament urbanístic municipal vista la incidència que pot tenir el planejament territorial en un futur pròxim. La resposta que cal donar a l'anterior pregunta és positiva, a continuació s'argumenta el perquè. Si bé l'absència del planejament territorial comportava la manca de referents i de determinacions globals per al territori, i la seva existència aporta oportunitats; cal tenir en compte que :

- Cal analitzar la informació al respecte amb certa cautela ja que si bé els grans eixos proposatius definitius del PTMB seran similars als que s'han comentat, no es pot oblidar que es tracta d'un document d'avantprojecte i alguns aspectes poden variar.
- Tal i com s'està demostrant en aquest apartat, la normativa urbanística també aporta oportunitats per a l'ordenació, protecció i gestió del *snu* periurbà. En apartats posteriors caldrà determinar si el planejament municipal les ha aprofitat. En alguns casos l'existència d'oportunitats normatives no es tradueix en la seva materialització sobre el territori.
- L'existència a la comarca que s'estudia d'algunes experiències pràctiques en aquest sentit demostra que l'absència del planejament territorial i de referents, no explica totalment la manca d'ordenació i gestió dels espais de *snu* periurbà.
- Pel que fa a la protecció del *snu* periurbà, el PTMB marca un mínim que cal complir. No obstant té flexibilitat a partir dels mínims, per exemple en referència a la urbanització dels *Espais de protecció preventiva del mosaic agroforestal*. Concretar aquesta flexibilitat correspon en part als instruments de planificació urbanística municipal.
- Pel que fa als mínims de protecció (que com s'ha comentat, són més amplis que els actuals), caldrà acotar-los amb el nivell de concreció que poden aportar els POUM: la delimitació és subjecte a variacions¹¹⁴. A

¹¹² De forma òptima o no òptima, depèn del punt de vista de cadascú.

¹¹³ Per ampliar o contextualitzar, al subcapítol que segueix (2.4. Normativa sectorial autonòmica) s'exposa més extensament aquesta realitat de la normativa d'espais naturals.

¹¹⁴ Reduïdes modificacions a l'escala del PTMB poden ésser significatives a escala municipal. A més per als municipis que no disposen d' *espais de protecció preventiva del mosaic agroforestal* (subjectes d'urbanitzar en el futur), es preveu la possibilitat de canviar la qualificació de *sòls de protecció especial d'interès natural i ambiental*.

més, cal afirmar que a vegades protecció no equival necessàriament a ordenació i a gestió¹¹⁵.

- L'estudi que es desenvolupa és una diagnosi de l'estat de la qüestió fins al moment al Vallès Occidental, per tant, segueix essent rellevant si més no a nivell explicatiu de la situació actual.

Per últim, cal comentar que els plans directors territorials (creats per la Llei 31/2002) es «conceben com a instruments flexibles»¹¹⁶. El seu àmbit ha d'ésser plurimunicipal i inferior als dels plans territorials parcials i el seu contingut ha de comprendre com a mínim, una de les determinacions exigides per als plans territorials parcials. En tant que el seu màxim contingut propositiu serà el dels plans territorials parcials, la seva utilització només té sentit¹¹⁷ en absència d'aquests. En el cas de la regió metropolitana no s'ha elaborat cap pla director territorial que afecti als espais oberts.

2.4. Normativa sectorial autonòmica

En aquest subcapítol es farà una breu ressenya de les normatives sectorials autonòmiques més rellevants que poden incidir sobre el *snu* periurbà. La ressenya de la normativa es farà per temàtiques (normativa d'espais naturals, normativa de paisatge) i per ordre cronològic, així quedaran millor contextualitzades algunes consideracions que es suggereixin al respecte.

Tal i com s'ha apuntat al subcapítol 2.1 (Consideracions prèvies), és important diferenciar entre els aspectes de la normativa sectorial que tenen una incidència sobre el *snu* periurbà de caire més o menys intens. En aquest sentit, els aspectes comentats a l'apartat 2.2.1 (Definició del *snu*) representen l'afectació més intensa sobre el *snu*: la normativa sectorial pot incidir en la classificació¹¹⁸ urbanística del *snu*. En el subcapítol que ens ocupa caldrà veure quina ha estat la incidència real¹¹⁹ de la normativa sectorial. També es comentaran els aspectes amb una incidència més laxa, en el sentit que versen exclusivament sobre la temàtica específica que regulen i no incideixen directament en la normativa urbanística. En canvi, incideixen directament en el territori per tant caldrà també tenir-los en compte.

¹¹⁵ Veure els capítols següents. La majoria d'espais periurbans vallesans estan "protegits" per la classificació de *snu* però no es s'ordenen i es gestionen a la pràctica.

¹¹⁶ Extret del document d'Avantprojecte de Pla territorial metropolità de Barcelona, Part I. Marc de referència, apartat 1.1 (Marc legal).

¹¹⁷ «És força clar que en el moment que s'aprovi un pla territorial parcial que complementi tots els continguts que li pertocquen, el pla director territorial s'haurà quedat sense espai propositiu. Tanmateix, en tant els plans territorials parcials no hagin assolit la seva aprovació, els plans directors territorials es poden usar per avançar l'elaboració del planejament territorial en parts dels àmbits dels plans territorials parcials on hi ha més urgència o on s'han donat iniciatives locals que es considera oportú integrar al procés general de formulació dels plans territorials». Extret del document d'Avantprojecte de Pla territorial metropolità de Barcelona, Part I. Marc de referència, apartat 1.1 (Marc legal).

¹¹⁸ Recordar, apartat a) de l'article 32 de la LUC.

¹¹⁹ Com a contraposició a la incidència potencial.

2.4.1. Normativa d'espais naturals

La norma bàsica d'espais naturals, i en conseqüència punt de partida d'altres normes més específiques al respecte, és la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals.

És evident que un *snu* periurbà de la plana del Vallès és distint que un *snu* situat a la serralada prelitoral, i en conseqüència caldrà ordenar, gestionar i si s'escau, protegir, aquests espais de forma diferent. Tanmateix, si la normativa d'espais naturals s'hagués pensat, interpretat i aplicat d'una forma més àmplia o amb una perspectiva distinta, caldria incloure-la¹²⁰ en un estudi sobre *snu* periurbà. No obstant, la realitat després de molts anys d'aplicació de la normativa bàsica d'espais naturals vigent a Catalunya en el context vallesà, és que aquesta s'ha aplicat bàsicament als espais anomenats de "muntanya". El resultat és un model de protecció d'espais naturals tipus "illa", on els espais de la plana¹²¹ han estat exclosos de l'acció administrativa per a protegir-los, a través de la normativa de protecció d'espais naturals. Les normes més específiques com que emanen de la normativa bàsica, comparteixen un enfocament similar.

L'existència de propostes, manifestos, reflexions d'especialistes, i reflexions d'entitats ciutadanes vinculades a la defensa del medi ambient, per tal de canviar aquesta concepció "illista" de la intervenció sobre els espais naturals, corrobora l'afirmació anterior. A tall d'exemples i entre d'altres:

- Manifest d'Olot per la salvaguarda de la connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya (Olot, 20-12-2003. Taller d'experts en connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya).
- Manifest¹²² de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès (Sant Celoni, 2004).
- Criteris¹²³ per al desenvolupament del Programa de planejament territorial (DPTOP, criteri 2) «... *el planejament sectorial, com el Pla d'espais d'interès natural, si bé ha tingut la llibertat de delimitació d'àmbits, s'ha configurat com un catàleg d'elements aïllats*».
- Document d'avantprojecte de PTMB, Part I. Marc de referència, apartat 3. Dinàmiques, subapartat 3.1 (L'evolució dels espais oberts): «*Des de l'inici de les polítiques de protecció dels espais lliures a l'any 1972, protagonitzat a la regió metropolitana per la Diputació de Barcelona, i fins a meitats dels anys vuitanta, la planificació i gestió dels espais lliures es plantegen de manera aïllada per a cadascun dels espais a protegir.*»

¹²⁰ I en conseqüència a les normes més específiques, que la prengueren com a referència.

¹²¹ Com a excepció, al Vallès Oriental i Occidental trobem el cas de la zona de Gallecs, zona de plana en vies de protecció. I segons fonts directes de l'autor, en els treballs previs d'elaboració del POUM de Terrassa alguns experts defensaven l'ampliació del Parc Natural fins al límit nord de la ciutat (englobant espais de la plana), finalment però no es va incloure aquesta zona a la proposta d'ampliació del Parc Natural.

¹²² Aquest manifest va ser signat el 13 de juliol de 2004 a Sant Celoni per Joan Castaño Augé, alcalde de Sant Celoni, Margarita Castañer Vivas, directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona i Gemma Cànovas Valiente, directora del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

¹²³ Veure web del DPTOP o http://www10.gencat.net/ptop/binaris/opuscle_criteris_tcm32-30096.pdf

Així, la planificació i gestió entén l'àmbit a protegir com isolat de la resta del territori».

Tal i com s'ha justificat, la manca d'aplicació d'aquesta normativa als espais periurbans provoca que la recerca no versí sobre aquest tipus d'espais. Cal insistir en que no es tracta d'una exclusió de tipus reduccionista, sinó d'una exclusió coherent amb la realitat de l'objecte d'estudi.

No obstant algunes normatives específiques - sobretot la d'accés motoritzat al medi natural i la forestal- contenen elements a tenir en compte en un estudi sobre *snu* periurbà. A més, entendre les mancances de la normativa de referència d'espais naturals a protegir –ordenar o gestionar- pot aportar elements de judici molt interessants per a la ordenació i gestió d'espais de *snu* (en el nostre cas, periurbà).

Per últim cal fer notar que no s'han analitzat altres normatives sectorials significativament rellevants per a la temàtica estudiada, a saber, normativa agrària, normativa de camins, i normativa d'aigües. Fer-ho seria ampliar la recerca de forma excessiva, no obstant cal tenir en compte que aquesta normativa és rellevant sobretot pensant en una hipotètica gestió dels espais de *snu* periurbà al Vallès Occidental.

⇒ Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals, modificada per la Llei 12/2006, de 5 de setembre. Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural.

Es tracta de la norma bàsica sobre espais naturals¹²⁴. Els objectius de la llei són:

«protegir, conservar, gestionar i si s'escau restaurar i millorar, la diversitat genètica, la riquesa i la productivitat dels espais naturals de Catalunya, els quals han d'ésser compatibles amb el desenvolupament i la utilització dels recursos naturals i ambientals, en el marc de la protecció del medi i de l'ordenació racional i equilibrada del territori» (article 1, Capítol I. Disposicions generals).

La llei determina la necessària existència del que anomena Pla d'Espais d'Interès Natural¹²⁵ (Capítol III). El PEIN té per objecte *“la delimitació i l'establiment de les determinacions necessàries per a la protecció bàsica dels espais naturals la conservació dels quals es considera necessària”* (article 15, apartat 1). En el marc planificació territorial té caràcter de pla territorial sectorial i té una vigència indefinida (article 15, apartats 2 i 3). El PEIN estableix una delimitació indicativa i els criteris per a la delimitació definitiva dels espais a protegir, la delimitació definitiva (article 16) es farà a través dels Plans especials per a la protecció del medi natural i del paisatge (planejament

¹²⁴ Segons aquesta norma, espais naturals són (article 2.2): *«els que presenten un o diversos ecosistemes, no essencialment transformats per l'explotació i l'ocupació humanes, amb espècies vegetals o animals d'interès científic o educatiu i els que presenten paisatges naturals o de valor estètic».*

¹²⁵ A partir d'ara PEIN.

especial, definits a l'article 5 de la llei) o segons les modalitats d'Espai natural de protecció especial¹²⁶ (article 21, Capítol IV).

Així doncs cal elaborar i aprovar el PEIN, que inclouria aquells espais naturals que cal protegir. Segons la llei, als espais inclosos¹²⁷ en el PEIN (article 18): s'aplica preventivament el règim de *snu*, es preveu l'adaptació del planejament urbanístic a les seves determinacions, i -en general- no s'hi permet l'accés motoritzat¹²⁸.

En resum la llei preveu tres nivells de protecció (de menor a major):

1. *Snu* exclòs del PEIN protegit per un Pla Especial Ambiental (article 5).
2. *Snu* inclòs al PEIN protegit per un Pla Especial Ambiental (article 15)
3. Declaracions singulars (article 21). Els articles del 22 al 25, desenvolupen¹²⁹ les modalitats possibles, a saber:
 - a) Parcs Nacionals
 - b) Paratges Naturals d'Interès Nacional
 - c) Reserves naturals
 - d) Parcs naturals

El Decret 328/1992, de 14 de desembre, aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural, determina les normes que el regeixen, i aporta a l'annex la llista d'espais d'interès natural que estan inclosos al PEIN.

Actualment a l'àmbit d'estudi els espais naturals inclosos en el PEIN són: la Serra de Collserola (codi PEIN: CLR, núm. 36), Sant Llorenç del Munt i l'Obac (codi PEIN: SLO, núm. 136), Gallifa (codi PEIN: GAF, núm. 61), Cingles de Bertí (codi PEIN: BIC, núm. 22), Serra de Coll Cardús (codi PEIN: SCC, núm. 128), Montserrat (codi PEIN: MTS, núm. 97), Riu Llobregat (codi PEIN: RLL, núm.121).

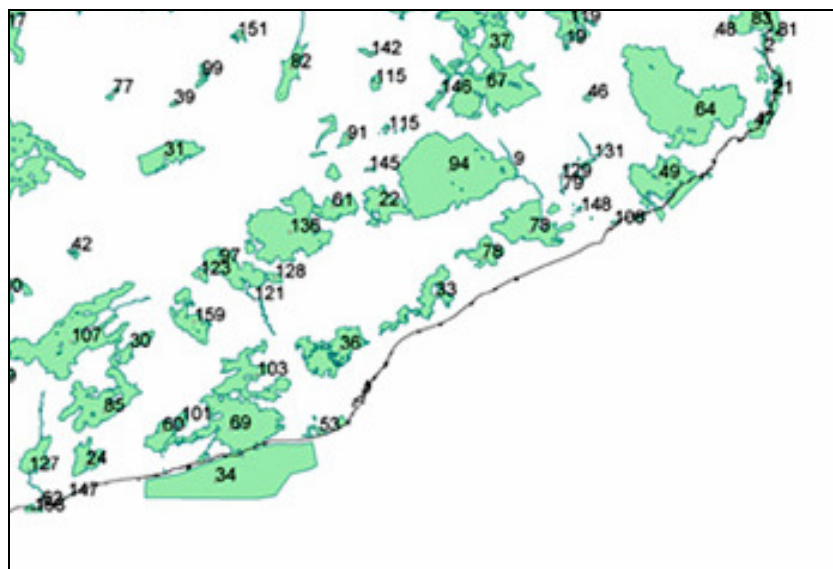
¹²⁶ La declaració d'Espai natural de protecció especial determina la inclusió immediata al PEIN, en cas que els espais en qüestió no hi estessin inclosos (article 16.3).

¹²⁷ Cal situar les mesures preventives, en el context del moment en què s'aprova la norma. Cal fer notar que les mesures preventives es refereixen especialment a aspectes urbanístics i a l'accés al medi natural.

¹²⁸ La norma que s'analitza en aquest mateix apartat, la Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural, es deriva d'aquest article.

¹²⁹ També qui emet la declaració.

Figura 2.1: Espais PEIN de la comarca

Detall d'imatge extreta del web del Departament de Medi Ambient i Habitatge:
<http://mediambient.gencat.net/cat>

Pel que fa a les declaracions singulars, al Vallès Occidental tenim el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i el Parc Natural de Montserrat. La Serra de Collserola tan sols està regulada per un pla especial ambiental, però no és parc natural.

⇒ Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya.

D'aquesta llei -essent coherents amb l'enfocament de la recerca - es comentaran tan sols en els aspectes generals que determinen l'ordenació dels terrenys forestals. Els aspectes més específics caldria tenir-los en compte en recerques o anàlisi de situacions a escales més reduïdes.

Del títol I (Disposicions generals), capítol I (Finalitat i àmbit d'aplicació), ens interessa especialment la finalitat i els objectius de la llei (article 1) a saber:

- Finalitat (1.1): «establir l'ordenament dels terrenys forestals de Catalunya per assegurar-ne la conservació i garantir la producció de primeres matèries, aprofitar adequadament els recursos naturals renovables i mantenir les condicions que permeten un ús recreatiu i cultural d'aquests terrenys».
- Objectius (1.2)¹³⁰: els més generals i els rellevants per al nostre objecte d'estudi foren¹³¹ promoure i millorar la funció socio-econòmica de les masses forestals, fent-la compatible amb la protecció del medi físic (a), evitar la disminució de la superfície forestal existent i afavorir-ne

¹³⁰ Article resumit.

¹³¹ Altres objectius: promoure una silvicultura adequada i les activitats de primera transformació dels productes del bosc (c), fomentar la col·laboració de les administracions locals en la protecció dels terrenys forestals de llur territori (f), fomentar l'associacionisme i la col·laboració entre els sectors implicats en la producció, la transformació i la comercialització dels recursos forestals (g), promoure la investigació i l'experimentació forestals i la formació dels productors o gestors d'activitats forestals (h).

l'ampliació (b), millorar la gestió dels aprofitaments silvo-pastorals mitjançant accions d'assessorament, suport i tutela de l'Administració forestal (d), i introduir criteris de manteniment i d'increment de les àrees forestals existents en l'ordenació territorial, en el planejament urbanístic i en la política d'estructures agràries (e). Aquest darrer és rellevant ja que es relaciona directament amb la resta de normatives que afecten al territori (territorial, i urbanística).

També al títol I, capítol I, l'article 2 defineix els terrenys forestals (o forests). Aquest article és essencial per a saber quin és l'àmbit d'aplicació de les determinacions de la llei, són terrenys forestals¹³²:

- ⇒ Els sòls rústics poblats d'espècies arbòries o arbustives, de matolls i d'herbes.
- ⇒ Els erms situats en els límits dels boscos que siguin necessaris per a la protecció d'aquests.
- ⇒ Els erms que, per llurs característiques, siguin adequats per a l'aforestació o la reforestació.
- ⇒ Els prats de regeneració natural, els aiguamolls, els rasos poblats anteriorment i transformats sense l'autorització corresponent i les pistes i camins forestals.

A més l'article 3 defineix quins terrenys no¹³³ tenen la consideració de terreny forestal:

- ⇒ Els sòls qualificats legalment com a urbans o com a urbanitzables programats.
- ⇒ Les superfícies poblades d'arbres isolats o de plantacions lineals.
- ⇒ Les superfícies destinades al conreu d'arbres ornamentals.

Al Capítol II (De les competències de les administracions públiques en matèria forestal) s'apunta que el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca té les competències en matèria forestal i que en l'exercici de llurs competències, ha de vetllar pel compliment dels objectius de la Llei (article 5).

Del títol II (De la política forestal), ens interessa el capítol I (Dels Plans de Desenvolupament Forestal), es tracta de «*tot allò relatiu a la política forestal, dels eixos que en determinen les línies fonamentals i els instruments de realització pràctica*»¹³⁴. El departament amb les competències en matèria forestal (article 6.1) ha d'elaborar Plans de Desenvolupament Forestal per realitzar la política forestal d'acord amb els criteris establerts per l'article 1 de la llei. Hi ha dos tipus de plans (article 6.2). El Pla General de Política Forestal (article 7) té la finalitat de realitzar una política forestal integral, ha de classificar

¹³² També, es consideren com a terrenys forestals temporals, amb una durada mínima del torn de l'espècie, els terrenys agrícoles que circumstancialment són objecte d'explotació forestal amb espècies de creixement ràpid (2.3).

¹³³ Segons la llei: «*Les exclusions a què es refereix l'apartat 1 són sens perjudici de les facultats que, d'acord amb la legislació vigent, pertocuen a l'Administració forestal en relació amb la conservació de la natura, la protecció del medi i del paisatge i la conservació d'arbres monumentals*» (3.2).

¹³⁴ Extret del preàmbul de la llei.

els terrenys forestals i determinar-ne l'ús i té una vigència màxima de deu anys. Els Plans de Producció Forestal (article 9) determinen les línies generals bàsiques per millorar la gestió dels boscos i les pastures, d'acord amb el que estableix el Pla General de Política Forestal; el seu contingut s'ha de tenir en compte en la redacció de Projectes d'Ordenació i de Plans Tècnics de Gestió i Millora Forestals i es redacten per àmbits territorials.

Del Títol III (De la conservació i la millora dels terrenys forestals), ens interessa el capítol I¹³⁵ (De les disposicions i les mesures de caràcter general), en concret cal tenir en compte el següent:

L'article 20 determina que l'ús dels terrenys forestals ha de garantir la disponibilitat futura dels recursos naturals renovables i la conservació dinàmica del medi forestal. El 21 estableix que cal establir la superfície de la unitat mínima forestal, segons les condicions i les característiques de cada comarca.

L'article 22 és molt rellevant ja que incideix directament en l'àmbit urbanístic, vegem-ho:

- ⇒ Hi ha terrenys forestals que han d'ésser qualificats com a sòl no urbanitzable (els no afectats pels processos de consolidació i d'expansió d'estructures urbanes preexistents i que no formen part d'una explotació agrària), d'altres com a sòl no urbanitzable d'especial protecció (els terrenys declarats d'utilitat pública o protectors).
- ⇒ Els instruments de planejament urbanístic han de procurar les compensacions necessàries per a evitar la disminució dels terrenys forestals existents en llur àmbit d'aplicació.
- ⇒ Els instruments urbanístics i les revisions o modificacions d'aquests requereixen, abans de llur aprovació provisional, un informe preceptiu de l'Administració forestal pel que fa a la delimitació, la qualificació i la regulació normativa dels terrenys forestals, i també pel que fa a les compensacions.
- ⇒ Condicions per a l'autorització d'edificacions vinculades a usos agraris i, excepcionalment, noves edificacions unifamiliars aïllades en terrenys forestals.

L'article 25 estableix que correspon a l'Administració forestal, dins el marc de la legislació aplicable, la restauració hidrològico-forestal a Catalunya.

Per últim, cal tenir en compte que els títols IV, V i VI (Dels aprofitaments forestals, De la millora tècnica de la producció forestal, i De les infraccions i les sancions, respectivament), no es comentaran per ésser massa específics.

- ⇒ Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural. modificada per la llei 12/2006, de 5 de setembre. Decret 166/1998, de 8 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural.

¹³⁵ El capítol II tracta la prevenció de plagues i incendi forestals, el capítol III tracta les Zones d'Actuació Urgent.

Al preàmbul s'apunta la motivació principal de la norma «concretar i estendre a tots els espais naturals i als terrenys agrícoles i forestals de Catalunya» la regulació de la circulació motoritzada en els espais d'interès natural, establerta per les normes del Pla d'espais d'interès natural; «amb l'objectiu últim de garantir la conservació del patrimoni natural de Catalunya, assegurant, alhora, el respecte a la població i la propietat pública i privada del món rural.» (article 1 de la Llei, Finalitat).

L'àmbit d'aplicació¹³⁶ de la norma són: els espais naturals i els terrenys forestals definits per la Llei 12/1985 d'espais naturals, els espais naturals i els terrenys forestals definits per la Llei 6/1988 forestal de Catalunya, i el conjunt de pistes i de camins asfaltats que els recorren i per tot el conjunt de camins rurals, de bast i ramaders, senders i corriols i pistes forestals de terra. Per tant, podem afirmar que queden afectats els espais de *snu* periurbà del Vallès Occidental, que són el nostre objecte d'estudi.

És important tenir en compte les determinacions contingudes al Capítol II¹³⁷, ja que són rellevants per a regular una de les vies principals d'accés dels ciutadans a les zones de *snu* periurbà –i tanmateix la que porta associats impactes més agressius-, la circulació motoritzada.

L'article 6 (Delimitació dels vials) apunta¹³⁸ que “en els terrenys forestals s'autoritza la circulació per les pistes i els camins forestals pavimentats o d'amplada igual o superior a quatre metres”. Aquests foren els camins o pistes aptes per a la circulació. L'Article 7 (Prohibició de circular camps a través i fora de camins i de pistes) determina que “en conseqüència, es prohibeix la circulació de vehicles motoritzats camps a través o fora de les pistes o dels camins delimitats a aquest efecte i pels tallafocs, les vies forestals d'extracció de fusta i els camins ramaders, i pel llit sec i per la làmina d'aigua dels rius, els torrents i tota mena de corrents d'aigua”. L'article 8 preveu la possibilitat d'establir limitacions específiques i prohibicions de la circulació -fora¹³⁹ dels espais PEIN, tan sols en camins de titularitat local-. A més, conté una previsió important relacionada amb la normativa urbanística: “les limitacions i les prohibicions especificades en aquest article s'apliquen sens perjudici de les que hagi establert amb caràcter més restrictiu la normativa urbanística vigent.” (8.5).

Per últim cal destacar l'article 9 (usos i activitats tradicionals), que podríem anomenar la “clau de tancament” del sistema: les limitacions dels articles 6, 7 i 8 (si la normativa pròpia de l'espai no ho prohibeix expressament) “no són aplicables a l'accés dels propietaris a llurs finques ni a la circulació motoritzada relacionada amb el desenvolupament de les activitats i els usos agrícoles, ramaders o forestals dels espais afectats o amb la prestació de serveis de naturalesa pública.”

¹³⁶ El decret 166/1998, de 8 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural que desenvolupa la Llei, en l'article 2 (àmbit territorial d'aplicació, apartat 1) l'amplia a: «d) Els llits de les corrents naturals d'aigua, contínues o discontinües i els dels llacs, llacunes i embassaments superficials en lleres públiques.»

¹³⁷ Circulació de vehicles. Secció primera: Normes generals per a la circulació de vehicles.

¹³⁸ Cal tenir en compte que les previsions principals es fan per a la circulació als espais inclosos al PEIN, diferenciant entre els espais de protecció especial i els que no ho són.

¹³⁹ Veure apartats 2 i 3 de l'article 8.

Pel que fa a la norma reglamentària que desenvolupa la llei, el decret 166/1998, de 8 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural, cal destacar el següent:

- Article 2.1: Definició a efectes del decret i de la llei dels camins forestals, pistes forestals, pistes de desembosc, camins rurals, camins ramaders, i corriols i senders. Exclou de l'àmbit d'aplicació les carreteres i vies de comunicació regulades per la legislació de carreteres.
 - Els articles 6, 7, 8 i 9 són pràcticament idèntics als mateixos articles de la llei.
 - Com a novetat es té (article 11, Senyalització i inventari) la elaboració per part dels consells comarcals -a proposta dels municipis afectats- d'una proposta d'inventari dels camins rurals i dels camins i pistes forestals existents en els termes municipals de llurs comarques, que ha d'incloure les característiques i regulacions de cada un d'ells. Un cop aprovat caldrà senyalitzar els camins amb regulacions específiques.
- ⇒ LLEI 12/2006, del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental

Es tracta d'una norma que modifica¹⁴⁰ altres normes de l'àmbit del medi ambient. En concret introdueix modificacions en les lleis –comentades anteriorment- 12/1985, d'espais naturals, i en la 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural.

Les modificacions en la segona són molt específiques i per tant, poc rellevants per a la recerca que es desenvolupa.

Per contra, cal destacar les modificacions en la llei 12/1985 d'espais naturals, que donen *“resposta a la necessitat d'incorporar a la legislació catalana les figures de protecció de la natura recollides en la Directiva 92/423/CEE del Consell, del 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora salvatges, i en la Directiva 79/409/CEE del Consell, del 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació dels ocells salvatges, establint un procediment per llur designació i proposta, i també llur inclusió en el Pla d'espais d'interès natural”* (veure preàmbul de la llei). Es tracta dels espais naturals catalans que conformaran la Xarxa Natura 2000.

S'afegeix la possibilitat de protegir espais naturals a partir d'altres normatives, les previsions de les quals s'incorporen a la normativa bàsica d'espais naturals a Catalunya. Així doncs, la llei 12/1985 incorpora un nou capítol el IV bis (Zones especials de conservació i zones de protecció especial per als ocells), que recull les següents figures de protecció:

¹⁴⁰ Veure preàmbul de la llei: *“Aquesta llei respon a la necessitat d'introduir un conjunt de modificacions puntuals en la legislació vigent en matèria de medi ambient.”*

- a) Zones especials de conservació (article 34 bis, apartat 1): els espais on hi ha hàbitats naturals d'interès comunitari i hàbitats d'espècies d'interès comunitari que cal mantenir en un estat de conservació favorable.
- b) Zones de protecció especial per als ocells (article 34 ter, apartat 1): els espais¹⁴¹ on hi ha espècies de les incloses en l'annex I de la Directiva 79/409/CEE, del Consell, del 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació dels ocells salvatges, i espècies migratòries no incloses en el dit annex però que arriben regularment.

Cal entendre doncs l'Acord de Govern de 5 de setembre de 2006 (que es comenta a continuació), pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA)¹⁴² i s'aprova la proposta de lloc d'importància comunitària (LIC)¹⁴³, com la materialització de les previsions que introdueixen les modificacions comentades.

⇒ Xarxa Natura 2000. Acord de Govern de 5 de setembre de 2006, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de lloc d'importància comunitària (LIC).

Natura 2000 és una xarxa ecològica europea d'espais que deriva de la Directiva d'hàbitats (Directiva 92/43/CEE, de 21 de maig, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora silvestres). A més, integra totes les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) designades en compliment de la Directiva 79/409/CEE, d'aus. El Reial decret 1997/1995, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen mesures per contribuir a garantir la biodiversitat mitjançant la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres, transposa aquesta Directiva a la legislació espanyola.

Posteriorment, el Consell de les Comunitats Europees va aprovar la Directiva 97/62/CE, de 27 d'octubre de 1997, que va adaptar al progrés científic i tècnic la Directiva 92/43/CEE. En la legislació espanyola, aquesta nova directiva que modifica la Directiva d'hàbitats ha quedat transposada mitjançant el Reial decret 1193/1998, de 7 de desembre, pel qual es modifica el Reial decret 1997/1995.

¹⁴¹ Per ampliar, segons el mateix article: *"En aquests espais s'han d'aplicar mesures de conservació especials per a assegurar la supervivència i la reproducció de les espècies d'ocells en llur àrea de distribució."*

¹⁴² Pel que fa a les ZEPA (article 34 ter)

«2. El Govern, d'acord amb el procediment establert per l'article 34 bis.3 (veure referència següent), ha de declarar zones de protecció especial per als ocells (ZEPA) els territoris més adequats en nombre i en superfície per a la conservació de les espècies d'ocells indicades en l'apartat 1...».

¹⁴³ Pel que fa a les ZEC (article 34 bis):

«2. Les zones especials de conservació (ZEC) són declarades pel Govern, amb la selecció prèvia com a llocs d'importància comunitària per la Comissió Europea, d'acord amb el que estableix la Directiva 92/43/CEE del Consell, del 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora salvatges.

3. L'elaboració i la tramitació de la proposta d'espais perquè siguin seleccionats per la Comissió Europea com a llocs d'importància comunitària correspon al departament competent en matèria de medi ambient. En la tramitació cal sol·licitar un informe del departament competent en matèria d'agricultura, ramaderia i pesca i dels altres departaments i organismes afectats per la proposta i s'ha de donar audiència a les corporacions locals interessades i als propietaris afectats. Una vegada instruït l'expedient, s'ha d'elevat al Govern perquè aprovi la proposta.»

La Xarxa Natura 2000 està formada per dos tipus d'espais: les ZEC, o zones especials de conservació, i les ZEPA, o zones d'especial protecció per a les aus. No obstant, la normativa europea no estableix una figura de protecció concreta. És per això, que a Catalunya, es protegeixen aquests espais mitjançant la inclusió al Pla d'espais d'interès natural (veure les modificacions que introdueix la LLEI 12/2006, del 27 de juliol en el PEIN)¹⁴⁴.

Existeix un procediment¹⁴⁵ establert per tal que els estats de la UE proposin els espais que cal incloure-hi. El llistat actual d'espais Natura 2000 deriva d'una sèrie de propostes successives aprovades pel Govern de la Generalitat. L'Acord de Govern de 5 de setembre de 2006, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de lloc d'importància comunitària (LIC), engloba el conjunt de les propostes anteriors i es configura com la xarxa Natura 2000 global a Catalunya.

Cal tenir en compte doncs l'impuls que ha donat la normativa europea d'espais naturals a la normativa catalana de la mateixa temàtica. No obstant, en general i de forma similar al PEIN, els espais periurbans vallesans no queden afectats per aquesta normativa.

A la comarca del Vallès Occidental els espais inclosos són (nom i codi de l'espai):

- ⇒ Gallifa-Cingles de Bertí (ES5110008)
- ⇒ Sant Llorenç del Munt i l'Obac (ES5110010)
- ⇒ Montserrat-Roques Blanques-riu Llobregat (ES5110012)
- ⇒ Serra de Collserola (ES5110024)

Figura 2.2 : Espais que conformen la proposta catalana de Natura 2000

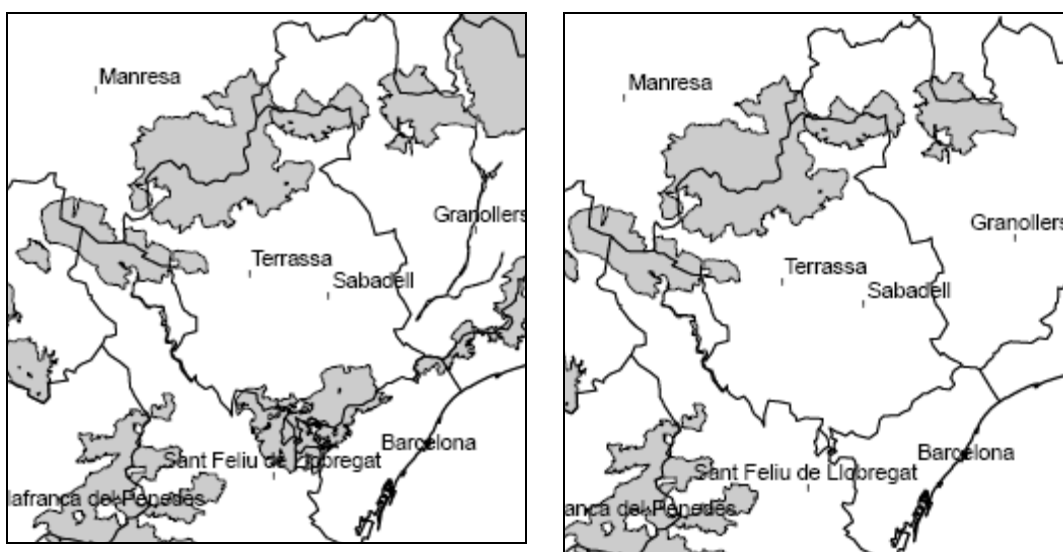

Font: <http://mediambient.gencat.net/cat>

¹⁴⁴ Molts dels espais naturals de la comarca es van incloure en el PEIN arrel de la Xarxa Natura 2000 (excepte Sant Llorenç del Munt i l'Obac, la Serra de Collserola, i Montserrat).

¹⁴⁵ Simplificant: l'estat fa una proposta de LIC, la Comissió selecciona els espais adequats d'acord amb una sèrie de criteris i atorga als espais i la categoria de lloc d'importància comunitària (LIC), aquests hauran de ser designats pels estats com a zones especials de conservació (ZEC). A l'estat espanyol les CCAA participen del procés. Les ZEPA, les designen els estats membres. Tan bon punt es designen zones ZEPA passen a formar part de Natura 2000.

Figura 2.3: Xarxa Natura 2000 . Espais que es proposen com a LIC (esquerra) i com a ZEPA (dreta).

Font: <http://mediambient.gencat.net/cat>

2.4.2. Normativa de paisatge

La normativa de paisatge es comentarà d'una forma més àmplia ja que afecta transversalment «*al conjunt del territori de Catalunya, i encara que restin afectats per altra legislació sectorial*» (article 4¹⁴⁶ de la Llei 8/2005, de 8 de juny), per tant incideix de ple als espais periurbans de *snu* que són objecte de la nostra recerca. A més es tracta d'un marc normatiu novedós: la transposició a Catalunya de la normativa europea¹⁴⁷.

Per tant el seu anàlisi pot esdevenir interessant per a la temàtica estudiada i necessari per a donar respostes correctes als reptes que ens planteja.

- ⇒ Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.

L'objecte de la llei és el «*reconeixement, la protecció, la gestió i l'ordenació del paisatge, a fi de preservar els seus valors naturals, patrimonials, culturals, socials i econòmics en un marc de desenvolupament sostenible.*» (Capítol I. Disposicions generals, article 1). En l'article 1 i en el preàmbul s'apunta que la llei no pretén regular de manera omnicomprendiva els elements de producció i transformació del paisatge, sinó servir de referència per a l'acompliment d'actuacions específiques en l'àmbit de la gestió del paisatge i integrar el paisatge en les legislacions sectorials i en el planejament territorial i urbanístic.

¹⁴⁶ Veure també el preàmbul de la llei: «*Tant a les àrees naturals, rurals, forestals, urbanes i periurbanes i als paisatges singulars com als paisatges quotidians o degradats, siguin de l'interior o del litoral.*»

¹⁴⁷ Tal i com s'apunta al preàmbul de la Llei, aquesta té per objecte donar contingut positiu a l'adhesió del Parlament de Catalunya al Conveni europeu del paisatge, aprovat pel Consell d'Europa el dia 20 d'octubre de 2000 (resolució 364/VI, del 14 de desembre de 2000).

La llei acota les tipologies d'actuacions¹⁴⁸ sobre el paisatge (article 6) i en defineix les possibles finalitats (article 8). Les finalitats¹⁴⁹ b, c i d podrien coincidir amb els objectius d'algunes actuacions en *snu* periurbà.

Els instruments dels quals es dota la llei per actuar sobre el paisatge i els més rellevants pensant en experiències d'ordenació i gestió d'espais de *snu* periurbà són: els catàlegs de paisatge¹⁵⁰, les directrius de paisatge, i les cartes de paisatge.

L'article 9¹⁵¹ preveu la creació dels catàlegs de paisatge i de les directrius de paisatge. L'aprovació dels primers correspon al DPTOP, a més, aquest departament ha d'incorporar als plans territorial parcials i als plans directores territorial si s'escau, les directrius que responguin dels objectius de qualitat paisatgística dels catàlegs.

Els catàlegs de paisatge són «*documents de caràcter descriptiu i prospectiu que determinen la tipologia de paisatges de Catalunya, identifiquen llurs valors i llur estat de conservació i proposen els objectius de qualitat que han de complir*», i el seu abast territorial es correspon amb el de cadascun dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials (article 10). En principi en el projecte, no s'estudia a fons¹⁵² el planejament territorial, que en el cas de l'àrea metropolitana està en procés d'aprovació. Evidentment, quan aquest s'aprovi repercutirà sobre el territori i les normatives que el regulen, i caldrà tenir-lo en compte. També estableixen «*La delimitació de les unitats de paisatge¹⁵³, enteses com a àmbits estructuralment, funcionalment o visualment coherents sobre els quals pot recaure, en part o totalment, un règim específic de protecció, gestió o ordenació en els termes que estableix l'article 6*» (article 11. d).

En el moment en què es desenvolupa aquesta recerca, s'ha consultat la web¹⁵⁴ de l'Observatori del Paisatge (depenent del DTOP, responsable de l'elaboració dels catàlegs) i s'ha comprovat que està prevista l'elaboració dels set catàlegs de paisatge que es corresponen amb els set plans territorials parcials que cal elaborar a Catalunya, en el període comprès entre juny de 2005 i finals de 2008. El catàleg que es correspon amb el pla territorial parcial de la regió metropolitana de Barcelona està en procés d'elaboració.

¹⁴⁸ A saber actuacions de: protecció, gestió i ordenació.

¹⁴⁹ Per ampliar: «b) *La millora paisatgística de les perifèries i de les vies d'accés a les ciutats i les viles, i també l'eliminació, la reducció i el trasllat dels elements, els usos i les activitats que les degraden*; c) *El manteniment, el millorament i la restauració dels paisatges agrícoles i rurals*; d) *L'articulació harmònica dels paisatges, amb una atenció particular vers els espais de contacte entre els àmbits urbà i rural...*».

¹⁵⁰ Per ampliar, veure articles 2, 3, 4, 5, 6, i 11 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.

¹⁵¹ Instruments de protecció, gestió i ordenació del paisatge (Capítol II. El paisatge en el planejament territorial).

¹⁵² Veure apartat anterior, subapartat 2.3.2. Figures de planejament territorial.

¹⁵³ Per ampliar veure article 10 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.

¹⁵⁴ Veure : <http://www.catpaisatge.net/cat/catalog.php>

Així doncs, deixant de banda la part descriptiva, el contingut dels catàlegs que pot ésser rellevant pensant en l'ordenació i gestió del *snu* fora: la delimitació de les unitats de paisatge i els objectius¹⁵⁵ de qualitat paisatgística que cada una d'elles ha de complir. La primera determina si serà possible (o no) realitzar sobre el *snu* alguna actuació sobre el paisatge, i els segons determinaran el contingut de l'actuació en *snu*.

La rellevància de les directrius (article 12, apartat 1¹⁵⁶) s'explica entenent que «són les determinacions que, basant-se en els catàlegs del paisatge, precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els plans territorials parcials o en els plans directors territorials». Correspon¹⁵⁷ al DTOP elaborar, aprovar, i revisar les directrius del paisatge. L'avanç de pla metropolità no incorpora explícitament les directrius de paisatge per a la regió metropolitana, segurament en el moment de la seva aprovació definitiva si que les contindrà. Aquesta absència de les directrius s'entén si tenim en compte que el catàleg de paisatge per a la Regió Metropolitana de Barcelona no està encara acabat.

Pel que a a les cartes de paisatge¹⁵⁸ (article 14) «són els instruments de concertació d'estratègies entre els agents públics i els privats per a acomplir actuacions de protecció, gestió i ordenació del paisatge que tinguin per objectiu mantenir-ne els valors». Aquestes poden ésser impulsades pels ajuntaments¹⁵⁹. En principi el contingut de les cartes ha de tenir en compte el que estableixen els catàlegs del paisatge que incideixen en llur àmbit, no obstant, les cartes del paisatge que s'hagin formalitzat en absència de catàlegs del paisatge s'ha de tenir en compte en els catàlegs del paisatge que s'elaborin posteriorment.

De la consulta a la web¹⁶⁰ de l'Observatori del Paisatge (depenent del DTOP, responsable de l'elaboració de les cartes) i s'ha comprovat que no existeix cap carta de paisatge iniciada al Vallès Occidental.

Es considera que les cartes¹⁶¹ poden ésser instruments rellevants per tal que les actuacions en *snu* incideixin sobre el territori, ja que al tractar-se d'instruments de concertació d'estratègies entre agents públics i privats poden facilitar acords per acomplir-les a la pràctica.

¹⁵⁵ Per ampliar veure article 8 del decret 343/2006, de 19 de setembre.

¹⁵⁶ L'apartat 2 recull que els plans territorials parcials i els plans directors territorials, determinen els supòsits en els quals les directrius són d'aplicació directa o són d'incorporació obligatòria quan es modifica o revisa el planejament urbanístic, i també poden determinar quan les directrius seran recomanacions per al planejament urbanístic, cartes de paisatge i per altres plans i programes derivats sectorials.

¹⁵⁷ Veure articles 12, 13, 14 i 15 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgístic.

¹⁵⁸ Capítol IV. La concertació i la sensibilització en les polítiques de paisatge.

¹⁵⁹ Entre d'altres. També per el Govern, els consells comarcals, i les altres administracions locals.

¹⁶⁰ Veure: <http://www.catpaisatge.net/cat/cartes.php>

¹⁶¹ Veure també article 18 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgístic.

La llei també regula altres dos instruments a tenir en compte: l'Observatori del Paisatge¹⁶² com a ens de col·laboració i de suport de l'Administració i de la societat en totes les qüestions relacionades amb el paisatge, i un instrument financer, el Fons de protecció, gestió i ordenació del paisatge¹⁶³, que ha de permetre el foment de les actuacions de millora paisatgística. La línia general del Fons incorpora la possibilitat de subvencionar projectes que podrien ésser necessaris de desenvolupar en zones de *snu* periurbà:

- La preservació dels paisatges que, pels seus caràcter natural o cultural, requereixen intervencions específiques i integrades.
- La millora paisatgística de les perifèries i de les vies d'accés a les ciutats i les viles, i també l'eliminació, la reducció i l'ordenació dels elements, els usos i les activitats que les degraden.
- L'articulació harmònica dels paisatges, amb una atenció particular vers els espais de contacte entre els àmbits urbà i rural i entre els àmbits terrestre i marí.
- El foment de les actuacions de les administracions locals i de les entitats privades en la promoció i la protecció del paisatge.
- L'adquisició de sòl per a incrementar el patrimoni públic de sòl en les àrees que es considerin d'interès per a la gestió paisatgística.

2.5. Normativa sectorial estatal

En aquest subcapítol es farà una ressenya de les normatives sectorials estatals més rellevants que poden incidir sobre el *snu*.

2.5.1. Normativa d'espais naturals

⇒ *Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio natural y de la Biodiversidad*¹⁶⁴

No es comentarà aquesta normativa, doncs tan sols té incidència en els espais protegits per la normativa sectorial autonòmica d'espais naturals. Tanmateix és adequat anomenar-la en un estudi sobre *snu*.

⇒ *Ley 45/2007, de 13 de diciembre, para el desarrollo sostenible del medio rural*

¹⁶² Per ampliar, veure articles 16 i 17 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgístic.

¹⁶³ Per ampliar, veure els articles de 23 a 36 del Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgístic

¹⁶⁴ Aquesta norma és relativament recent. Segons el preàmbul de la Llei: «La ley viene a derogar y sustituir a la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres que, a su vez, en parte procedía de la Ley de 2 de mayo de 1975, de Espacios Naturales Protegidos, y a las sucesivas modificaciones de aquélla». Les modificacions són les Lleis 40/1997 i 41/1997, de 5 de novembre per les quals es modifica la Llei 4/1989.

En primer lloc cal respondre si la llei que s'analitza té incidència real en els espais de *snu* periurbà de la comarca del Vallès Occidental. El preàmbul (l) de la norma afirma el següent¹⁶⁵:

“La importancia actual del medio rural en España, que integra al 20 por ciento de la población, que se elevaría hasta el 35 por ciento si se incluyen las zonas periurbanas y afecta al 90 por ciento del territorio, y el hecho de que en este inmenso territorio rural se encuentran la totalidad de nuestros recursos naturales y una parte significativa de nuestro patrimonio cultural, así como las nuevas tendencias observadas en la localización de la actividad económica y residencial, confieren a este medio una relevancia mayor de la concedida en nuestra historia reciente.”

Sembla doncs que les àrees periurbanes quedarien afectades per la norma. Caldria incloure-les al que la llei anomena *zona rural*¹⁶⁶ que fora (article 3, apartat b) un *“ámbito de aplicación de las medidas derivadas del Programa de Desarrollo Rural Sostenible regulado por esta Ley, de amplitud comarcal o subprovincial, delimitado y calificado por la Comunidad Autónoma competente”*. Així doncs caldria que la Comunitat Autònoma inclogués l'espai en qüestió en aquest tipus de zones, en conseqüència el *Programa de Desarrollo Rural Sostenible* i les mesures que contingui serien d'aplicació. El tipus de zona rural fora el 1.c) de l'article 10, *Zonas rurales periurbanas*¹⁶⁷.

En el moment en que s'està desenvolupant aquesta recerca, s'ha consultat la web del *Ministerio de medio ambiente y medio rural y marino*, i no hi ha constància de que el *Programa de Desarrollo Rural Sostenible* s'hagi elaborat encara.

2.6. El sòl no urbanitzable periurbà

Per finalitzar el capítol de normativa s'escau resituar l'objecte d'estudi i resumir les consideracions principals que s'han fet al respecte en aquesta primera part de la recerca.

En primer lloc cal destacar que la classificació de *snu* és important i decisiva perquè dona la condició de no urbanitzable al sòl o a l'espai en qüestió. Així doncs, l'acció de classificar¹⁶⁸ -que correspon al planejament urbanístic municipal- és essencial en la planificació i ordenació urbanística del territori. Hem vist en què consisteix la classificació *snu*, i podem afirmar que, exceptuant algunes modalitats de sistemes urbanístics generals (equipaments comunitaris, comunicacions etc), la condició de sòl no urbanitzable significa –sigui quina

¹⁶⁵ El subratllat és de l'autor.

¹⁶⁶ Veure també article 9 de la norma: Zonas Rurales (Título I, Programación para el desarrollo rural sostenible; Capítulo I, Ámbito territorial de aplicación).

¹⁶⁷ «*Aquellas de población creciente, con predominio del empleo en el sector terciario, niveles medios o altos de renta y situadas en el entorno de las áreas urbanas o áreas densamente poblada.*»

¹⁶⁸ De tots és coneguda, la gran rellevància que acostuma a tenir l'acció administrativa de classificar el sòl urbanitzable per a distints sectors econòmics. Aquesta rellevància hauria d'ésser igual per al *snu*, i no únicament per no ésser possible d'urbanitzar-lo a partir de que es classifica com a tal, sinó perquè hauria de significar la preservació d'una sèrie de valors i funcions ambientals, socials i ecològiques.

sigui la seva via de classificació- que cal excloure els espais classificats com a tals del procés d'urbanització.

De les distintes vies de classificació existents, pel que fa la via a)¹⁶⁹, cal tenir en compte:

- Fins al moment la normativa sectorial no ha incidit en la classificació com a *snu* d'espais periurbans al Vallès Occidental. En general, la incidència real de la normativa sectorial sobre els espais periurbans ha estat pràcticament nul·la. No obstant, la normativa d'espais naturals ha incidit en la classificació com a *snu* dels espais protegits existents avui dia a la comarca.
- Fins al moment la normativa de planejament territorial no ha incidit – per inexistència- en la classificació d'espais periurbans al Vallès Occidental. De la consulta de les propostes que recull l'Avantprojecte de PTMB, s'entén que possiblement quan s'aprovi caldrà tenir-lo en compte la seva incidència sobre alguns espais de *snu* periurbà.
- Fins al moment, els instruments d'ordenació urbanística superior jeràrquicament al POUM (els plans directores urbanístics), no han incidit – per inexistència- en la classificació de *snu* al Vallès Occidental.

En certa manera s'està afegint un altre distintiu¹⁷⁰ comú –no generat pel fet metropolità- als espais periurbans del Vallès Occidental, que es deriva de com s'ha aplicat la normativa vigent a Catalunya: exclusió pràctica de l'afectació de la normativa d'espais naturals i no incidència del planejament territorial o del planejament urbanístic supramunicipal per demora de la seva existència o per inexistència. Segurament aquesta consideració es podria ampliar a la majoria d'espais periurbans de la plana del Vallès, exceptuant alguns casos¹⁷¹.

Per contra, les vies discrecionals de classificació per al planejament urbanístic municipal han estat de *facto* les principals formes de classificar *snu* periurbà al Vallès Occidental. Per tant, pel que fa a les vies de classificació, interessen la via b), en especial les raons 1 i 2, i la via c), en especial el sistema d'espais lliures.

S'escau també fer un matís a la condició residual de la classificació *snu*. Si s'estima convenient la necessitat de conservar els valors i les funcions d'alguns espais periurbans, és més adequada la concepció de l'actual LS "atribueix un destí per urbanitzar i la resta no s'urbanitzarà" com a contrari del "protegeix el que consideris oportú" i la resta serà "*todo urbanizable*" (de la LS 6/98). Això és, aplicar el principi de precaució a l'àmbit de la planificació urbanística, de fet, si s'adoptés la segona concepció possiblement molts espais periurbans del Vallès Occidental serien actualment sòl urbanitzable, ja que la societat (els científics, la ciutadania, l'administració pública etc.) molts cops es demora a

¹⁶⁹ Recordem: via de classificació reglada per als POUM.

¹⁷⁰ Veure Capítol 1 de Consideracions preliminars (1.2. Definició i determinació: els espais periurbans, els espais de *snu* periurbà).

¹⁷¹ Veure el subcapítol 2.4 (Normativa sectorial autonòmica), la introducció de la normativa d'espais naturals (referència al peu de pàgina núm. 76).

reconèixer i a preservar certs valors ambientals i funcions ecològiques del territori.

No obstant cal ésser conscients que en realitat la LS actual i la normativa urbanística catalana, responen a la filosofia de “atribueix un destí per urbanitzar i la resta no s’urbanitzarà, de moment”. Aquest afegitó té efecte sobretot als sòls classificats com a *snu* per la via b i c, en general espais periurbans. El mot “moment” correspon al temps de vigència del planejament urbanístic municipal, en principi indefinit, que vol dir no subjecte a un límit temporal, encara que a vegades erròniament s’associa a etern. Així el principi de precaució que s’aplica no significa que, quan el planificador estimi que existeix la necessitat d’urbanitzar, aquesta classificació no es pugui revertir. Tanmateix en alguns casos tan sols s’està aplicant el principi de precaució a la urbanització, i no necessàriament s’aposta per la preservació a llarg termini. La classificació que es deriva de la incidència de la normativa sectorial d’espais naturals sobre la urbanística ha estat històricament estable en el temps, ja que la figura legal dels PEIN és rígida i difícil de modificar. Caldrà veure la incidència que adopten els instruments de planificació territorial, en principi vigents a llarg termini; segurament la gran novetat que aporten és “congelar” l’incís “de moment” com a mínim per més temps que en el cas del planejament urbanístic municipal (l’horitzó temporal del planejament territorial ha d’ésser més prolongat que el del planejament urbanístic municipal).

En segon lloc, cal adonar-se que el planejament urbanístic municipal té un paper central en l’aplicació i desenvolupament de la normativa urbanística i en l’ordenació del territori periurbà. Aquest paper es pot resumir en: classificació, qualificació, i règim d’ús. És clar, que la normativa urbanística preveu que els POUM puguin ordenar específicament i per tant d’una forma més adaptada a la realitat, espais de *snu*. Així doncs les vies de classificació discrecionals tenen sentit i un paper rellevant també segons la normativa (i no tan sols per no incidència o no existència dels instruments que obligarien a classificar preceptivament a través d’altres vies). A més, per ordenar específicament *snu* es preveuen instruments i eines, destinades bàsicament a definir i desenvolupar el règim d’ús del *snu*. Els POUM són doncs instruments que contenen eines, com la qualificació del *snu* i la regulació dels usos en funció d’aquestes, per a fer-ho. Els plans especials que pot preveure el POUM o que s’hi poden emmarcar sense necessitat de modificar-lo, foren també instruments que aporten eines amb la mateixa funcionalitat. Les previsions de l’article 47 pel que fa als POUM, és una eina que permet regular específicament usos en *snu*.

En tercer lloc, cal tenir en compte que algunes normatives sectorials afecten als espais de *snu* periurbà. Tanmateix la seva incidència es concentra en aspectes més tangencials i no tant en la seva ordenació.

Per últim, cal adonar-se que futures recerques centrades en *snu* periurbà -en general i a la comarca- hauran de prestar especial atenció a la incidència del planejament territorial sobre la classificació (menys reversible) com a *snu* d’alguns espais periurbans. A més, tanmateix la visió supramunicipal que aporta la planificació territorial es tradueixi en criteris de gestió comarcals o supramunicipals d’alguns espais periurbans que desenvolupen per exemple

funcions connectores entre espais naturals o de separadors entre trames urbanes. De forma similar, caldrà tenir en compte la normativa de paisatge que presenta una concepció i elements de gestió molt interessants pensant en els espais periurbans. Aquesta últim no obstant, encara és molt recent i la seva posta en pràctica està íntimament lligada al desenvolupament del planejament territorial.

Arribat aquest punt és possible resituar l'objecte d'estudi. S'estudiarà com ordenar i gestionar el sòl no urbanitzable especialment vulnerable al fet urbà i no protegit *de facto* per la normativa sectorial d'espais naturals i per el planejament territorial. A més, aquest està definit i regulat en gran mesura per el planejament urbanístic municipal: el *snu* purament urbanístic¹⁷². Així doncs els trets comuns dels espais periurbans quedarien de la següent forma: (1) precarietat territorial, ambiental i social que l'entorn urbà provoca, (2) configurar-se a les perifèries de les aglomeracions urbanes i en les seves àrees d'influència, (3) no estar protegits *de facto* per la normativa sectorial d'espais naturals i -fins al moment- pel planejament territorial, i -en absència dels anteriors i segons les determinacions de la normativa- (4) estar ordenats i regulats en gran mesura pel planejament urbanístic municipal.

Un magnífic¹⁷³ element de "resum" de les consideracions i aspectes que s'han comentat a l'apartat de normativa pel que fa a classificació urbanística *snu*, i incidència pràctica de la normativa d'espais naturals són els plànols generats per a l'estudi dels espais lliures oberts per al document d'Avantprojecte de PTMB. En concret el plànol "*Espais oberts: planejament*"¹⁷⁴ és una excel·lent fotografia de la situació actual a la regió metropolitana i al Vallès Occidental. L'observació d'aquest mapa permet fer-se una idea real de la realitat física i de l'abast de l'objecte d'estudi, el *snu* periurbà, i posa de manifest la rellevància d'ordenar-lo i gestionar-lo a través de les oportunitats que presenta la normativa de planejament urbanístic i territorial vigent, i dels instruments i eines que aporta.

¹⁷² Alguns autors usen com a sinònim el terme "ordinari", diferenciant els dos règims de *snu* que es poden establir, segons el tractament que reben de la LUC. L'ordinari (en oposició al *snu* d'especial protecció) fora aquell *snu* no sotmès per la normativa sectorial a un règim "conservacionista". No obstant preferim no usar aquesta terminologia ja que pot portar a confusions, si s'associa el sentit del mot al valors o funcions que pugui desenvolupar el sòl.

¹⁷³ Cal ésser conscients del valor per a l'anàlisi que tenen aquest tipus de materials, complicats d'elaborar a nivell d'investigador individual. Tanmateix un altre aspecte molt positiu de l'elaboració del PTMB és que es genera informació i material vital per al debat científic i ciutadà.

¹⁷⁴ Veure Annex I, a) Avantprojecte de PTMB: Espais oberts planejament.

CAPÍTOL 3

L'ordenació del *snu* als municipis del Vallès Occidental

3.1. Introducció

En aquest capítol es veurà com es concreta l'ordenació i el tractament del *snu* periurbà al Vallès Occidental. Es tracta d'estudiar com es traslladen al planejament urbanístic les previsions -que conté- i les possibilitats -que ofereix- la normativa urbanística per a ordenar espais periurbans classificats com a *snu* i que responen als distintius comuns¹⁷⁵ de la periurbanitat.

Tal i com s'ha comentat al capítol del Marc normatiu, això s'esdevindrà bàsicament a través de les figures de planejament urbanístic següents: els POUM, els Plans especials urbanístics¹⁷⁶, i els plans directores urbanístics.

No obstant també s'ha apuntat que els POUM «són l'instrument d'ordenació urbanística integral del territori» i que el *snu* periurbà està ordenat i regulat en gran mesura pel planejament urbanístic municipal¹⁷⁷, és per això que per assolir el que es proposa, preferentment es partirà de l'anàlisi d'aquestes figures de planejament, en l'àmbit d'estudi de la recerca (el Vallès Occidental).

Del planejament urbanístic municipal, caldrà fixar-se en el següent:

- La classificació de *snu*:

Essent coherent amb les consideracions que s'han fet al capítol de normativa caldrà fixar-se tan sols en el *snu* purament urbanístic (excloent el *snu* protegit per la normativa d'espais naturals). Cal suposar que existeix correspondència entre el planejament urbanístic municipal i la normativa urbanística, per això no s'estudiarà al detall aquest aspecte; es considera que ha quedat suficientment explicat en l'apartat de normativa. No obstant, se'n comentaran els aspectes més rellevants.

- Qualificació en zones i sistemes:

Caldrà estudiar aquest aspecte ja que es desenvolupa i concreta principalment al planejament urbanístic municipal, per tant al capítol de normativa no s'ha pogut copsar íntegrament¹⁷⁸.

- Règim d'ús o regulació d'usos:

Caldrà veure com es traslladen les eines que conté la normativa al planejament urbanístic municipal. Dels POUM caldrà diferenciar entre la

¹⁷⁵ Veure subcapítol anterior, 2.6 (El sòl no urbanitzable periurbà).

¹⁷⁶ Tant els que es formulin a nivell municipal com els que es formulin a partir del planejament territorial. No obstant l'Avantprojecte de PTMB no conté previsions de desenvolupament de plans especials supramunicipals.

¹⁷⁷ Veure subcapítol anterior (2.6). Això últim s'explica perquè la normativa així ho determina i perquè el *snu* periurbà no està protegit *de facto* per la normativa sectorial d'espais naturals i -fins al moment- pel planejament territorial.

¹⁷⁸ Tal i com s'ha comentat anteriorment dels sistemes generals en *snu* ens interessen els espais lliures públics.

regulació general dels usos, i la regulació específica d'aquests que s'estableix per a zones i sistemes (regulació segons la qualificació).

- Planejament derivat previst:

Es tracta de veure quin desenvolupament preveu el planejament urbanístic municipal en *snu*. En concret interessa el planejament especial previst als POUM per a zones de *snu* periurbà. Tal i com s'ha apuntat a l'apartat de normativa (article 68 del RLUC, apartat f), la previsió o obligació de la formulació d'aquestes figures en el planejament municipal es pot considerar un indicador de la ordenació, tractament o gestió específica municipal de *snu*. També caldrà cercar un mecanisme per tal de descobrir si aquests s'han materialitzat després a la realitat o no.

Dels plans especials (no previstos al POUM) i dels plans directors, interessa tan sols establir si s'han desenvolupat o no -a l'àmbit d'estudi que ens ocupa- per tal ordenar espais de *snu* periurbà.

En resum, es vol elaborar una diagnosi de l'estat de l'ordenació del *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental, amb l'objectiu d'establir si s'han aprofitat o no les oportunitats que presenta la normativa urbanística per a ordenar específicament espais de *snu* periurbà.

3.2. Metodologia i eines de l'anàlisi

Per a realitzar la diagnosi caldria dur a terme un anàlisi del planejament urbanístic (general i derivat) dels 24 municipis que formen la comarca del Vallès Occidental.

Per començar però, sembla evident que no és adequat ni necessari analitzar un per un tots els POUM de la comarca ja que la profunditat de la recerca no permet realitzar un estudi acurat del planejament urbanístic municipal de tots aquells municipis que segons una definició àmplia¹⁷⁹ del terme, compten amb espais periurbans en el seu terme municipal.

Així doncs per afavorir un anàlisi assequible pel que fa a la profunditat de l'estudi, inicialment caldrà fixar-se –tenint en compte la definició de l'OCDE- tan sols en els espais periurbans de la comarca del Vallès Occidental dels municipis de més de 50.000 habitants. De fet, això també concorda amb la definició d'espais periurbans -més àmplia- del CESE, ja que aquesta també es refereix a les ciutats mitjanes.

Segons les dades de la figura següent i segons la definició de periurbanitat escollida, caldria estudiar tan sols el planejament urbanístic municipal de: Cerdanyola del Vallès (57.758), Sant Cugat del Vallès (74.345), Rubí (70.494), Sabadell (201.712), i Terrassa (202.136).

¹⁷⁹ Veure la definició àmplia del concepte al subcapítol 1.2 (Definició i determinació: els espais periurbans, els espais de *snu* periurbà).

Figura 3.1: Padró municipal d'habitants. Distribució per municipis, any 2007

Municipi	Habitants
Gallifa	224
Rellinars	658
Ullastrell	1687
Sant Llorenç Savall	2313
Vacarisses	5431
Viladecavalls	7079
Polinyà	7105
Sentmenat	7376
Matadepera	8226
Castellbisbal	11540
Palau-solità i Plegamans	13594
Badia del Vallès	13975
Sant Quirze del Vallès	17819
Castellar del Vallès	22007
Santa Perpètua de la Mogoda	23443
Barberà del Vallès	29208
Montcada i Reixac	32111
Ripollet	35661
Cerdanyola del Vallès	57758
Rubí	70494
Sant Cugat del Vallès	74345
Sabadell	201712
Terrassa	202136
TOTAL Vallès Occidental	845.942

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de IDESCAT

No obstant, per validar l'aproximació adoptada es tindran en compte altres criteris com la superfície de terme municipal de *snu* protegit per la normativa sectorial, la ubicació en el territori dels municipis que s'exclouen o característiques específiques del planejament urbanístic municipal corresponent.

Se sap que els distintius comuns dels espais periurbans no es donen al *snu* de molts municipis de la comarca, per tant caldrà excloure aquells municipis sense espais de *snu* periurbà. Aquest criteri servirà per validar l'exclusió que es deriva de l'aproximació d'anàlisi que s'ha escollit inicialment. En coherència al que s'ha apuntat al capítol de Normativa, caldria excloure aquells municipis amb un *snu* majoritàriament protegit per la normativa sectorial d'espais naturals. En principi els municipis que caldria excloure foren els que estan situats prop dels espais PEIN de la comarca (al nord al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i al sud al Parc Natural de Collserola) i que en conseqüència, gran part del seu *snu* hi estes inclòs¹⁸⁰.

¹⁸⁰ Tal i com s'ha apuntat al subcapítol 2.6 de Normativa (El sòl no urbanitzable periurbà) un dels trets comuns dels espais periurbans és (3) no estar protegits *de facto* per la normativa sectorial d'espais naturals. Queda clar doncs que caldria excloure de l'anàlisi el *snu* d'aquests municipis.

Figura 3.2: Distribució de la superfície del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac per municipis

Municipi	Total ha	Hectàrees de parc	% del total del municipi	Població
Castellar del Vallès	4470	1310,7	29,32	22007
Matadepera	2483	1463,3	58,93	8226
Rellinars	1084	673,3	62,11	658
Sant Llorenç Savall	4096	1582,6	38,64	2313
Terrassa	7010	763,1	10,89	202136
Vacarisses	4054	1052,8	25,97	5431

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la memòria anual del parc natural.

Figura 3.3: Distribució de la superfície del Parc Natural de Collserola per municipis

Municipi	Total ha	Hectàrees dins el parc	% del total del municipi	Població
Cerdanyola del Vallès	3200	1424	44,50	57758
Montcada i Reixac	2334	239	10,24	32111
Sant Cugat del Vallès	4832	2134	44,16	74345

Font: elaboració pròpia a partir de dades del web¹⁸¹ del parc natural

Les dades que aporta la figura 3.2 permeten afirmar que els municipis amb un 25-30 % de superfície del terme municipal inclòs en el parc de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, són generalment nuclis de població on el *snu* serà majoritàriament de protecció especial. A més existeix una correspondència amb la definició de l'OCDE, tots ells tenen una població de menys de 50.000 habitants, i tenen un caràcter rural (en oposició a urbans, i per tant sense espais periurbans). Es tracta dels municipis de: Rellinars, Sant Llorenç Savall, i Vacarisses. Matadepera¹⁸² i Castellar del Vallès¹⁸³ no s'adeqüen al qualificatiu de rural. En el cas del primer el que preval és l'exclusió per un criteri d'elevada superfície de *snu* amb protecció especial. En el cas del segon, tot i tenir força superfície de *snu* de protecció especial, segurament també presenta espais de *snu* periurbà (sobretot a la part sud del terme municipal, prop del municipi de Sabadell). Castellar del Vallès s'exclouria doncs tan sols per tenir menys de 50.000 habitants. Tots ells però, són municipis situats dins un context territorial proper al que en el cas específic del Vallès es podria anomenar espais "de muntanya"¹⁸⁴, que tal i com ja s'ha comentat anteriorment, han estat els espais "històricament" protegits per la normativa sectorial.

Les dades que aporta la figura 3.3 permeten afirmar que els municipis amb un 25-30 % de superfície del terme municipal inclòs en el parc natural de Collserola, són generalment nuclis de població on el *snu* serà majoritàriament de protecció especial (cas de Cerdanyola del Vallès i de Sant Cugat del Vallès). Tanmateix per als tres municipis, el nombre d'habitants indica que no tenen caràcter rural, al contari, són urbans; per tant tindran espais de *snu* periurbà,

¹⁸¹ <http://www.parccollserola.net/catalan/home/marcos.htm>

¹⁸² Tanmateix el municipi de Matadepera té un caràcter rural tan sols "originari". Actualment és un municipi format per urbanitzacions difuses, en alguns casos de segona residència.

¹⁸³ Aquest últim, tanmateix és menys rural doncs té una població bastant més elevada.

¹⁸⁴ En oposició als espais de "la plana".

però menys que altres municipis sense *snu* protegit. Aquests municipis estan situats dins un context territorial proper al que en el cas específic del Vallès podríem anomenar espais “de muntanya”, però són territori “de plana”. Es tracta dels municipis de Cerdanyola del Vallès, Sant Cugat del Vallès, i Montcada i Reixac. Aquest últim municipi, tan sols té un 10 % del terme municipal protegit, per tant el seu *snu* serà majoritàriament periurbà.

En qualsevol cas, no s’analitzarà el planejament urbanístic municipal de Sant Cugat del Vallès, Cerdanyola del Vallès, i de Montcada i Reixac. El motiu d’aquesta exclusió és que no disposen de planejament urbanístic propi i actualitzat: resten sota les directrius del Pla General Metropolità d’Ordenació Urbana, aprovat a l’any 1976, l’objecte del qual és l’ordenació urbanística del territori que integrava la extingida Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona, i que comprenia un total de 27 municipis. Tot i que el pla inclou zones de protecció, es tracta d’un instrument urbanístic vigent¹⁸⁵ però obsolet pel que fa a les noves concepcions el planejament urbanístic i territorial¹⁸⁶.

Els municipis amb menys de 50.000 habitants que resten per comentar –per ordre creixent d’habitants- són: Gallifa, Ullastrell, Viladecavalls, Polinyà, Sentmenat, Castellbisbal, Palau-solità i Plegamans, Badia del Vallès, Sant Quirze del Vallès, Santa Perpètua de la Mogoda, Barberà del Vallès, i Ripollet.

El termes municipals d’Ullastrell i de Gallifa tenen un caràcter marcadament rural i estan situats en un context territorial d’orografia “de muntanya”¹⁸⁷, per tant s’exclouen de l’anàlisi. A més, el municipi de Gallifa està inclòs a la Xarxa Natura 2000, per tant el seu *snu* està majoritàriament protegit per la normativa sectorial d’espai naturals¹⁸⁸. El municipi de Viladecavalls fora un altre cas de municipi d’origen rural però on han proliferat les urbanitzacions¹⁸⁹ difuses.

Els municipis de Sant Quirze del Vallès, Badia del Vallès, Barberà del Vallès i Ripollet estan situats al centre de la comarca molt a prop dels municipis més grans (Terrassa, Sabadell, Rubí, Sant Cugat i Cerdanyola del Vallès). Per tant, es pot afirmar que disposen d’espais de *snu* periurbà. Cal adonar-se però que en el cas de Badia i Ripollet, es tracta de municipis amb força població i amb uns termes municipals relativament reduïts, els valors¹⁹⁰ de densitat de població ho demostren: 199,64 i de 81,23 habitants per hectàrea respectivament¹⁹¹. En conseqüència, els espais de *snu* són de superfície reduïda i força residuals. Els municipis de Barberà del Vallès i Sant Quirze del Vallès tenen valors de densitat de població menys elevats (34,90 i 12,49 habitants/hectàrea), no obstant estan pràcticament “enganxats” a Sabadell.

¹⁸⁵ Per a la seva consulta veure web: http://www.bcn.cat/urbanisme/catala/inf_urbanistica.htm

¹⁸⁶ Per a corroborar aquesta argumentació, comparar per exemple, les determinacions del Pla General Metropolità d’Ordenació Urbana amb les del PTMB.

¹⁸⁷ És clar, altre cop en el context del Vallès, i en oposició als espais de “la plana”.

¹⁸⁸ Veure apartat 2.4.1 (Normativa d’espais naturals).

¹⁸⁹ En el mateix sentit que Matadepera, però en menor mesura i en un context més de “plana”. No obstant, recentment es discutia incloure una part del seu terme municipal a l’espai PEIN de Sant Llorenç del Munt i l’Obac, la Serra de Cardús. Finalment no hi ha constància oficial de que això s’hagi dut a terme.

¹⁹⁰ Valors calculats a partir de les dades de la Figura 3.1 i de les superfícies del terme municipal que s’indiquen al web de la Diputació de Barcelona (<http://www.diba.es/municipis/ajweb.asp>)

¹⁹¹ Front per exemple els 28,84 habitants/hectàrea al municipi de Terrassa.

Aquesta part de la comarca està formada per una *continuum* urbà: els esmentats municipis resten sota la seva influència dels grans municipis i estan inserits entre les principals infraestructures de comunicació existents. Per tot això resulta acceptable excloure'ls de l'anàlisi, i l'aproximació escollida de periurbanitat segueix essent útil en el cas d'aquests municipis.

Els municipis de Polinyà, Sentmenat, Castellbisbal, Palau-solità i Plegamans, i Santa Perpètua de la Mogoda s'exclouen de l'anàlisi tan sols segons el criteri de periurbanitat de l'OCDE. Cal tenir en compte no obstant, que tenen espais de *snu* periurbà (franja oest del continuum urbà que s'acaba d'esmentar). Els darrers dos municipis estan situats al límit amb el Vallès Oriental, en contacte directe amb l'espai rural de Gallecs (espai de *snu* periurbà en vies de protecció).

En conclusió dels 24 municipis del Vallès Occidental, inicialment s'ha reduït a 5 els municipis dels quals calia estudiar el planejament urbanístic municipal per contenir espais periurbans (segons la definició de l'OCDE: Cerdanyola del Vallès, Sant Cugat del Vallès, Rubí, Sabadell, i Terrassa). Finalment, a través d'altres criteris s'han justificat millor les exclusions i se n'han fet de noves; alhora, s'ha demostrat que l'aproximació de periurbanitat adoptada per a l'anàlisi és vàlida en el cas que s'estudia. El resultat final és que tan sols s'analitzaran els POUM vigents de Rubí, Sabadell i Terrassa.

Seguint amb els POUM i tenint en compte l'anàlisi que es proposa, es podria argumentar que això no permetrà veure com es concreta l'ordenació i el tractament del *snu* periurbà als municipis del Vallès Occidental. Cal dir que, per estudiar com es traslladen al planejament urbanístic municipal les previsions i les possibilitats de la normativa urbanística per a ordenar espais periurbans classificats com a *snu* a través dels POUM, són suficients els plans d'ordenació urbanística municipal que s'analitzaran. El fet que els tres POUM analitzats s'aproveïssin en anys diferents (1981, 1993, i 2003) dona una visió àmplia del planejament urbanístic municipal, per tant l'anàlisi té representativitat "temporal". Cal tenir en compte també que es comentarà el planejament vigent al primer, sisè i setè municipis amb més superfície de terme municipal de la comarca, per tant l'anàlisi té representativitat "espacial": segons les dades de la figura 3.4 s'està analitzant un 24 % del total de la superfície de la comarca. Finalment, cal tenir en compte que analitzant el planejament urbanístic municipal de tres grans municipis del Vallès Occidental s'estan estudiant documents urbanístics que necessàriament han d'ésser complexos, en tractar d'ordenar termes municipals també complexos. En aquest sentit, l'anàlisi dels tres plans té també "representativitat tècnica o de contingut", entre els instruments de planificació urbanística municipal existents a la comarca.

Figura 3.4: Superfície dels termes municipals als municipis del Vallès Occidental

Municipi	Superfície (km ²)	% total comarca
Badia del Vallès	0,93	0,2
Ripollet	4,33	0,7
Ullastrell	7,31	1,3
Barberà del Vallès	8,31	1,4
Polinyà	8,79	1,5
Sant Quirze del Vallès	14,07	2,4
Palau-solità i Plegamans	14,93	2,6
Santa Perpètua de la Mogoda	15,83	2,7
Gallifa	16,33	2,8
Rellinars	17,79	3,1
Viladecavalls	20,09	3,4
Montcad i Reixac	23,47	4,0
Matadepera	25,36	4,3
Sentmenat	28,8	4,9
Cerdanyola del Vallès	30,56	5,2
Castellbisbal	31,03	5,3
Rubí	32,3	5,5
Sabadell	37,79	6,5
Vacarisses	40,7	7,0
Sant Llorenç Savall	41,11	7,0
Castellar del Vallès	44,91	7,7
Sant Cugat del Vallès	48,23	8,3
Terrassa	70,16	12,0
TOTAL Vallès Occidental	583,13	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de IDESCAT

A més, els espais de *snu* periurbans -ordenats per planejament urbanístic municipal- que escapessin de l'anàlisi, es tindran en compte igualment a través del mecanisme que s'explica a continuació.

Un cop realitzat l'anàlisi dels plans d'ordenació urbanística municipal, es farà una consulta exhaustiva del *Registre de planejament urbanístic de Catalunya* per detectar el que en el subcapítol 2.3 (Figures de planejament que afecten al *snu*) s'ha revelat com "*la figura de planejament urbanístic adequada per a una gestió específica del snu*", els plans especials. Si bé és cert que dels POUM no analitzats no es coneixerà la previsió o obligació de la formulació d'aquestes figures, que -tal i com s'ha argumentat anteriorment- es pot considerar un indicador de la ordenació, tractament o gestió específica municipal de *snu*; a través de la consulta al registre es detectarà la materialització d'aquests instruments, que "*és l'indicador òptim de la temàtica estudiada*". Així doncs en el cas que en els municipis exclosos de l'anàlisi inicial existís una ordenació i gestió específica d'un espai de *snu* periurbà a través d'un pla especial, es detectaria mitjançant aquesta segona eina de consulta i anàlisi. A més amb aquesta consulta, es podrà també comprovar si s'han materialitzat o no les previsions o obligacions al respecte que continguin els POUM analitzats.

Pel que fa als plans directores urbanístics, a l'apartat de normativa s'ha constatat que no s'havien desenvolupat a la comarca que s'estudia. No obstant a través de la consulta anterior es podrà corroborar aquest aspecte.

3.3. El *snu* periurbà als plans d'ordenació urbanística municipal

3.3.1. POUM de Rubí

El document que s'ha analitzat és una *Revisió del Programa d'Actuació i Modificació del POUM-1986*, es tracta del planejament urbanístic vigent al municipi de Rubí (el POUM original és de l'any 1981). Des del 2005 fins ara, s'està elaborant un nou POUM que encara no és vigent, està en el tràmit d'aprovació inicial. Es comentaran específicament les normes urbanístiques del POUM. Els comentaris sobre la classificació del sòl i la qualificació del *snu* es poden complementar amb els plànols dels annexos¹⁹².

D'aquest document s'ha consultat el *Títol sisè. Sòl no urbanitzable* (en concret, *Capítol primer. Disposicions comuns*) i en el *Títol segon. Sistemes* (en concret, *Capítol tercer. Sistema d'espais lliures*).

Pel que fa a la definició del *snu* (article 231) el Pla General «*qualifica*¹⁹³ com a *snu* els terrenys que pels seus valors d'ordre agrícola, paisatgístic o d'altre naturalesa, o per exigències de limitar la dinàmica urbana, han de ser objecte de conservació i protecció a fi d'impedir la seva incorporació a les àrees edificades i evitar la seva degradació».

Del subcapítol anterior, se sap que el municipi de Rubí no té *snu* protegit per la normativa sectorial d'espais naturals, per tant, aquest article es correspon a les vies de classificació b i c de l'article 32 de la LUC. També apunta que «*poden construir-se edificacions i instal·lacions d'utilitat pública o interès social que hagin d'emplaçar-se en el medi rural*»¹⁹⁴.

Pel que fa a la qualificació en zones del *snu* (article 232. Classificació¹⁹⁵) tenim les següents zones: Lliure permanent, Sòl rústic protegit de valor agrícola, forestal i recursos naturals, Sòl rústic protegit de valor ecològic i paisatgístic, i Zona de protecció i servitud.

Els articles de 235 a 238 desenvolupen cada una de les zones. Per a la recerca que es desenvolupa, interessent¹⁹⁶ la segona i la tercera. Cada zona es defineix (apartat 1, es tracta de la justificació de la qualificació), s'estableix el

¹⁹² Veure Annex I, b) POUM de Rubí: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*.

¹⁹³ Aquesta nomenclatura és un error dels redactors del POUM, caldria canviar-ho per «*classifica*».

¹⁹⁴ Això últim és coherent amb la normativa urbanística vigent.

¹⁹⁵ Queda comprovat que els redactors confonen classificar amb qualificar.

¹⁹⁶ La zona de protecció i servituds inclou les lleres públiques i la vialitat primària (entre d'altres). Tal i com s'ha argumentat a l'apartat de normativa no ens fixarem en els elements que es classifiquen com a *snu* per la via a). En aquest mateix apartat s'ha remarcat la rellevància de la vialitat, però s'ha desestimat de tenir-la en compte en els anàlisi per ésser una temàtica massa específica i sectorial. Pel que fa al sòl qualificat com a *Lliure permanent* (Article 235) inclou tan sols els terrenys d'una finca, per tant no es comentarà.

corresponent règim jurídic (apartat 2, tipus i característiques d'edificacions i instal·lacions permeses, superfície de les finques), i les condicions particulars d'ús (apartat 3, usos declarats incompatibles i prohibits).

El *Sòl rústic protegit de valor agrícola, forestal i recursos naturals* (article 236) «comprèn els *snu* que pel seu valor agrícola es preserven completament dels processos d'edificació o d'instal·lacions que no presentin característiques totalment compatibles amb el seu actual destí agrícola, sense que en cap cas pugui configurar-se nucli de població¹⁹⁷». El *Sòl rústic protegit de valor ecològic paisatgístic* (article 237) «comprèn els *snu* que per les seves condicions naturals han d'ésser objecte d'especial protecció, impedit les actuacions que puguin perjudicar els seus valors forestals, paisatgístics i naturals, sense que en cap cas pugui configurar-se nucli de població».

En general i pel que fa als usos no admesos, a l'article 233 es desgranen els usos incompatibles i prohibits en la totalitat del *snu* (hoteler, comercial, industrial excepte les directament relacionades amb explotacions agropecuàries i forestals, i oficines).

En el capítol tercer del títol segon, es tracta el *Sistema d'espais lliures*, que «comprèn els sòls de titularitat pública ordenats com a espais lliures o zones verdes» (article 66. Definició, apartat 1). En concret ens interessen els *parcs públics*, que formen part de l'estructura general i orgànica del territori (article 66, apartat 2). La localització dels parcs públics pot establir-se en qualsevol tipus de sòl, a més, excepcionalment podran completar-se les prescripcions a través d'un Pla Especial (article 67. Determinació del Pla). Pel que fa als usos (article 68) només podrien ésser de caràcter públic (esportius, socio-culturals, d'esbarjo i educatius).

En el capítol tercer del títol segon, s'estableix com ha d'ésser el desenvolupament del pla en *snu*, en cas que es consideri necessari. L'article 11 (Desenvolupament del Pla en *snu*) apunta que «les determinacions del Pla General que regulin el sòl no urbanitzable, s'apliquen directament i immediatament (1), no obstant, es podran desenvolupar les previsions del Pla General mitjançant Plans Especials que tinguin alguna de les següents finalitats: protecció del paisatge (a), Protecció d'horts, conreus i espais forestals (c), Millora del medi rural (d)». No obstant, no es fa cap tipus de previsió al respecte.

Com a comentari final, es pot afirmar que el POUM de Rubí és un instrument de planejament urbanístic poc complex pel que fa a l'ordenació i tractament del *snu*. Segurament el nivell de profunditat del POUM de Rubí en relació al *snu* s'explica si es té en compte la seva antiguitat. Això últim es podrà corroborar en els apartats que segueixen, ja que s'analitzaran instruments urbanístics més actuals.

¹⁹⁷ Es considera que constitueix nucli de població l'existència de més de 4 habitatges en un cercle de diàmetre 400 m.

3.3.2. POUM de Sabadell

a) Introducció

El document que s'ha analitzat és el Text Refós del Pla General d'Ordenació de Sabadell, que es va aprovar definitivament el 31 de juliol de 2000 (l'acord d'aprovació es publica al DOGC el 2 d'octubre de 2000). Es tracta del planejament urbanístic vigent al municipi de Sabadell (és una actualització i informatització sota un únic document del POUM de l'any 1993). Es comentaran específicament les normes urbanístiques del POUM. Els comentaris sobre la classificació del sòl i la qualificació del *snu* es poden complementar amb els plànols dels annexos¹⁹⁸.

b) La classificació de *snu*

Del títol VII del POUM de Sabadell (Regulació del sòl no urbanitzable), en concret del capítol primer (Disposicions generals del *snu*), cal fixar-se en els dos articles que defineixen el *snu* del terme municipal de Sabadell:

- L'article 667 (Definició) defineix el *snu*:

«1. El sòl no urbanitzable comprèn aquelles àrees del territori municipal caracteritzades, pel seu interès agrari, forestal, ecològic o paisatgístic on el present Pla General no permet processos d'urbanització de caràcter urbà, per tal de potenciar la continuïtat i millora de les condicions naturals d'aquests sòls, els seus valors mediambientals i la seva funció d'espais oberts a l'entorn de la ciutat.»

Del subcapítol anterior, se sap que el municipi de Sabadell no té *snu* protegit per la normativa sectorial d'espais naturals, per tant, aquest article es correspon a les vies de classificació b i c de l'article 32 de la LUC.

- L'article 668 estableix les finalitats que persegueix el planejament a través de la regulació del *snu*, a saber:

*«a) Protegir aquests sòls dels processos d'urbanització de caràcter urbà.
b) Preservar i promocionar la millora de les explotacions agràries i forestals.
c) Protegir els elements naturals més destacats o que defineixen l'aspecte global del territori, preservant-ne els valors ecològics i paisatgístics.
d) Establir la regulació dels diversos usos i les diverses activitats que es puguin admetre en cada zona del sòl no urbanitzable de forma que no malmetin els valors que es pretén protegir.
e) Establir els criteris sobre les característiques i localitzacions més adients per a les edificacions destinades a habitatge rural, instal·lacions d'interès públic i social, i aquelles destinades a l'execució i el manteniment de les obres públiques, de manera que no trenquin l'equilibri de les diferents zones del sòl no urbanitzable.»*

¹⁹⁸ Veure Annex I, c) POUM de Sabadell: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*.

c) Qualificació en zones i sistemes

En primer lloc com a comentari general del *snu* (títol VII, Regulació del sòl no urbanitzable; capítol primer, Disposicions generals del *snu*) cal saber que «*constitueix una única zona general rural*» (article 667).

Al títol VII (Regulació del sòl no urbanitzable), en concret al capítol primer (Disposicions generals del *snu*), l'article 670 (Zones) s'estableix la qualificació del *snu* en zones: zona de valor agrari (clau 7.1), zona de valor forestal (clau 7.2), zona de valor ecològic-paisatgístic (clau 7.3).

Al mateix títol, capítol tercer (Regulació específica per a cadascuna de les zones del sòl no urbanitzable), es desenvolupen una a una les tres qualificacions, vegem-ho:

- A la secció primera, *Regulació de la zona de valor agrari* (clau 7.1), l'article 687 (Definició i finalitats) estableix -de forma similar al *snu* en general- la definició de la zona:

«1. Aquesta zona comprèn aquells terrenys classificats com a sòl no urbanitzable d'especial protecció que, per la destinació agrària i per la seva funció d'espais oberts a l'entorn de la ciutat, s'han de preservar de qualsevol procés d'urbanització per tal d'assegurar el desenvolupament i la millora de les explotacions agràries.

2. La finalitat de l'ordenació d'aquests sòls és la seva protecció per tal d'assegurar la continuïtat de les explotacions agràries i la seva promoció i desenvolupament.»

- A la secció segona, *Regulació de la zona de valor forestal* (clau 7.2), l'article 694 (Definició i finalitat) estableix la definició de la zona:

«1. Aquesta zona comprèn aquells terrenys classificats com a sòl no urbanitzable d'especial protecció que pels seus valors forestals, (actuals o potencials) i per la seva funció d'espais oberts a l'entorn de la ciutat, han d'ésser preservats de qualsevol activitat que pugui perjudicar aquests valors per tal d'assegurar la seva conservació, regeneració i millora.

2. La finalitat de l'ordenació d'aquests sòls és la seva protecció per tal d'assegurar la connexió dels espais verds de la ciutat amb els corredors d'espais oberts de la comarca i de la resta del territori.»

- A la secció tercera, *Regulació de la zona de valor ecològic-paisatgístic* (clau 7.3), l'article 699 (Definició i finalitat) estableix la definició de la zona:

«1. Aquesta zona comprèn aquells terrenys classificats com a sòl no urbanitzable d'especial protecció que pels seus valors ecològics, paisatgístics o ambientals, (actuals o potencials) i per la seva funció d'espais oberts a l'entorn de la ciutat, han d'ésser preservats de

qualsevol activitat que pugui perjudicar aquests valors per tal d'assegurar la seva conservació, regeneració i millora.

2. La finalitat de l'ordenació d'aquests sòls és la seva protecció per tal de gaudir de la seva funció ecològica i/o qualitat paisatgística.»

Vista la definició de les zones, es pot afirmar que es basa en una descripció urbanística i ambiental de cada una d'elles encarada a la finalitat de la seva ordenació (que s'apunta després), i per tant al destí que el POUM preveu per aquestes. A més, la nomenclatura de les zones també s'associa als valors d'aquestes i al destí urbanístic que s'hi preveu. El matís *d'especial protecció* que s'associa al *snu* de les zones és tan sols una nomenclatura, i no s'ha d'associar a cap règim de protecció sectorial o no urbanístic¹⁹⁹.

Al títol IV (Regulació dels sistemes), en concret al capítol primer (Disposicions generals de sistemes), en els articles²⁰⁰ de 167 a 168 s'estableix la qualificació del *snu* en sistemes (Definició i Tipus de sistemes). El següent quadre, extret del Pla, conté els distints tipus del sistema general d'espais lliures:

Figura 3.5: Tipus d'espais lliures

Sistema	General	Nomenclatura als plànols
- Espais lliures (D)	- Parc urbà	- D1
	- Parc Periurbà	- D2
	- Parc ecològicopaisatgístic	- D3
	- Parc agrícola	- D4
	- Cursos de rius	- D6

Font: elaboració pròpia a partir de les normes urbanístiques del POUM de Sabadell

A la secció primera (Disposicions generals) del Capítol Cinquè (Sistema d'espais lliures), es defineix el sistema d'espais lliures. L'article 230 (Definició) apunta –apartat 1- que «*comprèn aquells sòls que estructurin una xarxa d'espais forestals, agrícoles, de valor ecològicopaisatgístic i àrees verdes, per tal de recuperar la seva continuïtat i permetre una millor integració del medi natural amb les zones urbanitzades de la ciutat*». Al mateix article –apartat 2- trobem un matís interessant que suggereix una sensibilitat supramunicipal dels planificadors pel que fa al sistema anomenat: «*s'integrarà dins d'un esquema més ampli de xarxa territorial d'espais oberts quan estigui ordenat i regulat pel planejament Territorial (aquí cal veure una connexió amb l'actual PTMB), Sectorial o Especial que el determini*». L'article 231 estableix les funcions (apartat 1) del sistema d'espais lliures, que responen als valors que els planificadors interpreten que aquest té i que (apartat 2) en conseqüència cal garantir (a més de preservar, regenerar i promocionar a través de la intervenció pública). El POUM de Sabadell entén doncs que el sistema d'espais lliures garanteix funcions mediambientals (nivells: municipal, comarcal, metropolità), culturals, i d'esplai i lleure. Això últim connecta amb els valors i les funcions que

¹⁹⁹ Es tracta d'una nomenclatura "heretada" de la llei del sòl estatal del 1976, que encara s'empra en alguns documents de planificació urbanística. El *snu d'especial protecció* era distint de *l'ordinari*, ja que s'entenia que calia conservar i protegir el primer per una sèrie de motius que s'establien.

²⁰⁰ Els articles de 169 a 174 amplien altres aspectes del sistemes.

desenvolupa el *snu* periurbà al Vallès Occidental²⁰¹: cal entendre que els planificadors entenen que el *snu* periurbà té certs valors i desenvolupa determinades funcions.

Els tipus d'espais lliures classificats com a *snu* són el Parc Periurbà, el Parc de valor ecològic-paisatgístic, el Parc Agrícola i els Cursos de rius. Interessen els tres primers que es defineixen i desenvolupen a les seccions tercera, quarta, i cinquena, respectivament; del Capítol Cinquè (Sistema d'espais lliures).

Pel que fa als Parcs Periurbans (article 239, Definició) es tracta de «*sols propers a l'àrea urbana, respecte dels quals l'Administració pública intervindrà activament per tal de garantir i promocionar les seves funcions mediambientals, d'esplai, repòs, esbarjo i lleure per als ciutadans a partir de la conservació i la regeneració de la massa arbòria existent o de la seva ampliació en dimensió important*».

Pel que fa als Parcs de valor ecològic-paisatgístic (article 244, Definició) comprenen els «*sòls que per les seves característiques de situació geogràfica, els valors que l'Administració vol garantir i potenciar són l'ecològic-paisatgístic i ambiental*».

Els Parcs Agrícoles (article 249, Definició) comprenen els «*sols aptes per a l'explotació agrícola propers a l'àrea urbana, respecte dels quals l'Administració pública intervindrà activament per a preservar-los de la seva incorporació al procés urbà i aplicarà les mesures necessàries per assegurar la continuïtat de l'ús agrari, procurant-hi la implantació d'aquells elements essencials pel desenvolupament i la millora tecnològica de les explotacions agrícoles i ramaderes*».

Cal fer un comentari a la nomenclatura dels espais lliures que usa el POUM de Sabadell, ja que tenim un tipus d'espai lliure que adopta el mot *periurbà* per a la seva nomenclatura (parcs periurbans). És revelador que un POUM de l'any 1993²⁰² usi aquesta nomenclatura, tanmateix denota una sensibilitat "avançada" dels planificadors del municipi²⁰³. Cal tenir en compte però, que els altres parcs que preveu el Pla tot i tenir una nomenclatura no coincident amb *periurbà*, es corresponen amb la definició de *snu* periurbà que s'ha adoptat per a la recerca. Tots ells serien doncs *snu* periurbà, la nomenclatura concreta però es correspondria als valors o usos que el POUM pretén potenciar-hi específicament.

d) Règim d'ús o regulació d'usos

Pel que fa a la regulació general dels usos s'estarà a les determinacions que estableix el POUM en el Títol III (Disposicions relatives a l'ordenació), en concret, Capítol segon (Regulació de les condicions d'ús).

²⁰¹ Veure subcapítol 1.1 (Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans).

²⁰² Al capítol de Consideracions preliminars (1.2. Definició: els espais periurbans) per exemple s'ha fet notar -a mode il·lustratiu- que el Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans a l'any 1995 no contenia aquesta entrada.

²⁰³ Al capítol 4 es suggerirà una explicació al respecte.

En primer lloc es classifiquen i defineixen (Secció primera, Classificació i definició dels usos). Segons la seva funció urbanística (article 146) tindrem usos globals, dominants, compatibles, incompatibles i complementaris d'acord amb la localització i el caràcter de la qualificació. Segons la seva funció específica el Pla defineix i determina 33 usos específics distints (article 146 i 149).

Pel que fa als usos segons la seva funció urbanística (article 147):

L'ús global (1) defineix la qualificació (zones generals o sistemes), i pot ésser de distints tipus (article 148): residencial (a), terciari (b), industrial (c), rural (d), de comunicacions (e), de serveis tècnics (f), d'equipaments comunitaris (g), d'espais lliures (h). L'ús dominant (2) és aquell d'entre els específics majoritari i que caracteritza una zona, subzona o sistema. L'ús compatible (3) és aquell ús específic no contradictori amb el dominant i que s'admet en la zona, subzona o sistema. L'ús incompatible (4) fora aquell ús específic contradictori amb l'ús dominant i que es prohibeix explícitament en una zona, subzona o sistema. L'ús complementari²⁰⁴ (5) és aquell que sense entrar amb contradicció amb els usos dominants o compatibles de la zona o sistema, els complementa en una proporció minoritària.

En segon lloc es determina com es regularan aquests usos en els distints tipus de sòl (Secció segona, Regulació general dels usos). Segons l'article 150 (Regulació general dels usos segons el règim jurídic del sòl) primer caldrà definir l'ús global, la regulació més detallada dels usos específics per a les zones i sistemes del *snu* es determinarà a través de l'assignació gradual dels usos dominants, compatibles i incompatibles.

En tercer lloc cal prestar especial atenció desenvolupament de la regulació dels usos (article 151). Aquest article estableix qui determina els usos segons la seva funció urbanística (el POUM) i com s'han d'alterar (si s'escau). No interessa la possible alteració dels usos globals i dominants ja que aquests estan íntimament lligats a la classificació i a la qualificació (si s'alterés caldria parlar de deixar de parlar de *snu*), no obstant el POUM preveu que en *snu* (apartat 3.3) els usos compatibles admesos pel Pla General es podran prohibir mitjançant l'aprovació d'un Pla Especial d'iniciativa pública (en cap cas per admetre un ús incompatible o prohibit). Això últim ja s'ha comentat al capítol del Marc normatiu, es tracta d'una eina que contenen els POUM per esmenar (restrictivament) a través dels plans especials, la regulació d'usos en *snu* que estableixen .

Pel que fa a la regulació general dels usos (regulació segon la qualificació), en les zones de *snu* cal tenir en compte les determinacions que estableix el POUM en el Títol VII (Regulació del sòl no urbanitzable), en concret al capítols primer i segon (Disposicions generals del sòl no urbanitzable, Regulació del sòl no urbanitzable). Es tracta de la concreció en el *snu* de la part genèrica que s'acaba de comentar. L'ús global de la zona general de *snu* és el rural (article

²⁰⁴ No s'admeten com a tals alguns usos específics, a saber: plurihabitatge, comerç de gran superfície, hoteler, recreatiu, indústria urbana, indústria agrupada, indústria separada, i estació de serveis.

667, capítol primer). L'article 673 (Usos incompatibles amb caràcter general, capítol segon) és coherent²⁰⁵ amb la normativa urbanística pel que fa a la règim d'ús del *snu* (LUC, article 47.9) i declara incompatibles tota una sèrie d'usos específics²⁰⁶ en aquesta classificació de sòl. Val a dir que el POUM de Sabadell és força restrictiu²⁰⁷ pel que fa als usos incompatibles.

En el mateix capítol, els articles²⁰⁸ de 675 a 686, són la concreció de les determinacions dels articles 47²⁰⁹ de la LUC (Règim d'ús del sòl no urbanitzable) i 46 del RLUC (*Disposicions generals*, Secció primera *Règim d'ús del snu*, Capítol V), i de les Normes de protecció, millora i recuperació dels àmbits o valors objecte de protecció (article 68 RLUC).

De la regulació general dels usos (regulació segon la qualificació), en els sistemes de *snu* cal tenir en compte les determinacions que estableix el POUM en el Títol IV (Regulació dels sistemes), en concret al Capítol Cinquè (Sistema d'espais lliures). L'article 230 (apartat 3) determina que l'ús global d'aquest sistema és l'ús d'espais lliures.

Cal parlar també de la regulació específica que s'estableix per a les distintes zones i sistemes de *snu*:

Pel que fa a les distintes zones, al Títol VII, Capítol tercer (Regulació específica per a cadascuna de les zones del sòl no urbanitzable), trobem una secció per a cada una d'elles (zona de valor agrari, zona de valor forestal, zona de valor ecològic-paisatgístic). A més, també es concreten les condicions d'ús (articles 688, 695 i 700, respectivament), es tracta d'establir l'ús dominant, els usos compatibles, i els incompatibles (els darrers són els mateixos que els usos incompatibles generals, en les tres zones). A continuació, a mode d'exemple, la figura 3.6 mostra com és aquesta regulació d'usos:

²⁰⁵ Apartat 1: «*Independentment d'allò previst per a cada zona de sòl no urbanitzable, es declaren incompatibles i queden prohibits en la totalitat del sòl no urbanitzable tots aquells usos que impliquen transformació en la destinació o les característiques d'aquest sòl o lesionin el valor específic que en cada zona es defineixi*».

²⁰⁶ Apartat 2: «*Seran incompatibles en el sòl no urbanitzable els usos següents: Plurihabitatge, Comerç, Comerç de gran superfície, Oficines i serveis, Hotelers, Recreatiu, Indústria urbana, Indústria agrupada, Indústria separada, Magatzem, Tallers de reparació de vehicles, Aparcament, Estació de Servei*».

²⁰⁷ Com a exemple veure l'article 674 (Precisions sobre els usos incompatibles en *snu*): «*l'ús industrial de qualsevol tipus serà ús incompatible (1), les activitats extractives d'àrids estan prohibides en qualsevol modalitat (2), els hotels, apart-hotels o similars són usos incompatibles (3), els càmpings, camps de golf, mini-golf, parcs aquàtics, o similars (4), qualsevol ús recreatiu, com les discoteques, sales de festes, locals recreatius o similars (5), abocadors d'escombreries o residus, cementiris de cotxes (desballestadors) o similars (6), no és permesa l'exposició de caravanes, materials de construcció etc (7)*».

²⁰⁸ Article 675 (Nucli de població), article 676 (Segregació i divisions), article 677 (Emplaçaments per habitatge rural previstos en el sòl no urbanitzable), article 678 (Condicions pels emplaçaments previstos per a habitatges rurals), article 679 (Condicions generals de les instal·lacions vinculades a obres públiques), article 680 (Condicions de les edificacions i instal·lacions d'utilitat pública o interès social), article 681 (Altres disposicions de caràcter general), article 682 (Concessió de llicències en sòl no urbanitzable), article 683 (Camins rurals), article 684 (Ordenació de les aigües), article 685 (Creuament del sòl no urbanitzable per línies aèries de transport elèctric alta tensió), article 686 (Tanques).

²⁰⁹ Recordar, apartats 3, 4 i 6 de l'article 47.

Figura 3.6: Regulació específica d'usos en zones de *snu*

	Ús dominant	Usos compatibles
Zona valor agrari	Agrícola	Ramader Restauració Unihabitatge Forestal Educatiu Cultural Associatiu
Zona valor forestal	Forestal	Ramader Restauració Unihabitatge Agrícola Educatiu Cultural Associatiu
Zona valor ecològic-paisatgístic	Ecològic-paisatgístic	Ramader Restauració Unihabitatge Agrícola Forestal Educatiu Cultural Associatiu

Font: elaboració pròpia a partir de les normes urbanístiques del POUM de Sabadell.
Marcats en groc els usos que no s'admeten i en negreta els admesos entre els compatibles de les tres zones juntes.

Per a les zones de valor agrari i de valor forestal s'aporten altres determinacions específiques²¹⁰ relatives al règim d'ús (per exemple: tipus de construccions permeses, condicions d'edificació, obertura de camins etc.); totes elles coherents amb la normativa urbanística autonòmica.

Pel que fa als diferents tipus de sistemes d'espais lliures, al Títol IV, Capítol cinquè (Sistema d'espais lliures), trobem una secció per a cada un (Parc Periurbà, Parc de valor ecològic-paisatgístic, Parc Agrícola).

Primer s'estableix el règim general de tots ells (article 241, 246 i 251), vegem-ho:

1. En la obtenció, la projecció, el finançament, l'ús, l'explotació i la conservació dels parcs, s'observaran els preceptes establerts per la normativa del POUM. A més de les precisions següents:

- Parc periurbà: «... i els fixats mitjançant el corresponent Pla Especial preceptiu que s'haurà d'elaborar sota les prescripcions establertes en l'Annex 1 d'aquestes Normes».
- Parc ecològic-paisatgístic: «...i, si s'escau, en el corresponent Pla Especial».

²¹⁰ Per a la zona de valor agrari: article 689 (Tipus de construccions permeses en la zona de valor agrari), article 690 (Condicions d'edificació de les granges), article 691 (Condicions d'edificació de les construccions auxiliars), article 692 (Condicions d'edificació de les construccions pel conreu protegit), article 693 (Protecció de l'arbrat i del paisatge). Per a la zona de valor forestal: article 696 (Aprofitaments forestals), article 697 (Obertura de camins), article 698 (Licències i autoritzacions).

2. Seran aplicables supletòriament els preceptes que regulen les corresponents zones (valor forestal, valor ecològic-paisatgístic, i valor agrícola, respectivament). A més, hi ha les precisions següents:

- Parc periurbà: «*mentre no s'aprovi el Pla Especial, restringint els usos admesos al Forestal i a l'Agrícola*».
- Parc ecològic-paisatgístic: «*restringint els usos admesos a l'ús ecològic paisatgístic, agrícola i forestal*».
- Parc Agrícola: «*restringint els usos admesos a l'ús agrícola*» i²¹¹ als usos compatibles de la zona agrícola (excepte la restauració).

Després també es concreten, per als tres tipus d'espais lliures, les condicions d'ús (articles 242, 247 i 252, respectivament), es tracta d'establir l'ús dominant (Forestal i lleure, ecològic-paisatgístic, agrícola; respectivament), els usos compatibles²¹², i els incompatibles (els mateixos a *grosso modo* que generals del *snu*, en els tres sistemes). Veiem que els parcs en el POUM de Sabadell estan regulats força restrictivament pel que fa al seu ús, en comparació a les zones de *snu*.

e) Planejament derivat

En primer lloc es veurà el desenvolupament del POUM previst en la qualificació de zones (Títol VII, Regulació del sòl no urbanitzable, Capítol segon). L'article 672 (Desenvolupament del Pla General) estableix les determinacions al respecte, que són coherents amb les de la normativa urbanística autonòmica (subapartat 3.1. Figures de planejament urbanístic, els plans especials). Es preveu -sens perjudici de la seva aplicació immediata- poder desenvolupar les determinacions del POUM sobre el *snu*, mitjançant Plans Especials amb una sèrie de finalitats específiques (o anàlogues). A més, els Plans Especials «*no podran alterar les determinacions del Pla General, llevat de regular més restrictivament les condicions d'edificació i d'ús*». Tal i com ja s'ha apuntat en l'apartat de normativa, es tracta d'una possible esmena d'usos més restrictiva que el POUM i del instrument adient per a ordenar *snu* periurbà. Altres aspectes genèrics rellevants al voltant dels Plans Especials ja s'han tractat a l'apartat de normativa, per tant no es comentaran en el present (justificació necessitat formulació, compatibilitat amb el POUM, qui els formula i aprova etc.).

En segon lloc, cal fixar-se en el desenvolupament del POUM previst per al sistema d'espais lliures (Títol IV, Regulació dels sistemes, Capítol primer). Les determinacions generals al respecte es recullen a l'article 171 (Desenvolupament de les determinacions del Pla sobre els sistemes), on s'apunta que el desenvolupament es podrà fer (1) «*per mitjà d'un Pla Especial en qualsevol tipus de sòl*» i que (2) «*la regulació més detallada dels sistemes*

²¹¹ Afegit per l'autor: article 252, Condicions d'ús.

²¹² En el cas del Parcs Periurbans i dels Parcs Agrícoles, usos amb una sèrie de condicionants restrictius, ja que han d'estar directament relacionats amb el Parc i l'ampliació o restricció dels quals tan sols s'autoritzarà mitjançant l'aprovació prèvia d'un Pla Especial d'iniciativa pública.

es podrà fer mitjançant Plans Especials temàtics o bé mitjançant Plans Especials d'àmbit territorial concret (per exemple, el Pla Especial d'un Parc Agrícola...)».

Al capítol Cinquè (Sistema d'espais lliures) s'estableix com ha d'ésser l'ordenació mitjançant un Pla Especial per a cada un dels tres sistemes d'espais lliures del *snu*: parc periurbà, parc ecològic-paisatgístic, i parc agrícola (articles 243, 248 i 254, respectivament). El POUM enumera les determinacions generals que aquests hauran d'establir, vegem-ho a mode d'exemple:

a) Determinacions per als tres tipus de sistemes:

- La delimitació dels sòls públics i privats i la forma d'obtenció dels primers.
- La regulació específica dels usos i les condicions de l'edificació que s'hi permeti.
- Establir els instruments de gestió i organització necessaris per a garantir les funcions del Parc.

b) Determinacions específiques per a cada sistema:

b.1) Parcs periurbans:

- Les mesures per a fomentar un millor gaudiment d'aquests espais per part de tota la població.
- Les condicions de repoblació forestal per tal de no malmetre les espècies forestals existents i millorar la qualitat d'aquests terrenys.
- Les determinacions que contemplin els serveis i les infraestructures que requereixi l'ordenació del parc, tals com l'accés rodat, l'aparcament de vehicles, l'abastament d'aigua i energia elèctrica i la correcta evacuació i tractament de les aigües residuals.
- La delimitació d'àrees destinades a horta recreativa, amb la previsió de la seva ordenació.
- Les mesures necessàries per a la prevenció d'incendis.
- A més de les determinacions generals *«hauran de desenvolupar les determinacions específiques que per a cada Parc»* que s'estableixen a les fitxes de l'Annex 1 de les Normes urbanístiques.

A l'annex 1 es desenvolupen alguns aspectes dels parcs periurbans. En concret interessen les àrees d'ordenació dels parcs periurbans que preveu el Pla (article 2): Parc Periurbà de La Salut, Parc Periurbà de Santiga, Parc Periurbà de Can Deu, Parc Periurbà de Castellarnau.

b.2) Parcs ecològic-paisatgístic:

- Les condicions de repoblació forestal per tal de no malmetre les espècies forestals existents i millorar la qualitat d'aquests terrenys.
- Les mesures necessàries per a la prevenció d'incendis.

b.3) Parc agrícola:

- Les mesures adequades per a fomentar la millora tecnològica de les explotacions agràries d'aquestes finques, com també de les activitats educatives, cíviques i culturals compatibles.
- Les determinacions que contemplin els serveis i les infraestructures que requereixi l'ordenació del parc.
- La delimitació d'àrees destinades a horta professional amb la previsió de la seva ordenació.
- Determinar la inclusió com a habitatges rurals, segons l'article 677 d'aquestes Normes, d'habitatges existents en el sistema de Parcs Agrícoles que tinguin una vinculació directa amb l'ús dominant del Parc.

Tal i com s'indicarà a l'apartat següent, cap d'aquests plans (els previstos i els no específicament previstos pel POUM) ha estat aprovat definitivament. Pel que fa als parcs periurbans s'han realitzat algunes actuacions (senyalització i condicionament dels espais).

3.3.3. POUM de Terrassa

a) Introducció

El document que s'ha analitzat és el Text Refós del Pla General d'Ordenació de Terrassa, que es va aprovar definitivament el 4 de juliol de 2003. Es tracta del planejament urbanístic vigent al municipi de Terrassa. Aquest sorgí de la revisió ordinària de l'antic POUM, de 1983. Es comentaran específicament les normes urbanístiques del POUM. Els comentaris sobre la classificació del sòl i la qualificació del *snu* es poden complementar amb els plànols dels annexos²¹³. Com a comentari general i relacionat amb l'apartat de normativa, cal tenir en compte que l'estructura i el contingut del POUM de Terrassa és força similar a la LUC (en comparació per exemple amb els POUM de Rubí o de Sabadell), fet que s'explica per la major proximitat temporal d'ambdós.

b) La classificació de *snu*

Al Títol II (Règim urbanístic del sòl), capítol IV (Regulació del sòl no urbanitzable), del POUM de Terrassa, en concret de la secció primera (Disposicions generals), l'article 190 defineix el *snu* del terme municipal de Terrassa. Aquest article²¹⁴ és correspon totalment amb el 32 de la LUC, i interessin doncs les vies de classificació b i c (apartat 1)²¹⁵:

²¹³ Veure Annex I, d) POUM de Terrassa: Classificació del sòl, Qualificació del *snu*, Sistema d'espais lliures.

²¹⁴ La forma de l'article ha estat alterada per a la seva millor comprensió.

²¹⁵ Per veure la correspondència amb la LUC, la via a) queda definida de forma idèntica a l'article 32: «a) Aquells terrenys incompatibles amb la seva transformació per concórrer alguna de les situacions següents: que estiguin sotmesos a un règim especial de protecció aplicat per la legislació sectorial i pel planejament territorial, que estiguin contemplats com a tal per un pla director, d'acord amb allò establert per l'article 56 de la Llei d'Urbanisme, que estiguin subjectes a limitacions o servituds per a la protecció del domini públic». De l'apartat 2, sabem que el municipi de Terrassa té *snu* protegit per la normativa sectorial d'espais naturals.

«b) Aquells terrenys que donat el seu valor agrícola, forestal, faunístic i/o paisatgístic, són inadequats al desenvolupament urbà i, conseqüentment cal protegir dels processos d'urbanització de caràcter urbà i dels usos que impliquin transformació de la seva destinació definida per aquest Pla, per tal de:

- preservar i potenciar la transformació de la seva destinació definida per aquest Pla,*
- preservar i potenciar la continuïtat i millora de les condicions i recursos naturals d'aquests sòls i de conservar el seu equilibri ecològic en funció del paper físic, social i ambiental que tenen per ells mateixos i en relació a la ciutat.*

c) També tenen la condició de sòl no urbanitzable els terrenys reservats per a sistemes generals no inclosos al sòl urbà ni al sòl urbanitzable».

En concret les finalitats del Pla en la regulació del *snu* són (apartat 2):

«a) Preservar el medi natural de Terrassa amb la finalitat de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures.

b) Protegir aquests sòls dels processos d'urbanització de caràcter urbà.

c) Preservar i millorar les explotacions agroramaderes i forestals.

d) Protegir els espais i elements ambientals més singulars i més representatius per tal de mantenir els processos ecològics, potenciar la biodiversitat i constituir reserves de sòl per tal de mantenir i millorar els corredors ecològics territorials actuals que preservin la connectivitat ecològica.

e) Regular la implantació i el desenvolupament d'aquells usos i activitats que el Pla admet en cada zona del sòl no urbanitzable de forma que no malmetin els valors que es pretén protegir, i impedir la implantació d'aquells usos o activitats que siguin incompatibles amb la destinació definida per aquest Pla d'Ordenació en aquests sòls, sempre sota els imperatius derivats del principi d'utilització racional dels recursos naturals, i dins dels límits establerts per la Llei d'Urbanisme, la legislació sectorial i per aquest Pla.

f) Regular els sistemes i elements generals relacionats amb l'explotació agrícola, forestal o ramadera.

g) Establir els criteris sobre les característiques i localitzacions més adients per a les edificacions destinades a habitatge rural, instal·lacions d'interès públic i social, i sobre aquelles destinades a l'execució i manteniment de les obres públiques, de manera que no trenquin l'equilibri ecològic de les diferents zones de sòl no urbanitzable, així com, determinar els instruments i procediments adients en cada cas per a la seva autorització, d'acord amb allò que disposa la LU (LUC)».

Per últim, l'apartat 3 que determina quines són les funcions que desenvolupa el *snu*. Això últim pot ésser il·lustratiu si es relaciona amb els valors i les funcions del *snu* periurbà, segons el planificador aquest sòl:

- ✓ És la base de les activitats agràries, que proveeixen aliment i recursos naturals i formen part de l'economia local (funció productiva).
- ✓ És l'espai on es produeixen els processos ecològics essencials en equilibri amb les actuacions humanes i és el indret on habiten la majoria

de les espècies de flora i fauna autòctones, que són la base de la biodiversitat local (funció ambiental).

- ✓ És l'expressió de la història, resultat de la intervenció de les persones en la transformació i utilització dels recursos naturals, que ha determinat la imatge final de la ciutat i el seu entorn rural (funció cultural).
- ✓ És també necessari per a la població com a espai d'esplai, lleure i repòs dels ciutadans (funció lúdica).

De forma similar al POUM de Sabadell, però en aquest cas per tot el *snu* de Terrassa, el planificador entén que aquest desenvolupa funcions específiques i les anomena. Això últim connecta amb els valors i les funcions que desenvolupa el *snu* periurbà al Vallès Occidental²¹⁶.

c) Qualificació en zones i sistemes

Al Títol II (Règim urbanístic del sòl), capítol IV, secció primera (Disposicions generals), s'estableix de forma general com serà la delimitació i l'ordenació del *snu* (article 191).

L'apartat 3 de l'article 191, estableix que l'ordenació del *snu* es realitza en base a la qualificació urbanística (caracterització sòl en zones i sistemes) i a les proteccions mediambientals i la definició d'elements bàsics d'aquest sòl²¹⁷ (això últim fora en part, la concreció del que la normativa urbanística anomena normes de protecció, millora i recuperació dels àmbits o valors objecte de protecció, article 68 RLUC). Pel que fa a les zones (apartat 3 del mateix article) tenim: Ventall al·luvial miocènic (D1), Ventall al·luvial recent (D2), Capçalera dels Torrents Can Salas-Ribatallada (D3), Plana Vallès (D4), i Entorn del Parc Natural (D5).

Altrament, el POUM identifica (apartat 5, article 191) els components de qualificació que, suposen condicionaments i regulacions específiques a la regulació general establerta en la qualificació (en zones i sistemes): Agrícola (a), Forestal (f), Forestal potencial (fp), Forestal interior (fi), Espai enjardinat amb cobertura herbàcia (en), Àrea de potencial regeneració de l'ecosistema agrícola (ap), Espai de les edificacions rurals i masies tradicionals (er). Més endavant es comentaran més detalladament.

Al mateix capítol, secció vuitena (Zonificació del *snu*), es desenvolupen les cinc qualificacions. A continuació es comenten breument:

- Zona ventall al·luvial miocènic (article 222):

«1. Definició: Inclou els territoris assentats sobre un antic con de dejecció que abasta el sector de les Fonts i envolta el nucli urbà per l'oest. Aquesta estructura geològica origina una aridesa relativa i una manca de fertilitat que ha

²¹⁶ Veure subcapítol 1.1 (Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans).

²¹⁷ Veure seccions: tercera (Condicions de protecció mediambiental en *snu*), articles 197, 199, 200, 201, i 202; i quarta (Regulació general dels elements bàsics del territori del *snu*), article 205 (Elements bàsics del territori de *snu* i articles de 206 a 212 que els desenvolupen).

induït un important abandonament dels camps de conreu. Això ha comportat la proliferació d'usos impactants i una considerable disminució de la biodiversitat.

2. Objectius:

- a) Aturar els processos de proliferació d'usos marginals i contradictoris amb la protecció del paisatge i del medi ambient.*
- b) Potenciar els usos que recuperin el paisatge agrari tradicional.*
- c) Potenciar accions orientades a recuperar la fauna associada als camps de conreu de secà.*
- d) Incrementar on sigui necessari la superfície ocupada per bosc interior.*
- e) Potenciar i recuperar la connectivitat ecològica.»*

- *Zona ventall al·luvial recent (article 223):*

«1. Definició: Inclou els sòls agrícoles del Pla de Bonaire. A banda del fet singular de estar sobre un ventall al·luvial recent, destaca la seva funció de permeabilitat ecològica en sentit Est-Oest. Aquest sòl tindrà la consideració de sòl no urbanitzable d'especial protecció.

2. Objectius:

- a) Potenciar la connectivitat ecològica en sentit est-oest, especialment pel que fa als organismes vinculats als espais oberts.*
- b) Preservar la qualitat visual de l'entorn i, molt especialment, pel que fa a les vistes de les serres de Sant Llorenç i l'Obac.*
- c) Potenciar la condició d'unitat geogràfica diferenciada tant de la serralada prelitoral com del nucli urbà.»*

- *Zona capçalera del sistema de Torrents Can Salas-Ribatallada (article 224) :*

«1. Definició: Es tracta d'un espai de important valor ecològic per la seva condició de bosc ample i bé desenvolupat i per la seva localització privilegiada pel manteniment de la connectivitat ecològica en sentit est-oest. Aquest sòl tindrà la consideració de sòl no urbanitzable d'especial protecció.

2. Objectius:

- a) Preservar les masses de bosc i el sistema de torrents, de gran qualitat ambiental.*
- b) Potenciar la funcionalitat de connector ecològic al llarg dels vessants de la Serralada Prelitoral Catalana i entre les conques hidrogràfiques del Besòs i el Llobregat.»*

- *Zona plana del Vallès (Article 225):*

«1. Definició: Inclou els espais lliures compresos a la plana entre els nuclis urbans de Terrassa i Sabadell. Corresponen a sòls de major fertilitat,

desenvolupats en la seva majoria sobre els llims del ventall al·luvial recent que neix a Matadepera.

2. Objectius: Cercar fórmules d'usos del sòl que compatibilitzin les funcions següents:

- a) Manteniment de la fesomia verda de la plana del Vallès.*
- b) Preservació i si s'escau, recuperar l'important funcionalitat de connectivitat ecològica entre la Serralada Prelitoral i la serra de Galliners.*
- c) Manteniment d'un espai verd que separi els eixos urbanitzats de Terrassa-Rubí i Sabadell-Cerdanyola del Vallès.»*

- Zona d'entorn del Parc Natural (Article 226):

«1. Definició: Es proposa l'ampliació del parc natural fins que inclogui la totalitat dels conreus instal·lats sobre el peudemont de la serralada de l'Obac, majoritàriament sobre sòls desenvolupats a partir dels esquistos i pissarres paleozoïques. Aquest sòl tindrà la consideració de sòl no urbanitzable d'especial protecció.

2. Objectius:

- a) Preservació dels elements que componen el paisatge agroforestal del peudemont de la serralada de l'Obac i de la seva important funció en el conjunt de processos ecològics del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i la Serralada de l'Obac.*
- b) Preservació i potenciació de la important qualitat paisatgística d'aquesta zona.»*

En el cas de Terrassa, es pot afirmar que la definició de les zones, es realitza a través d'una descripció urbanística, geològica i ambiental. Posteriorment s'anomenen els objectius que el Pla estableix per a cada zona. A més en aquest municipi, la nomenclatura de les zones s'associa clarament a aspectes geogràfics o geològics. De la mateixa forma que al POUM de Sabadell el matís *d'especial protecció* que s'associa al *snu* d'algunes zones és tan sols una nomenclatura, i no s'ha d'associar a cap règim de protecció sectorial o no urbanístic.

Al Títol II (Règim urbanístic del sòl), capítol V (Regulació dels sistemes), en concret a la secció primera (Disposicions generals), l'article²¹⁸ 227 estableix la qualificació del *snu* en sistemes (Definició i regulació general). L'article 299 anomena els distints tipus del sistema d'espais lliures: sistema d'espais lliures urbans, sistema d'espais lliures complementaris, sistema d'espais lliures territorials i sistema Hidrològic²¹⁹.

Interessa per ésser *snu* és el sistema (general) d'espais lliures territorials (Secció sisena. Sistema d'espais lliures. Clau P). L'article 248 (Definició,

²¹⁸ Els articles 228, 233 i 249 amplien altres aspectes del sistemes.

²¹⁹ Tal i com s'ha fet durant tota la recerca, el sistema hidrològic s'exclou de l'anàlisi per ésser massa específic.

identificació i tipus) determina (apartat 1) que aquest «*comprèn els sòls sistematitzats com a espais lliures amb arbrat i jardineria, o amb superfícies contínues que configuren espais de relació cívica, i aquells altres que degut a la seva naturalesa i la seva especialització es mantenen lliures d'edificació i altres usos*». El sistema d'espais lliures s'estructura en (apartat 2): espais lliures de connexió territorial, parcs territorials, parc Natural de nova reserva, i Parc Natural.

Essent coherents amb el capítol de normativa, i atenent a la definició de *snu* periurbà que s'hi ha establert, tan sols s'estudiaran els dos primers ja que els dos darrers estan o estaran²²⁰ protegits per la normativa sectorial d'espais naturals.

Pel que fa als Espais lliures de connexió territorial (parcs de contacte): «*comprèn aquells espais verds, emplaçats dintre del sòl no urbanitzable, en la part nord de la ciutat, que han de configurar connectors o corredors de contacte i relació entre els límits del sòl urbà i els espais del parc natural, la seva extensió amb el parc natural de nova reserva i els espais d'entorn del parc natural, previst en aquest POUM (clau P13)*».

Els Parcs territorials: «*correspon a aquelles àrees qualificades com a tal per les seves condicions mediambientals i paisatgístiques, i de localització en relació a la geomorfologia del paisatge del territori. Son espais que compten algun o varis dels següents factors d'especial interès: presència de masses arbòries consolidades, de comunitats de vegetació natural d'especial interès, de relació directa amb cursos d'aigua, o de visuals privilegiades sobre el territori. Aquests espais compten amb un elevat potencial com a àrees mixtes de protecció i de gestió del sistema d'espais lliures territorials, que cal promocionar com a àmbits d'activitats esportives, socials, educatives, de recerca, i com a indrets d'especial interès paisatgístic i natural. Concretament són tres parcs: el parc de la Grípia i la Betzuca, el parc de Can Poal i el Parc de la serra de Galliners (clau P7)*».

d) Règim d'ús o regulació d'usos

Pel que fa a la regulació general dels usos s'estarà a les determinacions que estableix el POUM en el Títol III (Ordenances de Volums i Usos), en concret, capítol segon (Paràmetres reguladors d'usos i activitats).

En primer lloc, a la secció primera (classificació urbanística dels usos), l'article 295 estableix que els usos es classifiquen segons la seva funció urbanística (generals o específics), segons la seva permissibilitat (dominant, compatible, condicionat, incompatible), i segons la seva activitat (aquesta última no ens interessa per a la recerca).

²²⁰ El Parc natural de nova reserva està format per «*sòls sobre els quals es proposa la futura ampliació dels actuals límits del parc natural, que constitueix un conjunt d'espais lliures de gran extensió, d'interès i d'utilitat pública (clau P8)*». Tanmateix el POUM és vigent des de l'any 2003, i amb 5 anys d'aplicació encara no s'ha concretat aquesta previsió.

Els usos generals són aquells que el Pla estableix genèricament pels sectors i pels sistemes en el sòl urbà, sòl urbanitzable i sòl no urbanitzable (article 296). El Pla estableix 22 usos específics distints (article 297) per a les zones i sistemes en què es divideix el sòl urbà, urbanitzable i no urbanitzable.

Segons la seva permissibilitat (article 298):

L'ús dominant (1) és aquell general o específic que caracteritza una zona, subzona o sistema, que el Pla estableix com a majoritari. L'ús compatible (2) és aquell general o específic que s'admet en una zona, subzona o sistema, per no ésser contradictori amb l'ús dominant. L'ús condicionat (3) és aquell general o específic pel que el Pla estableix una sèrie de condicions per a ser admès en una zona, subzona o sistema. L'ús incompatible (4) és aquell general o específic que es prohibeix explícitament emplaçar en una zona, subzona o sistema per ésser contradictori amb l'ús dominant.

En segon lloc es determina com es regularan aquests usos en el règim jurídic del de sòl (Secció segona. Regulació general dels usos). Segons l'article 300 (Regulació general dels usos segons el règim jurídic del sòl) en *snu* el Pla regula els usos atenent a la funció urbanística i la permissibilitat dels mateixos, d'acord amb la definició i objectius de cada zona en les que aquest es divideix.

Pel que fa a la regulació general en *snu* dels usos, s'estarà a les determinacions que estableix el POUM en el Títol II (Règim urbanístic del sòl), capítol IV (Regulació del sòl no urbanitzable); en concret a les seccions cinquena (Regulació general de les construccions i instal·lacions en *snu*) i sisena (Regulació general dels usos en *snu*).

A la secció cinquena (Regulació general de les construccions i instal·lacions en *snu*), els articles de 213 a 219²²¹, són la concreció de les determinacions dels articles 47²²² de la LUC (Règim d'ús del sòl no urbanitzable) i 46 del RLUC (*Disposicions generals*, Secció primera *Règim d'ús del snu*, Capítol V) i del que la normativa urbanística anomena normes de protecció, millora i recuperació dels àmbits o valors objecte de protecció (article 68 RLUC).

A la Secció sisena (Regulació general dels usos en *snu*), l'article 220 (Regulació general dels usos) estableix la regulació general dels usos. Aquest article és coherent²²³ amb la normativa urbanística pel que fa a la règim d'ús

²²¹ Article 213 (Disposicions generals), article 214 (Condicions generals de les noves edificacions o ampliacions d'existents destinades a habitatge rural), article 215 (Condicions generals de les edificacions destinades a usos agrícoles, pecuaris o forestals), article 216 (Condicions generals de les edificacions i instal·lacions d'interès públic), article 217 (Condicions generals de les edificacions i instal·lacions vinculades a obres públiques), article 218 (Condicions de les instal·lacions de subministrament d'aigua, depuració d'aigües residuals, gas i instal·lacions de telecomunicacions), article 219 (Condicions del creuament de *snu* per línies aèries de transport elèctric d'alta tensió).

²²² Recordar: apartats 3, 4 i 6.

²²³ Apartat 1: «*Independèntment del que preveuen les normes per a cada una de les zones de snu, són incompatibles i queden prohibits en la totalitat del snu tots aquells usos que impliquin una transformació en la destinació o naturalesa d'aquest sòl, o bé lesionin la consecució de valors i finalitats específiques que en cada zona es persegueixen*».

del *snu* i declara incompatibles tota una sèrie d'usos específics²²⁴ en aquesta classificació de sòl.

Cal parlar també de la regulació específica que s'estableix per a zones i sistemes de *snu* (en el cas d'aquests últims no existeix regulació general).

Pel que fa a les zones i als sistemes, cal comentar més detalladament un aspecte particular -anomenat²²⁵ anteriorment- del POUM de Terrassa: els components de qualificació. A la secció setena (Regulació dels components de la qualificació de *snu*), l'article 221 (Components de la qualificació de *snu*) estableix que (1) «als efectes de la regulació i ordenació de les diferents zones de *snu*, el Pla identifica els denominats "components de qualificació" que, sense ser específicament subzones en els termes establerts per la legislació vigent, suposen condicionaments i determinacions específiques a la regulació general establerta per les zones». Aquests s'estableixen (2) de forma particular en funció de la cobertura actual o potencial que segons valors ecològics o mediambientals s'assignen a cada espai que es delimita dintre de cada zona o sistema (o qualificació).

Perquè és important però aquest aspecte en el POUM de Terrassa? La regulació d'usos en el *snu* de Terrassa es fonamenta en dues bases: la regulació d'usos per a les qualificacions (de forma similar que al POUM de Sabadell) i en els components de qualificació. Així doncs al POUM de Terrassa, als articles de 222 a 226, que defineixen les distintes zones de *snu*, l'apartat tercer regula de forma particular les components de qualificació incloses en cada zona, es tracta d'una regulació específica diferenciada per a cada una. La regulació general dels usos compatibles, condicionats i incompatibles d'aquesta zona, s'estableix en un annex.

En l'apartat d'anàlisi del POUM de Sabadell s'ha presentat a mode d'exemple un quadre de regulació d'usos per a qualificacions, el de Terrassa és similar²²⁶, però més complex ja que es detalla per a subtipus d'usos específics (mentre que a l'altre tan sols existeixen usos específics). En aquest apartat s'escau – per ésser un aspecte diferencial del POUM de Terrassa- presentar a mode d'exemple, un quadre que conté la regulació específica que aporten els components de qualificació en funció de les distintes zones.

²²⁴ Apartat 2: Les prohibicions generals d'usos, excepte casos específics assenyalats en les zones, són: habitatge bifamiliar, plurifamiliar, hoteler, comercial, oficines, industrial, magatzems, sanitari assistencial, religiós, recreatiu del joc i extractiu.

²²⁵ Tal i com ja s'ha comentat anteriorment, els components són: agrícola (a), forestal (f), forestal potencial (fp), forestal interior (fi), espai enjardinat amb cobertura herbàcia (en), i àrea de potencial regeneració de l'ecosistema agrícola (ap). Cada un es defineix i per alguns d'ells, s'estableixen línies d'actuació.

²²⁶ Veure l'annex al POUM, quadre de regulació dels usos en sòl no urbanitzable (pàgines de 215 a 220 de les normes).

Figura 3.7: Regulació específica d'usos en a partir dels components de qualificació en funció de les zones de *snu*

	Zona D1	Zona D2	Zona D3	Zona D4	Zona D5
Agrícola (a)	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació, 50 % conreu sobre sòl natural - Regulació moviments de terres 	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació, 70 % conreu sobre sòl natural 	<ul style="list-style-type: none"> - Únicament conreu sobre sòl natural 	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació, 70 % conreu sobre sòl natural 	<ul style="list-style-type: none"> - Únicament conreu sobre sòl natural
Forestal (f)	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació gestió forestal ≤ 300 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació gestió forestal ≤ 300 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació gestió forestal ≤ 400 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació gestió forestal ≤ 300 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - Exceptuant supòsit final, no actuació gestió forestal ≤ 300 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació - Es poden obrir clars per conreus herbacis de $\text{secà} < 4$ ha i no desaparició bosc interior o reducció 75 % sup. conreu a instal·lar. Recomanat recuperar feixes abandonades mantenint fesomia original
Forestal potencial (fp)	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació reducció superfície sòl natural + 5 % del component 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació reducció superfície sòl natural + 5 % del component 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació reducció superfície sòl natural + 5 % del component 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació reducció superfície sòl natural + 5 % del component 	<ul style="list-style-type: none"> - No actuació reducció superfície sòl natural del component
Forestal interior (fi)	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació no reducció superfície - No actuació gestió forestal ≤ 400 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 		<ul style="list-style-type: none"> - Actuació no reducció superfície - No actuació gestió forestal ≤ 600 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació no reducció superfície - No actuació gestió forestal ≤ 600 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació 	<ul style="list-style-type: none"> - No apareix: (Actuació no reducció superfície) - No actuació gestió forestal ≤ 600 peus/ha - No plantació arbres no potencials - Incendi, = qualificació, restauració i repoblació - No es permet tallar arbres on nidifiqui espècie protegida
Espai enjardinat amb cobertura herbàcia (en)	<ul style="list-style-type: none"> - Actuació no desaparició capa sòl natural - Moviments terres, garantir sòl natural 			<ul style="list-style-type: none"> - Actuació no desaparició capa sòl natural - Moviments terres, garantir sòl natural 	
Àrea de potencial regeneració de l'ecosistema agrícola (ap)	<ul style="list-style-type: none"> - pendent > 15 % no actuació desaparegui sòl natural - pendent < 15 %, actuació conserva 70 % àmbit sòl natural 			<ul style="list-style-type: none"> - El mateix que el que correspon a fi 	

Font: elaboració pròpia a partir de les normes urbanístiques del POUM de Terrassa. Marcats en groc, errors detectats en el POUM.

L'article 250 (Condicions d'ordenació, ús i protecció), del Capítol V (Regulació dels sistemes), secció sisena (Sistema d'espais lliures); en els apartats 7 i 13 determina el règim d'ús del sistema d'espais lliures territorials. A grans trets:

- Parcs territorials (apartat 7):
 - o Les condicions d'ordenació i ús s'establiran mitjançant el corresponent Pla Especial per a cada Parc (a).
 - o Mentre no es redacti el Pla especial corresponent: es prohibeixen unes determinades activitats, s'estableix quins components de qualificació en funció de zones regiran aquests espais (b).
 - o S'estableixen les determinacions generals relacionades amb el règim d'usos, que els corresponents plans especials hauran de precisar i ajustar (d).

- Espais lliures de connexió territorial o parcs de contacte (apartat 13):
 - o S'estableixen les determinacions generals relacionades amb el règim d'ús d'aquests espais (a).
 - o S'estableix quins components de qualificació en funció de zones regiran aquests espais (b).

Cal adonar-se que els parcs en el POUM de Terrassa estan regulats força restrictivament pel que fa al seu ús, en comparació a les zones de *snu*.

e) Planejament derivat

En primer lloc es veurà el desenvolupament del POUM previst en el *snu* (secció segona, Desenvolupament en *snu*. Capítol IV, Regulació del sòl no urbanitzable). L'article 192 preveu, sens perjudici de l'aplicació directa de les determinacions sobre *snu* (1), poder tramitar Plans Especials (2) per al desenvolupament del *snu* –d'acord amb les determinacions del POUM- amb una sèrie de finalitats específiques (o anàlogues). Segons el POUM aquests «*contribuiran a assolir els objectius determinats als articles corresponents*» i estaran encaminats a impulsar i millorar les seves funcions del *snu*. A més, els Plans Especials «*no podran alterar les determinacions del Pla General, llevat de regular més restrictivament les condicions d'edificació i d'ús*» (3). Tal i com ja s'ha apuntat en l'apartat de normativa, es tracta d'una possible esmena d'usos més restrictiva que el POUM i del instrument adient per a ordenar i gestionar *snu* periurbà. Altres aspectes genèrics rellevants al voltant dels Plans Especials ja s'han tractat al capítol de normativa, per tant no es comentaran en el present.

En segon lloc, cal parlar de sectors sobre els que, segons el POUM, cal desenvolupar la redacció d'un Pla Especial per precisar i ajustar les seves determinacions. Això queda recollit als articles²²⁷ 191 (Delimitació i ordenació de *snu*), apartat 6 (Secció primera. Disposicions generals); i 193 (Classificació i definició dels sectors de desenvolupament en *snu*), apartats 1 i 2 (Secció

²²⁷ Ambdós del Capítol IV, Regulació del sòl no urbanitzable.

segona. Desenvolupament en *snu*). Així el POUM estableix quins són aquests sectors (Parc de la Grípia i la Betzuca, Parc de Can Poal i Serra de Galliners) i en defineix l'àmbit, els objectius, les condicions generals d'ordenació, edificació i ús, les condicions de gestió, i el règim transitori fins a la redacció del Pla Especial (zona a la qual s'equiparen transitòriament).

Els articles 194, 195 i 196²²⁸ contenen els aspectes que s'acaben d'anomenar. Per il·lustrar quin tipus de previsions estableix el POUM al respecte, cal veure'n breument el seu contingut:

a) Determinacions per als tres tipus de sistemes:

- e) Àmbit: parcs territorials, amb diferents qualificacions de sistemes urbanístics generals (majoritàriament sistema d'espais lliures).
- f) Objectius: definir accessos, portes i itineraris, ordenar xarxa viària, establir criteris de localització i preferència de sòls adients per a l'accés públic i de sòls a protegir.
- g) Condicions d'ordenació, edificació i ús: condició majoritària d'espai lliure, ordenació xarxa viària d'acord amb els objectius, ajustament de les condicions d'ordenació de les edificacions i instal·lacions de l'àmbit delimitat.
- h) Condicions de gestió: promoció pública.

b) Determinacions específiques per a cada sistema:

b.1) Pla especial urbanístic del parc de la Grípia i la Betzuca:

- Objectius: definir les condicions de construcció d'un gran parc territorial entre Terrassa i Sabadell, preservar i si cal recuperar la funcionalitat de corredor ecològic de l'espai, regular la xarxa hidrològica del sector.
- Condicions d'ordenació, edificació i ús: mesures preventives de respecte a la flora i la fauna

b.2) Pla especial urbanístic del parc de Can Poal:

- Objectius: aprofitar la posició topogràfica per a l'àrea lúdico-paisatgística, reconduir els processos de fragmentació d'hàbitats i de pèrdua del paisatge agrari, definir les condicions de construcció parc-mirador
- Condicions d'ordenació, edificació i ús: condicions de desenvolupament d'ús al seu interior.

b.3) Pla especial urbanístic del parc de la Serra de Galliners:

- Objectius: aprofitar la posició topogràfica per a l'àrea natural-paisatgística que permeti definir un corredor verd que connecti amb Collserola.

²²⁸ Pla especial urbanístic del parc de la Grípia i la Betzuca, Pla especial urbanístic del parc de Can Poal, i Pla especial urbanístic del parc de la Serra de Galliners; respectivament.

- Condicions d'ordenació, edificació i ús: condicions de desenvolupament d'ús al seu interior.

En el cas de Terrassa, tal i com s'indicarà al capítol següent, cap d'aquests plans (els previstos i els no específicament previstos pel POUM) ha estat aprovat.

3.3.4. Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal

Arribat aquest punt, s'escau aportar una sèrie de consideracions sorgides de l'anàlisi dels POUM de Rubí, Terrassa i Sabadell que poden ésser útils per a comprendre alguns aspectes d'apartats posteriors. Primer s'esmentaran les relacionades amb aspectes generals, i posteriorment les més específiques.

En primer lloc, cal afirmar que s'observa una evolució cap a la complexitat en el tractament i l'ordenació teòrica del *snu* en els POUM analitzats, a mesura que aquests avancen en el temps (és a dir, "*els plans més actuals, són plans més complexos*"). Això es manifesta sobretot si comparem el POUM de Rubí amb els de Sabadell i de Terrassa. Es pot afirmar doncs que el POUM de Rubí és força simple en l'ordenació i tractament del *snu*, això segurament s'explica per l'antiguitat del planejament en qüestió.

En segon lloc cal dir que dels POUM analitzats, els de Terrassa i Sabadell es poden considerar bons instruments teòrics de planificació urbanística del *snu* periurbà, ja que com s'ha vist, traslladen de forma adequada les previsions de la normativa urbanística i aprofiten –força- les oportunitats que aquesta aporta per a ordenar espais de *snu* periurbà.

No obstant, cal veure quina incidència pràctica tenen i si es compleixen les seves determinacions; en aquest sentit és molt important:

- ⇒ La disciplina urbanística en *snu* (no estudiada en aquesta recerca). Aquest fora un tema interessant a desenvolupar en altres estudis (quin és l'estat real del territori de *snu* periurbà i en general, en comparació al que el planejament urbanístic determina per a ell).
- ⇒ El planejament especial que en base al POUM pot incidir en espais concrets de *snu* periurbà. Això s'estudia a l'apartat que segueix i al capítol 4 (les experiències pràctiques al Vallès Occidental).

En tercer lloc, cal tenir en compte que encara que els POUM preveuen i poden obligar a desenvolupar el seu contingut en *snu* periurbà a través de plans especials; la complexitat, la profunditat i l'escala (o el nivell de detall) dels POUM més actuals (Terrassa i Sabadell) aporten una ordenació específica de *snu*. En conseqüència podrien ésser perfectament la base per a actuacions específiques als espais de *snu* periurbà dels municipis corresponents.

En quart lloc, cal fixar-se en que en els POUM analitzats, els espais que conformen el sistema d'espais lliures estan regulats força més restrictivament pel que fa al seu règim d'ús, que les zones de *snu* (el sistema d'espais lliures té

com a mínim la regulació d'usos de les zones, més les determinacions específiques per al planejament derivat que cal desenvolupar). En general la nomenclatura de parc s'associa a gestió o a planejament derivat, per això el desenvolupament dels POUM en *snu* a través de plans especials es preveu principalment per al sistema d'espais lliures (4 plans especials previstos pel POUM de Sabadell, i 3 plans especials previstos al POUM de Terrassa). En aquest sentit cal afirmar que els planificadors associen la nomenclatura de parc a major regulació i intervenció pública (podríem dir que "el nom fa a la cosa").

En cinquè lloc, si comparem específicament els plans de Terrassa i Sabadell podem observar el següent:

- ⇒ La nomenclatura de la qualificació és distinta en els plans de Terrassa i Sabadell. Al POUM de Terrassa s'usa una nomenclatura més descriptiva, mentre que al POUM de Sabadell s'utilitza una nomenclatura més relacionada amb els valors o la funció que desenvolupa la zona o sistema en qüestió. En els apartats que segueixen, quan s'estableixi com s'han traduït els POUM a la realitat, es veurà si en aquest cas "el nom fa a la cosa" o a l'inrevés (una nomenclatura associada als valors o a les finalitats suggereix una major intervenció sobre el territori, per contra una nomenclatura descriptiva es podria associar a una intervenció més passiva sobre el territori).
- ⇒ La regulació d'usos en funció de la qualificació és més detallada al POUM de Terrassa que al de Sabadell, això es deu als components de qualificació que identifica i desenvolupa el POUM de Terrassa per a cada zona i sistema.
- ⇒ Pel que fa als usos incompatibles, el POUM de Sabadell és més restrictiu que el planejament urbanístic de Terrassa. Si més no els usos incompatibles que defineix, ho són en totes les qualificacions; en canvi el POUM de Terrassa conté usos *condicionats* en algunes zones (que en d'altres poden ésser incompatibles).

A continuació es presenten tan sols els usos incompatibles no compartits entre un i altre municipi:

a) Usos incompatibles a Sabadell:

- Ús industrial
- Activitats extractives d'àrids
- Camps de golf (mini-golf)
- Abocadors d'escombraries o residus, cementiris de cotxes o similars
- Exposició de materials de construcció etc.
- Estació de servei

b) Usos incompatibles a Terrassa:

- Ús industrial (sinó és preexistent)
- Activitats extractives d'àrids (condicionat)

- Abocadors (condicionat)
- Estació de servei (condicionat)

⇒ Si es comparen les determinacions específiques per als diferents tipus de parcs que conformen els espais lliures, al POUM de Sabadell estan força més detallades que al de Terrassa (sobretot les referents a la gestió). En el cas de Terrassa molts aspectes es confien al planejament derivat que cal elaborar per a cada un d'ells.

3.4. Altres instruments urbanístics d'ordenació de *snu* periurbà

3.4.1. Consulta al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya

Tal i com s'ha apuntat i comentat anteriorment (al capítol de normativa, i al subcapítol 3.2, Metodologia i eines de l'anàlisi), es considera que els Plans especials són *"la figura de planejament urbanístic adequada per a una ordenació específica del *snu*. A més sabem que:*

- La previsió o obligació de la formulació d'aquestes figures *"es pot considerar un indicador de la ordenació específica municipal de *snu*"*.
- La materialització d'aquests instruments a la realitat *"és l'indicador òptim de la temàtica estudiada"*, i es pot associar a una incidència pràctica de l'ordenació a la realitat.

La consulta al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya ha d'ésser doncs un element cabdal de la present recerca, ja que permetrà conèixer quins municipis han usat els plans especials per a ordenar i gestionar *snu*. Es tracta dels plans especials: possibles o previstos segons el POUM , i entre els previstos els que ja s'han detectat per formar part de l'anàlisi del planejament municipal, o no detectats per haver estat exclòs el POUM corresponent.

El Registre de planejament urbanístic de Catalunya, garanteix la publicitat dels instruments de planejament urbanístic en vigor i permet la consulta d'aquests, tant de forma presencial com per mitjans telemàtics, d'acord amb les determinacions dels articles 17 i 18 del Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme. Aquest, depèn del Departament de Política Territorial i Obres Públiques i correspon a les comissions territorials d'urbanisme la recopilació, dipòsit i tractament dels documents que l'integren relatiu a llur àmbit territorial, i facilitar la consulta de forma presencial d'aquests documents. El Registre garanteix l'accés telemàtic, com a mínim, a la memòria, a les normes urbanístiques i als plànols d'ordenació que integren els instruments de planejament en vigor, inclosos els plans urbanístics derivats aprovats definitivament pels ajuntaments.

Arribat aquest punt, cal assenyalar la importància -per a possibilitar recerques com la que ens ocupa- de l'existència de recursos i eines d'aquest tipus, que es converteixen –de forma similar al material que aporta el document

d'Avantprojecte del PTMB- en magnífics elements d'anàlisi de la realitat normativa del territori.

3.4.2. Resultats de la cerca

El Registre de planejament urbanístic de Catalunya permet realitzar dos tipus de cerques:

- Cerca bàsica: paraules que identifiquin el instrument de planejament o el document que es cerca, per comarca i/o per municipi.
- Cerca avançada: número d'expedient, any de publicació, tipus planejament (derivat o general), instrument (tipus), tema, comarca, i municipi.

En primer lloc, s'ha usat la cerca bàsica per tal de detectar els plans especials aprovats al Vallès Occidental abans de la data de consulta (divendres 23/5/2008). La cerca s'ha realitzat municipi per municipi, atenent en l'anàlisi dels resultats, al nom de cada pla especial (en casos d'ambigüitat, evidentment s'accedia al contingut del document per verificar-la). A la figura 3.8 es presenten els resultats:

Figura 3.8: Cerca bàsica per "Pla especial" als municipis del Vallès Occidental

Nomenclatura	Municipi	Resultats
1	Badia del Vallès	No resultats
2	Barberà del Vallès	No resultats
3	Castellar del Vallès	- A
4	Castellbisbal	No resultats
5	Cerdanyola del Vallès	- Pla especial del Torrent de can Cerdà - Pla especial d'assignació d'usos de la Torre Bertran - B
6	Gallifa	No resultats
7	Matadepera	- A
8	Montcada i Reixac	- B - C
9	Palau-solità i Plegamans	No resultats
10	Polinyà	No resultats
11	Rellinars	- A
12	Ripollet	No resultats
13	Rubí	- Pla especial i catàleg del patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural
14	Sabadell	No resultats
15	Sant Cugat del Vallès	- B - Pla especial de protecció zona 8b turó de la pessa
16	Sant Llorenç Savall	- A
17	Sant Quirze del Vallès	No resultats
18	Santa Perpètua de la Mogoda	- Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga
19	Sentmenat	No resultats
20	Terrassa	- A - Pla especial per a la implantació d'un camp de golf a les finques de Can Bon Vilar i Torrebonica
21	Ullastrell	No resultats
22	Vacarisses	- A
23	Viladecavalls	- Pla especial de protecció de la Serra de Coll Cardús

Font: Elaboració pròpia

En segon lloc, s'han realitzat distintes cerques per detectar altres instruments d'ordenació de *snu* (plans directors) o plans especials específics per a *snu* que no recollís la primera cerca (això últim és tan sols una comprovació de la cerca bàsica inicial). La figura 3.9 ens mostra els resultats:

Figura 3.9: Altres cerques al Registre de planejament urbanístic de Catalunya

Nomenclatura	Tipus cerca	Cerca per:	Resultats:
24	Cerca bàsica	Pla director, Vallès Occidental	- Pla director urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs
25	Cerca avançada	Número d'expedient (-), any de publicació (tots), planejament (derivat), instrument (pla especial urbanístic), tema (sòl no urbanitzable), comarca (VO), municipi (cap).	No resultats
26	Cerca avançada	Número d'expedient (-), any de publicació (tots), planejament (derivat), instrument (pla especial), tema (sòl no urbanitzable), comarca (VO), municipi (cap).	No resultats

Font: Elaboració pròpia

Pel que als resultats que recull la Figura 3.8 (Cerca bàsica per "Pla especial" als municipis del Vallès Occidental), cal realitzar els següents comentaris:

- Els municipis 1, 2, 4, 6, 9, 10, 12, 14, 17, 19, i 21 (en color groc) no generen resultats per aquesta cerca. Cal entendre doncs que Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Castellbisbal, Gallifa, Palau-solità i Plegamans, Polinyà, Ripollet, Sabadell, Sant Quirze del Vallès, Sentmenat i Ullastrell; no han aprovat cap pla especial per al *snu* del seu terme municipal. En conseqüència es pot afirmar que tampoc han aprovat cap pla especial per a ordenar el *snu* periurbà del seu terme municipal (en cas que en tinguin, és clar).
- Els municipis 3, 7, 8, 11, 16, 22 (en color verd) generen resultats per aquesta cerca, però es tracta de plans especials sectorials, de protecció d'espais naturals (veure: A, B, C). És per això que cal dir que Castellar del Vallès, Matadepera, Montcada i Reixac, Rellinars, Sant Llorenç Savall i Vacarisses no han aprovat cap pla especial per a ordenar *snu* periurbà del seu terme municipal.
- Els municipis 13, 18, 23 (en color blau) generen resultats per aquesta cerca, es tracta de plans especials urbanístics per a l'ordenació de *snu*. Caldrà analitzar aquests resultats per establir si els plans espacials urbanístics aprovats pels municipis de Rubí, Santa Perpètua de la Mogoda i Viladecavalls, es refereixen a l'ordenació i gestió de *snu* periurbà.

- Els municipis 5, 15, 20 (en color lila) generen dos tipus de resultats per aquesta cerca: plans especials sectorials de protecció d'espais naturals (veure: A, B, C), i plans especials urbanístics per a l'ordenació del *snu*. Caldrà analitzar el segon tipus de resultats per establir si els plans espacials urbanístics aprovats pels municipis de Cerdanyola del Vallès, Sant Cugat del Vallès i Terrassa es refereixen a l'ordenació i gestió de *snu* periurbà.

Els plans especials sectorials de protecció d'espais naturals són els següents:

A. Modificació pla especial de protecció del medi físic i del paisatge de l'espai natural de Sant Llorenç del Munt i L'Obac

- ✓ Municipis afectats: Terrassa, Castellar del Vallès, Matadepera, Mura, Rellinars, Sant Llorenç Savall, i Vacarisses (Vallès Occidental). També El Pont de Vilomara i Rocafort, i Sant Vicenç de Castellet (Bages).
- ✓ Data d'aprovació: 19/06/1998.
- ✓ Número d'expedient: 1995 / 001344 / B
- ✓ DOGC 5016 26/11/2007

B. Pla especial d'ordenació i protecció del medi natural del Parc de Collserola

- ✓ Municipis afectats: Montcada i Reixac, Sant Cugat del Vallès, Cerdanyola del Vallès (Vallès Occidental). També Barcelona, Esplugues de Llobregat, Molins de Rei, El Papiol, i Sant Just Desvern (Barcelonès i Baix Llobregat).
- ✓ Data aprovació: 23/01/1991.
- ✓ Número d'expedient: 1987 / 001065 / B
- ✓ DOGC 5016 26/11/2007

C. Pla especial de protecció i millora del sector sud de la serralada de Marina

- ✓ Municipis afectats: Montcada i Reixac (Vallès Occidental). També Santa Coloma de Gramenet, Tiana, i Badalona (Barcelonès).
- ✓ Data d'aprovació: 16/04/2002.
- ✓ Número d'expedient: 2001 / 001857 / B
- ✓ DOGC 5016 26/11/2007

Pel que fa als municipis que donen resultats per haver aprovat plans especials urbanístics que afecten a *snu*, es comentaran un a un (5, 13, 15, 18, 20, 23):

- Cerdanyola del Vallès:

El Pla especial del Torrent de can Cerdà (data d'aprovació 17/02/1999, DOGC 5016 26/11/2007, número d'expedient 1999 / 000064 / B) és un pla especial urbanístic que regula una zona forestal inclosa dins l'àmbit del Parc de Collserola. Per tant no es tracta d'un pla especial urbanístic per a l'ordenació de *snu* periurbà.

El Pla especial d'assignació d'usos de la Torre Bertran (data d'aprovació 16/10/1002, número d'expedient 2002 / 003966 / B) és un pla especial urbanístic que regula la zona de l'entorn d'una edificació inclosa dins l'àmbit del Parc de Collserola. L'objectiu principal del pla és l'ordenació d'usos per a establir un equipament socio-sanitari, assistencial. No es tracta d'un pla especial urbanístic per a l'ordenació de *snu* periurbà.

- Rubí

El Pla especial i catàleg del patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural (data d'aprovació 17/03/2004, número d'expedient 2003 / 007742 / B) és un pla especial urbanístic que regula elements del *snu* periurbà del municipi de Rubí. No obstant, tal i com s'apunta a la *Memòria del Catàleg i Pla Especial de protecció del patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural de Rubí*²²⁹:

*«Aquest catàleg i Pla Especial ha considerat la conservació de determinats elements puntuals o d'algunes àrees ben delimitades que reuneixin un conjunt de components naturals i humans, dins d'un tractament individualitzat respecte de la resta de *snu*. Tanmateix, la protecció eficient dels elements constituents del sòl no urbanitzat: grans mosaics forestals de pinedes i brolles, planes agroforestals, i valls fluvials, són actuacions que excedeixen l'àmbit d'aquest Pla i requereixen el desenvolupament de plans especials de protecció d'aquest sòl o el seu tractament en el moment de la revisió del pla general».*

Queda clar doncs, que tot i ésser un instrument interessant per incloure elements del patrimoni natural en el catàleg (cosa no massa usual en els catàlegs d'aquest tipus); no es tracta del tipus de pla especial urbanístic que ordena un espai des*snu* periurbà.

- Sant Cugat del Vallès

El Pla especial de protecció zona 8b turó de la pessa (data aprovació 05/04/1990, DOGC 5016 26/11/2007, número d'expedient 1990 / 000396 / B) és un pla especial urbanístic que regula una finca particular en *snu*. No obstant tracta l'ampliació vivenda i altres usos existents, com a forma de protecció del medi natural de la finca en qüestió (0,5 ha de terrenys). Es pot afirmar que no

²²⁹ Veure apartat 5, El patrimoni natural (Text refós, Rubí 2004).

es tracta d'un pla especial urbanístic d'ordenació del *snu* periurbà: tan sols s'intenta regular un ús específic existent d'un finca en particular.

- Santa Perpètua de la Mogoda

El Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga²³⁰ (data d'aprovació 22/06/1999, DOGC 5016 26/11/2007, número d'expedient 199 / 001307 / B) és un pla especial urbanístic d'ordenació de *snu* periurbà.

En primer lloc, tenim que es tracta d'un espai periurbà. L'àmbit del PEOPMRS inclou els edificis del nucli de població històric i diverses cases de pagès situats dins l'entorn de Santiga, la totalitat del curs de la riera de Santiga fins al terme municipal de Sabadell, i les finques agrícoles del marge est de la riera. El pla especial comprèn una superfície aproximada de 18,14 ha. Vegem la descripció que se'n fa al Capítol I del pla especial (I-1 Memòria informativa), en concret a l'apartat I-1.2 (Situació i àmbit de l'àrea a desenvolupar per PE):

«Els entorns de Santiga constitueixen un paratge natural situat a 2 km a l'oest del nucli urbà principal del municipi...Constitueix l'espai lliure del terme de Santa Perpètua de Mogoda que s'integra en el corredor verd que s'inicia al massís de Sant Llorenç del Munt i continua fins a la Serra de Sant Mateu».

En segon lloc, es té que es tracta d'un espai de *snu*, doncs el POUM del municipi el classifica com a tal²³¹. A més el delimita com a "*Àrea a desenvolupar per Planejament Especial*", fet que concorda amb el procediment idoni per a desenvolupar les previsions del POUM pel que fa a un espai de *snu*.

En tercer lloc, i pel que fa a la seva finalitat o objecte, al Capítol IV (Normes urbanístiques), en concret al apartat IV-1 (Disposicions de caràcter general); s'assenyala que és *«definir una ordenació de l'àrea que garanteixi l'equilibri entre l'ús de lleure per part dels ciutadans, la protecció dels espais naturals i la regulació dels usos i de les edificacions existents»* (apartat 3, article 1).

Queda justificat doncs, que es tracta d'un pla especial urbanístic d'ordenació i gestió específica del *snu* periurbà al municipi de Santa Perpètua de la Mogoda. Cal tenir en compte no obstant, que l'àmbit del pla especial és força reduït pel que fa a superfície (18 ha).

- Terrassa

El Pla especial per a la implantació d'un camp de golf a les finques de Can Bon Vilar i Torrebonica (data d'aprovació 21/03/2001, DOGC 5016 26/11/2007, número d'expedient 199 / 002965 / B) és un pla especial urbanístic que té per objecte *«l'ordenació de les àrees de *snu* i de sòl urbanitzable programat compreses a les finques de Bon Vilar i Torre Bonica...»*²³². La situació de les

²³⁰ A partir d'ara PEOPMRS.

²³¹ Veure Capítol I del pla especial, apartat I-1 (Memòria informativa); en concret al subapartat I-1.5 (Planejament vigent).

²³² Article 1.1 de l'apartat 7 de normativa urbanística, del Pla Especial Club de Golf "el Prat" projecte de nova implantació a Terrassa. Text refós segons les prescripcions de la CUB, 19 juliol de 2000).

anomenades finques, permet afirmar que es tracta de *snu* periurbà. No obstant sembla que la finalitat del pla especial no s'adequa al supòsit que ens interessa per a l'ordenació i gestió del *snu* periurbà (article 67.1 de la LUC, apartat a): «*si són necessaris per a desenvolupar les determinacions contingudes en el planejament urbanístic general per al millorament d'àmbits rurals, per a distints fins relacionats amb el règim d'ús del *snu*, per a la protecció i el millorament dels espais agrícoles i forestals, dels espais fluvials (i en general del medi natural i del paisatge) o per a qualsevol altra finalitat anàloga*».

La següent figura -que conté l'apartat 2 de l'article 1 de la normativa urbanística del Pla especial- ho corrobora:

Figura 3.10: Pla especial per a la implantació d'un camp de golf a les finques de Can Bon Vilar i Torrebonica

2.- La finalitat de l'ordenació és establir les regulacions necessàries per a la implantació d'un camp de golf, amb els seus serveis complementaris, promogut per l'entitat Real Club de Golf El Prat.

Font: extret del document original del pla especial²³³

Per tant es pot afirmar que no es tracta d'un pla especial urbanístic dictat «*en virtut de l'apartat 1.a que tinguin per finalitat la protecció de zones d'un gran valor agrícola, forestal o ramader, de zones deltaïques o d'espais rurals o periurbans*» i que imposi «*restriccions d'ús dels terrenys, per a impedir-ne la desaparició o l'alteració*»²³⁴. En el seu moment es devia considerar que la finalitat d'ordenació del pla especial s'adaptava al que es preveu en l'article 47.4 (apartat a) de la LUC: actuacions específiques per a destinar *snu* a activitats o equipaments d'interès públic que s'hagin d'emplaçar en el medi rural.

Com a últim apunt, cal fer notar que en contra del que s'acaba d'apuntar, els promotors del pla especial exposen que pretenen fer compatible establir un camp de golf amb la protecció, conservació i millora del medi natural i del paisatge. Això últim és discutible, no obstant el que és clar és que tan sols és la intenció i visió subjectiva dels promotors i que la via per a l'aprovació del pla és la que defineix l'article 47.4 de la LUC.

Figura 3.11: Pla especial per a la implantació d'un camp de golf a les finques de Can Bon Vilar i Torrebonica

3.- Així mateix és un objectiu del Pla Especial fer compatible la implantació dels espais i instal·lacions esportives necessàries, amb la protecció, conservació i millora del medi natural i el paisatge dins l'àmbit comprès per l'ordenació. A tal efecte el Pla Especial conté les regulacions oportunes.

Font: extret del document original del pla especial²³⁵

²³³ Per a la seva consulta, es pot accedir al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya.

²³⁴ Apartat 2 de l'article 67 de la LUC.

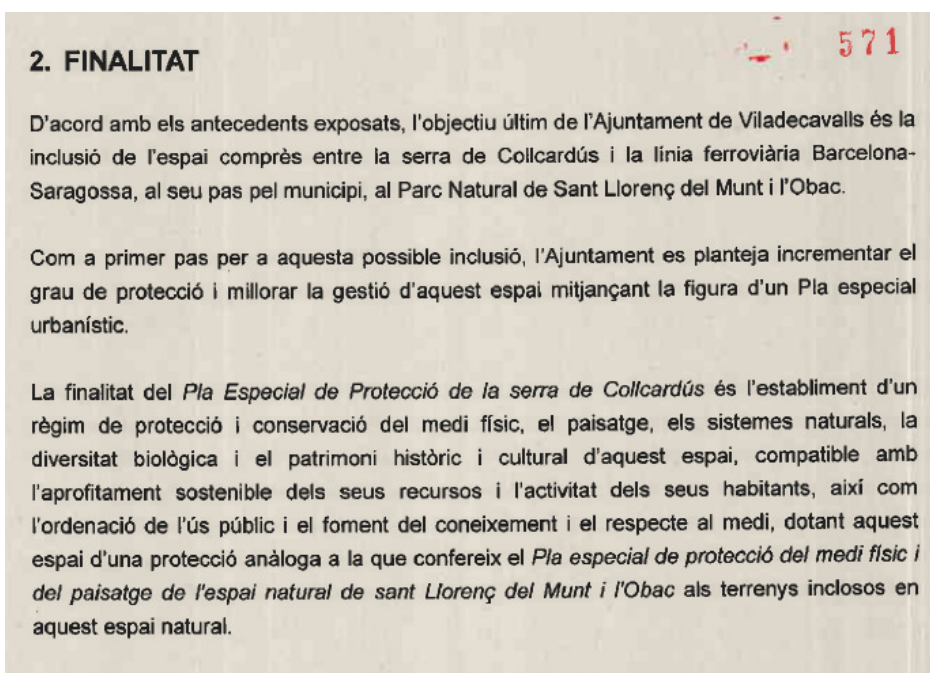
²³⁵ Per a la seva consulta, es pot accedir al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya.

- Viladecavalls

El Pla especial de protecció de la Serra de Coll Cardús (data d'aprovació: 31/05/07, número d'expedient 2006 / 022583 / B) és un pla especial urbanístic que ordena *snu*. No obstant tenint en compte la definició de periurbanitat que s'ha adoptat per a la recerca que ens ocupa, no es pot considerar l'àmbit d'aquest pla especial com *snu* periurbà. Es pot afirmar que el territori que el pla especial ordena no respon als trets comuns dels espais periurbans següents: precarietat territorial, ambiental i social que l'entorn urbà provoca (1), i configurar-se a les perifèries de les aglomeracions urbanes i en les seves àrees d'influència (2).

Es podria argumentar no obstant que no està protegit *de facto* per la normativa sectorial d'espais naturals i -fins al moment- pel planejament territorial (3), i que està ordenat i regulat en gran mesura pel planejament urbanístic municipal (4). Això últim és cert, però el que s'exposa a l'apartat 2 (Finalitat) de la presentació del Pla especial de protecció de la Serra de Coll Cardús (document 1), obliga a afirmar que l'àmbit del pla especial tanmateix no compleix el tret comú 3 dels espais periurbans. La figura següent, extreta del document que es comenta, ho justifica:

Figura 3.12: El Pla especial de protecció de la Serra de Coll Cardús

Font: extret del document original²³⁶

A més el plànol "espais naturals protegits" (1.9) del pla especial, indica que gran part de l'àmbit del pla coincideix amb un àmbit inclòs a la Xarxa Natura 2000.

²³⁶ Per a la seva consulta, es pot accedir al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya.

Per tant, no es tracta d'un pla especial urbanístic per a l'ordenació de *snu* periurbà, sinó d'una ordenació d'un espai de *snu* amb característiques i finalitats similars a un espai natural protegit per la normativa sectorial.

Pel que als resultats que recull la Figura 3.9 (Altres cerques al Registre de planejament urbanístic de Catalunya), cal realitzar els següents comentaris:

- Les cerques 25 i 26 no generen resultats de cap tipus. Això significa que no s'escapa de l'anàlisi cap pla especial urbanístic o sectorial de *snu*, aprovat abans de la data de la consulta.
- La cerca 24 genera un resultat. Es tracta del Pla director urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs que afecta -al Vallès Occidental- als municipis de Montcada i Reixac, Palau-solità i Plegamans, Polinyà, i Santa Perpètua de Mogoda.

El Pla director urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs (data d'aprovació 29/04/05, numero d'expedient 2003 / 008291 / B), és un instrument urbanístic que ordena i gestiona un espai de *snu* periurbà. Al capítol de normativa, en concret al subcapítol 2.3 (Figures de planejament urbanístic) s'ha apuntat que no hi havia constància de l'existència de plans directors urbanístics en l'àmbit del Vallès Occidental. La cerca que s'ha realitzat contradiu la informació que conté la pàgina web del DPTOP.

A continuació, es justifica l'afectació al *snu* periurbà del instrument que s'analitza:

A l'apartat 4 del pla director (Normativa reguladora), s'apunta que l'objecte del pla és (article 1, Definició i àmbit territorial del Pla) «*fixar les directrius per a coordinar l'ordenació urbanística de tot el territori d'aquesta actuació (ACTUR Santa Maria de Gallecs)...*» dotant-la (article 2, Objecte) d'un «*marc jurídic coherent amb la realitat territorial que presenta*». Això és coherent amb la normativa urbanística vigent (articles 56 de la LUC i 63 del RLUC) que estableix que els plans directors poden establir directrius per a coordinar l'ordenació urbanística d'un territori d'abast supramunicipal.

No obstant cal veure si el pla director estableix mesures de protecció de *snu* i criteris per a l'estructuració orgànica d'aquest sòl. Segons l'article 1, el pla especial abasta una superfície total de 1470 ha. A l'article 8 (L'estructuració del territori de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs. Determinacions generals) s'exposa que el pla director estableix les seves directrius mitjançant: (1) la definició d'un sistema d'espais lliures públics central de titularitat pública destinat a la configuració d'un Parc de l'espai d'interès natural de Gallecs d'àmbit supramunicipal, (2) el reconeixement de l'ordenació dels sectors de planejament ja executats, i (3) la localització de nous àmbits de desenvolupament per a noves activitats econòmiques i residencials.

Això últim indica que el pla director estableix mesures de protecció i criteris per a l'estructuració orgànica d'aquest espai central periurbà²³⁷. Al subapartat de

²³⁷ A distints municipis.

Disposicions particulars (C. Sistema general d'espai lliure central) es determina (article 16, Definició) que aquest espai, que ocupa unes 774 ha de superfície, ha d'ésser «un parc territorial d'àmbit supramunicipal destinat a sistema d'espais lliures públics d'interès general per tots els ciutadans de Catalunya». Cal tenir en compte doncs que l'espai de *snu* periurbà afectat pel pla especial és força gran (si el comparem per exemple amb el pla especial del municipi de Santa Perpètua de la Mogoda).

A més inclou una previsió per al futur «els terrenys que conformen aquest espai central s'inclouran en el PEIN i quedaran subjectes a les seves determinacions i al règim previst a la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals». En el moment en què es desenvolupa la recerca aquest inclusió encara no s'ha fet efectiva.

Cal fer notar també que el pla director preveu en l'article 19 de la Normativa reguladora, que apart de la iniciativa per a l'execució de les determinacions del pla director –que correspon al DPTOP–; per tal de dur a terme les activitats de gestió es podrà procedir a la creació d'un Consorci. Això indica que a més d'ordenar un espai de *snu* periurbà es pretén fer-ne també una gestió.

Per últim, és important comentar els municipis del Vallès Occidental²³⁸ afectats per aquest pla director aporten força superfície a l'àmbit del pla director (aproximadament un 49 % front un 51 dels municipis del Vallès Oriental²³⁹). No obstant l'espai lliure central, pertany principalment al municipi de Mollet. A la realitat aquest matís administratiu no és massa rellevant ja que l'espai natural és proper als municipis esmentats (de fet per això s'ordena a nivell supramunicipal a través del pla director).

Cal tenir en compte que al tractar-se d'un pla director els terrenys de *snu* que en resulten afectats haurien d'ésser classificats com a tal pels POUM del municipis afectats de forma directa. Cal adonar-se que la via de classificació fora la a) de l'article 32 de la LUC.

Per finalitzar l'apartat, cal fer esment a 2 plans especials que ordenen *snu* periurbà no recollits encara al Registre de planejament urbanístic de Catalunya:

- El Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell actualment està en fase d'informació pública fins al 31 de juliol del 2008.
- El pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra, que serà en breu aprovat definitivament²⁴⁰.

²³⁸ Aproximadament: Montcada i Reixac 45 ha, Palau-solità i Plegamans 206 ha, Santa Perpètua de Mogoda 424 ha. Pel que fa a Polinyà la «petita part del terme que inclou la delimitació no es computa perquè pràcticament tota correspon a la llera de la riera de Caldes i prové d'un desajust entre el curs actual de la riera i els límits dels termes» (apartat 1, Memòria de la informació).

²³⁹ Aproximadament: Mollet 602 ha, Lliçà de Vall 36 ha, Parets del Vallès 69 ha.

²⁴⁰ Segons una entrevista amb un tècnic municipal de la regidoria de Medi Ambient de l'Ajuntament de Sant Cugat.

Figura 3.13 Plànol número 1.2 (Situació i àmbit, zones urbanitzades)

Extret de: Pla director urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallescs²⁴¹

3.5. La materialització de l'ordenació de *snu* periurbà al Vallès Occidental

Arribat aquest punt, després de l'anàlisi dels POUM de Rubí, Sabadell i Terrassa, i de la cerca de planejament especial al Registre de planejament urbanístic de Catalunya; és possible i procedent apuntar una sèrie de conclusions pel que fa a l'estat de l'ordenació d'espais de *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental. Es pot afirmar que –a grans trets- ja tenim una diagnosi de l'estat de l'ordenació del *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental.

En primer lloc cal tenir en compte que aquesta diagnosi no inclou un anàlisi de la disciplina urbanística en *snu*. Per tant, no es disposa de dades del grau d'assoliment de les determinacions dels POUM respecte el *snu* periurbà. A nivell teòric ja s'ha comentat que alguns POUM poden ésser la base per a l'ordenació específica de *snu* periurbà.

Si ens fixem en el planejament especial que en base al POUM pot incidir en espais concrets de *snu* periurbà, en resum els resultats que s'han obtingut són:

- Pel que fa als POUM analitzats (3 municipis), no s'ha aprovat cap dels 7 plans especials previstos²⁴² per als sistemes d'espais lliures als municipis de Terrassa i Sabadell.
- Els POUM no analitzats, segurament també preveuen per a certs espais del seu terme municipal, el desenvolupament de les seves determinacions a través del planejament especial. De tots aquests plans que el planejament urbanístic de la resta de municipis de la comarca

²⁴¹ Per a la seva consulta, es pot accedir al Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya.

²⁴² Veure subcapítol 3.3.

pugui preveure (21 municipis), tan sols s'ha aprovat un pla especial que ordeni *snu* periurbà, al municipi de Santa Perpètua de la Mogoda²⁴³.

- Pel que fa als plans especials no específicament previstos pels POUM per al seu desenvolupament (POUM analitzats i no analitzats), però que es poden elaborar segons la normativa urbanística; no se n'ha aprovat cap.

Per tant per al planejament especial, la excepció a tota la comarca, després de tants anys de POUM vigents, seria el Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga, a Santa Perpètua de la Mogoda.

Es pot afirmar doncs que al Vallès Occidental, no s'han aprofitat les oportunitats que presenta la normativa urbanística per a ordenar específicament espais de *snu* periurbà a través dels instruments que la normativa conté (plans directors i plans especials).

És evident que es tracta d'una dada poc precisa, però per il·lustrar el que es podria anomenar com “sequera urbanística” en el camp dels espais de *snu* periurbà, es pot tenir en compte que:

- a) Si realitzem una *cerca bàsica* al Registre de planejament urbanístic de Catalunya a la comarca del Vallès Occidental amb *pla especial* com a paraula que identifica el document que es cerca, obtenim 522 resultats.
- b) La mateixa cerca bàsica però realitzant-la municipi per municipi i tan sols comptant els plans especials que es refereixen a *snu* (la cerca del subapartat 3.4.2), genera 17 resultats.
- c) Dels 17 resultats tan sols 2 es refereixen a *snu* periurbà (Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga, i El Pla especial per a la implantació d'un camp de golf a les finques de Can Bon Vilar i Torrebonica). A aquests caldria sumar-hi un resultat per als plans directors. La resta es refereixen a espais afectats per la normativa sectorial de protecció d'espais naturals (15).

Figura 3.14: Els plans especials urbanístics al Vallès Occidental

	Plans especials urbanístics	Percentatge (%)
No <i>snu</i>	505	96,6
<i>snu</i> sectorial	15	2,9
<i>snu</i> periurbà	3	0,6
Total	523	100,0

Font: Elaboració pròpia²⁴⁴

En qualsevol cas, és clar que de les distintes finalitats per a les quals la normativa urbanística preveu poder desenvolupar plans especials, la d'ordenar espais concret de *snu* periurbà per tal de preservar-ne determinats valors o

²⁴³ Se sap que estava previst al POUM d'aquest municipi a través de la consulta del pla especial en qüestió (veure subapartat 4.2 de la recerca).

²⁴⁴ En els resultats de b), els plans especials que afectin a més d'un municipi estaran comptats més d'un cop. No obstant això no desvirtua la representativitat de les conclusions, perquè el total (a) inclou el mateix nombre de resultats repetits

funcions, és totalment minoritària si la comparem amb totes les altres. Al Vallès Occidental tampoc s'ha formulat cap pla director urbanístic per al *snu* periurbà (exceptuant el de Gallecs que com s'ha comentat afecta principalment al *snu* periurbà dels municipis del Vallès Oriental).

Com ja s'ha comentat, cal tenir en compte que existeixen plans especials en tràmits d'aprovació. També és possible que existeixin experiències d'ordenació d'espais de *snu* periurbà que prenen com a base tan sols els POUM o altres instruments no urbanístics (sectorials o altres). S'han consultat fonts d'informació al respecte, i cal tenir en compte el següent:

- Al municipi de Sant Cugat del Vallès, s'ha formulat un pla especial per a la protecció i millora rural de l'espai periurbà de la Torre Negra. Aquest instrument urbanístic va ésser aprovat provisionalment per l'Ajuntament del municipi el 29 de juliol de 2007, i serà aprovat definitivament de forma imminent.
- Al municipi de Sabadell, s'ha formulat un pla especial per al desenvolupament i millora del Parc Agrari del municipi. Es tracta d'una proposta per a l'aprovació inicial i estarà en exposició pública fins el 31 de juliol de 2008.
- Des de l'any 2006 al municipi de Terrassa, s'està treballant per executar una sèrie d'actuacions sobre un espai periurbà del nord de la ciutat, a partir d'un proposta als pressupostos participatius plantejada per l'ADENC i assumida per l'administració municipal.
- Des de l'any 2000 els Ajuntaments de Sabadell, Castellar del Vallès, Polinyà, Sentmenat i Santa Perpètua de Mogoda estan treballant per acordar polítiques comunes que han de permetre el manteniment i la protecció del conjunt d'espais agrícoles i forestals que comparteixen i que anomenen *Espai Agroforestal de Llevant*.

Sembla doncs, que comencen a sorgir a la comarca algunes experiències o propostes dirigides a l'ordenació i gestió dels espais periurbans, i amb la finalitat de millorar-ne i preservar-ne els seus valors i funcions. Es pot afirmar que ens trobem en un estadi de traspàs, en un canvi d'escenari: del final d'una situació de "sequera" a una "d'embrionària" pel que fa a l'ordenació i gestió específica i pràctica dels espais de *snu* periurbà de la comarca. Al capítol següent es comentarà aquest nou escenari.

CAPÍTOL 4

Les experiències pràctiques al Vallès Occidental

4.1. Consideracions prèvies

Després de discutir les oportunitats i eines que aporta el marc normatiu i a partir de la diagnosi sobre l'estat de l'ordenació del *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental, com a final de la recerca, s'estudiarà a grans trets com és l'ordenació que aporten les propostes o experiències que representen una ordenació específica d'espais periurbans i que tenen com a finalitat compartida millorar-ne i preservar-ne els seus valors i funcions. Es tracta de descriure o situar el nou escenari "embrionari" d'ordenació d'espais específics de *snu* periurbà que s'ha apuntat al final de l'apartat anterior. També és necessari esbrinar com s'afronta la gestió en aquest nou escenari, tenint en compte el buit legal que s'ha detectat en el marc normatiu (capítol 2, de normativa).

Tan sols s'estudiaran els casos en què les experiències o propostes siguin desenvolupades -directa o indirectament- per l'administració pública, que és l'òrgan competent en matèria d'urbanisme i qui té la possibilitat de fer-ho²⁴⁵. Es diferenciarà entre propostes i experiències: les primeres resten inactives, no s'han arribat a desenvolupar i a implementar sobre el territori, les segones estarien en actiu i aplicades a la realitat (propostes aplicades).

De cada una d'elles es plantejaran breument una sèrie d'aspectes que es consideren cabdals per a caracteritzar-les i per a desenvolupar-ne després anàlisis més detallats, a saber:

- Cronologia i actors implicats
- La situació geogràfica i l'àmbit territorial
- El planejament urbanístic: POUM i plans especials
- El planejament territorial, la visió supramunicipal
- La gestió

De fet, no tindria massa sentit afrontar aquest apartat d'una forma més detallada ja que la majoria de propostes o experiències es troben en estadis inicials del seu desenvolupament (Parc Agroforestal de Terrassa, Espai Agroforestal de Llevant) o de la seva aplicació pràctica (Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agrari de Sabadell)²⁴⁶.

Els aspectes que es comentaran es refereixen principalment -no podria ser d'altra forma tenint en compte la perspectiva de la recerca- al contingut urbanístic de les experiències. No obstant, si s'analitzen experiències pràctiques d'ordenació del territori assumides i/o implementades per l'administració municipal, és important no perdre de vista que es tracta de

²⁴⁵ Les propostes poden haver estat formulades o assumides per l'administració. A l'apartat 2 de Normativa, s'ha vist que la iniciativa privada pot formular plans especials, no obstant, en el cas que la formulació es refereixi al planejament municipal general només se'n pot iniciar la tramitació si l'ajuntament accepta la proposta. Cal tenir en compte que s'obviaran propostes rellevants que afecten al *snu* periurbà que ha formulat la societat civil o la comunitat científica, com la de *Parc Agrícola del Vallès* (PAV, 2004), el *Manifest d'Olot per la salvaguarda de la connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya* (Autors diversos, 2003), el *Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès* (Autors diversos, 2004), o d'altres, per no haver estat assumides per l'administració pública.

²⁴⁶ Exceptuant el cas de l'àrea de Santiga que com s'argumentarà a continuació s'ha de considerar una excepció o cas particular.

polítiques públiques de medi ambient o d'urbanisme en el camp del planejament i la gestió del territori, per això cal adoptar una visió de *policy analysis* (estudi de les polítiques públiques). Per això, s'inclouen alguns elements típics de l'anàlisi politològic²⁴⁷: una cronologia de la proposta o de l'experiència i els actors implicats.

Aquest apartat podria ésser el punt de partida per a una nova recerca que analitzés en profunditat les experiències que van sorgint al respecte. Tot i que anteriorment s'apuntava que les experiències pràctiques d'ordenació d'espais periurbans a la comarca es troben en un estat embrionari, estudis amb aquest focus d'anàlisi poden ésser molt interessants de cara al futur si tenim en compte la tendència a l'alça (pel que fa a complexitat i a instruments) que s'observa en l'ordenació d'espais de *snu* periurbà al Vallès Occidental.

L'anàlisi del plantejament de noves experiències i del desenvolupament de les existents, pot ésser un element indispensable per a determinar aspectes tan rellevants com:

- Els elements característics de cada experiència i els trets comuns de totes elles.
- La valoració objectiva de les mancances (comunes o específiques) per tal de corregir-les i evitar reproduir-les en altres experiències o en el futur
- La valoració objectiva de les oportunitats (comunes o específiques) per tal de potenciar-les i millorar-les en experiències en curs o futures.

Establir vincles per a l'enriquiment d'experiències i identificar-ne els "llocs comuns" pot esdevenir una fructuosa eina per afavorir –si és que es considera necessari– l'ordenació teòrica i pràctica dels espais periurbans del territori. Si s'és capaç de relacionar els "llocs comuns" (identificats en les diferents propostes o experiències) amb els trets comuns dels espais de *snu* periurbà (identificats al llarg de la recerca), tanmateix es podrà assolir una visió global i territorial dels espais periurbans; i per tant més adequada a l'escala d'alguns dels seus valors i funcions (ecològiques i ambientals) i més equiparable a la lògica metropolitana (que cada cop és més present en el territori que s'estudia).

Al final del capítol s'apuntaran consideracions generals comunes que sorgeixen de la caracterització de les propostes o experiències (algunes més descriptives i d'altres més analítiques). A partir d'aquestes, a mode de valoració, es determinaran les debilitats i les fortaleses que es detecten en els distints casos estudiats, i les oportunitats i amenaces que comunes a tots ells. Això fora un primer pas en la línia d'estudi que s'acaba de comentar.

²⁴⁷ Si la política pública -l'experiència d'ordenació- és la variable a explicar (la variable dependent és el contingut teòric i pràctic de la política), els actors i la cronologia són algunes de les variables explicatives. Per explicar els continguts o canvis en una política pública, cal basar l'anàlisi en diferents qüestions (variables explicatives), que són principalment: el context institucional ("les regles del joc"), o altres factors explicatius de tipus polític i territorial; els actors públics i privats (conducta i accions) i les relacions que s'estableixen entre ells (que en la literatura s'ha anomenat com *l'arena política*); i els instruments o recursos dels quals disposa cada actor, o presents en les fases de la política pública.

4.2. Els casos estudiats

4.2.1. L'àrea de Santiga a Santa Perpètua de la Mogoda

a. Introducció

Tal i com s'ha vist al final del capítol anterior, ens trobem front una experiència d'ordenació local i amb una escala territorial molt reduïda, ja que aborda un àmbit molt minoritari de *snu* periurbà i es centra en un nucli rural històric i en una part de la riera de Santiga.

En aquest sentit no és comparable als altres casos que es comentaran. S'ha inclòs en aquest capítol, a mode de curiositat, ja que es tracta del primer pla especial urbanístic aprovat definitivament que ordena *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental. A més, presenta una cronologia o procés força simple (de POUM a pla especial) i concentrada en el temps (3 anys). Es tracta d'un cas exemplar de com podria ésser l'ordenació dels espais periurbans a partir del marc normatiu actual, ja que respon al procés previsible i òptim per tal de passar d'una ordenació general del territori municipal a una d'específica per a un espai municipal concret.

Com es veurà més endavant, l'àmbit del pla especial està inclòs dins la proposta supramunicipal de l'Espai Agroforestal de Llevant (apartat 4.2.5). En conseqüència algunes consideracions pel que fa a la situació geogràfica de l'àmbit, i les que es refereixen a connectivitat ecològica i planejament territorial són les mateixes que les que es descriuran per a aquesta proposta i no es comentaran específicament per al cas de Santiga.

b. Cronologia de l'experiència i actors implicats

L'ordenació de l'espai periurbà de l'àrea de Santiga, s'emmarca únicament en la formulació del pla especial urbanístic aprovat l'any 1999²⁴⁸. Recent aprovat el planejament urbanístic general del municipi (any 1996) i donant compliment a les determinacions d'aquest, l'administració municipal elabora el Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga²⁴⁹.

²⁴⁸ Per referir-se a la proposta es parlarà doncs directament al pla especial.

²⁴⁹ Una cronologia tan simple i unidireccional, del POUM al pla especial, és estranya si ho comparem amb les cronologies de la resta de propostes que es comenten.

L'àrea de Santiga: el camí que voreja la riera, un camp de blat i l'entrada a una parcel·la hortícola. Elaboració pròpia.

c. La situació geogràfica, l'àmbit

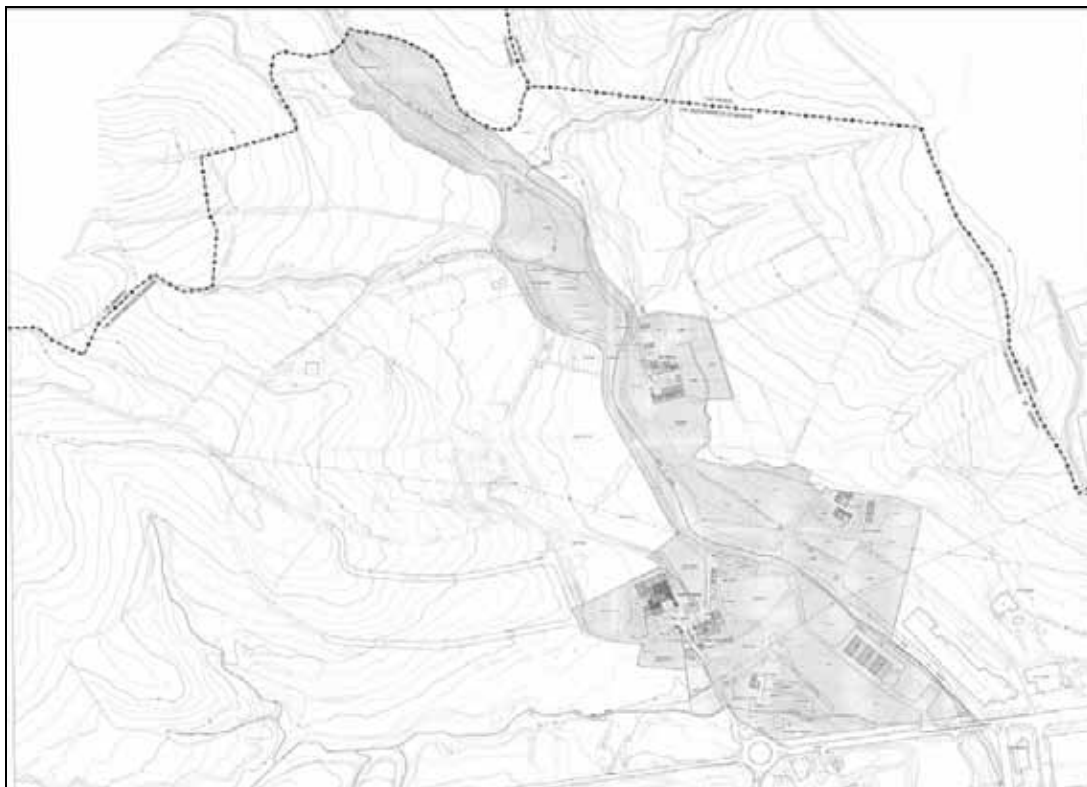

La situació geogràfica de l'espai. En vermell la situació de l'àmbit (elaboració a partir del mapa topogràfic digital de Catalunya a escala 1:250.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya).

A l'esquerra el límit nord de l'àmbit del pla especial, a can Hereu. A la dreta el límit sud, el polígon industrial de Santiga (que pren el topònim original de l'indret) a sota la carretera B-140. Elaboració pròpia.

L'àmbit del pla especial es situa entre els municipis de Santa Perpètua de la Mogoda i Sabadell (referències a l'est i a l'oest, respectivament). El límit sud és la carretera B-140, seguint el curs de la riera de Santiga trobem el límit nord, al final del terme municipal de Santa Perpètua de la Mogoda o a l'inici del de Sabadell. L'àmbit inclou els edificis del nucli de població històric i diverses cases de pagès dins l'entorn de Santiga, la totalitat del curs de la riera de Santiga fins al terme municipal de Sabadell, i les finques agrícoles del marge est de la riera. Té una superfície aproximada de 18,14 ha²⁵⁰.

L'àmbit del pla especial (plànol I.1, Situació)²⁵¹. *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

L'espai s'emmarca en territori periurbà de caràcter agroforestal, característic del territori de la plana del Vallès Occidental²⁵². No obstant els elements característics de l'espai són la xarxa hidrogràfica (la riera de Santiga) i un nucli rural històric. L'àmbit és una petita peça dins la via verda que relaciona la serralada pre-litoral amb la litoral²⁵³.

²⁵⁰ Front 1583 ha de terme municipal, l'àmbit representa un 1,14 % del terme municipal. Es tracta d'una superfície molt reduïda si ho comparem amb la resta de casos estudiats.

²⁵¹ En línia discontinua es representa el límit de terme municipal entre Santa Perpètua de la Mogoda i Sabadell.

²⁵² Veure el subcapítol 1.1 (Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans) el context o l'àmbit d'estudi de la recerca.

²⁵³ «Constitueix l'espai lliure del terme de Santa Perpètua de Mogoda que s'integra en el corredor verd que s'inicia al massís de Sant Llorenç del Munt i continua fins a la Serra de Sant Mateu». Capítol I (I-1 Memòria informativa), en concret a l'apartat I-1.2 (Situació i àmbit de l'àrea a desenvolupar per PE). *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

La riera de santiga. Elaboració pròpia.

El nucli històric de Santiga: a l'esquerra habitatges, a la dreta el castell de Santiga. Elaboració pròpia.

L'Espai Agroforestal de Llevant al límit amb l'àmbit del pla especial de l'àrea de Santiga. Elaboració pròpia.

d. El planejament urbanístic: POUM i plans especials

El POUM del municipi classifica l'espai com a *snu*²⁵⁴, i el delimita com a “Àrea a desenvolupar per Planejament Especial” (Pla Especial Nucli Històric de Santiga i entorn)²⁵⁵.

El Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga té per objecte «definir una ordenació de l'àrea que garanteixi l'equilibri entre l'ús de lleure per part dels ciutadans, la protecció dels espais naturals i la regulació dels usos i de les edificacions existents»²⁵⁶.

Com és preceptiu, el pla especial classifica el sòl com a *snu* i qualifica el sòl inclòs dins l'àmbit de forma més específica que el POUM i d'acord amb els objectius del pla especial. També s'estableix el règim d'ús de cada una de les qualificacions.

Del pla especial cal destacar l'especial atenció que es presta als equipaments i al nucli històric (regulació de l'edificació i usos) i a l'obtenció dels distints sistemes (que han d'ésser de titularitat pública). A més es preveuen una bateria d'actuacions enfocades a regular i fomentar l'ús de l'espai per al lleure ciutadà (senyalització i itineraris), i unes condicions d'ordenació de la riera de Santiga que són actuacions a desenvolupar sobre la xarxa hidrogràfica.

Dos tipus d'usos de lleure distints: el quad i muntar a cavall. Elaboració pròpia.

²⁵⁴ Veure Capítol I del pla especial, apartat I-1 (Memòria informativa); en concret al subapartat I-1.5 (Planejament vigent). *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

²⁵⁵ L'annex de les normes urbanístiques del POUM estableix una sèrie de determinacions a atendre en la formulació del pla especial.

²⁵⁶ Apartat 3, de l'article 1. Capítol IV (Normes urbanístiques), en concret apartat IV-1 (Disposicions de caràcter general). *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

Usos: a la l'esquerra el cartell que indica, a la dreta la zona en qüestió. Elaboració pròpia.

e. La gestió

El pla especial que s'analitza té un enfoc molt abocat a la intervenció sobre el territori, i això segurament s'explica perquè tractant-se d'un àmbit molt reduït, és possible definir directament actuacions per a l'espai. Es tracta d'un pla especial urbanístic amb unes finalitats molt específiques i localitzades en l'espai.

El pla especial formula els criteris d'ordenació per a l'espai i es desgranen les intervencions necessàries²⁵⁷. Posteriorment es pressuposten les intervencions²⁵⁸ i es programen en el temps²⁵⁹. Es preveuen intervencions sobre la xarxa de camins (arranjament i aparcament públic), sobre la xarxa hidrogràfica (condicionament de la riera i recuperació del bosc de ribera), i sobre el nucli històric (urbanització de la plaça).

Alguns resultats de la gestió: a dalt l'esquerra una malla per mantenir el marge de la riera, a dalt a la dreta un petit pont sobre la riera. Elaboració pròpia.

²⁵⁷ Al subapartat I-2-4 (Criteris i solucions generals de planejament). Veure Capítol I (Memòria), apartat I-2 (Memòria justificativa d'ordenació). *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

²⁵⁸ Per un total de 84.459.541 pts. Veure Capítol II, estudi econòmic i financer.

²⁵⁹ En total es preveu una programació al llarg de 16 anys (fins al 2015). Actualment estariem a l'any 9. Veure Capítol III, pla d'etapes. *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).

Alguns resultats de la gestió: la cooperativa agrícola *La Perpetuenca*. Elaboració pròpia.

Alguns resultats de la gestió: a l'esquerra i a la dreta la senyalització. Elaboració pròpia.

4.2.2. La Torre Negra a Sant Cugat del Vallès

a. Cronologia de l'experiència i actors implicats

El cas de Torre Negra és distint als altres que es comenten, ja que la classificació de l'espai periurbà com a *snu* no és la situació de partida, sinó una conseqüència de tota una sèrie de fets que s'intentaran resumir a continuació:

- ✓ El Pla General Metropolità de 1976 classifica l'espai com a *sòl urbanitzable no programat*. Aquest règim de sòl es correspon a l'actualitat amb el sòl urbanitzable no delimitat²⁶⁰.
- ✓ L'any 1986 una immobiliària adquireix gran part dels terrenys que conformen l'espai periurbà.
- ✓ L'any 1991 la immobiliària presenta el primer programa d'actuació urbanística del sector de Torre Negra.
- ✓ L'any 1993, les entitats organitzadores d'una festa del municipi (Festa de la Tardor) escullen el lema "Torre Negra Forestal", com a mecanisme per engegar el debat ciutadà entorn la possible urbanització de l'espai periurbà.
- ✓ L'any 1994 es constitueix *La Plataforma Cívica per la Defensa de Torre Negra i Rodals*. En el manifest constitutiu s'apunten els objectius bàsics de l'entitat a saber: canviar la classificació del sòl a *snu*, i elaborar un pla especial de protecció de l'espai.
- ✓ L'entitat aconsegueix a través de diversos mecanismes reivindicatius el suport de la ciutadania i dels partits polítics municipals. L'any 1995 presenten 10.000²⁶¹ signatures a l'administració municipal que sol·liciten la protecció de l'espai.
- ✓ Al 1996 l'Ajuntament signa un pacte amb la plataforma (es crea una comissió de seguiment) i s'acorda elaborar un estudi al respecte.
- ✓ L'any 1997 es presenta l'estudi²⁶², que proposa classificar l'espai com a *snu* amb la qualificació de sistema general i crear un Parc Rural. Això significa modificar el Pla General Metropolità del 1976.
- ✓ L'any 1998 un intent d'abatre un arbre bicentenari i declarat d'interès comarcal (anomenat *el Pi d'en Xandri*) enforteix la pressió ciutadana. El ple municipal aprova l'avanç de modificació del pla general metropolità. Es presenta un nou estudi que aprofundeix en l'ordenació i gestió del parc²⁶³ i s'aprova inicialment la modificació del pla general metropolità.
- ✓ L'any 1999 s'aprova provisionalment la esmentada modificació. La Comissió d'Urbanisme de Catalunya insta a l'administració municipal a completar la documentació. A partir d'aquest moment s'aprova la

²⁶⁰ Per a la transformació urbanística d'un sector de sòl urbanitzable delimitat, cal la formulació, la tramitació i l'aprovació definitiva d'un Pla Parcial Urbanístic. Si es tracta de sòl urbanitzable no delimitat, el Pla Parcial Urbanístic ha d'ésser de delimitació, s'ha d'haver aprovat definitivament i acreditat que és coherent amb les determinacions del POUM.

²⁶¹ Sobre aquesta xifra les diferents fonts consultades contenen informacions distintes. A l'article *Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona. L'atzavara*, *Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró (2005)* pàg. 85, Montasell apunta que són 1000 signatures. L'altra dada s'ha obtingut a través del contacte amb un membre de la plataforma.

²⁶² *Estudi per la preservació, gestió i ordenació del Parc Rural de la Torre Negra* (Cortina A., Casamayor A. et al).

²⁶³ *Projecte de gestió i ordenació del Parc Rural de la Torre Negra* (Cortina A., Casamayor A. et al).

urbanització de diversos sectors de l'espai que la plataforma considera que calia protegir.

- ✓ Al 2003 la Comissió d'Urbanisme aprova definitivament la *Modificació puntual del Pla general metropolità per a la preservació integral del sector de la Torre Negra, al terme municipal de Sant Cugat del Vallès*²⁶⁴, es canvia la classificació i la qualificació a sistema d'espais lliures en *snu* d'especial protecció com a parc rural i es regulen específicament els sòls sotmesos al règim de sòl urbà²⁶⁵. A més estableix que «*la precisió de les determinacions establertes en aquesta modificació, pel que respecta al sòl no urbanitzable, s'establirà mitjançant la redacció del Pla especial de protecció i millora de la Torre Negra, que tindrà per objectiu la preservació integral dels terrenys inclosos en aquest àmbit*»²⁶⁶.

El Pi d'en Xandri, un símbol de l'espai. Elaboració pròpia.

Cal tenir en compte que aquest canvi de classificació i de qualificació significa un punt d'inflexió en la cronologia, doncs es passa d'una situació de caràcter reactiu en relació a l'espai periurbà a, un cop existeix certa seguretat jurídica²⁶⁷, una de propositiva i enfocada a l'ordenació de l'espai. A partir d'aquest moment cal destacar els següents fets:

²⁶⁴ A partir d'ara *Modificació puntual del PGM*.

²⁶⁵ Veure *DOGC núm. 4039 - 30/12/2003*, EDICTE de 19 de desembre de 2003, pel qual es fa públic un acord del Govern de la Generalitat referent al municipi de Sant Cugat del Vallès. (Pàg. 25867).

²⁶⁶ Veure *DOGC núm. 4039 - 30/12/2003*, EDICTE de 19 de desembre de 2003, pel qual es fa públic un acord del Govern de la Generalitat referent al municipi de Sant Cugat del Vallès. (Pàg. 25867), article 5 (Regulació del sòl no urbanitzable). Veure també article 12 del mateix document (Ordenació mitjançant Pla especial): «*Per a l'ordenació més detallada del parc rural es redactarà el corresponent Pla especial de protecció i millora rural de la Torre Negra*».

²⁶⁷ En aquest sentit, a l'apartat 1 (Antecedents) de la Presentació (Document 1) del pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra (pàg.5) s'afirma que la modificació del Pla general Metropolità «*constitueix en si mateixa el primer instrument urbanístic essencial per a la preservació integral del Sector de la Torre Negra*».

- ✓ L'any 2006 s'aprova inicialment el pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra.
- ✓ L'any 2007 s'aprova provisionalment el pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra. A finals d'any el ple aprova inicialment el Pla especial de protecció per a l'àmbit del Turó d'en Lluc.
- ✓ A principis de juny de l'any 2008 la Comissió d'Urbanisme de Catalunya dóna el vist i plau al pla especial per a la seva aprovació definitiva. També s'ha aprovat provisionalment el Pla especial de protecció per a l'àmbit del Turó d'en Lluc²⁶⁸.

L'existència de dos àmbits distints i dels plans especials corresponents, cal explicar-la tenint en compte que l'àmbit del pla especial del Turó d'en Lluc és una ampliació del Parc Rural de la Torre Negra²⁶⁹.

Cal fer notar que de forma paral·lela als fets que s'han inclòs en la cronologia, ha existit un complex procés judicial obert entre alguns propietaris dels terrenys que conformen l'espai periurbà i l'administració municipal. Tot i que ja s'ha dictat sentència a alguns dels contenciosos existents, actualment encara en resten d'oberts²⁷⁰.

b. La situació geogràfica, l'àmbit

L'àmbit del que actualment conforma el Parc Rural de la Torre Negra –tal i com es pot preveure a partir de la cronologia- ha anat variant a llarg del temps. El punt de partida són tots aquells terrenys situats al sud del nucli urbà de Sant Cugat, entre aquest i el Parc de Collserola, que el PGM de 1976 classificava de distintes formes (majoritàriament sòl urbanitzable no programat, però també *snu* forestal, equipaments etc.)²⁷¹.

²⁶⁸ Aquesta informació s'ha obtingut a través d'una entrevista amb un tècnic de medi ambient de l'ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

²⁶⁹ La base d'aquesta ampliació cal cercar-la en l'article 12 de la *Modificació puntual del PGM*: «Aquest àmbit podrà ampliar-se i incloure tots aquells sòls confrontants que per constituir una mateixa unitat natural i de paisatge formen part dels rodals de la Torre Negra i de forma particular podrà incorporar els definits per la Comissió Especial de Seguiment de la Torre Negra».

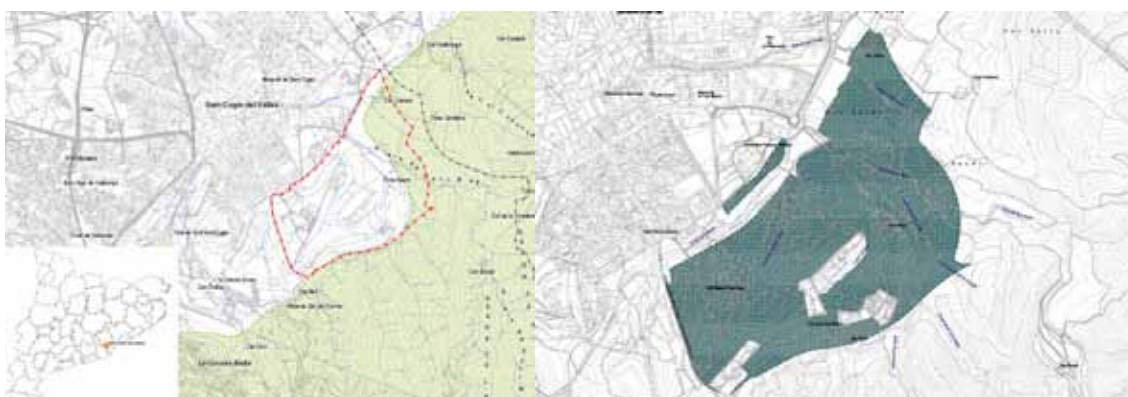
²⁷⁰ L'any 2007 s'emeta una sentència al respecte del contenciós entre un dels grans propietaris de l'espai i l'Ajuntament de Sant Cugat. Aquesta obliga a l'Ajuntament de Sant Cugat a admetre a tràmit el programa d'actuació urbanística que l'esmentat propietari havia presentat. L'ajuntament en compliment de la sentència l'admet a tràmit, però posteriorment en data 16/6/2008, el ple municipal denegà el programa d'actuació urbanística desestimant la seva aprovació (veure notícia al diari *El Periódico* de 18 de juny de 2008).

²⁷¹ Com que existia controvèrsia entorn a l'espai, existien diferències de concepció pel que fa a l'àmbit que calia protegir depenent dels actors (plataforma, propietaris, administració pública etc.).

La situació geogràfica de l'espai. En vermell la situació de l'àmbit (elaboració pròpia a partir del mapa topogràfic digital de Catalunya a escala 1:250.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya).

Posteriorment cal parlar de l'àmbit que determina la *Modificació puntual del PGM*, que és la base de l'àmbit del *pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra*. Actualment l'àmbit del pla especial avarca una superfície de 125,83 ha²⁷² i està -a grans trets- delimitat per: el límit amb el terme municipal de Sant Cugat (al nord), el límit del terme municipal de Cerdanyola (a l'est), el límit del Parc de Collserola (al sud), la carretera de la Rabassada (a l'oest).

A l'esquerra l'àmbit de la *Modificació puntual del PGM* (extret del plànol d'informació I.1 del pla especial)²⁷³. A la dreta l'àmbit del pla especial (extret del plànol d'ordenació 0.1 del pla especial).

²⁷² Cal tenir en compte que sense excloure les taques urbanes de l'àmbit, estem parlant d'aproximadament 160 ha. A nivell comparatiu, cal saber que les dades dels àmbits dels altres casos inclouen alguns usos urbans.

²⁷³ En vermell l'àmbit de la modificació, en negre el terme municipal, en verd el límit del Parc de Collserola

Torre Negra vist des de Sant Cugat. Collserola al fons a la dreta. Elaboració pròpia.

La Torre Negra és un espai de *snu* periurbà de caràcter agroforestal, característic del territori de la plana del Vallès Occidental²⁷⁴, conformat per una peça unitària. Hi ha dos aspectes que el condicionen en gran mesura: estar situat al peudemont de la Serra de Collserola i per tant compartint certs aspectes amb alguns espais d'aquesta (característiques ambientals), i estar en contacte directe amb el límit del municipi de Sant Cugat²⁷⁵. Això significa que l'espai és una porta d'entrada al Parc de Collserola, i comporta l'existència de fortes pressions i usos d'origen urbà (especialment lleure ciutadà).

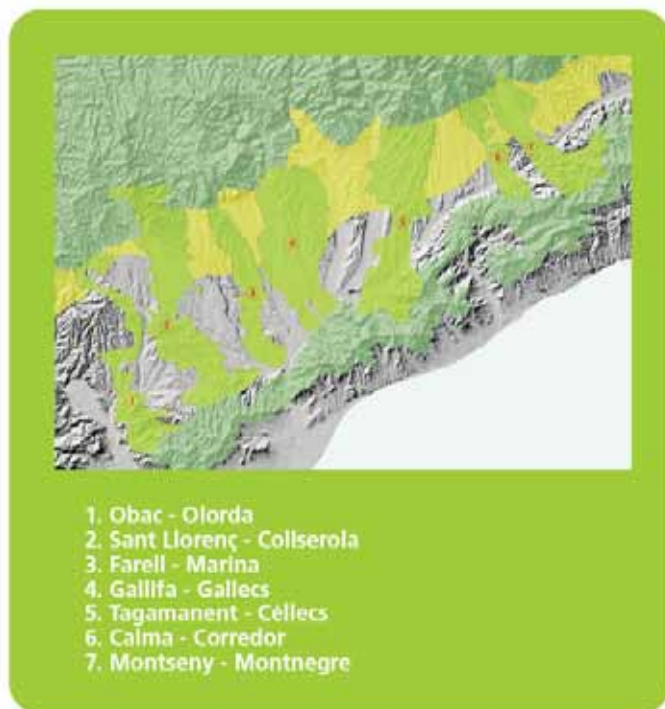
Pel que fa a la connectivitat ecològica, l'espai forma part de la *via verda* que connecta els espais naturals protegits de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac i de Collserola, en aquest sentit és una peça important per a la continuïtat amb els espais naturals i rurals situats al nord-est de l'àmbit que enllacen amb l'anomenada *via verda*²⁷⁶. A més en ésser un separador entre el Parc de Collserola i el municipi, col·labora a reduir l'aïllament del Collserola²⁷⁷.

²⁷⁴ Veure el subcapítol 1.1 (Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans) el context o l'àmbit d'estudi de la recerca.

²⁷⁵ Veure l'apartat 2 de la Memòria Informativa (Marc territorial). *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁷⁶ Veure l'apartat del pla especial (Connectivitat ecològica). Cal destacar no obstant que el mateix pla especial apunta «diversos documents ja han incidit sobre aquesta via i les diverses dificultats que existeixen perquè sigui realment funcional des del punt de vista de les connexions biològiques. Actualment el territori fronterer entre el municipis de Cerdanyola i Sant Cugat a l'alçada de la Torre Negra, i per tant els que serien l'àrea de contacte entre aquesta i la via verda, es troben fragmentats per...». Un cop protegit l'àmbit de Torre Negra, sembla doncs que pel que fa a connectivitat el problema actual no es situa en aquest àmbit. *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁷⁷ Extret del pla especial: «El progressiu aïllament de Collserola respecte a la resta del territori a la seva perifèria (Llimona et al. s.d.), considerat en alguns documents com el problema més greu al que s'enfronta actualment el Parc (Grau et al. s.d.)... incrementa l'interès de preservar i recuperar els espais de

La via verda Sant Llorenç Collserola (extret de Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès²⁷⁸ i d'un document de la plataforma).

El municipi de Sant Cugat des de la Torre Negra. Elaboració pròpia.

continuïtat de Collserola». *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁷⁸ Aquest manifest va ser signat el 13 de juliol de 2004 a Sant Celoni per Joan Castaño Augé, alcalde de Sant Celoni, Margarita Castañer Vivas, directora de la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona i Gemma Cànovas Valiente, directora del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'ús social de l'espai: un dilluns a les 11 del matí a la Torre Negra. Elaboració pròpia.

c. El planejament urbanístic: POUM i plans especials

Tal i com ja s'ha comentat, el planejament urbanístic vigent al municipi de Sant Cugat és el Pla General Metropolità de Barcelona de 1976. El règim urbanístic actual de l'espai és sistema d'espais lliures en *snu*²⁷⁹, i el règim d'usos és el que es correspon amb la qualificació²⁸⁰

Anteriorment però, ja s'ha apuntat la importància urbanística que té la *Modificació puntual del PGM*, que té per objecte «la preservació integral dels terrenys inclosos en el sector de la Torre Negra mitjançant la protecció i la dinamització dels seus valors intrínsecs de caràcter territorial, ecològic, paisatgístic, mediambiental, històric, cultural i didàctic»²⁸¹, ja que a més de canviar la classificació del sòl introdueix una nova qualificació de *snu* al PGM, la de *Parc rural*. El contingut de la modificació és: regulació del sòl urbà, regulació del *snu*, i regulació dels sistemes²⁸². A més es determina com a d'ésser l'ordenació i s'estableix que s'ha de desenvolupar a través d'un pla especial.

A principis de juny la Comissió d'Urbanisme de Catalunya ha donat el vist i plau per a l'aprovació definitiva del pla especial. De la consulta a la *Modificació puntual del PGM* sabem que el seu desenvolupament era preceptiu (planejament especial previst pel planejament general).

L'objecte del pla especial és «l'establiment del marc normatiu d'ordenació i gestió adequats que permetin la compatibilització activa de les funcions de *Parc Rural*» que són: la protecció i millora del medi natural, el paisatge, i el patrimoni

²⁷⁹ Veure Capítol III, secció 1a i 3a, articles 200, 205 i 208, del Pla General Metropolità de Barcelona (<http://www.bcn.es/urbanisme/catala/pgm.htm>). No es comentarà la classificació i la qualificació inicial (sòl urbanitzable no programat), ja que actualment no és vigent. Si es tractés de sòl urbanitzable no s'estudiaria, per sobrepassar l'objecte d'estudi d'aquesta recerca.

²⁸⁰ Veure article 210 del Pla General Metropolità de Barcelona.

²⁸¹ Article 1, capítol primer. *Modificació del PGM*.

²⁸² Capítols segon, tercer i quart, respectivament. *Modificació del PGM*.

històric i cultural; l'ús públic de l'espai, el desenvolupament d'usos i activitats productives agroforestals dins el Parc²⁸³.

No s'escau esmentar detalladament els objectius específics del pla especial. Per tenir-ne una visió general, cal tenir en compte cap a on s'adrecen²⁸⁴:

- La delimitació i definició de les funcions del Parc Rural.
- La protecció i millora del medi natural, el paisatge i el patrimoni històric i cultural.
- La regulació i ordenació de l'ús públic.
- La regulació dels usos i activitats i la promoció de les activitats productives agroforestals.
- L'establiment de directrius, criteris i mecanismes per minimitzar afectacions externes sobre el Parc Rural i per maximitzar la integració d'aquest en el territori en que s'inscriu.
- L'establiment d'un marc d'organització, gestió i finançament adequats per a garantir el desenvolupament de les funcions del Parc Rural.

Com és preceptiu, el pla especial classifica el sòl com a *snu* i qualifica el sòl inclòs dins l'àmbit del Parc Rural igual que la *Modificació del PGM*²⁸⁵: Sistema d'espais lliures Parc Rural de la Torre Negra (diferenciant entre: forestal, agrícola, amb transitorietat d'ús actual), Equipaments comunitaris i dotacions actuals, Sistema viari (distingint entre: viari urbà, camí rural, itineraris paisatgístics), Sistema hidrològic²⁸⁶.

Per a introduir una regulació més detallada, el pla sobreposa al règim urbanístic i a la regulació de les qualificacions els anomenats elements d'ordenació. Això s'entén tenint en compte que tot el sòl afectat pel pla especial està qualificat com a sistemes i no s'escau fer-ne una zonificació sinó més aviat una ordenació. En aquest sentit el pla especial en base a la qualificació urbanística de partida i als condicionants i característiques ambientals i territorials, estableix els elements d'ordenació: les àrees i la xarxa viària²⁸⁷.

Altres aspectes a destacar del pla especial són:

- ✓ L'establiment de²⁸⁸:

²⁸³ Article 1, apartat 1. Memòria d'ordenació i Normes, apartat 11 (normes), Títol I (Disposicions generals). *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁸⁴ Article 1, apartat 2. Per ampliar veure l'article 1 del títol I (Disposicions generals) de les normes o el subapartat 3.2 (Objectius específics del pla especial) de la Memòria d'ordenació, del *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁸⁵ Article 4. *Modificació del PGM*.

²⁸⁶ Claus PRTN, 7a, 5, i H, respectivament.

²⁸⁷ Per ampliar veure els títols III (Qualificació urbanística) i IV (Regulació dels elements d'ordenació) de les normes del *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

²⁸⁸ La majoria d'aquestes mesures les ha d'establir el pla especial preceptivament segons l'article 12 de la *Modificació del PGM*. Per a més informació consultar el títol V (Mesures específiques de protecció i gestió del Parc Rural) de les normes del *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

- Mesures per a la regeneració, restauració, conservació i gestió dels sistemes naturals i del paisatge.
 - Actuacions de restauració, consolidació i promoció dels elements del patrimoni històric i cultural.
 - Regulació de l'ús públic i de la mobilitat dins el Parc Rural.
 - Tractament de les sinèrgies amb el territori adjacent (directrius per a: enclavaments urbans, i infraestructures viàries projectades²⁸⁹).
 - Programa d'actuacions que ha de detallar les actuacions, estudis i projectes necessaris per al desenvolupament del pla especial.
- ✓ La regulació dels usos i activitats es desenvolupa de forma detallada. Això és lògic si tenim en compte que no existeix com en d'altres municipis la base d'ordenació que aporta un POUM²⁹⁰. De fet la és la *Modificació del PGM* la que actua com a planejament urbanístic general.
 - ✓ El desenvolupament del pla especial es pot realitzar a través d'altres plans especials, de projectes tècnics i normes sectorials, i de plans i programes de gestió. L'ajuntament té la competència per desenvolupar el pla especial.

d. El planejament territorial, la visió supramunicipal

El paisatge del Parc Rural de la Torre Negra, entre Sant Cugat del Vallès i Collserola, el plena zona metropolitana. Elaboració pròpia.

De la consulta a l'Avantprojecte del PTMB se sap que el Parc Rural de la Torre Negra (àmbit del pla especial) és considerat pel planejament territorial com a *espai de protecció especial d'interès natural i ambiental*. Gran part de l'àmbit és considerat alhora per l'Avantprojecte com un *espai amb protecció jurídica supramunicipal* (Xarxa Natura 2000, espais PEIN, Parc de la Diputació de Barcelona i altres –consorcis-), suposem que es considera que la futura creació de l'òrgan gestor del Parc Rural i l'existència del pla especial ho justifica. A més

²⁸⁹ En concret la Ronda Sud i el vial de cornisa.

²⁹⁰ Per ampliar veure el títol II (Regulació de paràmetres, usos i activitats) de les normes del *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

sembla que l'Ajuntament de Sant Cugat pretén incloure l'espai al Parc de Collserola i de fet el pla especial així ho recull²⁹¹.

Els espais oberts segons l'Avantprojecte de PTMB, en l'àmbit del Parc Rural de la Torre Negra (extret de l'Avantprojecte de PTMB, plànol 1.2, *espais oberts propostes*)

e. La gestió

Pel que fa a la gestió de l'espai, del pla especial cal destacar els següents aspectes:

- ✓ Estableix que per a la gestió del Parc Rural i per al desenvolupament i execució del pla especial (es pot entendre que l'execució del pla especial és gestió), es crearà un òrgan gestor promogut i participat per l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. Les seves funcions foren: promoure la gestió, realitzar tasques de control i de disciplina urbanística, promoure inversió i serveis del Parc, i fomentar l'aprofitament racional dels recursos naturals de l'espai. Aquest a més haurà de comptar amb un òrgan de participació dels sectors implicats en el desenvolupament i gestió de l'espai i establir relació amb el Consorci del Parc de Collserola²⁹².
- ✓ L'establiment d'una sèrie d'instruments de gestió i de desenvolupament específics. Es tracta de definir criteris de gestió pel que fa a la xarxa de rieres i torrents, l'activitat agrícola, l'activitat silvícola, el patrimoni històric

²⁹¹ Veure a la pàgina 41 de la Memòria d'ordenació del pla especial: «En el moment de redactar el present pla especial s'està estudiant la possibilitat de que el Parc Rural entri a formar part del Parc Natural de Collserola». Cal veure quin pot ésser l'encaix del pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra amb el pla especial de Collserola.

²⁹² Article 15. *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006).

i cultural²⁹³. També cal elaborar un Pla de regulació i gestió de l'ús públic i un Programa de seguiment del Parc Rural.

Entrada principal a l'espai de la Torre Negra, entrada a Collserola. La gestió: no es permet l'entrada de cotxes, es promou la bicicleta, la senyalització amb cartells i la simbologia identificativa de l'espai. Elaboració pròpia.

Cal adonar-se que la experiència es troba en la fase inicial, l'aprovació del pla especial s'ha materialitzat l'any 2008, per tant no hi ha resultats visibles en el territori. A més, el cas de l'espai periurbà de la Torre Negra presenta un element que si bé no té perquè ésser un obstacle per al compliment de les determinacions d'ordenació del pla especial, dificulta l'aplicació de les mesures de gestió que el pla pugui preveure o que es desenvolupin. Ja s'ha comentat que el propietari del 40 % dels terrenys (aproximadament) considera i defensa que el destí urbanístic de l'espai és la urbanització, per això sembla difícil que col·labori i s'impliqui en la gestió de l'espai que el pla especial planteja per al futur²⁹⁴.

En qualsevol cas, a través del treball de camp s'ha pogut constatar que l'administració pública té al seu abast mecanismes per a gestionar l'espai: sinó és possible actuar en col·laboració d'alguns propietaris i existeix un litigi al respecte del destí que planteja per a l'espai, si que ho és fer una tasca educativa encarada a divulgar el destí i la gestió futura de l'àmbit del Parc Rural. Així en el moment en que es desencalli el conflicte, la ciutadania ha pogut interioritzar aquests aspectes.

Això últim es manifesta sobretot a la xarxa de camins de l'espai i en els antics espais agraris -que actualment són erms o brolles- (la senyalització, el manteniment etc.). Proposem anomenar aquest aspecte de la següent forma: *gestió simbòlica*²⁹⁵ del territori. A més, la simbologia i la senyalització fan

²⁹³ Segons la informació d'un tècnic de medi ambient de l'Ajuntament de Sant Cugat, els anomenats criteris ja han estat elaborats. Cal tenir en compte però que no estan planificats.

²⁹⁴ L'estructura i l'actitud de la propietat és un element clau en la gestió del territori periurbà. Veure per exemple Montasell i Roda (2003). *op.cit.* p. 92 a 99 (en concret apartat 3.2.4).

²⁹⁵ En el sentit d'una política pública de gestió amb una dimensió marcadament simbòlica. En ciència política, l'estudi de les polítiques públiques distingeix entre les diferents dimensions d'aquestes (dimensió substantiva, dimensió relacional, dimensió simbòlica). La dimensió simbòlica és on es troben els valors de

possible que la ciutadania percebi i identifiqui aquella peça periurbana com a espai²⁹⁶ particular i diferenciat de la resta del territori.

El que dona nom a l'espai: el castell de Torre Negra. Elaboració pròpia.

Si els camps no es cultiven, el trepig entra en acció (el Pi d'en Xandri al fons). Elaboració pròpia.

les polítiques, les seves finalitats últimes. Un política pública amb una dimensió simbòlica marcada fora aquella que pretén incidir principalment sobre les concepcions i percepcions de la ciutadania.

²⁹⁶ Al inici de la recerca ja s'ha comentat, el mot espai s'usa en el sentit «*d'entitat mental més que real, la qual apareix quan es passa a tenir consciència de la presència d'una porció determinada del territori*». Vegeu Montasell i Roda (2003). *op.cit.* p. 76.

Mentrestant sinó es desitjable el trepig, cal posar tanques. Elaboració pròpia.

Mentrestant, és important informar del perquè de les coses: l'educació ambiental. Elaboració pròpia.

4.2.3. Parc Agrari de Sabadell

a. Cronologia de l'experiència i actors implicats

Cal buscar els antecedents de l'experiència d'ordenació del Parc Agrari en els protocols del rodal²⁹⁷ impulsats des de la societat civil sabadellenca (el planejament vigent en permetia la urbanització) i acceptats en el seu moment per l'Ajuntament de Sabadell a la dècada dels vuitanta²⁹⁸. El primer protocol sobre l'espai agrícola i natural del terme de Sabadell fou acordat per la Unió de Pagesos i l'Ajuntament de Sabadell l'any 1987. Aquest document destacava «*la importància del manteniment de les zones agràries i de l'espai natural com a patrimoni econòmic, ecològic i cultural*». L'any següent s'inicia el procés de revisió del planejament urbanístic municipal. És en aquest marc que l'any 1990 es renova el protocol del rodal i s'hi afegeixen entitats com l'ADENC o la Unió Excursionista de Sabadell (UES)²⁹⁹. En el marc de la discussió i formulació del nou POUM, el protocol va servir per orientar i debatre criteris sobre els treballs de l'espai periurbà³⁰⁰. Es van realitzar alguns estudis al respecte, a destacar *L'espai agrari a Sabadell*³⁰¹ que proposava la creació d'un parc agrari a la ciutat.

L'any 1993 s'aprova definitivament el POUM vigent actualment al municipi de Sabadell, que inclou les classificacions i qualificacions que avui dia són la base urbanística de l'experiència (entre d'altres i principalment, el sistema d'espais lliures anomenat parc agrícola). Sembla doncs, que l'existència d'una ciutadania que defensava la conservació del rodal va ésser decisiva – evidentment entre d'altres factors- per a definir un POUM més sensible a la protecció i a les actuacions pràctiques sobre el territori³⁰².

Fins al 28 de maig de 2005 no es crea però formalment el Parc Agrícola³⁰³. A més durant aquest període de temps i fins al 2008 no es formula el pla especial corresponent³⁰⁴. Del període que va des de l'aprovació del POUM fins a l'aprovació del pla especial cal destacar que:

- ✓ A l'any 2002, el Pla d'acció local de l'Agenda 21 local (aprovat 2002), recull com acció “desenvolupament i implementació del projecte de Parc agrícola de Sabadell”. També s'elabora un estudi preliminar sobre la implantació del Parc Agrari de Sabadell³⁰⁵.
- ✓ Al 2003 l'Ajuntament de Sabadell i la Cooperativa Agrària de Sabadell i Comarca signen un conveni per a realitzar un estudi sobre la definició futur agrícola de la ciutat i la gestió dels espais agraris.

²⁹⁷ Segons el Diccionari de la llengua catalana (IEC, 2007): «*tros d'un terreny que es distingeix del circumdant per alguna circumstància, especialment per les plantes que hi neixen*».

²⁹⁸ Vegeu Montasell. *Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona*. Op. cit. p. 84.

²⁹⁹ Al 1993 també el signa la Comissió ecològica FAAVV de Sabadell.

³⁰⁰ Montasell (2005). op.cit. p. 84. També segons l'entrevista realitzada al sr. Miquel Baldi i Coll, comissionat per la gestió del medi natural de l'Ajuntament de Sabadell.

³⁰¹ Borràs et al, 1991.

³⁰² Cal relacionar aquest fet amb el que s'ha apuntat a l'apartat 3.3.2 (el POUM de Sabadell).

³⁰³ Montasell (2005). op.cit. p. 85.

³⁰⁴ Veure lletra e) del subapartat 3.3.2, el POUM de Sabadell (apartat 3).

³⁰⁵ *El Parc Agrícola del Rodal de Sabadell* (Àmbit rural, 2002).

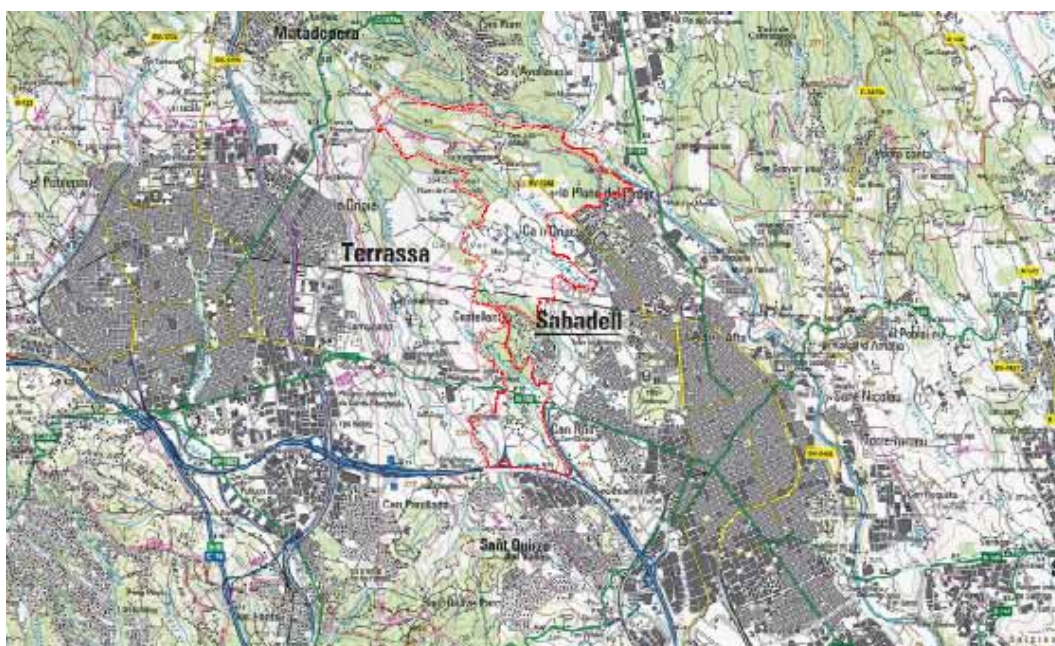
- ✓ Al 2004 s'obtenen, mitjançant cessió, 42 ha de terrenys municipals a través del desenvolupament del pla especial del sector Can Gambús (pla especial per a la urbanització dels terrenys que porten aquest nom).
- ✓ En aquests terrenys, el 2005, es crea el Parc Agrícola: la finca municipal de Can Gambús s'usa com a laboratori per demostrar –a la resta de propietaris de sru periurbà, a la ciutadania- que la proposta de Parc Agrari és viable i possible. La cooperativa agrícola de Sabadell va guanyar el concurs per a gestionar-la.
- ✓ Al mateix any s'inicia un procés signatura de convenis a través dels quals s'estableix la col·laboració d'un equip de l'Escola d'Agricultura Superior de Barcelona (de la UPC) en l'elaboració del pla de gestió del Parc agrari i en l'aplicació d'una sèrie d'actuacions a la finca municipal, i l'encàrrec d'un pla especial que inclogui altres terrenys més enllà de la finca inicial. El Pla director per la gestió i el desenvolupament del Parc agrari va ser aprovat el 30 de novembre de 2005 al ple municipal.
- ✓ El 2007 es redacta un manifest per a la protecció del rodal (les entitats promotores són les mateixes que van signar els protocols en el seu moment).
- ✓ El març del 2008 es posa a exposició pública per a la seva aprovació inicial el Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell.

Can Gambús abans i actualment: La foto de antiga (a dalt) s'ha extret de l'article *Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona* (autor: Josep Montasell, 2005), la fotografia actual (a baix) l'ha realitzat l'autor (al fons Can Gambús).

b. La situació geogràfica, l'àmbit

L'àmbit del que actualment és el Parc Agrari –tal i com es pot preveure a partir de la cronologia- ha anat variant a llarg del temps. El punt de partida són tots aquells terrenys situats a l'oest de Sabadell (entre aquest municipi i Terrassa) que el POUM de 1993 qualificava com a sistema d'espais lliures (parc agrícola). Posteriorment i de forma temporal el Parc Agrari com a tal fou el perímetre de gestió agrària municipal de Can Gambús. Actualment l'àmbit de l'experiència és el que determina el pla especial i avarca una superfície de 586,53 ha i està delimitat per: el límit amb el terme municipal de Castellar del Vallès i el torrent de Ribatallada (al nord), el límit del sòl urbà de Sabadell (a l'est), l'autopista de Barcelona a Terrassa C-58 (al sud), el límit amb el terme municipal de Terrassa (a l'oest).

Situació de l'àmbit del pla especial del Parc Agrari de Sabadell. Extret del *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006)

El Parc Agrari i la futura ciutat a Can Gambús, el límit sud-est, entre el Parc i Sabadell. Elaboració pròpia.

El Parc Agrari i la ciutat de Sabadell, el límit nord-est, entre el Parc i Sabadell. Elaboració pròpia.

Es tracta d'un espai discontinu de *snu* periurbà de caràcter agroforestal, característic del territori de la plana del Vallès Occidental³⁰⁶. El fet d'estar situat entre els grans municipis de la comarca comporta l'existència de fortes pressions i usos d'origen urbà (equipaments, lleure ciutadà etc.). Desenvolupa la funció de connector ecològic entre els espais naturals protegits de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac i de Collserola, i de separador entre els dos municipis vallesans.

La Mola al nord, Collserola al sud: la connectivitat ecològica entre els espais natural a través de la plana. Elaboració pròpia.

c. El planejament urbanístic: POUM i plans especials

Tal i com s'ha apuntat a l'apartat 3.3.2³⁰⁷ el POUM classifica el sòl inclòs en l'espai que s'estudia com a sòl no urbanitzable. La qualificació és zona forestal i dos tipus de sistemes d'espais lliures, parc agrícola i parc ecològicopaisatgístic. El règim d'usos és el que es correspon amb la qualificació. A l'apartat 3.3.4³⁰⁸ s'ha argumentat que el contingut dels POUM més actuals (Sabadell) aporten una ordenació específica de *snu* periurbà que pot ser la base per a la gestió dels espais en qüestió. Aquest és el cas de Sabadell, les determinacions del POUM pel que fa a l'espai que s'estudia han estat decisives

³⁰⁶ Veure el subcapítol 1.1 (Justificació de l'estudi: la rellevància ambiental dels espais periurbans) el context o l'àmbit d'estudi de la recerca.

³⁰⁷ El POUM de Sabadell.

³⁰⁸ Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal.

per a la seva gestió posterior. No obstant, no es pot afirmar que s'hagi actuat directament sobre el territori tan sols a partir del POUM, això últim s'ha materialitzat o es podrà fer a través d'altres dos instruments: el Pla director per la gestió i el desenvolupament del Parc agrari³⁰⁹, i el Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell.

Actualment està en exposició pública el Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell. De l'apartat 3.3.2 e) sabem que aquest instrument no estava previst obligatòriament al POUM, no obstant la LUC i el POUM de Sabadell possibiliten desenvolupar instruments d'aquest tipus per a ordenar *snu* periurbà.

L'objecte del pla especial és *«l'establiment de totes aquelles determinacions i mesures necessàries per a l'adequada preservació, consolidació, dinamització, foment i millora del Parc Agrari de Sabadell»* (1) i *«assolir la preservació i millora d'un espai agrari integrat pels recursos agrícoles i naturals, com un element equilibrador del territori metropolità que s'ha de caracteritzar per una ordenació i gestió orientada a aconseguir unes explotacions viables en el marc d'una agricultura sostenible, integrada en el territori i en l'entorn natural, i a atorgar un ús social ordenat a aquest espai, configurant un paisatge agroforestal característic i de qualitat que doni identitat a aquest territori»*³¹⁰.

Pel que fa als objectius es diferencien en dos tipus³¹¹:

- Són objectius genèrics: preservar i millorar el patrimoni agrari i natural del territori del Parc Agrari de Sabadell en la línia del desenvolupament sostenible de l'agricultura periurbana, on convergeixen tres tipus d'interessos: el productiu de l'activitat econòmica, l'ecològic i l'ambiental dels sistemes naturals que conté, el cultural del manteniment d'un paisatge agrari de qualitat i de les activitats educatives i recreatives que pot acollir³¹².

- Són objectius específics:

«a) A nivell productiu i econòmic, estructurar l'espai agrari per garantir les condicions necessàries per a una producció agrària competitiva i de qualitat.

b) A nivell ecològic i ambiental, garantir la supervivència del sistema d'espais naturals i preservar la seva riquesa biològica, en un entorn paisatgístic de qualitat.

c) A nivell cultural, preservar el patrimoni paisatgístic i estructurar l'espai agrari per tal de facilitar l'ús social ordenat, en la mesura que sigui compatible, com a espai per al lleure i l'educació ambiental».

³⁰⁹ Veure apartat e: la gestió.

³¹⁰ Article 2 de les Normes urbanístiques. *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006)

³¹¹ Article 3 de les Normes urbanístiques. *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006)

³¹² A l'apartat 3 de l'article 2 es desgranen també els objectius genèrics del pla especial.

Com és preceptiu el pla especial classifica i qualifica³¹³ el sòl inclòs dins l'àmbit del Parc Agrari igual que el POUM³¹⁴. De les precisions que aporta el pla especial pel que fa als sistemes cal destacar la distinció en dos tipus sistemes segons la seva funció: els sistemes territorials i els sistemes estructurants³¹⁵.

Els primers es corresponen amb les unitats funcionals i de paisatge que ocupen grans àrees de sòl amb característiques morfològiques, d'estructura de propietat i de paisatge diferent dins l'àmbit del Pla especial: «*Es tracta dels sòls en els que s'ha de desenvolupar la part productiva, econòmica, agrícola, ramadera i forestal més important del Parc; per això el seu accés serà, preferentment, restringit a les persones titulars de dret i interessats en les diferents explotacions que en ell s'hi donin*». Els segons per la seva posició i funció venen a garantir i definir l'estructura general de suport del Pla especial, i estan oberts al públic en general: «*la seva funció principal és garantir l'accessibilitat, mobilitat, i l'oferta de serveis, dotacions i lleure al conjunt de la població*»³¹⁶.

Altres aspectes a destacar del pla especial són:

- ✓ Una eina d'actuació força innovadora, el sòl *agroforestal o lliure de finca*³¹⁷. Es tracta d'espais que no podran ésser objecte de cap altre aprofitament que el corresponent a l'explotació de l'activitat productiva establerta en cada qualificació. Si resten més de 2 anys amb cessament de l'activitat agrària, l'administració municipal pot adquirir-ne l'ús per un període de temps màxim 15 anys. Aquesta situació es detectaria a través del *registre de finques no conreades*. Evidentment és un instrument últim per assolir el que la proposta promou.
- ✓ La regulació dels usos i activitats pels usuaris³¹⁸ és bastant restrictiva i es desenvolupa específicament de forma similar al POUM.
- ✓ El desenvolupament del pla especial es pot realitzar a través d'altres plans especials, de projectes d'obres per a actuacions o determinacions previstes pel pla especial, i dels plans de desenvolupament sectorial³¹⁹. L'ajuntament té la competència per desenvolupar el pla especial.

³¹³ El 86 % de l'àmbit es qualifica com a sistema i 14 % com a zona forestal.

³¹⁴ Cal tenir en compte que paral·lelament a la tramitació del pla especial està en exposició pública un modificació POUM relacionada amb el Parc Agrari, que conté un nou tipus de sistema d'espais lliures (D7, sistema de connectors ambientals i de paisatge) i que classifica com a *snu* dues petites peces de sòl urbanitzable. Veure http://www.sabadell.cat/Actuacio/p/exposicio_publica_cat.asp.

³¹⁵ Article 63 de les Normes urbanístiques. *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006).

³¹⁶ Sistemes d'infraestructures de comunicació (Sistema viari clau, Sistema ferroviari), Sistemes d'espais lliures (parc periurbà, cursos de riu, connectors ambientals i de paisatge), Sistema d'equipaments del Parc Agrari, Sistemes d'infraestructures de serveis (Sistema d'infraestructures de serveis tècnics, Sistema d'infraestructures de serveis viaris). *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006).

³¹⁷ Veure article 36.

³¹⁸ Veure article 56.

³¹⁹ Aquest últims es comentaran a l'apartat (e) ja que són instruments de gestió.

d. El planejament territorial, la visió supramunicipal

A l'apartat d'anàlisi del planejament urbanístic municipal (3.3.2) s'ha vist que el POUM de Sabadell era sensible a les funcions supramunicipals del sistema d'espais lliures i que calia interpretar això com una connexió amb el planejament territorial (l'actual avantprojecte de PTMB)³²⁰. A més de la consulta a l'Avantprojecte del PTMB sabem que el Parc Agrícola de Sabadell (àmbit del pla especial) és considerat pel planejament territorial com a *espai de protecció especial d'interès natural i ambiental*.

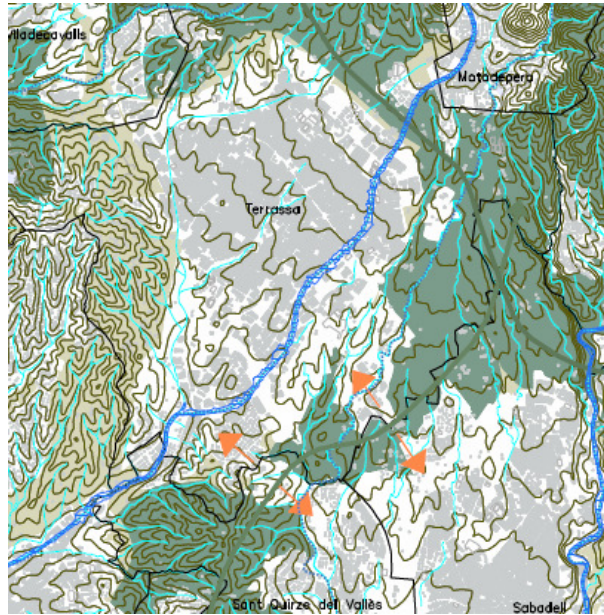
El pla especial recull l'aposta del POUM en aquest sentit, vegem-ho: «*Aquest Pla especial pretén assolir la preservació i millora d'un espai agrari integrat pels recursos agrícoles i naturals de l'espai del Parc Agrari del municipi de Sabadell, com un element equilibrador del territori metropolitana,...*».³²¹

El paisatge del Parc Agrari enmig dels municipis de Sabadell i Terrassa, el plena zona metropolitana.
Elaboració pròpia.

³²⁰ Recordem: el sistema d'espais lliures «s'integrarà dins d'un esquema més ampli de xarxa territorial d'espais oberts quan estigui ordenat i regulat pel planejament Territorial, Sectorial o Especial que el determini».

³²¹ Article 2 (objecte) de les Normes urbanístiques del pla especial. El subratllat és de l'autor. El fet de tramitar-se coincidint amb el PTMB explica perquè no es fa referència explícita a l'esmentada figura de planejament territorial.

Els espais oberts segons l'Avantprojecte de PTMB, en l'àmbit del Parc Agrari de Sabadell (extret de l'Avantprojecte de PTMB, plànol 1.2, *espais oberts proposats*)

e. La gestió

L'experiència d'ordenació de *snu* periurbà del Parc Agrari de Sabadell presenta bastants aspectes relacionats amb la gestió del territori.

De fet, cronològicament el primer instrument de gestió del Parc Agrari de Sabadell és el Pla director per la gestió i el desenvolupament del Parc agrari (2005), i la seva finalitat és definir i determinar com ha d'ésser la gestió de l'espai periurbà³²². L'encaix d'aquest instrument en l'experiència i en relació amb el pla especial és definir el què es promou amb el Parc Agrari i procurar la seva viabilitat real i pràctica en el territori. Al no ésser un instrument urbanístic el pla no concreta aspectes del règim d'ús del sòl, al contrari, és un document amb caràcter general. El seu contingut està estructurat en línies d'actuació per les quals s'apunten objectius específics, per a cada objectiu es detallen mesures d'aplicació, que es desenvolupen a través de les seves fitxes corresponents (Descripció-objectius, directrius, i agents implicats).

El pla especial també conté aspectes encarats a la gestió:

- ✓ La forma de gestió del Parc Agrari fora (si es considera oportú) una òrgan gestor al que l'Ajuntament de Sabadell «atorgarà les facultats que cregui més oportunes per millorar la gestió general i particular del Pla especial»³²³. La seva finalitat genèrica és la de garantir la participació i col·laboració en la gestió integral de l'espai agrari que resulti de la

³²² Es tracta d'un instrument no urbanístic, però té validesa legal en tant que l'aprova el ple municipal de l'Ajuntament de Sabadell.

³²³ Article 19 de les Normes urbanístiques. *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006).

definició del Pla especial, en coordinació amb les diferents administracions públiques amb competències en l'àmbit territorial³²⁴.

- ✓ Els plans de desenvolupament sectorial³²⁵, que «*pretenen definir el marc general d'actuació sobre el territori del qual se'n desprenguin mesures concretes de gestió*»³²⁶. Aquests han d'ésser coherents amb el Pla director per la gestió i el desenvolupament del Parc agrari, això representa l'encaix dels instruments de gestió en el pla especial.

Alguns exemples de la gestió actual del Parc Agrari: a la finca de Can Gambús (de propietat municipal) la gestió dels marges agraris, al camí de la Serra de Pedralba (carretera asfaltada que enllaça la C-58 amb la N-150) la gestió de la mobilitat. Elaboració pròpia.

Cal tenir en compte que actualment el pla especial encara no s'ha aprovat, per tant la gestió de l'àmbit del Parc Agrari es concentra a la finca agrària municipal de Can Gambús i a la xarxa de camins de l'espai (la senyalització, el manteniment etc.). L'aplicació de la gestió a una porció del territori de forma prèvia al desenvolupament real de la ordenació i la gestió, esdevé laboratori per al promotor de la proposta i es presenta com a exemple als externs. Aquest element, que ja s'ha destacat a la cronologia es podria anomenar *gestió exemplificadora* i *de laboratori*.

En el cas de Sabadell s'observen també (de forma similar a Torre Negra) el que s'ha anomenat *gestió simbòlica*: com a primer pas per a la incidència sobre el territori i per a explicar el destí i la gestió futura de l'espai, és essencial mostrar a través de simbologia i senyalitzacions com serà aquest futur³²⁷. En el cas del Parc Agrari cal parlar també de la simbologia i la senyalització que fan possible que la ciutadania identifiqui aquella peça del territori com a espai particular i diferenciat de la resta de l'espai periurbà.

³²⁴ Les finalitats concretes es detallen a l'apartat 3 de l'article 19. *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006).

³²⁵ Igual que el pla director de gestió, no és una figura urbanística ja que no respon a la naturalesa jurídica de cap dels instruments de planejament regulats per la legislació urbanística vigent.

³²⁶ Segons la Disposició Addicional Primera: «*abans de transcorreguts sis anys a partir de l'aprovació definitiva del Pla especial es redactaran els següents programes de desenvolupament sectorials: PDS de la producció agrària, PDS de l'estructura viària, PDS dels recursos hídrics, PDS de la connectivitat biològica i de paisatge, PDS de l'ús públic del Parc Agrari, PDS sobre gestió de residus de producció agrícola*». *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006).

³²⁷ En aquest cas però no es pot parlar d'un mecanisme de gestió tant encarat a una actitud obstruccionista visible dels propietaris.

A l'esquerra una entrada al Parc Agrari i l'exterior, a la dreta la mateixa entrada i l'interior del Parc Agrari. Elaboració pròpia.

A l'esquerra una àrea de descans i de lleure a Castellarnau, al Parc Agrari. A la dreta l'accés al parc a través d'un pont. Elaboració pròpia.

4.2.4. El Parc Agroforestal a Terrassa

a. Cronologia de l'experiència i actors implicats

El Parc Agroforestal del Nord és una proposta que l'ADENC (Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura de Catalunya) presentà als pressupostos participatius de la ciutat de Terrassa (maig de 2006). L'anomenada proposta fou seleccionada en el procés dels pressupostos participatius, fet que significa que l'Ajuntament de Terrassa l'ha d'assumir com a pròpia i dedica-hi part del seu pressupost a desenvolupar-la com a actuació (a través del Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa).

La idea inicial presentada consistia essencialment en «*dotar a la ciutat d'un gran espai natural i de lleure, difonent els seus valors ambientals com a elements de qualitat de vida per a la ciutadania i promovent de cara al futur els usos agrícoles i forestals com a eines per al manteniment de la qualitat ambiental de la zona*»³²⁸.

Per tal d'engegar i definir l'actuació, es va celebrar una reunió entre l'Ajuntament i els seus promotors (novembre de 2006), el resultat de la qual fou la proposta, com a primer pas de l'actuació, de realitzar una diagnosi de l'estat de la zona³²⁹. Aquesta havia d'ésser la base informativa de les actuacions a desenvolupar en el marc de la proposta, posteriorment calia encarregar els corresponents projectes executius per a implantar-les.

Entre maig i juny de 2007 es concretaren les actuacions prioritàries i s'adjudicà la realització de quatre encàrrecs o projectes per a desenvolupar-les, que es centren principalment en la millora de la xarxa de camins de la zona per tal de garantir una accessibilitat òptima a l'espai³³⁰. Es preveu l'elaboració dels projectes finalitzi a principis de juliol, després caldrà executar-los³³¹.

b. La situació geogràfica, l'àmbit

L'àmbit de la proposta avarca una superfície de 349 ha, l'espai està situat al nord de la ciutat de Terrassa al peudemont de les serres de Sant Llorenç i l'Obac i es pot delimitar de la següent forma: al sud el "quart cinturó", a ponent la carretera de Rellinars (B-122), al nord futura ampliació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac (que recull el POUM), a l'est el camí dels Monjos. És important fer un matís als límits: la delimitació anterior és la

³²⁸ Extret del document (inèdit) on es defineix la proposta inicial.

³²⁹ La diagnosi la va realitzar l'autor com a projecte de pràctiques en empresa, sota la supervisió dels tècnics del Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa (veure <http://www.mediambient.terrassa.cat/default.asp>, entorn natural, Estudis i informes). Els aspectes bàsics que s'estudiaren són: àmbit de la proposta, usos del sòl, consideracions urbanístiques, les propietats del sector, la xarxa hidrogràfica, i la xarxa d'accessibilitat i de comunicació. A més s'aportaven propostes d'actuacions concretes i prioritàries sorgides de la diagnosi. Domingo Utset, Guillem. *Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa (2007)*.

³³⁰ En concret: redacció d'un projecte d'arranjament i senyalització camins accés al parc agroforestal, redacció d'un projecte d'arranjament camí paral·lel a la riera de les arenes i entorns, elaboració d'un estudi de l'activitat hortícola a la llera de rieres i torrents parc agroforestal, redacció d'un projecte d'arranjament i senyalització dels camins *entre zones* del parc agroforestal.

³³¹ Segons la informació de la pàgina web de la regidoria de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa (<http://www.mediambient.terrassa.cat/default.asp>).

que resultà de la diagnosi. La proposta inicial era més àmplia, entenia que el límit sud havia d'ésser la ciutat³³², el límit de ponent el terme municipal de Viladecavalls, i el límit est la carretera de Sabadell a Matadepera (BV-1248) i el Camp de Golf de RCG el Prat a Torrebonica.

Situació de l'àmbit de la proposta de Parc Agroforestal a Terrassa (elaboració pròpia a partir del mapa topogràfic digital de Catalunya a escala 1:250.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya)

A l'esquerra, el límit oest de l'àmbit: la carretera Rellinars (B-122). A la dreta, Montserrat a l'oest. Elaboració pròpia.

³³² La diferència entre els límits sud de la proposta inicial i la proposta final s'explica tenint en compte que l'ADENC s'oposa al "quart cinturó" i per tant no l'incloué com a límit a la proposta (de fet en el moment que es presenta la proposta encara no s'estava construint la infraestructura, actualment ja està en marxa i bastant avançada).

El quart cinturó sobre el nord de Terrassa, el límit sud de l'àmbit. Elaboració pròpia.

El límit nord de l'àmbit, l'ampliació del parc natural prevista al POUM i no materialitzada (situada al límit agrícola-forestal). Elaboració pròpia.

Es tracta d'un espai continu de *snu* periurbà de caràcter agroforestal, característic del territori de la plana del Vallès Occidental³³³. El fet d'estar situat en contacte directe amb la ciutat de Terrassa comporta l'existència de fortes

³³³ Per fer-se una millor idea de l'espai que es comenta a continuació reproduïm un paràgraf de la *Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa* que el descriu: «*Dos torrents principals (amb els seus respectius afluents) travessen la zona de nord a sud (Torrent Mitger de ca n'Amat a l'oest i Torrent de Vallparadís a l'est), i dues rieres, la del Palau i la de les Arenes, situades respectivament, al centre i a l'est de l'àmbit d'estudi. L'espai queda estructurat doncs en quatre unitats topogràfiques diferenciades (Plans de ca n'Amat, Plans de Can Bogunyà, El Bonaire o Pla del Garrot i Can Petit)*».

pressions i usos d'origen urbà (equipaments, lleure ciutadà etc.). Desenvolupa la funció de connector ecològic entre els espais naturals protegits de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac i de Collserola³³⁴, i de separador entre la ciutat de Terrassa i el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac. En aquest sentit -de forma similar a l'espai de la Torre Negra- l'espai és una peça important per a evitar l'aïllament del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac³³⁵ i una entrada a l'espai natural.

Àmbit de la proposta (*Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa*)

Una peça de sòl urbà a l'àmbit, tocant a la carretera de Matadepera (BV-1275). Elaboració pròpia.

³³⁴ Seria la continuació del connector ecològic entre Terrassa i Sabadell, desde Collserola fins a Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac. Així ho entenen entre d'altres: el *Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès* (Sant Celoni, 2004), la proposta de Parc Agrícola del Vallès (Bases per a la protecció del Parc Agrícola del Vallès. ADENC, 2004), l'Avantprojecte de PTMB (DPTOP, 2008). El primer document indica a més que l'espai en qüestió forma part del corredor Penedès-La Selva.

³³⁵ Evidentment el context geogràfic del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac és més "esponjat" però en un futur hom pot preveure que presentarà problemes d'aïllament similars a Collserola (si més no en la vessant sud).

La ciutat de Terrassa des de l'àmbit de la proposta de parc agroforestal (al fons a l'esquerra les obres de perllongació dels FGC, la dreta la serralada litoral). Elaboració pròpia.

Des d'un viaducte del quart cinturó, cap al nord: l'àmbit de la proposta (al fons la Mola). Elaboració pròpia.

c. El planejament urbanístic: POUM i plans especials

Tal i com s'ha apuntat a l'apartat 3.3.3 (el POUM de Terrassa), el planejament urbanístic municipal classifica majoritàriament el sòl inclòs en l'espai que s'estudia com a sòl no urbanitzable (91,6 % de *snu* front un 8,4 % de sòl urbà)³³⁶. Si ens fixem en la qualificació tenim les zones *Ventall al·luvial recent* (D2) i *Entorn del Parc Natural* (D5). Pel que fa a la qualificació en sistemes tenim *sistema de comunicacions i mobilitat*, *sistema d'equipaments comunitaris i serveis tècnics*, i *sistema d'espais lliures*. De l'últim tipus tenim els subtipus parcs de contacte, Parc Territorial de la Grípia i la Betzuca, i parc natural de nova reserva³³⁷. Els dos darrers subtipus ocupen una superfície molt reduïda de l'àmbit, això significa que la qualificació majoritària són les dues zones anomenades (especialment la primera) i el sistema d'espai lliure *parc de contacte*.

El règim d'usos és el que es correspon amb la qualificació. A l'apartat 3.3.4 (Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal) s'ha argumentat que el contingut dels POUM més actuals (Terrassa i Sabadell) aporten una ordenació específica de *snu* periurbà que pot ser la base per a la gestió dels espais en qüestió. Si les actuacions previstes a l'espai que es comenta es materialitzen, l'anterior afirmació esdevindrà certa. En tot cas, es tractaria d'una gestió d'aspectes específics del territori (principalment xarxa de camins) i no executada directament a partir del POUM sinó a través d'un estudi posterior (la diagnosi).

Els horts marginals de lleure un ús existent als espais periurbans de Terrassa, més o menys visibles.
Elaboració pròpia.

No existeix cap instrument de planejament urbanístic derivat per a l'ordenació de l'espai que s'estudia. Això és en certa manera previsible si tenim en compte que es tracta d'un espai amb reduïda presència d'espais lliures, que com s'ha demostrat a l'apartat 3.3.4 (Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal) és la qualificació a la qual els POUM associen la previsió de desenvolupar planejament derivat. Tanmateix també fora adequada la formulació d'un pla especial per a l'espai, si tenim en compte que la LUC i els POUM ho

³³⁶ Veure *Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa* (apartat *EL POUM: consideracions urbanístiques*).

³³⁷ Aquest darrer tipus d'espai lliure no s'ha analitzat en l'apartat de 3.3.3 (el POUM de Terrassa), ja que en tractar-se de sòls que en el futur estaran sota protecció sectorial no es consideren específicament *snu* periurbà.

possibiliten i si atenem a la finalitat de la proposta que es comenta (veure subapartat a) i a les indicacions de la diagnosi³³⁸.

Aparentment no hi ha res al darrere les canyes... Elaboració pròpia

Equipaments a les zones periurbanes: el Parc Audiovisual de Catalunya (abans Sanatori) situat al nord de l'espai. Elaboració pròpia

d. El planejament territorial, la visió supramunicipal

Al POUM de Terrassa no s'ha trobat una referència explícita al planejament territorial, no obstant quan es descriu la qualificació majoritària de l'espai³³⁹ es fa referència a la «*funció de permeabilitat ecològica en sentit Est-Oest*» i a la necessita de «*potenciar la condició d'unitat geogràfica diferenciada tant de la serralada prelitoral com del nucli urbà*». Tal i com ja s'ha comentat hi ha funcions del *snu* periurbà que no entenen de límits administratius (les ecològiques i ambientals), el POUM de Terrassa així ho concep en aquest cas.

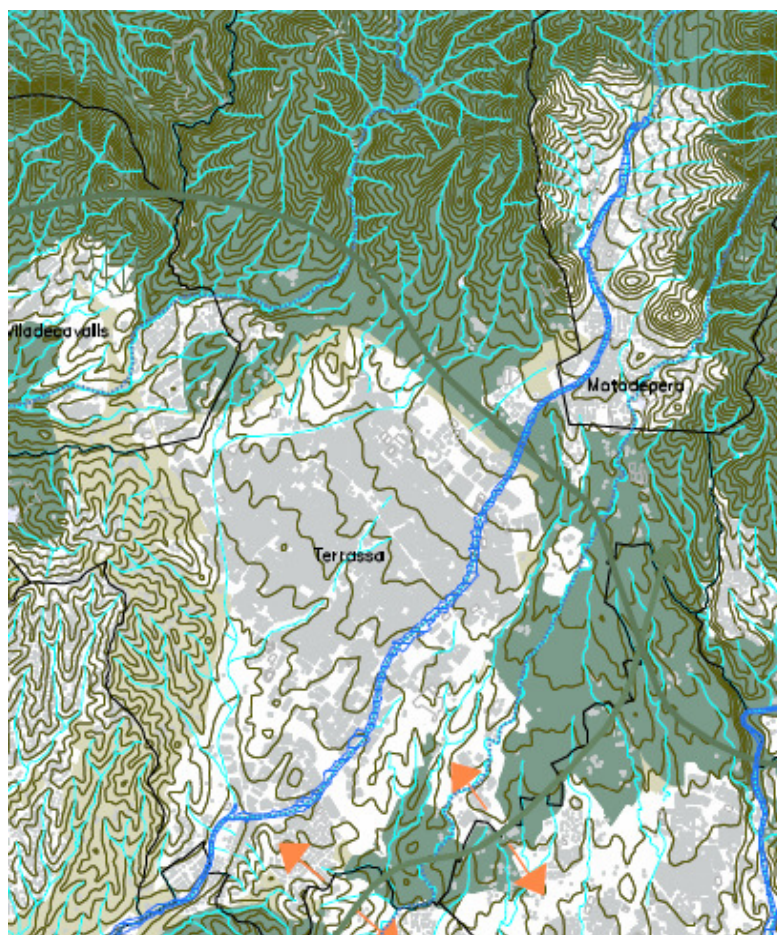
³³⁸ Veure conclusions de la *Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa*, pàgina 54.

³³⁹ *Ventall al·luvial recent*.

El nord de l'àmbit: la Mola, la pedrera –restaurada- de Can Candi, l'antic Sanatori (Hospital del Tòrax) ara Parc Audiovisual. Elaboració pròpia.

De la consulta a l'Avantprojecte del PTMB sabem que l'espai (àmbit de la proposta) és considerat pel planejament territorial com a *espai de protecció especial d'interès natural i ambiental*. En aquest sentit el planejament territorial reforça la necessitat de preservar i actuar sobre aquest espai.

Els espais oberts segons l'Avantprojecte de PTMB, en l'àmbit del Parc agroforestal de Terrassa (extret de l'Avantprojecte de PTMB, plànol 1.2, *espais oberts propostes*)

e. La gestió

Més enllà de la gestió en aspectes específics (principalment xarxa de camins) que pot significar l'execució de les actuacions previstes, es considera que aquesta experiència no presenta elements de gestió estructurats per a l'espai periurbà del nord de Terrassa.

Una petita part de l'àmbit del nord és forestal: la zona de l'estany de can Bogunyà (Llac Petit) amb molta presència de lleure. Elaboració pròpia.

El Club Egara (equipaments esportius privats): el Hoquei. La manca d'activitat agrària i de gestió: si els camps no es cultiven entra en joc el trepig. Elaboració pròpia.

La degradació al torrent de Vallparadís: un exemple de l'oblit de *lo periurbà*³⁴⁰. És que la ciutat "engoleix" el torrent i fora d'ella no existeix? Elaboració pròpia.

L'accessibilitat a la zona pot quedar en entredit amb les obres del quart cinturó. Elaboració pròpia.

³⁴⁰ El parc de Vallparadís (la part *urbana* del torrent) és un pulmó verd dintre la ciutat i molt usat pel lleure ciutadà. El 9 de setembre de 1951 fou declarat Monument Històric Artístic per part del Govern de l'Estat.

4.2.5. L'espai agroforestal de Llevant

a. Cronologia de l'experiència i els actors implicats

L'any 2000 els Ajuntaments de Sabadell, Castellar del Vallès, Polinyà, Sentmenat i Santa Perpètua de Mogoda començaren a treballar (a iniciativa del primer, a través de diverses reunions polítiques i tècniques) per acordar polítiques comunes amb el compromís d'assegurar el manteniment i la protecció del conjunt d'espais agrícoles i forestals que comparteixen i que van anomenar Espai Agroforestal de Llevant³⁴¹. També acordaren constituir amb caràcter permanent una comissió tècnica de treball amb representació de tècnics de cadascun dels municipis havia de definir els mecanismes de gestió conjunta a establir, definir les línies de treball que calia iniciar per aconseguir el compromís que s'assumia, i establir una línia de finançament per iniciar els primers estudis i treballs³⁴².

El logotip de l'EAL (extret de: http://www.sabadell.cat/Rodal/p/EAL_cat.asp.)

Al novembre del mateix any signaren un conveni de col·laboració amb el Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF, UAB) per realitzar un estudi inicial de diagnosi i desenvolupament de l'EAL³⁴³.

Al 2001 els municipis de Caldes de Montbui, de Palau-solità i Plegamans, i de Montcada i Reixac es van adherir al compromís signat pels cinc ajuntaments inicials³⁴⁴.

A partir d'aquest moment la proposta resta en "stand by". No s'han trobat més referències al respecte d'aquesta proposta³⁴⁵.

³⁴¹ A partir d'ara EAL.

³⁴² Tot això va succeir entre març i maig de l'any 2000.

³⁴³ Els aspectes que treballava l'estudi són: La valoració dels límits proposats (l'àmbit d'estudi i de la proposta), estudiar les eines econòmiques a aplicar per transferir part de la renda de l'entorn urbà a l'espai agroforestal, la definició inicial de les unitats de paisatge existents, la posada a punt de la cartografia de base en format digital, la comparació dels usos admesos i no admesos als planejaments vigents dels diversos municipis, la diagnosi dels processos ambientals, i l'anàlisi de les possibilitats de finançament a què podria acollir-se aquesta iniciativa. Per a més informació veure PINO, J. *et al.* (2001). *Estudi de diagnosi i desenvolupament de l'Espai agroforestal de llevant*, CREAF.

³⁴⁴ Extret de la web de l'Ajuntament de Sabadell http://www.sabadell.cat/Rodal/p/EAL_cat.asp.

³⁴⁵ Aquesta manca de dades al respecte i l'afirmació de què la proposta està parada, s'ha contrastat i validat a través de diverses fonts (ADENC, i en una entrevista amb Miquel Baldi comissionat per la gestió del medi natural de l'Ajuntament de Sabadell).

b. La situació geogràfica, l'àmbit de la proposta

Els límits inicialment proposats per al projecte (de forma similar al cas del parc agroforestal de Terrassa) eren relativament genèrics i situaven l'EAL «entre els rius Ripoll i la riera de Caldes, i entre la serralada prelitoral i la litoral»³⁴⁶.

Situació de l'àmbit de la proposta de l'EAL (elaboració pròpia a partir del mapa topogràfic digital de Catalunya a escala 1:250.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya)

L'estudi inicial valora els límits de la proposta preliminar i proposa un àmbit per a l'EAL³⁴⁷. L'àmbit per a la proposta consisteix en dos espais inclosos l'un dins l'altre: un espai exterior de referència i un espai interior de gestió.

El primer avarca una superfície de 5712 ha i «correspondria a l'àmbit estricte de l'EAL, limitat a la plana agroforestal exclusivament, i excloent-hi les àrees urbanitzables i urbanes. Es tracta d'un espai necessitat d'actuacions més concretes i decidides, encaminades a mantenir els espais lliures en front de la forta pressió urbanitzadora»³⁴⁸.

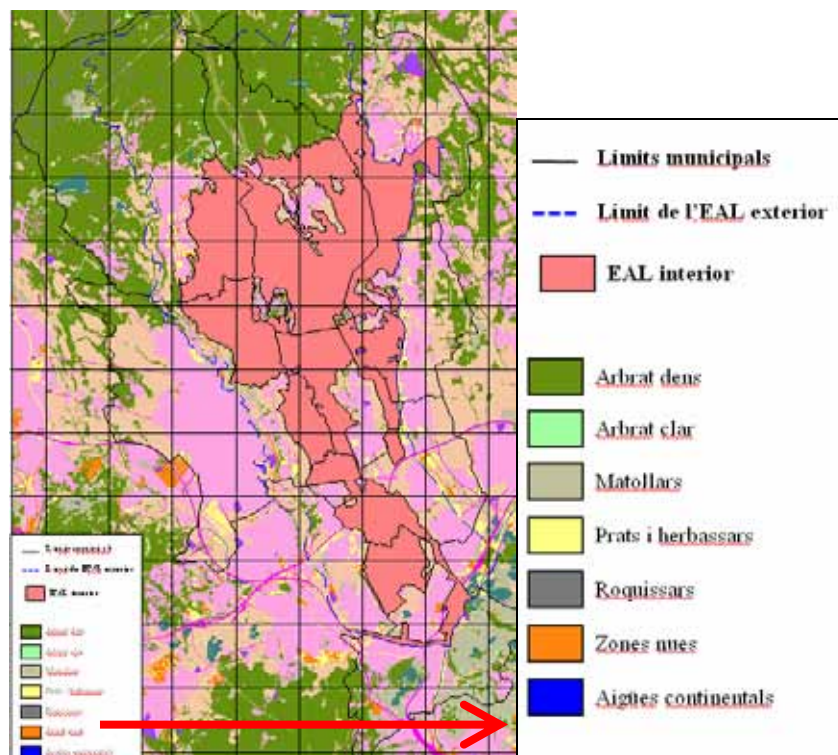
El segon avarca 12667 ha i «hauria de rebre una gestió més tova, dirigida per principis generals encaminats, bàsicament, a la protecció dels sistemes naturals, com ara un tractament adequat de les capçaleres de conques. Caldria, no obstant, dur-hi a terme també una actuació decidida, encaminada a evitar els efectes negatius (bàsicament l'augment de les expectatives d'urbanització) derivats de les restriccions urbanístiques que de ben segur hauran d'aplicar-se a l'EAL interior»³⁴⁹.

³⁴⁶ PINO, J. et al. (2001). *opcit.* p. 73.

³⁴⁷ «La proposta que es presenta en aquest estudi és el resultat de la incorporació de diversos criteris físics (relleu, límits de cobertes del sòl), administratius (límits municipals) i urbanístics (límits del sòl no urbanitzable), i de les aportacions dels tècnics dels ajuntaments implicats». PINO, J. et al. (2001). *op. cit.* p. 73.

³⁴⁸ PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 74.

³⁴⁹ PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 74.

Extret de l'Estudi de diagnosi i desenvolupament de l'Espai agroforestal de llevant (Mapa 8)

L'EAL entre Sabadell i Polinyà. Elaboració pròpia.

L'EALcap al nord. Elaboració pròpia.

L'EAL és un espai força continu i vast de *snu* periurbà de caràcter agroforestal, característic del territori de la plana del Vallès Occidental: «l'EAL se situa al sector central de la plana vallesana i s'estén de la serralada prelitoral a la litoral, als termes municipals de Castellar del Vallès, Sabadell, Montcada i Reixac, Santa Perpètua de Mogoda, Polinyà, Palau-solità i Plegamans, Sentmenat, i Caldes de Montbui»³⁵⁰. Ens trobem front un espai situat entre dos línies urbanes, localitzades seguint la xarxa hidrogràfica (des de la serralada pre-litoral cap al Besòs). Aquest espai actua doncs com a separador entre les aglomeracions urbanes³⁵¹.

No obstant «la proliferació de vies de comunicació que connecta aquests nuclis riberencs entre ells i amb els centres d'activitat que van ocupant desordenadament l'espai intersticial ha generat una nova xarxa territorial amb lleis pròpies, molt sovint incoherents amb la xarxa primigènia. De la incoherència entre les dues xarxes en actiu (la hidrogràfica i la construïda) se'n deriven processos de degradació que amenacen el funcionament global de la unitat territorial i, com a conseqüència, la qualitat de vida dels seus habitants»³⁵².

L'EAL desenvolupa la funció de connector ecològic entre les serralades litoral i prelitoral (forma part del que s'ha anomenat la via verda *Farell-Marina*³⁵³) i, en sentit transversal garanteix la continuïtat dels espais de la mateixa plana del Vallès³⁵⁴.

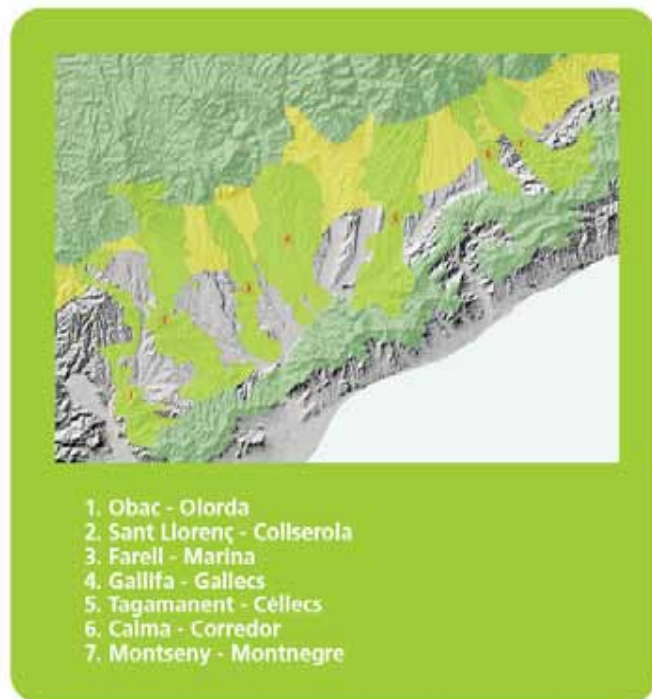
³⁵⁰ PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 11

³⁵¹ «Al llarg del temps, la xarxa hidrogràfica ha vehiculat el procés urbanitzador, a través de la tendència de les aglomeracions urbanes i dels nuclis industrials a localitzar-se a prop dels rius i de les rieres. Durant els darrers decennis, l'ocupació urbana i industrial de les lleres s'ha intensificat fins a arribar a encotillar-les». PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 11

³⁵² PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 11

³⁵³ «Dins aquesta via verda s'insereix l'espai agroforestal de Llevant, promogut per diferents ajuntaments del Vallès. Ara bé, el conjunt de la via verda comprèn el territori situat entre la riera de Caldes i el Ripoll des del Farell fins a la serra de Marina». Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès (2004).

³⁵⁴ «El manteniment de les funcions connectores de l'EAL, com de la resta de la plana del Vallès, han estat objecte d'un estudi acurat per part de l'ADENC (Diego et al, 1994), en el qual es detallen un seguit d'àrees d'interès per al manteniment de la connectivitat ecològica». PINO, J. et al. (2001). *opcit.* pàg. 18.

La via verda Farell Marina (extret de Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès)

Les infraestructures i la indústria. A l'esquerra al sud de l'EAL, la carretera B-140 de Santa Perpètua de la Mogoda a Sabadell, l'AP-7 i la serralada litoral al fons. A la dreta la carretera B-140 cap a Sabadell al sud de l'EAL. Elaboració pròpia.

L'EAL , un paisatge vallesà? el polígon industrial a l'esquerra i la B-140. A la dreta a sobre la carretera els espais agroforestals (una part fora l'àrea de Santiga). Elaboració pròpia.

c. El planejament urbanístic: POUM i plans especials

S'està comentant una proposta d'ordenació de *snu* periurbà supramunicipal (Sabadell, Castellar del Vallès, Polinyà, Sentmenat, Santa Perpètua de Mogoda, Caldes de Montbui, Palau-solità i Plegamans, i Montcada i Reixac), per tant no és possible comentar específicament el planejament urbanístic de tots aquests municipis (caldrà realitzar un estudi tan sols d'aquest aspecte).

De fet, aquest és un dels aspectes més rellevants analitza l'estudi previ de l'EAL, les consideracions de qual s'usaran per comentar el planejament urbanístic³⁵⁵:

- «*El nombre de qualificacions urbanístiques diferents en el planejament urbanístic dels vuit municipis analitzats és extremadament elevat, ja que existeixen 72 categories de qualificació del sòl no urbanitzable i dels espais lliures inclosos en sòl urbà, a les quals caldria sumar les corresponents als espais urbanitzables i urbans*». L'estudi agrupa tot el planejament urbanístic en una sèrie de categories per tal de possibilitar l'anàlisi, a saber: agrícola, forestal, ecològic i paisatgístic, rieres, parcs urbans i sòls sense una protecció especial, urbanitzable i reserves d'equipaments, i urbà i viari.
- «*En el sector inclòs a la plana vallesana de l'EAL, el 55% del sòl és qualificat com a espais naturals (forestals, agrícoles i d'interès ecològic i paisatgístic), el 42% és qualificat com a sòl urbà, urbanitzable o amb un cert grau d'artificialització o susceptible de ser-ho, i el 3% correspon a rieres*».

No existeix cap instrument de planejament urbanístic derivat per a l'ordenació de l'espai que s'estudia. Això és en certa manera lògic si tenim en compte que es tracta d'una proposta aturada des de l'any 2001, i de fet a l'estudi previ no es fa cap referència al respecte.

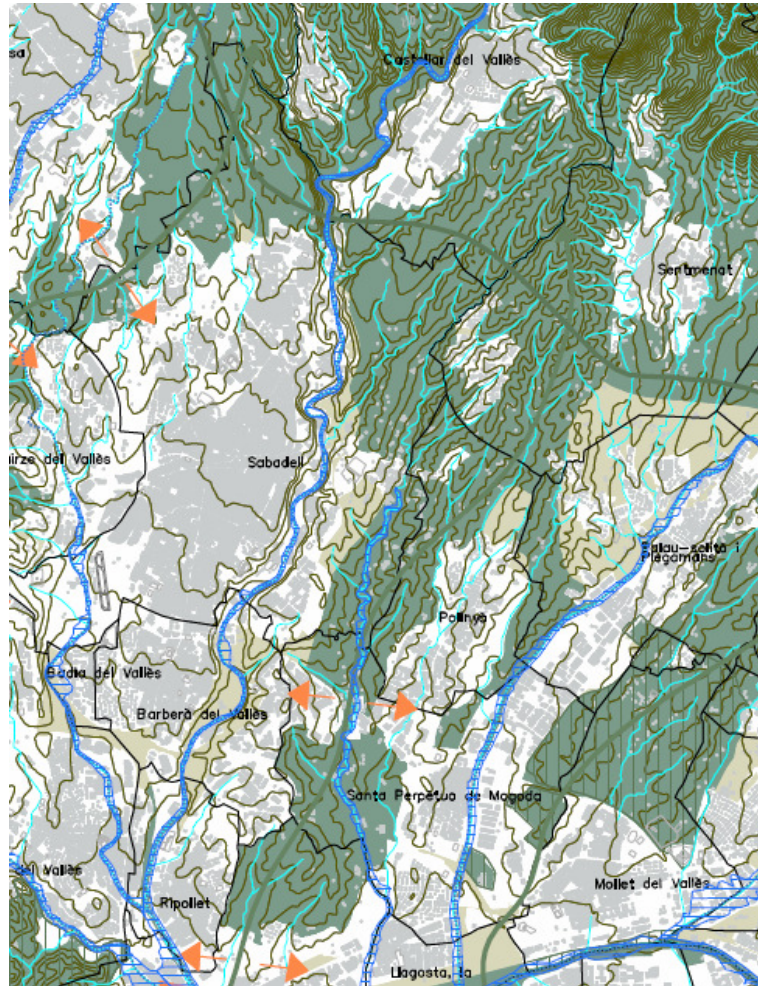
d. El planejament territorial, la visió supramunicipal

S'ha consultat l'Avantprojecte del PTMB i l'espai (àmbit de la proposta) que hauria de conformar l'EAL és considerat pel planejament territorial com a *espai de protecció especial d'interès natural i ambiental*. En aquest sentit el planejament territorial reforça la necessitat de preservar l'espai en qüestió, podem afirmar doncs que sembla convenient reactivar la proposta de l'EAL.

És important tenir en compte que la essència mateixa de la proposta parteix de la perspectiva supramunicipal i territorial, els propulsors de l'EAL s'expressen en els següents termes: «*aquests espais agrícoles i forestals han de ser entesos i gestionats des d'una perspectiva supramunicipal*»³⁵⁶.

³⁵⁵ Dades extretes de l'estudi de: PINO, J. *et al.* (2001). *opcit.* pàg. 22 a 24.

³⁵⁶ Extret de http://www.sabadell.cat/rodal/p/eal_cat.asp

Els espais oberts segons l'Avantprojecte de PTMB, en l'àmbit de l'EAL (extret de l'Avantprojecte de PTMB, plànol 1.2, *espais oberts propostes*)

4.3. A mode de balanç

4.3.1. La cronologia i els actors implicats, l'estat actual del cas

Dels casos comentats cal diferenciar entre experiències que es vehiculen a través del planejament urbanístic (POUM i pla especial), i per tant formulades per l'administració pública (àrea de Santiga, Parc Rural de la Torre Negra, i Parc Agrari de Sabadell), propostes que no emanem directament del planejament urbanístic i formulades per l'administració pública (EAL), i experiències que no emanem directament del planejament urbanístic amb propostes assumides per l'administració pública (Parc agroforestal de Terrassa).

Els diferents casos estudiats presenten cronologies diverses: més prolongades en el temps o més curtes, més simples o més complexes.

En el primer tipus, la durada de la cronologia podríem comptar-la de diferents formes: des dels antecedents de l'experiència i fins a l'actualitat (si és que encara és activa)³⁵⁷, o des de l'any d'aprovació del POUM i fins l'any d'aprovació del pla especial³⁵⁸. En el segon i tercer tipus la cronologia es comptaria des que sorgeix la proposta fins que en tenim la última notícia al respecte³⁵⁹. A partir d'aquí es pot relacionar la durada de cada cronologia amb la complexitat o amb el paper dels actors, i intentar apuntar els factors explicatius corresponents.

Pel que fa a la complexitat cal tenir en compte que factors com una classificació inicial del sòl distinta a no urbanitzable, compliquen (urbanísticament i judicialment) el procés i el perllonguen en els temps (cas del Parc Rural de la Torre Negra). A més cal adonar-se que les experiències que es basen en el planejament urbanístic general i per a les quals s'ha formulat un pla especial acostumen a presentar una cronologia més llarga (Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agrari de Sabadell) i a l'inrevés (Parc agroforestal de Terrassa). Això s'explica —en part— tenint en compte que l'elaboració d'instruments d'ordenació més complexos demana més temps i recursos.

En els distints casos analitzats els actors juguen un paper que influencia en la durada i en el resultat dels processos. Aquest és el cas del Parc Rural de la Torre Negra i del Parc Agrari de Sabadell (incidència en el POUM i en el pla especial), o del Parc agroforestal de Terrassa (incidència en l'experiència); les propostes i accions de la societat civil han estat rellevants i influents per a algunes de les experiències d'ordenació. Com a matís cal adonar-se que en els casos de Sabadell i Terrassa la incidència dels actors ha estat de caràcter proactiu, mentre que en el cas de Sant Cugat la plataforma ha desenvolupat un

³⁵⁷ Comptant d'aquesta forma tenim els següents períodes de temps: 12 anys en el cas de l'àrea de Santiga (1996-2008), 32 anys en el cas del Parc Rural de la Torre Negra (1976-2008), 21 anys en el cas del Parc Agrari de Sabadell (1987-2008).

³⁵⁸ Comptant d'aquesta forma tenim els següents períodes de temps: 3 anys en el cas de l'àrea de Santiga (1996-1999), 5 anys en el cas del Parc Rural de la Torre Negra (2003-2008), i 14 anys en el cas del Parc Agrari de Sabadell (1993-2008).

³⁵⁹ Comptant d'aquesta forma tenim els següents períodes de temps: 1 any en el cas de l'EAL (2000-2001), 2 anys en el cas del Parc agroforestal de Terrassa (2006-2008).

paper més reactiu (sobretot a l'inici de la cronologia)³⁶⁰. Per últim cal destacar també la excepcionalitat en la formulació de la proposta de Parc agroforestal de Terrassa, feta a través dels pressupostos participatius, i el fet que les percepcions o definicions dels límits o àmbit dels espais varien segons els actors implicats (plataforma i administració pública a Sant Cugat del Vallès, ADENC i administració municipal a Terrassa).

En qualsevol cas, el que cal retenir de les cronologies és que s'observa una concentració de propostes i experiències en els últims anys, ja sigui a través de la materialització (aprovació de plans especials) de propostes més perllongades en el temps (Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agrari de Sabadell), o de l'aparició de noves propostes (Parc agroforestal de Terrassa, EAL). Això corrobora el que s'apuntava al inici de l'apartat: ens trobem en un nou estadi "embrionari" d'ordenació i gestió d'espais de *snu* periurbà.

Per últim és important tenir en compte l'estat actual de les experiències, a saber:

- Àrea de Santiga: experiència activa, aplicació de les determinacions i actuacions del pla especial (any 9, dels 16 previstos).
- Parc Rural de la Torre Negra: experiència activa, pla especial aprovat recentment, pla de gestió a elaborar, gestió simbòlica de l'espai.
- Parc Agrari de Sabadell: experiència activa, pla especial en exposició pública, pla de gestió elaborat, gestió exemplificativa i simbòlica de l'espai.
- Parc agroforestal de Terrassa: experiència activa, projectes executius de les actuacions elaborats, resta aplicar-los³⁶¹.
- Espai Agroforestal de Llevant: proposta en *stand by*.

En tots els casos serà necessari i interessant veure com es traslladen els instruments d'ordenació, de gestió, i les actuacions, sobre el territori, ja que actualment totes les propostes o experiències es troben en estadis inicials pel que fa a la incidència real en els espais de *snu* periurbà (excepte el cas de Santiga).

4.3.2. L'àmbit i PTMB (visió supramunicipal)

En primer lloc cal tenir en compte la superfície de les propostes o experiències: Àrea de Santiga 18 ha, Parc Rural de la Torre Negra 160 ha, Parc Agrari de Sabadell 586 ha, Parc agroforestal de Terrassa 349 ha, i Espai Agroforestal de Llevant 5712. Existeixen diferències de superfície rellevants entre diferents espais, i destaca l'EAL amb una superfície força elevada i d'abast supramunicipal (la resta de casos es situen en un únic terme municipal). La resta de casos no obstant abracen superfícies força importants (excepte l'Àrea de Santiga).

³⁶⁰ Evidentment d'això no se'n pot extreure una valoració: que un actor actuï proactivament o reactivament depèn de si es troba en un context favorable o desfavorable, que un actor actuï propositivament o no depèn de la forma de plantejar les seves aportacions o idees.

³⁶¹ Cal tenir en compte que actualment s'estan executant obres públiques de gran envergadura en el límit sud de l'espai (quart cinturó i perllongament dels FGC). Això provoca un cert estat d'excepcionalitat, ja que la part sud queda "desdibuixada" per afectacions de les obres.

En segon lloc és molt rellevant adonar-se que tots els espais responen a un perfil molt similar: espais agroforestals de plana, separadors entre municipis (Parc Agrari de Sabadell, EAL) o bé separadors entre un municipi i un espai natural protegit (Parc Rural de la Torre Negra, Parc agroforestal de Terrassa), formen part d'alguna proposta de treball pel que fa a connectivitat ecològica (tots ells formen part de les *vies verdes* de la serralada prelitoral a la litoral), i són considerats per l'Avantprojecte del PTMB com a *sòls de protecció especial (espai de protecció especial d'interès natural i ambiental)*.

I en conseqüència:

- Els límits d'aquests espais són del següent tipus: límits de terme municipal (la majoria formen part d'un sol municipi, excepte l'EAL), infraestructures de mobilitat (Àrea de Santiga, Parc Agrari de Sabadell, Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agroforestal de Terrassa), límits urbans (Parc Agrari de Sabadell, Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agroforestal de Terrassa, EAL), límits d'espais naturals protegits (Parc Rural de la Torre Negra, Parc Agroforestal de Terrassa).
- Amb força presència d'usos (i impactes) urbans, i amb una potencial funció com a espais de lleure per als ciutadans.

Aquesta sèrie de trets comuns era previsible si tenim en compte que tots els espais són periurbans. No obstant la coincidència és important ja que demostra que en el territori que s'estudia, a la realitat, la periurbanitat genera espais amb trets comuns i amb problemàtiques similars. Això suggereix dos aspectes cabdals:

- El tret comú dels espais periurbans apuntat per alguns autors³⁶² i que s'ha considerat vàlid al capítol 1 (Consideracions preliminars), a saber, *precarietat territorial, ambiental i social que l'entorn urbà provoca*, es correspon amb la realitat dels espais que s'han comentat.
- Caldria ordenar i gestionar aquests espais amb finalitats i estratègies similars, o el que és el mateix, és possible comparar les diferents experiències i propostes i extreure'n consideracions o valoracions comunes.

A tot això cal afegir-hi que els documents de treball sobre connectivitat ecològica i planejament territorial, aprecien també aquesta coincidència, fet que reforça la idea anterior i apunta un altre tret comú –que caldria afegir- als espais periurbans que s'han comentat: formar part d'alguna proposta de treball pel que fa a connectivitat ecològica, i ésser considerats per l'Avantprojecte del PTMB com a *sòls de protecció especial* (en concret, per desenvolupar una funció connectora dels espais naturals que ja estan protegits per normativa sectorial corresponent). Es pot afirmar que existeix consens a nivell científic i

³⁶² Montasell (2005). *op.cit*

tècnic pel que fa a la necessitat de conservar espais periurbans que desenvolupin funcions d'aquest tipus.

4.3.3. Planejament urbanístic: POUM i plans especials

En primer lloc i relacionat amb al subcapítol 3.3 (on s'ha analitzat el *snu* periurbà als plans d'ordenació urbanística municipal)³⁶³, tenim que per als casos de l'Àrea de Santiga, el Parc Rural de la Torre Negra, i el Parc Agrari de Sabadell el planejament urbanístic general recollia la necessitat de desenvolupar un pla especial per als espais en qüestió (preceptiu per als dos primers, i previst per al segon). En el cas del Parc agroforestal de Terrassa el POUM no preveia aquesta necessitat, però la normativa urbanística ho permetria. S'ha vist que tan sols s'han formulat plans especials per als primers. El resultat és doncs evident: si el planejament general no recull la necessitat de desenvolupar planejament especial, és més difícil que aquest es formuli³⁶⁴.

Tenint en compte –tal i com s'ha apuntat al llarg de la recerca- que «*el pla especial és l'instrument de planejament urbanístic adequat per a una gestió específica del snu*», i que la «*la materialització d'aquests instruments a la realitat és l'indicador òptim de la temàtica estudiada*», i vist el contingut i resultats de l'ordenació dels plans especials comentats (i comparant-ho amb el contingut i resultats d'experiències sense pla especial); és possible afirmar que els plans especials són el marc urbanístic adequat i necessari per a una òptima ordenació d'espais periurbans que es pretenen preservar i potenciar.

En segon lloc, si es té en compte l'objecte i les finalitats dels plans especials formulats (Àrea de Santiga, Parc Rural de la Torre Negra, i Parc Agrari de Sabadell) es pot concloure que responen a finalitats similars, fet que era previsible si tenim en compte que tots ells responen a un marc normatiu urbanístic comú.

No obstant la coincidència és rellevant ja que finalitats comunes suggereixen realitats comunes. Aquesta finalitat comuna es podria resumir de la següent forma: *compatibilitzar o garantir l'equilibri entre les funcions naturals (ambientals, ecològiques), paisatgístiques, productives agroforestals, i d'ús social o públic dels espais, a través de determinacions i mesures d'ordenació i gestió; i preservar-les i millorar-les*. Cal destacar però que cada pla especial potencia uns aspectes particulars o millor dit, concep aquest equilibri de formes distintes: els plans especials de l'àrea de Santiga i de la Torre Negra entenen l'equilibri apostant per totes les funcions per igual i es centren força en l'ús públic; mentre que el pla especial del Parc agrícola de Sabadell entén que aquest equilibri s'ha de vehicular a través de l'activitat agrària (sostenible i viable).

³⁶³ El cas de l'EAL no es tindrà en compte ja que al integrar diferents municipis, tindrem plans amb previsions distintes.

³⁶⁴ L'apartat anterior, ens indica que això fora condició necessària, no suficient: s'ha vist que en general els plans especials no es formulen encara que el planejament general ho reculli.

Tanmateix recuperant una pregunta que es formulava al capítol anterior³⁶⁵, en els casos estudiats es pot afirmar que *el nom fa la cosa (o la cosa fa el nom)*: *Parc rural, Parc agrari, i Parc agroforestal*. Hi ha autors que afirmen que «*la distinció semàntica entre uns i altres (mots) respon a la voluntat de conservar, gestionar i desenvolupar els respectius espais amb eines adequades a la seva singularitat que al capdavall responen als valors i les funcions que cada societat i cada territori els dona*»³⁶⁶.

Segons Montasell (2005) un parc rural és un espai en què, tot i desenvolupar-hi activitat agrària en un entorn amb valors ecològics importants, aquests són preservats emfatitzant la funció social; i un parc agrari és un espai amb valors productius fonamentalment agraris, la protecció dels quals es fa amb l'objectiu d'aconseguir generar rendes capaces de consolidar la població ocupada a partir de l'aprofitament dels recursos naturals disponibles en el marc d'unes activitats productives sostenibles, integrades en el territori i en harmonia amb els valors ecològics i socials de l'espai (el terme agrícola es substituiria per agroforestal quan l'espai presenta un mosaic agrícola i forestal). Es considera que les definicions anteriors es corresponen amb la caracterització dels espais que s'ha apuntat anteriorment, partint de la finalitat dels corresponents plans especials i del caràcter de cada espai (*rural* per a l'experiència de Sant Cugat, *agrari* per a l'experiència de Sabadell, *agroforestal* per a l'experiència de Terrassa).

Tal i com ja s'ha comentat al capítol 3, el mot *parc* cal associar-lo o s'associa generalment a la idea de gestió³⁶⁷, en aquest sentit és lògic que per a l'espai de la Torre Negra i per al Parc agrari de Sabadell s'usi aquesta terminologia, ja que aquestes experiències presenten aspectes encarats a la intervenció sobre el territori. Ara bé, en el cas del Parc agroforestal de Terrassa no s'observen objectius o mecanismes de gestió especialment desenvolupats, per això la terminologia de *parc* quedaria en entredit atenent a la situació actual de l'experiència³⁶⁸.

4.3.4. Estudis previs

En totes les propostes i experiències comentades, s'han elaborat estudis previs amb finalitats distintes: aportar una base informativa i consideracions per a la proposta (cas del Parc Rural de la Torre Negra, del Parc Agrari de Sabadell, del Parc agroforestal de Terrassa, i de l'EAL), o desenvolupar aspectes específics de l'ordenació o gestió de l'espai (cas del Parc Rural de la Torre Negra, del Parc Agrari de Sabadell, i del Parc agroforestal de Terrassa). En general l'elaboració d'estudis amb la segona finalitat indica que es pretén aplicar la proposta (plans o criteris de gestió, o projectes executius). En alguns dels casos s'ha apostat per establir convenis amb institucions universitàries o tècniques (Parc Agrari de Sabadell i EAL), en d'altres s'han encarregat els

³⁶⁵ Apartat 3.3.4 (Conclusions de l'anàlisi del planejament municipal).

³⁶⁶ Citat per: Montasell (2005) *op.cit.* p. 88. L'autor de la cita és Valerià Paül (2005), *Els trets de l'ordenació dels espais agraris metropolitans* (article inèdit).

³⁶⁷ Veure per exemple: Montasell (2005) *op.cit.* pàg. 88

³⁶⁸ Tanmateix aquesta respon al destí que els propulsors de la proposta confereixen a l'espai en qüestió, i en el futur cal parlar d'un *parc agroforestal* de Terrassa (caldrà esperar el desenvolupament de l'experiència).

treballs a particulars o empreses especialitzades (Parc Rural de la Torre Negra, i Parc agroforestal de Terrassa.

Es pot afirmar doncs que elaborar estudis multidisciplinaris i integrals de l'espai que es pretén ordenar o gestionar, és una bona forma d'engegar i desenvolupar una experiència d'aquest tipus.

4.3.5. L'administració municipal i el *snu*

Es considera que l'escala adequada per a encarar de forma òptima l'ordenació i la gestió dels espais periurbans és la supramunicipal, ja que la majoria de processos, valors i funcions que es pretenen preservar, ordenar o gestionar superen l'escala local (connectivitat, lògica metropolitana, funcions ambientals etc.). En aquest sentit la proposta d'EAL és una proposta pionera a la comarca, i un model a seguir en futures experiències d'aquest caire.

No obstant, també s'ha vist que fins al moment i pel que es pot preveure, les experiències d'ordenació i gestió d'espais de *snu* periurbans són i seran probablement formulades o implementades des de l'administració local. Per això -i essent pràctics- cal tenir en compte que l'escala territorial àmplia es pot assolir a través d'experiències locals, amb una visió o perspectiva també àmplia. El que és cert és que això no assegura el manteniment òptim de les funcions i els valors d'abast supramunicipal, perquè es poden donar incoherències –sorgides de la lògica municipal- sobre el territori. En aquest sentit i per a evitar-ho, caldria potenciar i tenir molt en compte les propostes dels documents de treball sobre connectivitat ecològica i planejament territorial existents actualment.

4.3.6. La gestió

Les dues experiències d'ordenació d'espais periurbans en estat més avançat d'aplicació (disposen de plans especials) i que fa més temps que estan en marxa (veure cronologia), el Parc Agrari de Sabadell i Parc Rural de la Torre Negra³⁶⁹, aposten o consideren necessària la gestió per assolir les finalitats de l'ordenació que plantegen. Per això els plans especials corresponents preveuen la creació d'òrgans gestors. No obstant cal tenir en compte que al Parc Rural de la Torre Negra la gestió està menys definida (el pla especial apunta tan sols criteris de gestió), per contra, en el cas del Parc Agrari de Sabadell la gestió es preveu més específica (instruments del pla especial, i pla de gestió amb mesures concretes previ a la formulació del pla especial). Tanmateix això s'explica atenent als aspectes centrals de cada experiència: la gestió d'una activitat agrària productiva i viable (Parc Agrari de Sabadell) combinada amb l'ús social, és més complexa que la gestió de l'ús públic amb algun activitat productiva agroforestal.

En ambdós casos s'observa el que s'ha anomenat com a *gestió simbòlica*, en el sentit d'una política pública amb marcada dimensió simbòlica (el seu objectiu

³⁶⁹ Per exemple, en l'article *Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona*, Montasell tan sols anomena aquestes dues experiències (l'EAL també s'esmenta, però es tracta d'una proposta aturada i no desenvolupada). L'atzavara, *Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró (2005)*.

és canviar les concepcions, no tant la realitat). Així doncs, el primer pas per a la incidència sobre el territori i per a explicar el destí i la gestió futura de l'espai periurbà, és mostrar (de forma divulgativa i educativa, i a través de simbologia i senyalitzacions) com serà aquest futur. Aquesta es concentra sobretot en la senyalització de la xarxa de camins i ens els espais agraris, i va dirigida tant a la ciutadania com als propietaris dels terrenys que conformen l'espai. A més la simbologia i la senyalització desenvolupen una altra funció: fan possible que la ciutadania identifiqui aquella peça del territori com a espai particular i diferenciat de la resta de l'espai periurbà. Aquest tipus de gestió és un mecanisme interessant a tenir en compte en experiències en desenvolupament o que encara no s'han implementat a la realitat.

El cas de Sabadell presenta una peculiaritat molt interessant de cara a altres experiències existents o de nova creació, el que s'ha anomenat *gestió exemplificadora* i *de laboratori*: a través d'una finca pública s'experimenten i es presenten els resultats de les propostes d'ordenació i gestió de l'espai. Això va dirigit també tant a la ciutadania com als propietaris dels terrenys que formen l'espai.

Pel que fa a la gestió el que cal retenir és que es tracta d'una intervenció necessària sobre espais que s'ordenen d'acord amb la finalitat que s'ha resumit al subapartat 4.3.3: sinó es gestiona el territori, no és possible assolir la finalitat de *compatibilitzar o garantir l'equilibri entre les funcions naturals (ambientals, ecològiques), paisatgístiques, productives agroforestals, i d'ús social o públic dels espais; i preservar-les i millorar-les.*

Altra cosa que s'ha constatat en aquest capítol és que en les experiències comentades, s'han cercat instruments i mecanismes de gestió que no emanen de la normativa urbanística. Això confirma (tal i com es suggeria al capítol 2, de normativa) que existeix un cert "buit legal" o mancança de la normativa existent pel que fa a la gestió del territori.

4.3.7. A mode de valoració

Com a resum final del capítol, es presenten dos quadres que presenten de forma sintètica i estructurada els aspectes principals que han sorgit de la caracterització de les experiències o propostes i les consideracions que s'han fet al respecte.

El primer conté els elements que es consideren aspectes negatius (debilitats) o aspectes positius (fortaleses) de les experiències o propostes comentades. Hi haurà aspectes contraris (això significa que els casos difereixen), o comuns (en aquest cas només els trobaríem com a debilitat o com a fortalesa). En el segon s'apunten les oportunitats i les mancances comunes de totes les experiències o propostes comentades. Aquestes es refereixen doncs al nou escenari embrionari d'ordenació pràctica de *snu* periurbà a la comarca que s'estudia.

Figura 4.1: Aspectes negatius i positius detectats en les experiències o propostes

Aspectes negatius (Debilitats)	Aspectes positius (Fortaleses)
<ul style="list-style-type: none"> - Partir d'una classificació distinta a <i>snu</i> - No partir d'una qualificació sensible a l'ordenació - Propostes no vehiculades a través de plans especials - Societat civil no propositiva - No mecanismes de participació ciutadana - Restar inactives o aturades - Superfície i àmbit reduït - Visió local de les propostes - Presència d'usos i infraestructures urbanes (impactes i pressions) - Altres nomenclatures - No presentar mesures i objectius de gestió - Actitud obstruccionista dels propietaris 	<ul style="list-style-type: none"> - Partir d'una classificació de <i>snu</i> - Partir d'una qualificació sensible a l'ordenació - Propostes vehiculades a través de plans especials (seguretat jurídica) - Plans especials amb finalitats comunes - Societat civil propositiva - Mecanismes de participació ciutadana - Concentració de propostes i experiències en els darrers anys - Estar actives i en desenvolupament - Superfície i àmbit ampli - Visió supramunicipal de les propostes - Formar part d'alguna proposta de treball pel que fa a connectivitat ecològica, i ésser considerats per l'Avantprojecte del PTMB com a <i>sòls de protecció especial</i> - Ésser separadors entre municipis o bé separadors entre un municipi i un espai natural protegit - Ésser potencials espais per al lleure ciutadà i per a esmorteir l'accés als espais naturals protegits - Existència d'estudis previs - Nomenclatura de parc - Gestió simbòlica - Gestió exemplificadora i de laboratori

Elaboració pròpia.

Figura 4.2: Amenaces i oportunitats del nou escenari

Amenaces	Oportunitats
<ul style="list-style-type: none"> - No desenvolupament de mecanismes de gestió i no implementació d'actuacions de gestió, poca incidència real en el territori. - Experiències independents i aïllades, incoherències de la visió local. - No preservació dels valors i funcions d'abast supramunicipal - No implicació dels ciutadans en les experiències 	<ul style="list-style-type: none"> - Els trets comuns suggereixen estratègies comunes i exportables - Estadi embrionari d'experiències i propostes d'ordenació i gestió a la comarca - Totes les experiències consideren necessària la gestió per a assolir les finalitats que proposen - Aplicació de les propostes de treball sobre connectivitat a la realitat - Possibilitats d'incidir sobre els ciutadans i propietaris a través de la gestió simbòlica i de la simbologia - Augment o reactivació de les propostes d'àmbit supralocal com l'EAL i que esdevinguin referents per a altres casos

Elaboració pròpia.

CAPÍTOL 5

Conclusions

5.1. Conclusions

En aquest capítol s'exposaran les consideracions més significatives i importants de la recerca, realitzant un exercici de síntesi per a concloure-la i identificant-ne els aspectes més rellevants.

També s'apuntaran possibles línies d'aprofundiment que es podrien derivar de cada una de les àrees temàtiques estudiades. Em aquest sentit la recerca que es conclou intenta suggerir aspectes significatius dels que fora interessant seguir el desenvolupament i materialització futura.

En primer lloc, de la classificació del sòl -decisiva perquè dóna la condició de no urbanitzable- el que cal retenir és el següent:

- ✓ La normativa autonòmica d'espais naturals ha incidit en la classificació com a *snu* dels espais protegits existents avui dia a la comarca però no en els periurbans. El resultat d'aquesta incidència és un model de protecció d'espais naturals tipus "illa" i concentrat en els espais "de muntanya". Les normes sectorials més específiques i la normativa estatal d'espais naturals, comparteixen un enfocament similar.
- ✓ La (novedosa) normativa de paisatge presenta un enfocament interessant i pot incidir en el espais periurbans en el futur (valor del paisatge, actuacions i gestió). A l'actualitat encara no s'aprecia aquesta incidència ja que està força lligada al desenvolupament del planejament territorial.
- ✓ Els plans directors urbanístics no han incidit – per inexistència- en la classificació i ordenació de *snu* periurbà al Vallès Occidental. Cal tenir en compte que es tracta d'una figura de planejament interessant ja que permetria ordenar *snu* periurbà a nivell supramunicipal.
- ✓ La normativa de planejament territorial no ha incidit –per inexistència dels plans pertinents- en la classificació d'espais periurbans al Vallès Occidental. L'absència del planejament territorial ha comportat manca de: referents i determinacions globals per al territori, classificació reglada de *snu* periurbà.
- ✓ Conegut a grans trets el contingut de l'Avantprojecte de PTMB i en un context urbanístic on cobren importància les vies reglades de classificació de *snu* (desclassificacions futures del *snu* periurbà de la plana, fortament sotmesa a la pressió urbana i urbanitzadora); la incidència del planejament territorial serà haver determinat quins espais de *snu* periurbà no podran perdre la classificació de no urbanitzables. No obstant, les consideracions anteriors demanen certa cautela ja que:
 - Es tracta d'un document d'avantprojecte, per tant subjecte a variacions.

- En alguns casos les oportunitats normatives no es tradueixen sobre el territori. A vegades protecció no equival necessàriament a ordenació i a gestió.
 - L'existència d'experiències d'ordenació pràctiques demostra que l'absència de referents i determinacions globals no explica totalment la manca d'ordenació dels espais periurbans.
 - El PTMB marcarà un mínims però presentarà flexibilitat a partir d'aquests, concretar-la correspondrà en part als instruments de planificació urbanística municipals.
- ✓ Tot això anterior permet establir un tret comú als espais periurbans del Vallès Occidental: exclusió pràctica de l'afectació de la normativa d'espais naturals i no incidència del planejament territorial o del planejament urbanístic supramunicipal per demora de la seva existència o per inexistència. La classificació de *snu* discrecional per als POUM ha estat doncs de *facto* la principal forma de classificar *snu* periurbà al Vallès Occidental.
 - ✓ La condició residual de la classificació *snu* s'ha d'entendre com l'aplicació del *principi de precaució* a l'àmbit de la planificació urbanística. Cal adonar-se però que en realitat la normativa urbanística respon a la filosofia de "atribueix un destí per urbanitzar i la resta no s'urbanitzarà, de moment": el principi de precaució s'aplica a la urbanització i no necessàriament s'aposta per la preservació a llarg termini. Això es manifesta sobretot en el *snu* classificat per les vies discrecionals (les vies reglades són més difícils de modificar).
 - Aspectes a desenvolupar en futures recerques: estudiar i valorar les determinacions i incidència del planejament territorial sobre el *snu* periurbà un cop s'aprovi definitivament.

En segon lloc, i pel que fa al règim d'ús dels espais de *snu* periurbà, és important fixar-se en el següent:

- ✓ La normativa urbanística estableix el marc del règim d'ús del *snu*.
- ✓ Alhora, preveu que els instruments de planejament urbanístic puguin determinar que usos admesos a nivell legal no es puguin desenvolupar en espais específics de *snu*.
- ✓ Això últim, és una oportunitat del marc normatiu per a ordenar específicament *snu*.

Les eines que existeixen a tal efecte són:

- ✓ Per al POUM: la qualificació del *snu*, la regulació dels usos, i la obligació o previsió de desenvolupar plans especials.
- ✓ Els plans especials serien alhora instruments que possibiliten una ordenació específica de *snu* (en concret espais periurbans), i eines dels POUM a tal efecte.

En tercer lloc i pel que fa als els instruments o figures de planejament urbanístic que resten per comentar, cal tenir en compte que:

- ✓ Els POUM tenen un paper central en l'aplicació i desenvolupament de la normativa urbanística i en l'ordenació del territori periurbà ja que: classifiquen, qualifiquen i estableixen el règim d'ús del *snu*. Els POUM presenten les tres eines que la normativa aporta per ordenar específicament espais de *snu*.
- ✓ Els plans especials són la figura de planejament urbanístic adequada per a una ordenació específica del *snu*. La previsió o obligació de la formulació d'aquestes figures en el planejament municipal es pot considerar un indicador de l'ordenació específica de *snu*. La manca de previsió de plans especials en els POUM no impedeix la seva formulació, per tant no explica que aquests no es desenvolupin.
- ✓ La materialització dels plans especials a la realitat és l'indicador òptim de l'ordenació específica d'espais de *snu* periurbà. Tenint en compte lo anterior i vist el contingut i resultats de l'ordenació dels plans especials existents (i comparant-ho amb el contingut i resultats d'experiències sense pla especial), cal afirmar que el pla especial és l'instrument urbanístic adequat i necessari per a una òptima ordenació d'espais periurbans que es pretenen preservar i millorar.
- ✓ Les finalitats similars detectades en els plans especials existents a l'àmbit d'estudi no s'expliquen tan sols tenint en compte que responen a un marc normatiu comú. Finalitats comunes d'ordenació suggereixen realitats comunes dels espais que s'ordenen.

En quart lloc, l'estudi del trasllat al planejament urbanístic de les previsions i les possibilitats que la normativa urbanística conté per a ordenar específicament espais de *snu* periurbà (diagnosi de l'estat de l'ordenació del *snu* periurbà a la comarca del Vallès Occidental), permet afirmar que:

- ✓ Els POUM traslladen de forma adequada les previsions de la normativa urbanística i aprofiten –força- les oportunitats que aquesta aporta per a ordenar espais de *snu* periurbà. S'observa una evolució cap a la complexitat en el tractament i l'ordenació teòrica del *snu* en els POUM analitzats.
- ✓ Tot i que existeixen instruments per al desenvolupament dels POUM, el nivell de detall dels plans més actuals aporten una ordenació específica de *snu* que pot ésser la base d'actuacions als espais periurbans. Això s'ha corroborat en les experiències existents a l'àmbit d'estudi.
- ✓ En els POUM analitzats els espais qualificats com a sistema d'espais lliures estan regulats força més restrictivament pel que fa al seu règim d'ús que les zones de *snu*. La nomenclatura de parc s'associa a planejament derivat, per això el desenvolupament dels POUM en *snu* a

través de plans especials es preveu principalment per al sistema d'espais lliures.

- ✓ La cerca al Registre de Planejament urbanístic de Catalunya i l'anàlisi dels resultats mostra que a l'àmbit d'estudi pràcticament no s'han formulat plans especials per a ordenar *snu* periurbà amb la finalitat de preservar-ne determinats valors o funcions (aquesta finalitat és totalment minoritària si la comparem amb les altres que preveu el marc normatiu).
- ✓ Al Vallès Occidental no s'han aprofitat doncs les oportunitats que presenta la normativa urbanística per a ordenar específicament espais de *snu* periurbà a través dels plans directors i dels plans especials.
- Aspectes a desenvolupar en futures recerques: detectar quin és l'estat real del territori de *snu* periurbà en comparació al que el planejament urbanístic determina per a ell (POUM i plans especials). Estudi de la disciplina urbanística. La recerca ha demostrat que existeixin bons instruments d'ordenació urbanística, el que també fora interessant determinar és la seva incidència real sobre el territori.

En quart lloc, cal tenir en compte que a l'àmbit d'estudi existeixen algunes experiències o propostes pràctiques d'ordenació d'espais de *snu* periurbà: plans especials en tràmits d'aprovació o aprovats recentment (cas del Parc Rural de la Torre Negra i del Parc Agrari de Sabadell), experiències d'ordenació d'espais de *snu* periurbà que prenen com a base tan sols els POUM (Parc Agroforestal de Terrassa), i propostes d'ordenació aturades (EAL). El que cal retenir sobre les esmentades experiències o propostes és que:

- ✓ La seva existència suggereix un estadi de traspàs o canvi d'escenari en l'ordenació d'espais de *snu* periurbà a l'àmbit d'estudi, del final d'una situació de "sequera" a una "d'embrionària" que es manifesta a través de la concentració de propostes i experiències en els últims anys.
- ✓ Els espais que es pretenen ordenar responen a un perfil similar: són espais agroforestals de plana, són separadors entre municipis o bé separadors entre un municipi i un espai natural protegit, formen part d'alguna proposta de treball pel que fa a connectivitat ecològica, i són considerats per l'Avantprojecte del PTMB com a *sòls de protecció especial*.
- ✓ L'existència d'aquests trets comuns era previsible si tenim en compte que tots els espais són periurbans, no obstant la coincidència és important ja que demostra que a la realitat, la periurbanitat genera espais amb trets comuns i amb problemàtiques similars.
- ✓ Durant la recerca s'ha demostrat que: el planejament territorial, el món científic i tècnic (propostes de vies verdes, estudis previs etc), les entitats naturalistes, i les experiències en marxa; consideren necessari ordenar espais amb aquests trets comuns. Existeix doncs un consens sobre els espais i sobre els valors i funcions prioritaries a preservar del

snu periurbà. Això permet establir quins són els espais que cal ordenar, gestionar i preservar de forma prioritària.

- ✓ L'escala adequada per a encarar de forma òptima l'ordenació i la gestió dels espais periurbans és la supramunicipal ja que la majoria de processos, valors i funcions que es pretenen preservar o millorar superen l'escala local (connectivitat, lògica metropolitana, funcions ambientals etc.). En aquest sentit la proposta d'EAL és pionera a la comarca i un model a seguir en futures experiències.
- ✓ Fins al moment i pel que es pot preveure, les experiències d'ordenació i gestió d'espais de *snu* periurbans són i seran probablement formulades o implementades des de l'administració local (àmbit de les experiències existents, contingut del planejament territorial). És necessari doncs apostar perquè les experiències d'àmbit local assoleixin una visió supramunicipal (tenint en compte el consens existent sobre els espais a prioritzar i tenint en compte les experiències existents).
- Aspectes a desenvolupar en futures recerques: estudiar com es traslladen sobre el territori els instruments d'ordenació, ja que actualment la majoria de propostes o experiències es troben en estadis inicials pel que fa a la seva incidència real en els espais de *snu* periurbà.

Per últim, cal afirmar que la gestió del territori, és a dir la intervenció sobre el territori que s'ordena, és cabdal per assolir una òptima ordenació dels espais de *snu* periurbà. D'aquesta cal destacar el següent:

- ✓ La normativa urbanística reconeix en general que cal gestionar el medi ambient i el patrimoni natural, i en particular el *snu* (concepte de desenvolupament urbanístic sostenible). No obstant l'anàlisi del seu contingut suggereix que el concepte de gestió tan sols es desenvolupa lligat a la urbanització dels terrenys, existeix doncs un "buit legal" en aquest àmbit.
- ✓ El fet que les experiències pràctiques existents hagin cercat instruments i mecanismes de gestió -que no emanen de la normativa urbanística- per assolir les finalitats que plantegen, confirma que existeix en aquest aspecte un cert "buit legal" de la normativa urbanística i que la gestió és necessària per assolir les finalitats que plantegen.
- ✓ L'estudi de les experiències pràctiques ha revelat l'existència del que es pot anomenar *gestió simbòlica*, que es pot definir com la *tasca educativa i divulgativa orientada a mostrar el destí i la gestió futura d'un espai que es pretén ordenar*. Es basa en la senyalització i en la simbologia, es concentra a la xarxa de camins i als espais agraris en desús, i va dirigida tant a la ciutadania com als propietaris dels terrenys que conformen l'espai.
- ✓ També s'ha identificat el que s'ha anomenat *gestió exemplificadora i de laboratori*, que consisteix en experimentar i mostrar els resultats de les

propostes d'ordenació i gestió per a l'espai en una finca pública, i es dirigeix tant a la ciutadania com als propietaris dels terrenys que el conformen.

- ✓ Ambdós tipus de gestió són un mecanisme interessant per a experiències en desenvolupament o que encara no s'han implementat a la realitat.
- ✓ En les experiències pràctiques d'ordenació, la simbologia i la senyalització fan possible que la ciutadania identifiqui aquella peça del territori com a espai particular i diferenciat de la resta de l'espai periurbà. Això és la base perquè els ciutadans percebin els valors i les funcions que els espais desenvolupen, per tant és molt interessant per a les experiències existents o de nova creació.
- Aspectes a desenvolupar en futures recerques: estudiar com s'afronta la gestió en aquest nou escenari, tenint en compte el buit legal que s'ha detectat en el marc normatiu i els mecanismes de gestió que s'han comentat.

Bibliografia

Llibres i monografies:

- AGUILERA, B, (et al.) (2007). *Comentarios a la ley del suelo estatal*. Valladolid. Lex nova.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA, (1983). *I jornades tècniques sobre el tractament del snu*. Castell de Montesquieu. Ed. Servei de Parcs Naturals.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA, (1990). *II jornades tècniques sobre el tractament del snu: planejament i gestió*. Castell de Montesquieu. Ed. Servei de Parcs Naturals.
- LLISSET, F, (2005). *Comentaris a la llei d'urbanisme de Catalunya*. Barcelona. Ed. Bayer Hnos.
- PAREJA, C, (1990). *Régimen del suelo no urbanizable*. Barcelona. Ed. Marcial Pons.
- MAYOR, X, (2008). *Connectivitat ecològica: elements teòrics, determinació i aplicació. Importància de la connectivitat ecològica com a instrument de preservació de l'entorn i d'ordenació del territori a Catalunya*. Barcelona. Consell Assessor per el Desenvolupament Sostenible (Generalitat de Catalunya).

Articles:

- Autors diversos, (2003). "Manifest d'Olot per la salvaguarda de la connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya". *Taller d'experts en connectivitat ecològica i paisatgística de Catalunya*. Olot.
- Autors diversos, (2004). "Manifest de Sant Celoni pel reconeixement de les vies verdes al Vallès". Sant Celoni.
- MONTASELL, J. (2004). "Conclusions de les Jornades Europees d'Agricultura Periurbana". *Estratègies i instruments per a la protecció i gestió sostenible dels espais agraris periurbans a la Unió Europea*, p. 1-6.
- MONTASELL, J. (2005). "Els espais agraris a la regió metropolitana de Barcelona". *L'atzavara, Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró*, p.73-89.
- MONTASELL, J. i RODA, R. (2003). "Present i futur dels espais agraris en zones periurbanes. Transcripció de la conferència realitzada en l'acte d'obertura del 25è aniversari de la ICEA". *Quaderns agraris (2003)*, p. 73-107.

Documents no publicats :

- COSCULLELLA, A. (2001). "L'Ametlla del Vallès i el seu sòl no urbanitzable: anàlisi i propostes". Projecte de final de carrera de Ciències Ambientals. UAB.
- DOMINGO, G. (2007). "Diagnosi de la proposta de Parc Agroforestal al nord de la ciutat de Terrassa". Ajuntament de Terrassa, Servei de Medi Ambient i de Sostenibilitat.

- MOLINÉS, C. (2000). "Estudi del sòl no urbanitzable de Rubí". Projecte de final de carrera de Ciències Ambientals. UAB.
- MARTÍN-ARAGÓN, A. (2007) "Agroecologia periurbana a Sant Cugat .Document base per a la redacció del Pla de Gestió i Desenvolupament del parc rural de la Torre Negra". Projecte de final de carrera de Ciències Ambientals. UAB.
- PINO, J. et al. (2001). "Estudi de diagnosi i desenvolupament de l'Espai agroforestal de llevant". CREA.

Normativa consultada: (per ordre d'aparició a la memòria)

- Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme i Decret 305/2006, de 18 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei d'urbanisme
- Decret legislatiu 1/2005, de 26 de juliol, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme
- Ley 8/2007, de 28 de mayo, de suelo
- Llei 12/1985, de 13 de juny, d'Espais Naturals, modificada per la llei 12/2006, de 5 de setembre i Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural
- Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya
- Llei 9/1995, de 27 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural modificada per la llei 12/2006, de 5 de setembre
- Decret 166/1998, de 8 de juliol, de regulació de l'accés motoritzat al medi natural
- Llei 12/2006, del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les lleis 3/1988 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995, de l'accés motoritzat al medi natural, i de la Llei 4/2004, relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental
- Xarxa Natura 2000 o Acord de Govern de 5 de setembre de 2006, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de lloc d'importància comunitària (LIC)
- Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge; Decret 343/2006, de 19 de setembre, pel qual es desenvolupa la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, i es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística.
- Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad; i Ley 45/2007, de 13 de diciembre, para el desarrollo sostenible del medio rural.

Planejament territorial:

Extret del web del DPTOP: <http://www10.gencat.cat/ptop/AppJava/cat/index.jsp>

- Avantprojecte de Pla Territorial Metropolità de Barcelona

Plans urbanístics principals:

Extret del web Registre de planejament urbanístic de Catalunya:

<http://ptop.gencat.net/rpucportal/inici/ca/index.html>

- *Revisió del Programa d'Actuació i Modificació del POUM-1986*
- Text Refós del Pla General d'Ordenació de Sabadell (2000)
- Text Refós del Pla General d'Ordenació de Terrassa (2003)
- Pla director urbanístic de l'ACTUR Santa Maria de Gallecs (2005)
- Modificació pla especial de protecció del medi físic i del paisatge de l'espai natural de Sant Llorenç del Munt i L'Obac (1998)
- Pla especial d'ordenació i protecció del medi natural del Parc de Collserola (1991)
- *Pla especial d'ordenació i protecció del Medi rural de l'àrea de Santiga* (Ajuntament de Santa Perpètua de la Mogoda, 1999).
- *Pla especial per a la protecció i millora rural per al àmbit del Parc rural de la Torre Negra* (Minuartia, 2006)
- *Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell* (Ajuntament de Sabadell, UPC, Diputació de Barcelona, 2006)

Pressupost

⇒ Aspectes a tenir en compte:

- 25 setmanes de dedicació x 5 dies a la setmana = 125 dies de dedicació
- 125 dies x 6 hores al dia = 750 hores
- Preu / hora = 9 € / hora (preu orientatiu)
- El treball de camp s'ha realitzat íntegrament amb transport públic (tren) i bicicleta
- S'han realitzat dues impressions de cada capítol durant l'elaboració de la recerca
- Durant el mes de juny s'ha fet un àpat a la setmana de menú a la UAB (4 àpats a 5€/menú)

⇒ Taula de pressupost:

Recursos humans	
<ul style="list-style-type: none"> - 750 hores x 9 €/ hora - 4 T-10 (2 zones) x 14 €/ T-10 - 4 menús x 5 €/menú 	6750 € (salari) 56 € (desplaçaments) 20 € (dietes)
Subtotal	6826 €
Recursos materials	
<ul style="list-style-type: none"> - 300 fotocòpies x 0,03 €/ unitat - Obtenció cartografia - Fotocòpies plànols - Impressions de treball - Impressions document final (4) - 4 Cds x 1,5€/ unitat 	9 € 10 € 249 € 80 € 358 € 6 €
Subtotal	712 €
Total	7538 €
IVA (16 %)	1296,08 €
TOTAL+IVA	8744,08 €

Programació

- Calendari:

1a setmana	28	29	30	31	1	2	3
2 a setmana	4	5	6	7	8	9	10
3 a setmana	11	12	13	14	15	16	17
4 a setmana	18	19	20	21	22	23	24
5 a setmana	25	26	27	28	29	1	2
6 a setmana	3	4	5	6	7	8	9
7 a setmana	10	11	12	13	14	15	16
8 a setmana	17	18	19	20	21	22	23
9 a setmana	24	25	26	27	28	29	30
10 a setmana	31	1	2	3	4	5	6
11 a setmana	7	8	9	10	11	12	13
12 a setmana	14	15	16	17	18	19	20
13 a setmana	21	22	23	24	25	26	27
14 a setmana	28	29	30	1	2	3	4
15 a setmana	5	6	7	8	9	10	11
16 a setmana	12	13	14	15	16	17	18
17 a setmana	19	20	21	22	23	24	25
18 a setmana	26	27	28	29	30	31	1
19 a setmana	2	3	4	5	6	7	8
20 a setmana	9	10	11	12	13	14	15
21 a setmana	15	17	18	19	20	21	22
22 a setmana	23	24	25	26	27	28	29
23 a setmana	30	1	2	3 Entrega	4	5	6
24 a setmana	7	8	9	10	11	12	13
25 a setmana	14	15	16	17 Defensa	18 Defensa		

	Gener
	Febrer
	Març
	Abril
	Maig
	Juny
	Juliol

- Tasques a realitzar programades temporalment:

1a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Reunió amb el director</u> per comentar el capítol segon, del marc normatiu, la programació temporal del projecte i la bibliografia - Matriculació
2 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexió entorn la proposta preliminar del projecte (objectius i justificació de la recerca) - Tancar el capítol del marc normatiu i redactar l'informe corresponent
3 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Tancar el capítol del marc normatiu i redactar l'informe corresponent - Enviar l'informe al director
4 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Presentar la proposta preliminar del projecte, i formulari de projecte firmat pel director - Plantejar i redactar els objectius generals i la justificació de la recerca
5 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Reunió amb el director</u> tancar l'apartat primer, del marc normatiu, comentar els objectius i la justificació, i iniciar el tercer i el quart bloc (planejament urbanístic al Vallès Occidental i experiències pràctiques)
6 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar el segon i tercer blocs temàtics, recerca d'informació (plans i cartografia), contactes i experiències de gestió - Visites o descobertes de les experiències estudiades
7 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Visites o descobertes de les experiències estudiades - Entrevistes a persones que treballen en planificació urbanística - Treballar el tercer i quart blocs temàtics
8 a setmana	SETMANA SANTA
9 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Visites o descobertes de les experiències estudiades - Entrevistes a persones que treballen en planificació urbanística - Treballar el tercer i quart blocs temàtics
10 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Definició dels apartats tercer i quart - Resum o ressenya normatives sectorials - Visites o descobertes de les experiències estudiades
11 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Reunió amb el director</u> per comentar els apartats tercer i quart, l'estudi del planejament urbanístic a l'àmbit de la recerca i de les experiències d'ordenació del <i>snu</i> periurbà existents - Tancar els apartats tercer i quart i redactar l'informe corresponent
12 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Tancar els apartats tercer i quart i redactar l'informe corresponent - Enviar l'informe al director
13 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Reunió amb el director</u> tancar els apartats segon i tercer, i iniciar el bloc de les conclusions
14 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborar les conclusions del projecte
15 a setmana	
16 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Reunió amb el director</u> per tancar l'apartat de conclusions
17 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Repassar i corregir tots els blocs temàtics - Tancar el document escrit
18 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborar els documents cartogràfics pertinents - Fer diverses lectures generals (també altres persones distintes)
19 a setmana	<ul style="list-style-type: none"> - Preparar defensa oral - Preparar resum o document de síntesi - Format del document i impressions
20 a setmana	
21 a setmana	
22 a setmana	